

ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ

Η συμμετοχή &
ο ρόλος των Δήμων
στο νέο ΕΣΠΑ
2021-2027

Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΚΕΔΕ

Επιμέλεια & παραγωγή εντύπου

Multi Marketing Group A.E.

Αμαρυσίας Αρτέμιδος 27, Μαρούσι 15124

Τηλ. 210 8066485

E-mail: mmg@otenet.gr

Απαγορεύεται η μερική ή ολική
αναδημοσίευση αυτής της μελέτης
καθώς και η αναπαραγωγή της
με οποιοδήποτε μέσο
χωρίς την άδεια του ΙΤΑ

ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ

Η συμμετοχή & ο ρόλος των Δήμων
στο νέο ΕΣΠΑ 2021-2027

ΑΘΗΝΑ
ΜΑΪΟΣ 2021

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΣΤΕΡΓΙΟΥ

Δήμαρχος Τρικκαίων
Πρόεδρος Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος

Ένα από τα βασικά θέματα του αναπτυξιακού σχεδιασμού της επόμενης ημέρας είναι ο ρόλος και η συμμετοχή του πρώτου βαθμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης τόσο στον σχεδιασμό όσο και στην υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων δράσεων και προγραμμάτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα.

Ως Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος έχουμε, επανειλημμένα, προάγει τη σημασία της συμμετοχικότητας των δήμων στη διαμόρφωση του νέου μοντέλου της επόμενης προγραμματικής περιόδου. Σε αυτή τη συγκυρία, το μοντέλο και ο ρόλος του Α' Βαθμού Αυτοδιοίκησης οφείλει να είναι αναβαθμισμένος και να παίζει καθοριστικό ρόλο, όπως συμβαίνει σε όλη την Ευρώπη.

Αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο του ευρωπαϊκού οικοδομήματος η παρεμβατικότερη Τοπική Αυτοδιοίκηση που αξιοποιεί τους πόρους της πολιτικής συνοχής και έτσι υλοποιεί αποτελεσματικότερα τα προγράμματα και αξιοποιεί καλύτερα τους πόρους.

Γι' αυτούς τους λόγους, κρίθηκε σήμερα απαραίτητο να προχωρήσουμε στην έκδοση της μελέτης που κρατάτε στα χέρια σας, προκειμένου να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο - οδηγό για τον ρόλο και τη συμμετοχή των δήμων στη νέα προγραμματική περίοδο που έχουμε μπροστά μας.

Αυτό που χρειάζεται είναι να εμπιστευτούμε την Αυτοδιοίκηση και αυτή με τη σειρά της, να αντιληφθεί τον βαρύνοντα ρόλο που καλείται να επιτελέσει σε αυτή τη συγκυρία.

Τώρα, είναι η ευκαιρία μας να γίνουμε πιο ισχυροί, βάζοντας γερές βάσεις για το αύριο. Και πιο ισχυροί δήμοι σημαίνει πιο ισχυρές τοπικές κοινωνίες, πιο ισχυρές προοπτικές ανάπτυξης για τη χώρα.

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΗΛΙΑΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ

Δήμαρχος Παπάγου - Χολαργού

Πρόεδρος Ινστιτούτου Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Το Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η «δεξαμενή σκέψης» της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος, βρίσκεται για μια ακόμη φορά στην «πρώτη γραμμή» για τη διαμόρφωση έγκριτων και επικαιροποιημένων θέσεων, για λογαριασμό της Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού, που λειτουργούν ως χρήσιμα εργαλεία, ενόψει του διαλόγου, σε ένα διεθνές, ευρωπαϊκό και ελληνικό περιβάλλον, που συνεχώς μεταλλάσσεται.

Υπό αυτό το πρίσμα, αποφασίσαμε να προχωρήσουμε στην εκπόνηση της παρούσας μελέτης, προκειμένου να αποτελέσει έναν χρηστικό οδηγό επανατοποθέτησης του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την επόμενη προγραμματική περίοδο του ΕΣΠΑ 2021-2027.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση διεκδικεί ρόλο εμπροσθοφυλακής στην υλοποίηση των προγραμμάτων. Η εποχή υπαγωγής και εξάρτησης από τα ανώτερα επίπεδα διοίκησης σε κεντρικό ή περιφερειακό επίπεδο οφείλει να παρέλθει ανεπιστρεπτί. Το επιβάλλουν, τόσο οι σύγχρονες ανάγκες όσο και η διεθνής υγειονομική συγκυρία.

Εξάλλου, το ευρωπαϊκό «know-how» αντικατοπτρίζει μια πραγματικότητα ισότιμης σχέσης και ίσης συνεργασίας με τα «υψηλότερα» επίπεδα διοίκησης του κράτους, που μόνο καλύτερα και αποδοτικότερα οφέλη μπορεί να φέρει και στη χώρα μας.

Ο σκοπός είναι κοινός: Οι σύγχρονοι δήμοι να δηλώσουν ένα δυναμικό παρών, διατυπώνοντας προτάσεις και αναλαμβάνοντας το μερίδιο που τους αναλογεί στη συλλογική προσπάθεια. Επιδίωξή μας είναι να δηλώσουμε παρόντες σε ένα διάλογο και σε ένα σχέδιο δράσεων, για την επόμενη δεκαετία.

Τόσο το Διοικητικό όσο και το Επιστημονικό Συμβούλιο του ΙΤΑ, έχοντας την αμέριστη στήριξη του ΔΣ της ΚΕΔΕ και του προέδρου του, Δημάρχου Τρικκαίων, Δημήτρη Παπαστεργίου, βάζει τον πήχη ακόμη πιο ψηλά. Είμαστε έτοιμοι να συμβάλλουμε με κάθε μέσο στην ενίσχυση της γνώσης των αιρετών της Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού, ώστε να διαμορφώσουμε ένα σύγχρονο και επιστημονικά τεκμηριωμένο πλαίσιο θέσεων και προτάσεων, που θα αναδεικνύει τον στρατηγικό ρόλο του θεσμού μας στο πολιτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι της πατρίδας μας.

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΣΚΟΠΟΣ - ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Οι προτεραιότητες και το συνεπακόλουθο πρόγραμμα δράσης του ΙΤΑ τίθενται από το Διοικητικό του Συμβούλιο, το οποίο λαμβάνει υπ' όψη του την ιεράρχηση των μεγάλων θεσμικών και οικονομικών θεμάτων, όπως αυτά προσδιορίζονται από τις αποφάσεις του Δ.Σ. και των Συνεδρίων της ΚΕΔΕ.

Τα ακόλουθα θέματα αναφέρονται ενδεικτικά:

- Η παραγωγή πολιτικών για τα θεμελιακά θέματα της Αυτοδιοίκησης
- Ο ολοκληρωμένος σχεδιασμός των προτεραιοτήτων που τίθενται και ο προσδιορισμός των αναγκαίων βημάτων για την υλοποίησή τους
- Η αξιοποίηση της γνώσης, μέσα από τις υπό εκπόνηση μελέτες, αλλά και από την πολύτιμη δουλειά που έχει γίνει -και θα συνεχίσει να γίνεται- από τους άλλους, κεντρικούς, ή τοπικούς υποστηρικτικούς μηχανισμούς της Αυτοδιοίκησης
- Η διάχυση αυτής της γνώσης σε όλους τους ΟΤΑ, η ενσωμάτωση και η διαχείρισή της στην καθημερινή πρακτική της Αυτοδιοίκησης
- Ο σχεδιασμός πλαισίου εκπαίδευσης - κατάρτισης - επιμόρφωσης των αιρετών και του ανθρωπίνου δυναμικού της Αυτοδιοίκησης.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Αποστολόπουλος Ηλίας, Δήμαρχος Παπάγου - Χολαργού, μέλος Δ.Σ. ΚΕΔΕ

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Αμπατζόγλου Θεόδωρος, Δήμαρχος Αμαρουσίου

ΜΕΛΗ

Γκουντάρας Αντώνης, Δήμαρχος Αγιάς

Δημαρχόπουλος Χαράλαμπος, Δημοτικός Σύμβουλος Ξάνθης, Μέλος Δ.Σ. ΚΕΔΕ

Καϊτεζίδης Ιγνάτιος, Δήμαρχος Πυλαιάς - Χορτιάτη, Πρόεδρος ΠΕΔ Κεντρικής Μακεδονίας

Λινάκης Κυριάκος, π. μέλος Δ.Σ. ΚΕΔΕ

Μανιατογιάννης Ξένος, Δήμαρχος Βριλησσιών

Μπέρμπας Δημήτρης, Δημοτικός Σύμβουλος Αιγάλεω, μέλος Δ.Σ. ΚΕΔΕ

Τζανακούλης Κωνσταντίνος, π. μέλος Δ.Σ. ΚΕΔΕ

Τσιρογιάννης Χρήστος, Δήμαρχος Αρταίων - μέλος Δ.Σ. ΚΕΔΕ

Χαρχαλάκης Ευστράτιος, Δήμαρχος Κυθήρων

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Αγγελόπουλος Μιχάλης, Δικηγόρος, π. Δήμαρχος Σάμου

Α' ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Λέκκας Ευθύμιος, Καθηγητής Δυναμικής Τεκτονικής Εφαρμοσμένης Γεωλογίας και Διαχείρισης Φυσικών Καταστροφών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Β' ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ψυχάρης Ιωάννης, Καθηγητής Περιφερειακής Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου

ΜΕΛΗ

Αναγνωστόπουλος Δημοσθένης, Καθηγητής τμήματος Πληροφορικής Τηλεματικής Χαροκόπειου Πανεπιστημίου

Βλαχάβας Ιωάννης, Καθηγητής τμήματος Πληροφορικής ΑΠΘ

Βούγιας Σπύρος, Συγκοινωνιολόγος, Ομότιμος Καθηγητής ΑΠΘ, π. Υφυπουργός Μεταφορών

Γαλανός Γιώργος, Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς

Γεωργακέλλης Δημήτρης, Καθηγητής τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων, Πανεπιστημίου Πειραιώς

Δεληδαέτσιμας Παύλος - Μαρίνος, Καθηγητής τμήματος Γεωγραφίας Χαροκόπειου Πανεπιστημίου
Καραγιάννης Άγγελος, Χρηματοοικονομικά, MBA
Κουτλιάνος Νίκος, Επίκουρος Καθηγητής Αξιολόγησης Σωματικής Υγείας Αθλουμένων ΑΠΘ
Λαζαρίδη Κωνσταντία - Αικατερίνη, Καθηγήτρια Χαροκόπειου Πανεπιστημίου,
Βιώσιμη Διαχείριση Αποβλήτων και Φυσικών Πόρων
Μαϊήλης Αντώνης, Καθηγητής Ψυχιατρικής Αιγινήτσιο και Ωνάσειο
Μακρής Γιάννης, Διδάκτωρ Δημοσίου Δικαίου ΑΠΘ, Δικηγόρος Παρ' Αρείω Πάγω,
Νομικός Σύμβουλος Δήμου Νεάπολης - Συκεών
Ματαινός Γιάννης, Καθηγητής τμήματος Περιβάλλοντος Πανεπιστημίου Αιγαίου,
Α' Πρόεδρος ΔΟΑΤΑΠ
Μπλέτσας Μιχάλης, Διευθυντής MEDIALAB
Νικολακόπουλος Ηλίας, Πολιτικός Επιστήμονας και Ομότιμος Καθηγητής Εκλογικής
Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών
Πολίτης Κωνσταντίνος, Οικονομολόγος, μεταπτυχιακές σπουδές στην Παιδαγωγική (ΜEd)
και στη Διοίκηση Επιχειρήσεων (MBA), π. Καθηγητής Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής
Ρόδη Άλκηστις, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Αστικού και Πολεοδομικού Σχεδιασμού
Πανεπιστημίου Πατρών
Σουλιώτης Κυριάκος, Αναπληρωτής Καθηγητής Πολιτικής Υγείας στη Σχολή Κοινωνικών
και Πολιτικών Επιστημών Πανεπιστημίου Πελοποννήσου
Συρακούλης Κλεάνθης, Αναπληρωτής Καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο
«Ποσοτικές Μέθοδοι στη Διαχείριση Αναπτυξιακών Έργων» τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Σφακιανάκης Μιχάλης, Κοσμήτορας Καθηγητής Εφαρμογών Πληροφορικής και Στατιστικής
τμήματος Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Πειραιώς
Ταμήλος Μιχάλης, π. Βουλευτής Τρικάλων π. Δήμαρχος Τρικκαίων
Τραγάκη Αλεξάνδρα, Καθηγήτρια τμήματος Γεωγραφίας, Χαροκόπειου Πανεπιστημίου
Τσαοδήρας Θάνος, Αναπληρωτής Καθηγητής Πληροφορικής τμήματος Οικονομικών
Επιστημών στο ΑΠΘ
Τσέτσος Σταύρος, Αρχιτέκτονας με Διδακτορικό στον Πολεοδομικό Σχεδιασμό,
Πολιτικός Μηχανικός
Υπερήφανος Λουκάς, Επίτιμος Πρόεδρος ΠΕΔ Στερεάς Ελλάδας, π. Δήμαρχος Ορχομενού,
συνταξιούχος Πολιτικός Μηχανικός
Χαραλαμπίδης Ιωάννης, Καθηγητής Ψηφιακής Διακυβέρνησης του τμήματος
Μηχανικών Πληροφοριακών και Επικοινωνιακών Συστημάτων Πανεπιστημίου Αιγαίου

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΟΥ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

Ψυχάρης Ιωάννης, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου, Διευθυντής Ινστιτούτου
Περιφερειακής Ανάπτυξης, Β' Αντιπρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου του ΙΤΑ

ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ

Αγγελόπουλος Μιχάλης, Νομικός, Πρόεδρος Επιστημονικού Συμβουλίου ΙΤΑ

Πανταζής Παναγιώτης, MSc Χωροταξίας - Πολεοδομίας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας,
υποψ. Διδάκτορας Παντείου Πανεπιστημίου

Μαυρογονάτου Αλεξάνδρα, Χωροτάκτης Πολεοδόμος, MSc Χωροταξίας Πολεοδομίας,
Σύμβουλος Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Γεροντίδου Μάγδα, Μηχανολόγος Μηχανικός, Επιθεωρήτρια Εθνικής Αρχής Διαφάνειας

Νικολόπουλος Παναγιώτης, Περιφερειολόγος, υποψ. Διδάκτορας Παντείου Πανεπιστημίου

Μητσοπούλου Ελένη, Σπουδάστρια Πληροφορικής, Διοικητική και Τεχνική Στήριξη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	Εισαγωγή	17
2	Διεθνής Εμπειρία: Τοπική Αυτοδιοίκηση & Κεντρική Διοίκηση	23
2.1	Η Συμμετοχή των Δήμων στους Πόρους της Πολιτικής Συνοχής.....	26
3	Διακυβέρνηση του ΕΣΠΑ & ο Ρόλος των ΟΤΑ	28
3.1	Σύστημα Διακυβέρνησης του ΕΣΠΑ 2014-2020.....	29
3.1.1	Πολιτική Εποπτεία του ΕΣΠΑ 2014-2020.....	33
3.1.2	Εθνική Αρχή Συντονισμού - Αρμοδιότητες.....	34
3.1.3	Οργανωτική Δομή των Ειδικών Υπηρεσιών της ΕΑΣ - Αρμοδιότητες.....	38
3.1.4	Επιτελικές Δομές Υπουργείων - Αρμοδιότητες.....	40
3.1.5	Αρμοδιότητες της Διαχειριστικής Αρχής.....	40
3.1.6	Αρμοδιότητες της Αρχής Πιστοποίησης.....	43
3.1.7	Αρμοδιότητες της Αρχής Ελέγχου (ΕΔΕΛ).....	44
3.1.8	Αρμοδιότητες των Ενδιάμεσων Φορέων.....	45
3.2	Η συμμετοχή των ΟΤΑ στο σύστημα διακυβέρνησης του ΕΣΠΑ 2021-2027.....	47
4	Η αποτύπωση της Οικονομικής Θέσης των ΟΤΑ στις Χρηματοδοτήσεις του ΕΣΠΑ 2014 -2020	50
4.1	Συμμετοχή των Δήμων.....	50
4.2	Διάρθρωση Χρηματοδοτήσεων.....	53
4.3	Κατηγορίες Δήμων - Γεωγραφική Διαφοροποίηση.....	59
5	Η Πολιτική Συνοχής μετά το 2020: Η θέση των Δήμων στον Σχεδιασμό της νέας Προγραμματικής Περιόδου	64
5.1	Οργάνωση και Εξελίξεις του Σχεδιασμού του ΕΣΠΑ 2021-2027.....	64
5.2	Αρχιτεκτονική Προγραμμάτων 2021-2027.....	66
5.3	Ο Χρηματοδοτικός Προϋπολογισμός της Πολιτικής Συνοχής 2021-2027.....	67
5.4	Η Νέα Πολιτική Συνοχής και η Τοπική Αυτοδιοίκηση.....	71
5.4.1	Διαδικασίες Προετοιμασίας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την Αξιοποίηση Πόρων του ΕΣΠΑ.....	73
5.5	Περιγραφή των Υποχρεώσεων των Δικαιούχων για την Υλοποίηση Συγχρηματοδοτούμενων Έργων και Δράσεων.....	74
5.5.1	Προσ απαιτούμενα για τη Διαχείριση του Νέου ΕΣΠΑ 2021-2027.....	74
5.5.1.1	Διοικητική, Χρηματοοικονομική και Επιχειρησιακή Ικανότητα Δικαιούχων (άρθρο 50 του Ν. 4314/2014).....	74
5.5.1.2	Διοικητική Ικανότητα.....	74
5.5.1.3	Επιχειρησιακή Ικανότητα.....	77
5.5.1.4	Χρηματοοικονομική Επάρκεια.....	78
5.5.2	Νέος Νόμος Ενδυνάμωσης Διοικητικής και Τεχνικής Ικανότητας των ΟΤΑ (Ν. 4674/2020).....	78
5.5.2.1	Ανάθεση Σύναψης, Εποπτείας και Επίβλεψης Δημοσίων Μελετών και Έργων από ΟΤΑ που δεν έχουν Τεχνική Επάρκεια ή Τεχνικό Προσωπικό.....	78

5.5.2.2	Υποστήριξη Τεχνικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δόμησης των ΟΤΑ Λήξη Διοικητικής Υποστήριξης	80
5.5.2.3	Συνεργασία Φορέων Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την Άσκηση των Αρμοδιοτήτων των ΟΤΑ	82
5.5.2.4	Συνεργασία με τον Οργανισμό Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (ΟΦΥΠΕΚΑ)	83
5.5.2.5	Συνεργασία με τους Φορείς Διοίκησης και Εκμετάλλευσης Λιμένων	83
5.5.2.6	Αναπτυξιακοί Οργανισμοί	83
5.5.3	Θεσμικό Πλαίσιο νομοσχέδια και πρόσφατη νομοθεσία	88
5.5.3.1	Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών «Η Ελλάδα σε κίνηση: Βιώσιμη Αστική Κινητικότητα - Μικροκινητικότητα και άλλες διατάξεις»	88
5.5.3.2	Σχέδιο Νόμου «Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης και άλλες διατάξεις»	88
5.5.3.3	«Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική στον Νησιωτικό Χώρο και λοιπές διατάξεις»	89
5.5.3.4	Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας «Πρώθηση της Ανακύκλωσης - Ενσωμάτωση των Οδηγιών 2018/851 της 30ης Μαρτίου 2018 για την τροποποίηση της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ για τα Απόβλητα (ΕΕ L 150/109) και 2018/852 της 30ης Μαΐου 2018 για την τροποποίηση της Οδηγίας 94/62/ΕΚ για τις Συσκευασίες και τα Απορρίμματα Συσκευασίας (ΕΕ L 150/141)».....	91
5.5.3.5	Εκσυγχρονισμός, Απλοποίηση και Αναμόρφωση του Ρυθμιστικού Πλαισίου των Δημοσίων Συμβάσεων, ειδικότερες Ρυθμίσεις Προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την Ανάπτυξη, τις Υποδομές και την Υγεία (Ν. 4772/2021)	92
6	Υποστηρικτικοί Μηχανισμοί Στήριξης Δράσεων ΕΣΠΑ Στρατηγικές Προτεραιότητες του ΕΣΠΑ 2021-2027 και ο ρόλος των ΟΤΑ Α΄ Βαθμού	94
6.1.1	Κεντρικοί Επιτελικοί Μηχανισμοί	94
6.1.2	Κεντρικοί Υποστηρικτικοί Μηχανισμοί	95
6.1.3	Ο ρόλος της Αυτοδιοίκησης στα Επιχειρησιακά Προγράμματα	97
6.1.4	Δράσεις της Αυτοδιοίκησης ανά Τομέα Αρμοδιοτήτων και Δυνατότητες Χρηματοδότησης.....	101
6.2	Επισκόπηση Δυνατοτήτων Τελικών Δικαιούχων σε Τοπικό Επίπεδο Συμπεράσματα	114
7	Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις και ΟΤΑ	119
7.1	Θεσμικό Πλαίσιο των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων	120
7.2	Προγραμματικό Πλαίσιο για τον Σχεδιασμό, την Υλοποίηση, την Παρακολούθηση και τη Διαχείριση των ΟΧΕ της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020	124
7.2.1	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020	124
7.2.2	Εγκύκλιος ΕΥΣΣΑ για τον Σχεδιασμό, την Υλοποίηση και την Παρακολούθηση των ΟΧΕ ως εργαλείων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης των ΕΠ της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020	126

7.2.3	Εγκύκλιος ΕΥΘΥ για τη Διαχείριση και Εφαρμογή των Στρατηγικών Ολοκληρωμένων Χωρικής Ανάπτυξης	133
7.2.4	Ευρωπαϊκές Κατευθύνσεις για την Εφαρμογή των ΟΧΕ	134
7.3	Αξιολόγηση της Εφαρμογής των ΟΧΕ την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020	137
7.3.1	Παραδείγματα από τη Διεθνή Εμπειρία	137
7.3.2	Επισκόπηση των Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης: Η Ελληνική Εμπειρία	141
7.4	Ο ρόλος των ΟΤΑ στον Σχεδιασμό των Ολοκληρωμένων Εδαφικών / Χωρικών Στρατηγικών και στην Εφαρμογή των ΟΧΕ	150
8	Προτάσεις για τη Συμμετοχή των ΟΤΑ στα προγράμματα και τους πόρους της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027	153
8.1	Εισαγωγή	153
8.2	Συμμετοχή στον Σχεδιασμό των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων	153
8.3	Βελτίωση του Προγραμματικού Σχεδιασμού των Έργων	155
8.4	Απλούστευση Διαδικασιών ΕΣΠΑ	156
8.5	Απλούστευση Διαδικασιών Υλοποίησης των Έργων	157
8.6	Αναβάθμιση Διαχειριστικής Ικανότητας των Δήμων	159
8.6.1	Προτεινόμενα Εργαλεία για την Αναβάθμιση της Διαχειριστικής Ικανότητας των Δήμων.....	161
8.7	Εστίαση των Δήμων σε νέες Προτεραιότητες Πολιτικής	164
8.8	Η θέση του Ινστιτούτου Τοπικής Ανάπτυξης (ΙΤΑ) για τη συμμετοχή των ΟΤΑ στη διαδικασία λήψης Στρατηγικών Αποφάσεων	164
8.9	Προτάσεις της Επιτροπής ΕΣΠΑ της ΚΕΔΕ για τη συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027 και γενικότερα των Αναπτυξιακών Προγραμμάτων της χώρας	170
9	Σύνοψη - Πλαίσιο Πολιτικής	174
	Βιβλιογραφικές αναφορές	180
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Ροή Διαδικασιών για ένταξη έργων στο ΕΣΠΑ 2014-2020	181
ΠΙ.	Καταγραφή των Διαδικασιών Αξιοποίησης των Πόρων του ΕΣΠΑ	181
ΠΙ.1.1	Εισαγωγή	181
ΠΙ.1.2	Ενεργοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ	181
ΠΙ.1.3	Περιγραφή της Διαδικασίας Εξειδίκευσης των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020	182
ΠΙ.1.4	Ο ρόλος των ΟΤΑ στη Διαδικασία της Εξειδίκευσης των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020	185
ΠΙ.2	Υλοποίηση Έργων στο ΕΣΠΑ	186
ΠΙ.2.1	Κατάρτιση Πρόσκλησης (ΔΑ ή ΕΦΔ)	186
ΠΙ.2.2	Έγκριση και Έκδοση Πρόσκλησης	187
ΠΙ.2.3	Αξιολόγηση και Έγκριση Αιτήσεων Χρηματοδότησης	189
ΠΙ.2.4	Διαδικασία Υλοποίησης - Παρακολούθησης Πράξεων	190
ΠΙ.2.5	Παρακολούθηση Πληρωμών	193
ΠΙ.2.6	Παραλαβή και Ολοκλήρωση Έργου	196
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: Συμπληρωματική περιγραφική ανάλυση	198

Κατάλογος διαγραμμάτων

Διάγραμμα 2.1	Δαπάνες για Επενδύσεις ως ποσοστό των Κυβερνητικών Δαπανών για επενδύσεις (Χώρες - Μέλη ΟΟΣΑ, 2017).....	24
Διάγραμμα 2.2	Δαπάνες για Προσωπικό ως Ποσοστό των Κυβερνητικών Δαπανών για προσωπικό (Χώρες - Μέλη ΟΟΣΑ, 2017).....	25
Διάγραμμα 3.1	Η διακυβέρνηση του ΕΣΠΑ.....	32
Διάγραμμα 4.1	Δείκτες συμμετοχής δήμων και δημοτικών δομών στις χρηματοδοτήσεις του ΕΣΠΑ 2014-2020.....	51
Διάγραμμα 4.2	Δείκτες υλοποίησης προγραμμάτων ΕΣΠΑ 2014-2020 των δήμων και δημοτικών δομών.....	51
Διάγραμμα 4.3	Διάρθρωση πηγών χρηματοδότησης επιλέξιμων δαπανών έργων δήμων και δημοτικών δομών στα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020.....	55
Διάγραμμα 4.4	Διάρθρωση πηγών χρηματοδότηση νομικών δεσμεύσεων έργων δήμων και δημοτικών δομών στα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020.....	56
Διάγραμμα 4.5	Διάρθρωση θεματικής στόχευσης επιλέξιμων δαπανών έργων δήμων και δημοτικών δομών στα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020.....	57
Διάγραμμα 4.6	Διάρθρωση θεματικής στόχευσης νομικών δεσμεύσεων έργων δήμων και δημοτικών δομών στα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020.....	58
Διάγραμμα 4.7	Επιλέξιμες δαπάνες και ποσοστό νομικών δεσμεύσεων σε προγράμματα των δήμων και δημοτικών δομών.....	62
Διάγραμμα 5.8	Πληρωμές και ποσοστό πληρωμών επί των νομικών δεσμεύσεων σε προγράμματα των δήμων και δημοτικών δομών.....	63
Διάγραμμα 5.1	Χάρτης επιλεξιμότητας περιφερειών για την προγραμματική περίοδο 2021-2027.....	70
Διάγραμμα 7.1	Επιλέξιμες δαπάνες και ποσοστό νομικών δεσμεύσεων σε Προγράμματα ΒΑΑ-ΟΧΕ των δήμων και δημοτικών δομών.....	151
Διάγραμμα 0.1	Ροή διαδικασιών υλοποίησης συγχρηματοδοτούμενων έργων.....	188
Διάγραμμα 0.2	Ροή διαδικασιών υλοποίησης - παρακολούθησης πράξεων.....	192

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 4.1	Συνοπτική εξέλιξη χρηματοδότησης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020.....	52
Πίνακας 4.2	Συμμετοχή δήμων και δημοτικών δομών στα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020.....	54
Πίνακας 4.3	Αριθμός δήμων ως κύριοι δικαιούχοι έργων στα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020 ανά κατηγορία ΟΤΑ.....	59
Πίνακας 4.4	Συμμετοχή δήμων και δημοτικών δομών στα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020 ανά κατηγορία ΟΤΑ.....	60
Πίνακας 5.1	Επιχειρησιακά Προγράμματα ΕΣΠΑ 2021-2027.....	66
Πίνακας 5.2	Χρηματοδότηση πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2021-2027.....	68
Πίνακας 5.3	Εθνικές πιστώσεις στο πλαίσιο της πολιτικής για τη συνοχή την προγραμματική περίοδο 2021-2027.....	71
Πίνακας 6.1	Ροές και διασυνδέσεις των ορεακών και Περιφερειακών Πολιτικών.....	103
Πίνακας 6.2	Δυνατότητα χρηματοδότησης δράσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης ανά τομέα δραστηριότητας και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα.....	105
Πίνακας 6.3	Εξέταση συνάφειας αρμοδιοτήτων φορέων σε σχέση με την υλοποίηση έργων στο πλαίσιο των στόχων πολιτικής της νέας Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027.....	117
Πίνακας 6.4	Ένταση συμμετοχής φορέων στην υλοποίηση έργων στο πλαίσιο των Στόχων Πολιτικής της νέας Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027.....	118
Πίνακας 7.1	Χρηματοδότηση Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, μέσω των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 2014-2020.....	142
Πίνακας 7.2	Επισκόπηση των Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης.....	143
Πίνακας 7.3	Υλοποίηση Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης στα ΠΕΠ.....	145
Πίνακας 7.4	Υλοποίηση Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης στα ΠΕΠ. Μερίδιο συμμετοχής δήμων και δημοτικών δομών.....	147
Πίνακας 7.5	Υλοποίηση Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης στα ΠΕΠ. Συμμετοχή δήμων και δημοτικών δομών.....	149
Πίνακας 9.1	Προτάσεις για την συμμετοχή των ΟΤΑ Α΄ Βαθμού στα προγράμματα και δράσεις του ΕΣΠΑ της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027.....	177
Πίνακας 0.1	Επιλέξιμες δαπάνες ανά Ταμείο Χρηματοδότησης και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα.....	198
Πίνακας 0.2	Επιλέξιμες δαπάνες ανά Ταμείο Χρηματοδότησης και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα. Συμμετοχή δήμων και δημοτικών δομών.....	199
Πίνακας 0.3	Επιλέξιμες δαπάνες ανά Ταμείο Χρηματοδότησης και κατηγορία δήμων. Συμμετοχή δήμων και δημοτικών δομών.....	200
Πίνακας 0.4	Νομικές δεσμεύσεις ανά Ταμείο Χρηματοδότησης και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα.....	201
Πίνακας 0.5	Νομικές δεσμεύσεις ανά Ταμείο Χρηματοδότησης και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα. Συμμετοχή δήμων και δημοτικών δομών.....	202

Πίνακας 0.6	Νομικές δεσμεύσεις ανά Ταμείο Χρηματοδότησης και κατηγορία δήμων. Συμμετοχή δήμων και δημοτικών δομών.....	203
Πίνακας 0.7	Επιλέξιμες δαπάνες ανά Θεματικό Στόχο και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα. Συμμετοχή δήμων και δημοτικών δομών.....	204
Πίνακας 0.8	Επιλέξιμες δαπάνες ανά Θεματικό Στόχο και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα. Συμμετοχή δήμων και δημοτικών δομών, μερίδιο στο σύνολο.....	206
Πίνακας 0.9	Επιλέξιμες δαπάνες ανά Θεματικό Στόχο και Κατηγορία Δήμων. Συμμετοχή δήμων και δημοτικών δομών.....	206
Πίνακας 0.10	Νομικές δεσμεύσεις ανά Θεματικό Στόχο και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα. Συμμετοχή δήμων και δημοτικών δομών.....	208
Πίνακας 0.11	Νομικές δεσμεύσεις ανά Θεματικό Στόχο και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα. Συμμετοχή δήμων και δημοτικών δομών, μερίδιο στο σύνολο του εκάστοτε Θεματικού Στόχου.....	210
Πίνακας 0.12	Νομικές δεσμεύσεις ανά Θεματικό Στόχο και Κατηγορία Δήμων. Συμμετοχή δήμων και δημοτικών δομών.....	212
Πίνακας 0.13	Εγκριμένα προγράμματα Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης.....	214

1. Εισαγωγή

Η συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση προγραμμάτων και δράσεων συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα έχει αναχθεί σε ένα από τα βασικά θέματα του αναπτυξιακού σχεδιασμού της επόμενης δεκαετίας. Όλες οι αναλύσεις συγκλίνουν στη διαπίστωση ότι η αναβάθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην αξιοποίηση των πόρων της πολιτικής συνοχής θα συνεισφέρει στην αποτελεσματικότερη υλοποίηση των προγραμμάτων και στην καλύτερη αξιοποίηση των διατιθέμενων πόρων. Η αναγκαιότητα αυτή τεκμηριώνεται από τη θεωρία της δημόσιας πολιτικής, τη διεθνή εμπειρία αλλά και τη σύγχρονη αντίληψη και φιλοσοφία, από την οποία διαπνέονται οι δράσεις και τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η πρώτη βασική αρχή που διέπει τον σύγχρονο αναπτυξιακό σχεδιασμό, σε διεθνές επίπεδο, είναι η αρχή της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. Σήμερα, έχει αναγνωριστεί, περισσότερο από κάθε άλλη φορά στο παρελθόν, ότι η αποτελεσματικότερη υλοποίηση των πολιτικών προϋποθέτει τη συμμετοχή όλων των επιπέδων διοίκησης και όλων των δρώντων, σε κάθε επίπεδο διοίκησης. Η αρχή αυτή διαπερνά όλα τα προγράμματα και τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έχει αποτελέσει, τα τελευταία χρόνια, καθοδηγητικό άξονα για την αναμόρφωση των διοικητικών συστημάτων και την υποστήριξη της εφαρμογής των προγραμμάτων, σε πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για παράδειγμα, η πολιτική για το περιβάλλον θα υλοποιηθεί πιο αποτελεσματικά μόνο με τη συμμετοχή πολλών επιπέδων διοίκησης και πολλών δρώντων, σε κάθε διοικητικό επίπεδο. Ο σχεδιασμός των δράσεων για το περιβάλλον μπορεί να γίνεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο και να αφορά όλη την επικράτεια την Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το εθνικό επίπεδο διαμορφώνει και εξειδικεύει τις δράσεις, σε εθνικό πλαίσιο. Το περιφερειακό και το τοπικό επίπεδο εξειδικεύουν τις δράσεις περιφερειακά και τοπικά.

Καμία πολιτική για το περιβάλλον δεν μπορεί να υλοποιηθεί χωρίς αυτή τη συμμετοχή της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. Το ίδιο θα μπορούσε να αναφέρει κανείς και για πολλές άλλες πολιτικές που σχετίζονται με σύγχρονα θέματα, όπως για παράδειγμα το μεταναστευτικό. Τόσο ο σχεδιασμός όσο και η υλοποίηση της πολιτικής πρέπει να συμπεριλάβουν πολλά επίπεδα διοίκησης και πολλές κατηγορίες δρώντων.

Ένα άλλο πρόσφατο παράδειγμα εφαρμογής της αρχής της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης αφορά στην κρίση της πανδημίας. Το θέμα αυτό έχει παγκόσμια, ευρωπαϊκή, εθνική και τοπική σημασία και καθένα από αυτά τα επίπεδα μπορεί να αναλάβει έναν πολύ ειδικό ρόλο καλύτερο από ότι τα άλλα και στο πλαίσιο της συνέργειας και συμπληρωματικότητας των δρώντων και των επιπέδων διοίκησης και μπορεί να επιτευχθεί το καλύτερο αποτέλεσμα με όρους οικονομικότητας και αποτελεσματικότητας.

Η δεύτερη βασική αρχή είναι η αρχή της επικουρικότητας. Σύμφωνα με αυτή, οι πολιτικές και οι φορείς που αναλαμβάνουν την υλοποίηση της δημόσιας πολιτικής ξεκινούν από το χαμηλότερο διοικητικό επίπεδο και ανέρχονται στα υπερκείμενα επίπεδα, μόνο όταν διαπιστώνεται ότι η πολιτική αυτή δεν μπορεί να υλοποιηθεί από τα χαμηλότερα επίπεδα διοίκησης. Όμως, τα υπερκείμενα επίπεδα διοίκησης δεν θεωρούνται υπέρτερα. Τα επίπεδα διοίκησης είναι επάλληλα και συμπληρωματικά επίπεδα διοίκησης, που το καθένα έχει τον ιδιαίτερο ρόλο και τη σημασία του στην αλυσίδα σχεδιασμού και υλοποίησης της δημόσιας πολιτικής. Οι δράσεις που αναλαμβάνει το κάθε επίπεδο διοίκησης θεωρούνται

συμπληρωματικές δράσεις, που συντίθενται με βάση την αρχή της αποτελεσματικότητας, αφού έχει αποδειχθεί ότι κάθε επίπεδο διοίκησης έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στην ανάληψη κάποιας δράσης και μπορεί να υλοποιεί πολύ πιο αποτελεσματικά σε σύγκριση με κάποιο άλλο επίπεδο διοίκησης. Επομένως, η αρχή που διέπει τη δράση των δημόσιων φορέων και αποτελεί κατευθυντήριο οδηγό για την υλοποίηση των σύγχρονων πολιτικών είναι η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που συνδέεται με τη δράση κάθε επιπέδου και φορέα διοίκησης.

Όπως προκύπτει από τα προαναφερόμενα, η αρχή της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης είναι συνυφασμένη με την αρχή της επικουρικότητας που διέπει τον σχεδιασμό των δράσεων και την υλοποίηση των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επικουρικότητα και πολυεπίπεδη διακυβέρνηση είναι έννοιες αλληλένδετες και συνεισφέρουν από κοινού στην φιλοσοφία του αναπτυξιακού σχεδιασμού και στην υλοποίηση των δημόσιων πολιτικών. Παρά την αναγνώριση της σημασίας της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, η κατανομή των αρμοδιοτήτων στα διάφορα επίπεδα διοίκησης έχει αποτελέσει συχνά στην πράξη ένα δισεπίλυτο ζήτημα. Η αρχή που προτάσσεται για την αντιμετώπιση αυτού του θέματος είναι το συγκριτικό πλεονέκτημα ή η προστιθέμενη αξία που μπορεί να έχει η συμμετοχή κάθε φορέα στην υλοποίηση μιας πολιτικής. Με βάση αυτό, η κατανομή των αρμοδιοτήτων ανάμεσα στα διάφορα επίπεδα διοίκησης θα μπορούσε να διέπεται από την αρχή, ότι «ο καθένας κάνει αυτό που μπορεί να κάνει καλύτερα». Με βάση αυτή την αρχή το εύρος και η εμπλοκή όλων των φορέων από τα υπερκείμενα (αλλά όχι υπέρτερα) επίπεδα διοίκησης μέχρι τα χαμηλότερα (αλλά καθόλου υποδεέστερα) διοικητικά επίπεδα αποτελούν τμήματα μιας αλυσίδας αξίας που αξιοποιεί δυνατότητες και συγκριτικά πλεονεκτήματα και αποφέρει οφέλη σε όλους.

Μάλιστα, το χαμηλότερο διοικητικό επίπεδο, με βάση την αρχή της επικουρικότητας και της εγγύτητας, αναδεικνύεται ως κρίσιμη παράμετρος στην υλοποίηση των δημόσιων πολιτικών. Άρα, η αποτελεσματική οργάνωση και θωράκιση του επιπέδου διοίκησης που βρίσκεται στη μικρότερη διοικητική κλίμακα αποτελεί κρίσιμη παράμετρο της επιτυχίας στην εφαρμογή των δημόσιων πολιτικών.

Ωστόσο, ενώ η ανάγκη αυτή έχει αναδειχθεί και διατυπωθεί και η σημασία της έχει λάβει σχεδόν καθολική αποδοχή, στην πράξη παρατηρούνται πολλές δυσκολίες στην υλοποίησή της. Μάλιστα, η ένταση των προβλημάτων είναι αντίστροφη καθώς διατρέχουμε την κλίμακα από το υπέρτερο στο χαμηλότερο διοικητικό επίπεδο. Το σύστημα φαίνεται να πάσχει περισσότερο εκεί όπου γίνεται πιο αντιληπτή η εκδήλωση της δημόσιας πολιτικής -δηλαδή στο τοπικό επίπεδο.

Αυτό έχει -ανάμεσα σε άλλα- ως συνέπεια και την αποξένωση των αποδεκτών της πολιτικής από τους φορείς σχεδιασμού και υποστήριξης των πολιτικών. Η εκπλήρωση της αρχής της αντιληπτότητας των δημόσιων πολιτικών είναι μεγαλύτερη στο χαμηλότερο διοικητικό επίπεδο. Ωστόσο, το επίπεδο αυτό είναι εκείνο που έχει και τις μεγαλύτερες αδυναμίες στην υλοποίηση των δημόσιων πολιτικών.

Οι δυσκολίες ανταπόκρισης της χαμηλής διοικητικής κλίμακας στην εκπλήρωση του ρόλου που θα της αναλογούσε οφείλεται σε μια σειρά από λόγους που έχουν απασχολήσει όλους τους φορείς άσκησης πολιτικής. Από το πλήθος των προσεγγίσεων και αναλύσεων φαίνεται πως από τη σχετική συζήτηση έχουν κωδικοποιηθεί ορισμένοι σημαντικοί λόγοι που φαίνεται να αποτελούν σημεία σύγκλισης στις σχετικές συζητήσεις.

Ο πρώτος παράγοντας, που αναφέρεται συχνά, είναι ο συγκεντρωτικός χαρακτήρας της

οργάνωσης του κράτους και της δημόσιας διοίκησης. Παρά τη γενική αναγνώριση του προβλήματος, οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες που έγιναν τα τελευταία χρόνια δεν φαίνεται να έχουν μεταβάλει σημαντικά τα χαρακτηριστικά της συγκεντρωτικής δομής της διοίκησης και του κράτους. Για να αποκτηθεί ένα μέτρο σύγκρισης, θα αναφερθούν δύο χαρακτηριστικές συγκρίσεις της Ελλάδας, σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τον ΟΟΣΑ. Η Ελλάδα ως προς αυτή την παράμετρο κατατάσσεται σε μια από τις χαμηλότερες θέσεις της κλίμακας συμμετοχής της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στις δημόσιες επενδύσεις με ποσοστό που ανέρχεται μόλις στο 10%.

Το δεύτερο στοιχείο αφορά στο προσωπικό του δημόσιου τομέα. Με βάση πάλι την ανάλυση των σχετικών στοιχείων του ΟΟΣΑ προκύπτει ότι το 40% των απασχολούμενων στον δημόσιο τομέα απασχολούνται στην Κεντρική Διοίκηση και το 60% στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Προφανώς, η εικόνα αυτή συναρτάται με την προηγούμενη. Εφόσον, μεγάλο μέρος των δημόσιων πολιτικών υλοποιείται από τα χαμηλότερα επίπεδα διοίκησης, αναλογία του προσωπικού της αυτοδιοίκησης θα είναι μεγαλύτερη από την κεντρική διοίκηση. Η διοικητική αποκέντρωση συμβαδίζει και αλληλοεπιδρά με την αποκέντρωση του προσωπικού του δημόσιου τομέα. Στην Ελλάδα, το μεγαλύτερο μέρος του προσωπικού του δημόσιου τομέα απασχολείται στην Κεντρική Διοίκηση και αυτό είναι, προφανώς, αποτέλεσμα της συγκεντρωτικής δομής οργάνωσης το κράτους και της διοίκησης. Η οργάνωση του κράτους και της διοίκησης θα μπορούσε να οδηγήσει στη σταδιακή σύγκλιση με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο δεύτερος λόγος αφορά στο σύστημα διακυβέρνησης του ΕΣΠΑ και των μηχανισμών διαχείρισης των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων. Το σύστημα διοίκησης του ΕΣΠΑ χαρακτηρίζεται, επίσης, από συγκεντρωτισμό και πολύπλοκες διαδικασίες τόσο που το καθιστούν δύσχρηστο και μάλιστα όσο πιο μικρός είναι τελικός δικαιούχος τόσο πιο απόμακρος είναι με την δυνατότητα ανταπόκρισης στις διαδικασίες και στις απαιτήσεις αυτού του συστήματος.

Η πολυπλοκότητα του συστήματος διοίκησης του ΕΣΠΑ και των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων δεν είναι εύκολο να αναλυθεί. Πολλές απόψεις τείνουν να επικαλούνται την εναρμόνιση του εθνικού και του ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου ως έναν από τους λόγους της πολυπλοκότητας του συστήματος. Το σύστημα διαχείρισης του ΕΣΠΑ ενσωματώνει κανονισμούς και διαδικασίες που απορρέουν από το ευρωπαϊκό πλαίσιο, και νόμους και ρυθμίσεις που απορρέουν από το εθνικό πλαίσιο. Η εναρμόνιση αυτών των συστημάτων δημιουργεί δυσκολίες, που οδηγούν στην πολυπλοκότητα και την ακύρωση της συμμετοχής δρώντων που δεν έχουν μεγάλη διαχειριστική επάρκεια.

Τρίτον, οι δομικές αδυναμίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που πηγάζουν τόσο από την έλλειψη προσωπικού και πόρων ώστε να μπορεί να ανταποκρίνεται σε όλες αυτές στις απαιτήσεις.

Όλα αυτά έχουν ως αποτέλεσμα το τοπικό επίπεδο να παρουσιάζει μεγάλη υστέρηση στην υλοποίηση δημόσιων πολιτικών. Με αυτόν τον τρόπο αποδυναμώνεται στην εφαρμογή της πολιτικής σε εκείνο το διοικητικό επίπεδο που θα έκανε την παρουσία των πολιτικών πιο εμφανείς/αντιληπτές στους πολίτες. Το τοπικό επίπεδο, λόγω της αρχής της εγγύτητας, είναι εκείνο που θα μπορούσε να καταστήσει στους πολίτες πολύ εμφανή τα αποτελέσματα της δημόσιας πολιτικής. Με αυτόν τον τρόπο, χάνεται ένας κρίσιμος κρίκος στην υλοποίηση της πολιτικής, με συνέπεια στο έλλειμμα αποτελεσματικότητας, στην υλοποίηση των πολιτικών αλλά και στη μείωση της αντιληπτότητας των πολιτικών για τις πολιτικές που υλοποιούνται. Πρόκειται για την αποξένωση των φορέων από τους αποδέκτες της πολιτικής.

Σήμερα, ενόψει της νέας Προγραμματικής Περιόδου αναδεικνύεται η ανάγκη ενεργοποίησης αυτού του διοικητικού επιπέδου, ως μια κρίσιμη παράμετρος στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων της νέας προγραμματικής περιόδου. Η ενδυνάμωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ειδικότερα η ενίσχυση της διοικητικής της επάρκειας, ως τον τελικό δικαιούχο, ανάγεται ως κρίσιμη παράμετρος για την αποτελεσματική υλοποίηση του προγραμματικού πλαισίου της επόμενης προγραμματικής περιόδου.

Γι' αυτούς τους λόγους, πριν την έναρξη της νέας Προγραμματικής Περιόδου κρίνεται επιβεβλημένη η ανίχνευση των προβλημάτων που εντοπίζονται στην λειτουργία των τελικών δικαιούχων, που ενεργοποιούνται σε κάθε διοικητική κλίμακα, με προτεραιότητα, όμως, στη χαμηλότερη διοικητική κλίμακα που έχει και τη μεγαλύτερη ανάγκη. Το έργο αυτό θα πρέπει να συμπεριλάβει όλους τους ΟΤΑ Α' Βαθμού, να κάνει λεπτομερή καταγραφή της φυσιογνωμίας και των χαρακτηριστικών τους, λεπτομερή ανάλυση των λειτουργιών και επισταμένη εξέταση των δυσλειτουργιών και αδυναμιών που υπάρχουν για τη συμμετοχή τους στην αξιοποίηση των δράσεων και την υλοποίηση των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ. Μέσα σε αυτά, η στήριξη της διαχειριστικής επάρκειας των τελικών δικαιούχων κρίνεται ως σημαντική παράμετρος της επιτυχίας της πολιτικής συνοχής της νέας προγραμματικής περιόδου.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, θα χρειαστεί γίνουν δύο παράλληλες δράσεις σε επίπεδο φορέων και σε επίπεδο πολιτικών.

Όσον αφορά στο πρώτο, η συνεργασία με τους φορείς θα ήταν σκόπιμο να αναπτυχθεί σε δύο συμπληρωματικές δράσεις.

- ▶ Πρώτον, λεπτομερή καταγραφή και ανάλυση και των διαδικασιών και των προβλημάτων ανταπόκρισης των φορέων στις απαιτήσεις του διοικητικού πλαισίου.
- ▶ Δεύτερον, αναζήτηση μηχανισμών στήριξης της δράσης των φορέων.

Οι τρόποι στήριξης μπορεί να περιλαμβάνουν ένα μεγάλο εύρος δυνατοτήτων που συναρτώνται με το επίπεδο διαχειριστικής επάρκειας και τις ιδιαιτερότητες της λειτουργίας του κάθε τελικού δικαιούχου.

Για παράδειγμα, οι λύσεις που μπορεί να αναζητηθούν είναι οι εξής:

- ▶ Πρώτον, για τους τελικούς δικαιούχους που έχουν ικανοποιητική επάρκεια, να στηριχθεί και να ενισχυθεί περαιτέρω η εμπέλεια και οι δυνατότητές τους.

- ▶ Δεύτερον, θα μπορούσαν να αναζητηθούν συνεργασίες που θα διευρύνουν το πεδίο δράσης των παρεμβάσεων που μπορούν να αναλάβουν.

- ▶ Τρίτον, δημιουργία υποστηρικτικών δομών στήριξης για φορείς που παρουσιάζουν σημαντικές αδυναμίες. Η στήριξη αυτή θα μπορούσε να γίνει είτε από κεντρικές δομές όπως π.χ. ΜΟΔ ή ΕΕΤΑΑ σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας ή σε επίπεδο περιφέρειας.

Όλα αυτά θα συντείνουν στη ενίσχυση της διαχειριστικής επάρκειας και στη δυνατότητα των δήμων και των τελικών δικαιούχων να έχουν ώριμα έργα. Για την ωρίμαση των έργων πρέπει να γίνουν οι απαραίτητες μελέτες. Η δυσκολία σύνταξης μελετών αποτελεί τροχόπέδη στη δυνατότητα της αυτοδιοίκησης να υλοποιήσει έργα.

Παράλληλα, ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί στην συμμετοχή των πολιτών στη διαμόρφωση των πολιτικών και στην ανάγνωση των τοπικών προβλημάτων. Η συμμετοχή των πολιτών θα εμπλουτίσει τη διαδικασία προγραμματισμού και θα φέρει πιο κοντά τους φορείς σχεδιασμού της πολιτικής με τους αποδέκτες των αποτελεσμάτων της πολιτικής, κάτι που αποτελεί τελικά και το ουσιαστικό ζήτημα της εφαρμοζόμενης πολιτικής. Η εκμείευση των αναγκών, η έκφραση της γνώμης και η διατύπωση προτάσεων αποτε-

λούν καθοριστικής σημασίας ζητήματα για την πληρότητα του σχεδιασμού και την αποτελεσματικότητα των δράσεων που σχεδιάζονται και πρόκειται να υλοποιηθούν τοπικά. Η μελέτη που εκπονεί η ΚΕΔΕ κινείται ακριβώς σε αυτή την κατεύθυνση. Θέτει σε πρώτη προτεραιότητα την εξέταση της διοικητικής επάρκειας των τελικών δικαιούχων με σκοπό να αναζητήσει και να υλοποιήσει, σύντομα, δράσεις που θα αναβαθμίσουν τη διοικητική τους επάρκεια. Η μελέτη αυτή, έχει καθολικό χαρακτήρα και περιλαμβάνει όλους τους δήμους της χώρας. Οι δήμοι, ως τελικοί δικαιούχοι παρουσιάζουν έντονη ανομοιομορφία που οφείλεται τόσο στο μέγεθος, το εξειδικευμένο προσωπικό κ.λπ. Η καταγραφή, ανάλυση και υποστήριξη της λειτουργίας τους με τα κατάλληλα -κάθε φορά- μέσα βρίσκεται στο επίκεντρο της στόχευσης αυτής της μελέτης.

Η μελέτη αυτή κινείται σε μια κατεύθυνση, που τεκμηριώνεται όχι μόνο από την πολιτική πρακτική αλλά και από την επιστημονική ανάλυση σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Σύμφωνα με πορίσματα της σχετικής βιβλιογραφίας, η διαχειριστική ικανότητα και η ποιότητα και επάρκεια της διοίκησης (quality of government) συμπεριλαμβάνονται στους πιο κρίσιμους παράγοντες για την αποτελεσματικότητα και επιτυχία της εφαρμοζόμενης πολιτικής. Στην πράξη έχει αποδειχθεί ότι περιφέρειες με μεγάλο βαθμό διαχειριστικής επάρκειας, έχουν και μεγάλο βαθμό επιτυχίας στην απορρόφηση των όρων και στην υλοποίηση των πολιτικών. Μάλιστα, μεγαλύτερη υστέρηση εμφανίζουν οι περιοχές που έχουν περισσότερο ανάγκη, δηλαδή οι λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές και οι μικρότεροι συγκριτικά δήμοι. Σε αυτές τις περιοχές και σε αυτούς τους τελικούς δικαιούχους πρέπει να δοθεί προτεραιότητα για την ενδυνάμωση της διαχειριστικής τους επάρκειας, τη νέα Προγραμματική Περίοδο.

Τέλος, μια ακόμη σημαντική παράμετρος για τη διαχείριση των προγραμμάτων είναι το ανθρώπινο δυναμικό. Η στελέχωση των τελικών δικαιούχων με επαρκές και κατάλληλα εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί έναν εκ των πλέον σημαντικών παραγόντων επιτυχίας των στόχων της νέας προγραμματικής περιόδου. Με βάση την απογραφή των υπαλλήλων, παρατηρείται ότι το δυναμικό των δήμων είναι πολύ μικρό ενώ παρατηρείται έλλειψη εξειδικευμένου στελεχιακού δυναμικού.

Επιπλέον, οι ανάγκες εξοικείωσης με τα νέα δεδομένα της Προγραμματικής Περιόδου επιβάλλουν την σιασμένη κατάρτιση του υφιστάμενου δυναμικού.

Την επόμενη Προγραμματική Περίοδο θα πρέπει να ενισχυθούν και ο αριθμός και τα προγράμματα κατάρτισης.

Όλες αυτές οι επισημάνσεις έχουν ληφθεί υπόψη στον σχεδιασμό αυτής της μελέτης που αφορά στην ενδυνάμωση της διαχειριστικής επάρκειας των δήμων ως τελικών δικαιούχων. Η συμμετοχή και οι συνέργειες ερευνητικών πανεπιστημιακών ινστιτούτων, συμβούλων τοπικής ανάπτυξης και διοικητικών υπηρεσιών, μπορούν να εξασφαλίζουν τις προϋποθέσεις για μια ολοκληρωμένη ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης και προτάσεις ενίσχυσης τη διοικητικής ικανότητας των τελικών δικαιούχων. Η μελέτη αυτή θα δώσει τις κατευθύνσεις πολιτικής, έγκαιρα, και με συγκεκριμένο τρόπο.

Η μεθοδολογία της μελέτης περιλαμβάνει προσφυγή και αξιοποίηση των προγραμματικών κειμένων της νέας Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027, την επεξεργασία στατιστικών στοιχείων που παρέχονται από το Υπουργείο Εσωτερικών, την επεξεργασία στοιχείων του ΟΠΣ για όλη τη χώρα, με ειδική αναφορά στους δήμους, στην αξιοποίηση στοιχείων που αφορούν στους απασχολούμε στους δήμους και στοιχεία και υλικό από τις διαχειριστικές Αρχές και τις Υπηρεσίες.

Η μελέτη αυτή επιχειρεί μια ανάλυση των ΟΧΕ που αποτελούν ένα νέο ιδιαίτερο και δυναμικά αναπτυσσόμενο πεδίο άσκησης πολιτικής για την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Η μελέτη αυτή ανταποκρίνεται στις κατευθύνσεις της πολιτικής συνοχής και αντανακλά τις ανάγκες όπως διατυπώνονται σε κείμενα στρατηγικής, όπως για παράδειγμα, τις κατευθύνσεις πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη νέα Προγραμματική Περίοδο αλλά και τις κατευθύνσεις πολιτικής του ΟΟΣΑ.

Ιδιαίτερα, όσον αφορά στον ΟΟΣΑ, η ενίσχυση της διαχειριστικής επάρκειας των τελικών δικαιούχων, η απλοποίηση των διαδικασιών, η μεγαλύτερη αποκέντρωση και απλοποίηση της διακυβέρνησης των προγραμμάτων θεωρούνται ζητήματα ύψιστης προτεραιότητας για την επιτυχία της πολιτικής της νέας Προγραμματικής Περιόδου, σε όφελος του τοπικού -αλλά και της εθνικής οικονομίας- στο πλαίσιο των κατευθύνσεων της ευρωπαϊκής πολιτικής.

2. Διεθνής Εμπειρία

Τοπική Αυτοδιοίκηση & Κεντρική Διοίκηση

Η ενεργοποίηση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και η αναβάθμιση της συμμετοχής της στην αξιοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων και των δημόσιων πολιτικών χρειάζεται ορισμένες προϋποθέσεις. Η συγκριτική διερεύνηση της θέσης της Ελλάδας στο σύστημα διαχείρισης των πόρων μπορεί να παρέχει μια καλή αφετηρία για τον εντοπισμό της θέσης της και την ανάλυση προβλημάτων που σχετίζονται με την εκπλήρωση του ρόλου της.

Η ανάλυση που ακολουθεί επιδιώκει να συνεισφέρει στη συγκριτική αποτύπωση της θέσης της Ελλάδας στον διεθνή χώρο και στη διαμόρφωση ενός πλαισίου που θα της αποδίδει τον ρόλο που θα μπορούσε και θα όφειλε να αναλάβει στο σύστημα υλοποίησης των δημόσιων πολιτικών. Η ανάλυση βασίζεται σε στατιστικά στοιχεία που παρέχονται σε διεθνείς βάσεις δεδομένων και έχει σκοπό να τεκμηριώσει τη θέση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε κρίσιμες παραμέτρους που σχετίζονται με την υλοποίηση των πολιτικών.

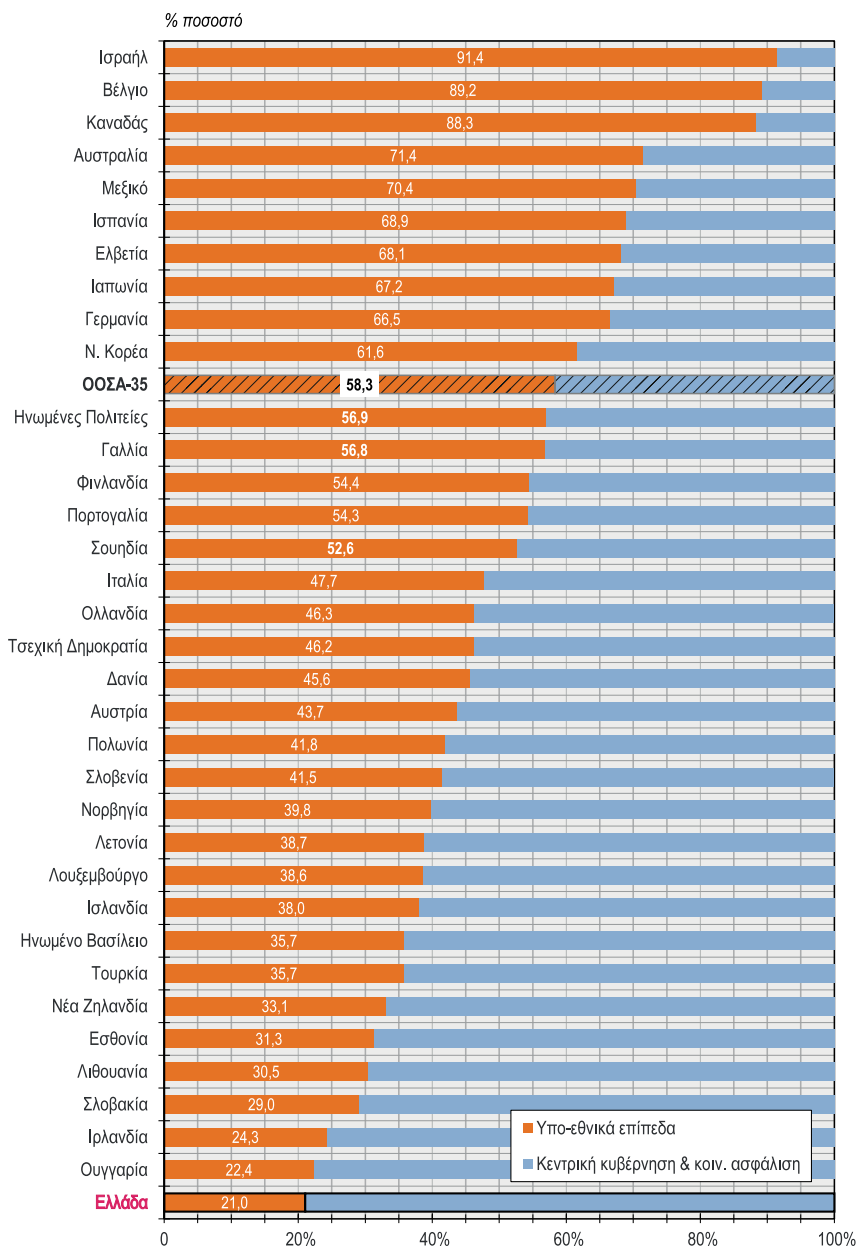
Το Διάγραμμα 2.1 παρέχει την τεκμηρίωση της συμμετοχής της αυτοδιοίκησης στη διαχείριση δημόσιων πόρων στις χώρες του ΟΟΣΑ. Από το διάγραμμα αυτό προκύπτει ότι, με βάση τα πλέον πρόσφατα στατιστικά στοιχεία, ότι η συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στις δημόσιες επενδύσεις στις χώρες του ΟΟΣΑ ανέρχεται κατά μέσο όρο στο 58%. Υπάρχουν χώρες όπως ο Καναδάς, το Βέλγιο και το Ισραήλ, στις οποίες οι δημόσιες επενδύσεις υλοποιούνται ουσιαστικά από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Χώρες της Νότιας Ευρώπης, όπως η Ισπανία (68%), Πορτογαλία (54%) και η Ιταλία (47%) εμφανίζουν πολύ αυξημένα ποσοστά συμμετοχής της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο σύστημα διαχείρισης και υλοποίησης των δημοσίων επενδύσεων. Η Ελλάδα σε αυτή την κλίμακα κατατάσσεται στην τελευταία θέση, με την αυτοδιοίκηση να συμμετέχει στο 21% των δημοσίων επενδύσεων της χώρας. Το σύστημα διαχείρισης των δημοσίων επενδύσεων στην Ελλάδα φαίνεται να χαρακτηρίζεται από έντονο συγκεντρωτισμό.

Η εικόνα αυτή χρειάζεται προσεκτική ανάλυση, τόσο για την άντληση συμπερασμάτων όσο και για τον σχεδιασμό πολιτικών. Ο βαθμός αποκέντρωσης της διοίκησης και της διαχείρισης δημόσιων πόρων σε κάθε χώρα είναι ένα σημαντικό ζήτημα με ιστορικές και πολιτικές παραμέτρους, η σύγκριση μεταξύ χωρών δεν είναι πάντοτε εύκολη και πρέπει να προσεγγίζεται με ιδιαίτερη προσοχή λαμβάνοντας υπόψη κάθε φορά σημαντικούς παράγοντες, όπως είναι η ιστορία, η εμπειρία κ.λπ. Η καταγραφή αυτή παρέχει μια καλή βάση από την οποία μπορεί να υπάρξει ένας γόνιμος προβληματισμός. Η Ελλάδα δεν μπορεί και δεν πρέπει να μεταβάλει το πρότυπό της χωρίς να τεκμηριώσει αυτή την ανάγκη. Οι αλλαγές, που θα μπορούσε να γίνουν, πρέπει να σχεδιαστούν προσεκτικά. Η πρόταση του ΟΟΣΑ για ασύμμετρη και δοκιμαστική αποκέντρωση θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση για τη μετάβαση σε μια προγραμματισμένη και σταδιακή αποκέντρωση.

Για παράδειγμα, η αποκέντρωση δεν μπορεί να γίνει άναρχα και αιφνίδια. Πρέπει να γίνει σταδιακά και δοκιμαστικά. Υπάρχουν πεδία δράσης της αυτοδιοίκησης που θα μπορούσε να δοκιμαστεί η αποκέντρωση των δημόσιων πολιτικών. Η επιλεκτική αποκέντρωση θα μπορούσε να προκύψει ως αποτέλεσμα συμφωνίας με όλους του υπόλοιπους δρώντες για την υλοποίηση μιας πολιτικής. Για παράδειγμα, συχνά αναφέρεται η πρωτοβάθμια υγειονομική φροντίδα που θα μπορούσε να αποδοθεί στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Στη

σημερινή συγκυρία, η μεταβίβαση αυτής της αρμοδιότητας θα έδινε ένα νέο πεδίο δράσης της αυτοδιοίκησης και θα ενίσχυε τον ρόλο της αυτοδιοίκησης και στο σύστημα της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και θα συνέβαλλε στην αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της πανδημίας.

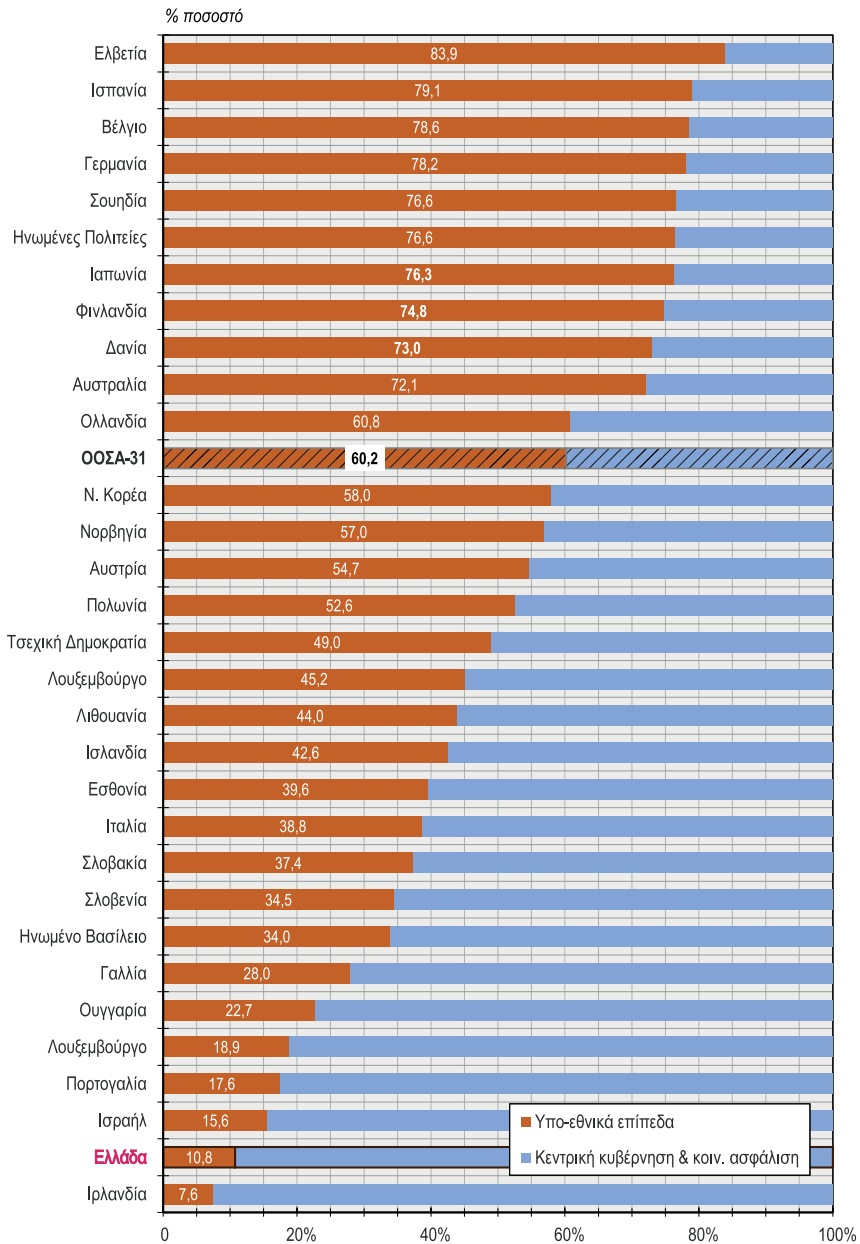
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.1 ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ (ΧΩΡΕΣ-ΜΕΛΗ ΟΟΣΑ, 2017)

ΠΗΓΗ: Έκδοση ΟΟΣΑ, «Government at a Glance 2019»

Ένας άλλος παράγοντας, που συχνά αναφέρεται ότι δημιουργεί δυσκολίες στην εκπλήρωση της αποστολής της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην υλοποίηση των δημόσιων πολιτικών σχετίζεται με την κατανομή του προσωπικού του δημόσιου τομέα ανάμεσα στα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.2 ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΓΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ (ΧΩΡΕΣ-ΜΕΛΗ ΟΟΣΑ, 2017)

ΠΗΓΗ: ΟΟΣΑ, National accounts Database, Government expenditure by function

Η επάρκεια και οι δεξιότητες του προσωπικού του δημόσιου τομέα αποτελούν σημαντική παράμετρο για την αποτελεσματική εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής.

Το Διάγραμμα 2.2 παρέχει τη συγκριτική κατανομή της δαπάνης του προσωπικού του δημόσιου τομέα ανάμεσα στην Κεντρική Διοίκηση και την Τοπική Αυτοδιοίκηση στις χώρες του ΟΟΣΑ.

Από το διάγραμμα αυτό προκύπτει ότι το 40% της δημόσιας δαπάνης για το προσωπικό του δημόσιου τομέα αφορά στην Κεντρική Διοίκηση και το 60% στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Επομένως, η δαπάνη για προσωπικό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι μεγαλύτερη από τη δαπάνη για προσωπικό της Κεντρικής Διοίκησης. Αυτό σημαίνει ότι το μεγαλύτερο μέρος του προσωπικού του δημόσιου τομέα απασχολείται στην Τοπική Αυτοδιοίκηση σε σχέση με τον Κεντρική Διοίκηση.

Η Κεντρική Διοίκηση έχει τον επιτελικό ρόλο στον σχεδιασμό των πολιτικών αλλά το μεγαλύτερο μέρος της πολιτικής υλοποιείται από την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Προφανώς, η εικόνα αυτή συναρτάται με την προηγούμενη που προκύπτει από το Διάγραμμα 2.1. Εφόσον, μεγάλο μέρος των δημόσιων πολιτικών υλοποιείται από τα χαμηλότερα επίπεδα διοίκησης, η αναλογία του προσωπικού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα είναι μεγαλύτερη από την Κεντρική Διοίκηση. Η διοικητική αποκέντρωση συμβαδίζει και αλληλοεπιδρά με την αποκέντρωση του προσωπικού του Δημόσιου Τομέα. Στην Ελλάδα, το μεγαλύτερο μέρος του προσωπικού του Δημόσιου Τομέα απασχολείται στην Κεντρική Διοίκηση και αυτό είναι, προφανώς, αποτέλεσμα της συγκεντρωτικής δομής οργάνωσης του κράτους και της διοίκησης. Η οργάνωση του κράτους και της διοίκησης θα μπορούσε να οδηγήσει στη σταδιακή σύγκλιση με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.1 Η Συμμετοχή των Δήμων στους Πόρους της Πολιτικής Συνοχής

Οι δήμοι αποτελούν έναν από τους σημαντικούς κρίκους στην αλυσίδα διαμόρφωσης και υλοποίησης της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με βάση την αρχή της εταιρικής σχέσης, που αποτελεί μια από τις βασικές Αρχές λειτουργίας των Διαρθρωτικών και Αναπτυξιακών Ταμείων, οι δήμοι, από κοινού με τις ευρωπαϊκές και εθνικές Αρχές, συνιστούν εταίρο του αναπτυξιακού σχεδιασμού.

Ωστόσο, παρά την αδιαμφισβήτητη σημασία της, έχει παρατηρηθεί στην πράξη ότι η αρχή της εταιρικής σχέσης δεν εκπληρώνεται πάντα με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο. Η επισκόπηση του τρόπου συμμετοχής των δήμων στα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα της πολιτικής συνοχής σε διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρέχει ένα μεγάλο πλήθος εμπειρικών εφαρμογών και παραδειγμάτων. Από τη σύνθεση αυτής της εμπειρίας μπορούν να εξαχθούν ορισμένα ενδιαφέροντα συμπεράσματα.

Καταρχάς, η εκπλήρωση της εταιρικής σχέσης διαπερνά όλα τα στάδια του κύκλου της δημόσιας πολιτικής όπως προγραμματισμό, υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση. Ο βαθμός συμμετοχής των δήμων σε κάθε φάση πολιτικής παρουσιάζει έντονη ανομοιομορφία ανάμεσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ωστόσο, η ουσιαστική εκπλήρωση της εταιρικής σχέσης απαιτεί τη συμμετοχή των δήμων σε όλα τα στάδια που απαρτίζουν τον κύκλο πολιτικής. Σε έναν πίνακα, στον οποίο παρουσιάζεται η συγκριτική αποτύπωση της συμμετοχής των δήμων στο σύμφωνο εταιρικής συνεργασίας, τεκμηριώνονται οι μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ χωρών. Οι δήμοι στην Ελλάδα αντιπροσωπεύουν το 3,3% των φορέων που συμμετέχουν στη διαμόρφωση του Εταρικού

Συμφώνου ενώ στην ΕΕ-28 αντιπροσωπεύουν το 16.7% (European Commission 2016:7). Επιπλέον, παρά το ότι η συμμετοχή των δήμων έχει ιδιαίτερη σημασία σε κάθε φάση του κύκλου πολιτικής, έχει διαπιστωθεί ότι η κρίσιμη παράμετρος είναι η συμμετοχή των δήμων στον σχεδιασμό. Όσον μεγαλύτερη και πιο συστηματική είναι η συμμετοχή των δήμων στον σχεδιασμό, τόσο μεγαλύτερη είναι η συμμετοχή τους και στα επόμενα στάδια του κύκλου της δημόσιας πολιτικής. Στην ίδια έκθεση, ενώ αναγνωρίζεται ότι έχει συντελεστεί πρόοδος, εντούτοις, διατυπώνεται έντονος σκεπτικισμός κατά πόσον οι δήμοι έχουν γίνει πραγματικοί εταίροι στη διαμόρφωση της πολιτικής συνοχής (Council of European Municipalities and Regions (CEMR) (2015).

Στη συνέχεια, ένα ζήτημα που φαίνεται να αναδεικνύεται ως σημαντική παράμετρος της δυνατότητας αξιοποίησης των πόρων του ΕΣΠΑ από τους δήμους, είναι η ελλειπή διοικητική και διαχειριστική ικανότητα των τελικών δικαιούχων. Η ενίσχυση της διαχειριστικής ικανότητας των τελικών δικαιούχων αποτελεί μια κρίσιμη παράμετρο της υλοποίησης των στόχων της πολιτικής συνοχής. Οι Διαχειριστικές Αρχές θα πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη σημασία σε αυτό το θέμα. Τα περισσότερα από τα προβλήματα φαίνεται να συνδέονται με την έλλειψη κατάλληλου προσωπικού και τεχνικών υπηρεσιών για την ωρίμανση των έργων. Όλα αυτά τα προβλήματα είναι εντονότερα στους μικρότερους δήμους. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παροτρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να παρέχει μεγαλύτερη τεχνική στήριξη στους δήμους μέσω της εκπαίδευσης και κατάρτισης, της διάχυσης καλών πρακτικών και της ενίσχυσης της οριζόντιας και διαβαθμικής συνεργασίας για την ενίσχυση της διαχειριστικής τους επάρκειας (European Parliament 2015).

Τέλος, όσον αφορά στη συμμετοχή των δήμων στους πόρους της πολιτικής συνοχής, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το ζήτημα αυτό δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί αποσπασματικά αλλά θα πρέπει να ενταχθεί στη συνολικότερη εμπλοκή των δήμων σε όλες τις φάσεις που απαρτίζουν τον κύκλο της πολιτικής συνοχής.

Όπως προαναφέρθηκε, η συμμετοχή των δήμων στον σχεδιασμό πολιτικής συνιστά σημαντική παράμετρο και για τη μετέπειτα συμμετοχή τους στη διαχείριση των πόρων και την υλοποίηση της πολιτικής συνοχής. Συνολικά, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι δήμοι αποτελούν μεγάλο ποσοστό των τελικών δικαιούχων. Η διαφοροποίηση αυτή είναι μεγάλη ακόμη και σε διαφορετικά Επιχειρησιακά Προγράμματα σε κάθε χώρα. Για παράδειγμα, διαφορετικός είναι ο αριθμός των δήμων που είναι τελικοί δικαιούχοι σε τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και άλλος ο αριθμός των δήμων που είναι τελικοί δικαιούχοι στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Δήμων και Περιφερειών (CEMR) παρέχει μια συστηματική επισκόπηση της πορείας εφαρμογής της εταιρικής σχέσης και της συμμετοχής των δήμων στην πολιτική συνοχής, παρέχοντας και καλές πρακτικές από διάφορες χώρες.

Στην Αυστρία, για παράδειγμα, οι δύο Ενώσεις της Αυτοδιοίκησης, η Ένωση Δήμων και η Ένωση Πόλεων συμμετέχουν ενεργά στις συναντήσεις για τη διαμόρφωση του Συμφώνου Εταιρικής Συνεργασίας. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η μεθοδολογία σύνταξης του Συμφώνου, καθώς αυτό αποτελεί ενοποίηση των εννέα Επιχειρησιακών Προγραμμάτων σε ένα εθνικό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα. Ενδιαφέρον, επίσης, παρουσιάζει η συμμετοχή των δήμων σε ειδικές θεματικές συναντήσεις, όπως αυτές που αφορούν στον Τουρισμό, την Κλιματική Αλλαγή και τις Κοινωνικές Υπηρεσίες, όπου διαμορφώνεται η πολιτική στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης.

Στο Βέλγιο, η διαδικασία διαμόρφωσης του Συμφώνου Εταιρικής Συνεργασίας είναι ιδιαί-

τερα αποκεντρωμένη. Οι διαπραγματεύσεις σχετικά με την πολιτική συνοχής ακολουθείται σε πολλές θεματικές ομάδες εργασίας σε περιφερειακό επίπεδο. Όταν υπάρχει πολιτική συμφωνία σε περιφερειακό επίπεδο, ο διοργανικός διάλογος λαμβάνει χώρα σε ομοσπονδιακό επίπεδο όπου και λαμβάνεται η τελική απόφαση.

Στη Γερμανία, λόγω της ομοσπονδιακής δομής οργάνωσης της διοίκησης και του κράτους, υπάρχει δυνατότητα μεγαλύτερης προσαρμογής στις τοπικές ανάγκες σε κάθε ομόσπονδο κρατίδιο.

Η μεθοδολογία με την οποία εκπονείται το Πλαίσιο Εταιρικής Συνεργασίας, σε κάθε χώρα, συναρτάται τόσο με την κουλτούρα σχεδιασμού όσο και με τη μορφή οργάνωσης του κράτους και της δημόσιας διοίκησης.

Στην Κύπρο, η συμμετοχή των δήμων στον σχεδιασμό του Εταιρικού Συμφωνου ήταν περιορισμένη. Οι τοπικές κυβερνήσεις συμμετείχαν σε ολόκληρη τη διαδικασία μόνο μέσω ενημερωτικών συνεδριών, κατά τις οποίες τους ζητήθηκε να διατυπώσουν τις ανάγκες και τις προτεραιότητές τους σχετικά με τη νέα περίοδο προγραμματισμού. Οι δήμοι δεν συμμετείχαν άμεσα στη συζήτηση σε εθνικό επίπεδο.

Στην Ελλάδα, έχει αναγνωριστεί ότι η συμμετοχή των δήμων σε όλα τα στάδια σχεδιασμού της πολιτικής αποτελεί σημαντικό παράγοντα στην αποτελεσματική εφαρμογή της. Επιπλέον, οι δήμοι έχουν να επιτελέσουν έναν ειδικό ρόλο στα διάφορα προγράμματα και πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Έξυπνες Πόλεις (Smart Cities), Αγροτική Ανάπτυξη (LEADER), Πόλεις (UIA), Περιβάλλον (LIFE) και Διασυνοριακή Συνεργασία (INTERREG) αποτελούν ορισμένους από τους τομείς που είναι προνομιακοί για τη συμμετοχή των δήμων στην αξιοποίηση των πόρων της πολιτικής συνοχής.

Σήμερα αναδεικνύεται ως ιδιαίτερα σημαντική η συμμετοχή των δήμων στο πρόγραμμα ανάκαμψης και στην αντιμετώπιση των επιδράσεων της πανδημίας.

3. Διακυβέρνηση του ΕΣΠΑ & ο Ρόλος των ΟΤΑ

Η συγκρότηση του συστήματος διακυβέρνησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, σε κάθε Προγραμματική Περίοδο, αποτελεί ευθύνη του κάθε κράτους - μέλους λαμβάνοντας, ωστόσο, υπόψη τις κανονιστικές προβλέψεις / απαιτήσεις της κάθε περιόδου, και κοινοποιείται προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για σύμφωνη γνώμη. Κατόπιν, επικυρώνεται θεσμικά με την έκδοση σχετικού νόμου.

Σε αυτό το πλαίσιο, το σύστημα διακυβέρνησης του ΕΣΠΑ 2014-2020 αποτυπώνεται αναλυτικά στο περιεχόμενο του Ν. 4314/2014 ενώ το σύστημα διακυβέρνησης της νέας Προγραμματικής Περιόδου (ΕΣΠΑ 2021-2027) δεν έχει ακόμα διαμορφωθεί. Ως εκ τούτου, η ανάλυση του παρόντος κεφαλαίου θα επικεντρωθεί στη δομή διακυβέρνησης των ΕΠ της τρέχουσας Προγραμματικής Περιόδου με στόχο την άντληση χρήσιμων συμπερασμάτων που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν / ληφθούν υπόψη κατά τη διαμόρφωση της διακυβέρνησης του νέου ΕΣΠΑ.

3.1 Σύστημα Διακυβέρνησης του ΕΣΠΑ 2014-2020

Η διαχείριση του ΕΣΠΑ έχει χαρακτηριστεί για την πολυπλοκότητα και τον συγκεντρωτικό του χαρακτήρα. Ωστόσο, το σύστημα αυτό αποτελεί μια βάση για τη διαχείριση των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, που μέσω αυτού έχει αποκτηθεί μια εμπειρία που θα πρέπει να αξιοποιηθεί για την επόμενη Προγραμματική Περίοδο.

Η διαχείριση του ΕΣΠΑ προϋποθέτει τη συμμετοχή πολλών επιπέδων διοίκησης, το ευρωπαϊκό, το εθνικό και το υπο-εθνικό. Παράλληλα, προϋποθέτει τη συμμετοχή πολλών δρώντων και δομών οργάνωσης σε κάθε επίπεδο: Υπουργεία, Διαχειριστικές Αρχές και τελικούς δικαιούχους.

Το σύστημα αυτό θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι είναι έντονα συγκεντρωτικό, γραφειοκρατικό και με τη συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης πολύ περιορισμένη. Από την εξέταση της δομής της διακυβέρνησης του ΕΣΠΑ προκύπτουν ορισμένα συμπεράσματα τα οποία θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη στον σχεδιασμό της νέας Προγραμματικής Περιόδου.

Ειδικότερα, κεντρικό ρόλο στο σύστημα διαχείρισης του ΕΣΠΑ διαδραματίζουν οι δύο Γενικές Γραμματείες και η Εθνική Αρχή Συντονισμού. Οι Αρχές αυτές εξασφαλίζουν την ενότητα του προγράμματος και την άσκηση του συντονιστικού τους ρόλου. Ωστόσο, οι δομές αυτές αναλαμβάνουν ένα μεγάλο και ετεροβαρές έργο στη διαχείριση όλων των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ. Για παράδειγμα, με την επιλογή να ανατεθεί η διαχείριση του μεγαλύτερου μέρους των πόρων του ΕΣΠΑ στις Τομεακές Διαχειριστικές Αρχές και να διαχειρίζονται κατ' αυτόν τον τρόπο και πόρους που αφορούν σε περιφερειακά έργα, ενισχύεται περαιτέρω ο συγκεντρωτικός χαρακτήρας του ΣΔΕ, ενισχύοντας τον ρόλο των Τομεακών Διαχειριστικών Αρχών και στερώντας τις αντίστοιχες Περιφερειακές Αρχές από την τεχνογνωσία και την αντίστοιχη εμπειρία διαχείρισης, κυρίως όμως από τη δυνατότητα να ενισχύσουν τη διαχειριστική τους επάρκεια. Συντηρείται κατ' αυτόν τον τρόπο μια διαρκής συγκέντρωση των αρμοδιοτήτων της διαχείρισης στις Τομεακές Διαχειριστικές Αρχές, θέτοντας σε δυσμενέστερη θέση τις Περιφερειακές Αρχές ως προς τη διαχειριστική τους επάρκεια και στην επόμενη διαχειριστική περίοδο.

Επιπλέον, η Εθνική Αρχή Συντονισμού, με την ιδιότητα του κύριου συντελεστή στον σχε-

διασμό του ΣΔΕ έχει αναλάβει ένα εύρος αρμοδιοτήτων πέραν του συντονισμού των ΕΠ του ΕΣΠΑ. Η συγκέντρωση αρμοδιοτήτων στην Εθνική Αρχή Συντονισμού αφενός αποδυναμώνει τη συντονιστική της ικανότητα αφετέρου έρχεται σε αντίθεση με την αρχή του shared management (πολυεπίπεδη διακυβέρνηση) που διέπει την εφαρμογή του ΕΣΠΑ. Αντί να παραχωρούνται αρμοδιότητες στις Διαχειριστικές Αρχές, στους Ενδιαμέσους και Τελικούς Διακαιούχους, με την πρόοδο των προγραμματικών περιόδων, συγκεντρώνονται όλο και περισσότερες αρμοδιότητες στην Εθνική Αρχή Συντονισμού.

Τέλος, δεν είναι διακριτή η συμμετοχή των δήμων στο σύστημα διακυβέρνησης του ΕΣΠΑ. Η πολυεπίπεδη οργάνωση του συστήματος δεν φαίνεται να περιλαμβάνει ισότιμα και διακριτά τη συμμετοχή των δήμων σε όλα τα στάδια προγραμματισμού και υλοποίησης του ΕΣΠΑ.

Ειδικότερα, το σύστημα διακυβέρνησης του ΕΣΠΑ 2014-2020, όπως αποτυπώνεται παραστατικά στο Διάγραμμα 3-1, είναι αναπόφευκτα πολυεπίπεδο δεδομένου ότι απαιτεί καταρχάς τη συνεργασία και τον συντονισμό όλων, σχεδόν, των διοικητικών βαθμίδων, σε εθνικό επίπεδο, και στη συνέχεια τη συνεργασία με τις αρμόδιες Γενικές Διευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG Regio, DG Empl, DG Env, DG Comp, DG Agri, κ.ο.κ.).

Σε αυτό το πλαίσιο, κυρίαρχο ρόλο στον συντονισμό του σχεδιασμού και της εφαρμογής των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020 διαδραματίζει το Υπουργείο Ανάπτυξης, τόσο μέσω των Γενικών και Ειδικών Γραμματέων (πολιτική εποπτεία) όσο και μέσω των Ειδικών Υπηρεσιών της Εθνικής Αρχής Συντονισμού (φορέας συντονισμού μεταξύ εθνικών δομών και σύνδεσμος με τις ευρωπαϊκές δομές / υπηρεσίες), δεδομένου ότι έχει τη θεσμική αρμοδιότητα διαχείρισης των ευρωπαϊκών κονδυλίων σε κάθε Προγραμματική Περίοδο.

Επικουρικά, στον συντονιστικό ρόλο των Ειδικών Υπηρεσιών της ΕΑΣ, λειτουργούν οι Επιτελικές Δομές των υπόλοιπων υπουργείων (πλην του Υπουργείου Ανάπτυξης), κύρια αποστολή των οποίων είναι η αποτύπωση, ιεράρχηση και εξειδίκευση των αναγκών στο σύνολο των τομέων πολιτικής του κάθε υπουργείου.

Παράλληλα και συμπληρωματικά με τις Ειδικές Υπηρεσίες της ΕΑΣ και τις Επιτελικές Δομές, λειτουργούν αphenός οι Διαχειριστικές Αρχές των ΕΠ και οι ΕΦΔ που ενδεχομένως να έχουν οριστεί σε ΕΠ και αφετέρου η Αρχή Πιστοποίησης και η Αρχή Ελέγχου (ΕΔΕΛ). Ο ρόλος αυτών των Αρχών / Υπηρεσιών σχετίζεται με τη διαχείριση και τον έλεγχο των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Με βάση τα παραπάνω, το κρίσιμο ερώτημα / διακύβευμα που ανακύπτει, σε σχέση με τους ΟΤΑ και το σύστημα διακυβέρνησης του ΕΣΠΑ, αφορά στο εάν και πού εντοπίζεται ο ρόλος / εμπλοκή των ΟΤΑ σε όλο αυτό το σύστημα.

Καταρχάς, οι ΟΤΑ (τόσο οι δήμοι όσο και οι περιφέρειες) εντάσσονται, διαχρονικά, στον πυρήνα των βασικών τελικών δικαιούχων (αποδέκτες χρηματοδότησης) των ΕΠ της κάθε προγραμματικής περιόδου.

Παράλληλα, οι ΟΤΑ Β' βαθμού (περιφέρειες), διαχρονικά επίσης, έχουν τον θεσμικό ρόλο του στρατηγικού σχεδιασμού, της πολιτικής εποπτείας και της οικονομικής διαχείρισης των περιφερειακών ΕΠ. Πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι αυτός ο ρόλος συνδέεται άμεσα μόνο με την πολιτική ηγεσία των περιφερειών (ήτοι τον εκάστοτε περιφερειάρχη) και όχι με την υπόλοιπη οργανωτική δομή των περιφερειών, δεδομένου ότι η αρμόδια ΔΑ συνιστά πρακτικά μια ανεξάρτητη (από το οργανόγραμμα της περιφέρειας) δομή που υπάγεται απευθείας στον περιφερειάρχη.

Στο πλαίσιο, ωστόσο, της τρέχουσας Προγραμματικής Περιόδου, κατέστη εφικτή για πρώ-

τη φορά η δυνατότητα των ΟΤΑ Α' βαθμού (δήμοι) να αναλάβουν κάποιες από τις ευθύνες/ αρμοδιότητες διαχείρισης των πόρων του ΕΣΠΑ, που παραδοσιακά τις ασκούν οι αρμόδιες ΔΑ, ως Ενδιάμεσοι Φορείς / Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης των ΠΕΠ. Αυτός ο ρόλος ενεργοποιείται υποχρεωτικά για τους ΟΤΑ που καθίστανται Αστικές Αρχές, κατά την υλοποίηση των ΟΧΕ-ΒΑΑ και είναι στη διακριτική ευχέρεια των οικείων ΔΑ να τον ενεργοποιήσουν για τους εμπλεκόμενους ΟΤΑ στις ΟΧΕ, μέσω των οποίων υλοποιούνται οι λοιπές χωρικές στρατηγικές (εκτός αστικού χώρου).

Οι ευθύνες / αρμοδιότητες που είναι υποχρεωτικό να εκχωρηθούν προς τις Αστικές Αρχές αφορούν κατ' ελάχιστο στην επιλογή των πράξεων / έργων που θα επιλεγούν για χρηματοδότηση από ένα ΠΕΠ κατά την υλοποίηση μιας ΟΧΕ-ΒΑΑ (και λειτουργικά εντάσσονται στις αρμοδιότητες της μονάδας Α' μιας ΔΑ) και δύναται να φτάσουν έως την πλήρη εκχώρηση της διαχείρισης του συγκεκριμένου προϋπολογισμού μιας ΟΧΕ-ΒΑΑ.

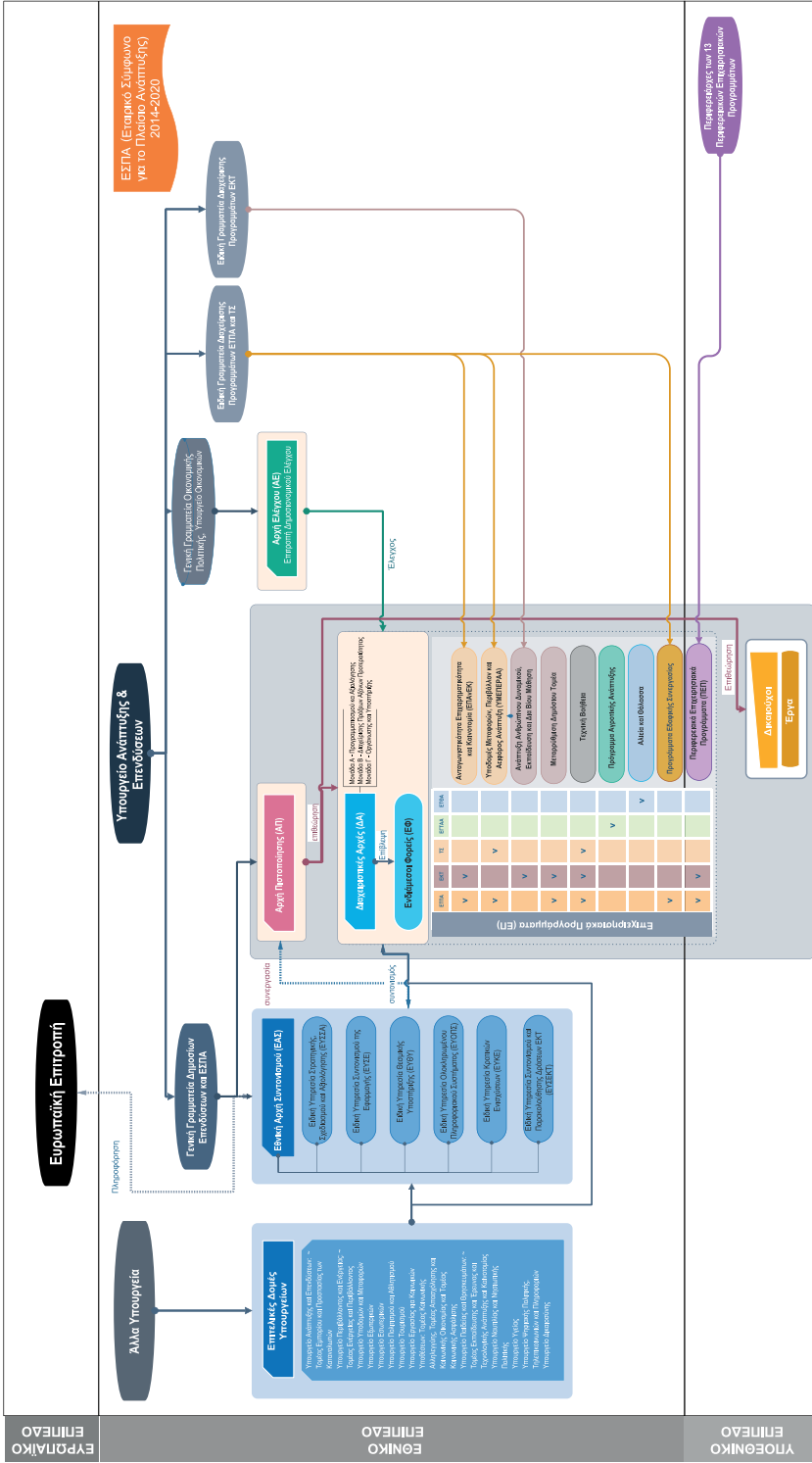
Σε αυτή την περίπτωση, η «αστική αρχή» της ΟΧΕ-ΒΑΑ καθίσταται Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης του οικείου ΠΕΠ και αναλαμβάνει (κατά την υλοποίηση της ΟΧΕ-ΒΑΑ) όλες τις αρμοδιότητες διαχείρισης που θα είχε η αρμόδια ΔΑ [ήτοι: εξειδίκευση δράσεων, έκδοση προσκλήσεων, επιλογή – αξιολόγηση πράξεων / έργων που θα χρηματοδοτηθούν, κ.ο.κ. (αρμοδιότητες της μονάδας Α' μιας ΔΑ), παρακολούθηση της εφαρμογής: προδημοπρασιακοί και προσυμβατικοί έλεγχοι, πιστοποίηση δαπανών, δειγματοληπτικοί έλεγχοι επί των δικαιούχων, κ.ο.κ. (αρμοδιότητες της μονάδας Β' μιας ΔΑ)].

Αυτή η δυνατότητα είναι εξαιρετικά σημαντική καθώς σηματοδοτεί την πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να εμπλέξει με πιο ουσιαστικό τρόπο τους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ (local authorities) στο σύστημα διακυβέρνησης του ΕΣΠΑ. Ουσιαστικά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει ότι οι ΟΤΑ (ιδίως οι δήμοι) μπορούν και πρέπει να αποκτήσουν πιο ενεργό ρόλο στην υλοποίηση των ευρωπαϊκών πολιτικών, όχι μόνο υπό το πρίσμα των τελικών δικαιούχων αλλά και ως φορείς διαχείρισης ευρωπαϊκών κονδυλίων.

Αυτή, ωστόσο, η προοπτική για να έχει επιτυχία συνεπάγεται ότι οι ΟΤΑ (δήμοι) πρέπει να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις υψηλές απαιτήσεις που θέτει τόσο το θεσμικό όσο και το διαχειριστικό πλαίσιο του ΕΣΠΑ (εξοικείωση, αφομοίωση και συμμόρφωση με τις προβλέψεις των κανονισμών και τη σχετική ορολογία, διοικητική και διαχειριστική επάρκεια από πλευράς διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού, ευκολία προσαρμογής σε ενδεχόμενες αλλαγές, κ.λπ.).

Πριν από την ανάλυση του ρόλου των ΟΤΑ γίνεται μια εκτενής ανάλυση της δομής και του συστήματος διαχείρισης του ΕΣΠΑ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.1 Η ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΕΣΠΑ

ΠΗΓΗ: Προσαρμογή από Υπουργείο Οικονομίας και Επενδύσεων, OECD (2020), Psycharis (2020)

Ειδικότερα, με βάση το άρθρο 4 του Ν. 4314/2014 οι αρμόδιες (εθνικές) Αρχές για τη διακυβέρνηση του ΕΣΠΑ διακρίνονται σε δυο βασικές κατηγορίες:

1. Στις Αρχές που είναι αρμόδιες για τη διαχείριση και έλεγχο των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020, που είναι ακόλουθες:
 - Η Διαχειριστική Αρχή η οποία ορίζεται για κάθε ΕΠ
 - Η Αρχή Πιστοποίησης η οποία ορίζεται για το σύνολο των ΕΠ
 - Η Αρχή Ελέγχου η οποία ορίζεται για το σύνολο των ΕΠ
 - Οι Ενδιάμεσοι Φορείς, εφεξής ΕΦ, στους οποίους ανατίθεται η διαχείριση μέρους ενός ΕΠ ή συγκεκριμένα καθήκοντα της Διαχειριστικής Αρχής, υπό την ευθύνη της.
2. Στις Αρχές και δομές που είναι αρμόδιες για τον συντονισμό του σχεδιασμού και της εφαρμογής των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020, που είναι οι ακόλουθες:
 - Η Εθνική Αρχή Συντονισμού, εφεξής ΕΑΣ, η οποία ορίζεται ως η Αρχή που ασκεί καθήκοντα συνδέσμου και παρέχει πληροφορίες στην Επιτροπή εκπροσωπώντας τη χώρα συνολικά για το ΕΣΠΑ, το ΔΣΕ/CEF, το Ταμείο Αλληλεγγύης και τα Λοιπά Αναπτυξιακά Προγράμματα και Ταμεία, συντονίζει τις δραστηριότητες των άλλων σχετικών ορισθεισών Αρχών και Δομών και προωθεί την εφαρμογή του ενωσιακού και του εναρμονισμένου εθνικού δικαίου.
 - Οι Επιτελικές Δομές Υπουργείων.

Τελικοί αποδέκτες των αποφάσεων / ενεργειών όλων των παραπάνω αρχών είναι οι δικαιούχοι (αποδέκτες της χρηματοδότησης) των ΕΠ, στον βασικό πυρήνα των οποίων συγκαταλέγονται διαχρονικά όλες οι βαθμίδες των ΟΤΑ.

3.1.1 Πολιτική Εποπτεία του ΕΣΠΑ 2014-2020

Η πολιτική εποπτεία και διαχείριση του ΕΣΠΑ αποτελεί αρμοδιότητα του Υπουργείου Ανάπτυξης, μέσω της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Επενδύσεων & ΕΣΠΑ και δύο (2) επιμέρους Ειδικών Γραμματειών: (α) της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Τομεακών ΕΠ του ΕΤΠΑ και Ταμείου Συνοχής (ΤΣ) και (β) της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Τομεακών ΕΠ του ΕΚΤ.

Όσον αφορά στα περιφερειακά ΕΠ (ΠΕΠ), η Πολιτική Εποπτεία υπάγεται απευθείας στον πολιτικό προϊστάμενο της κάθε περιφέρειας, ήτοι τον οικείο περιφερειάρχη.

Πιο αναλυτικά, η Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων & ΕΣΠΑ έχει την ευθύνη του συντονισμού, της εποπτείας και της εκτέλεσης του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ), για την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των ευρωπαϊκών και εθνικών πόρων.

Ειδικότερα:

- ▶ Έχει την ευθύνη του συντονισμού, της εποπτείας και της εκτέλεσης του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ), για την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των ευρωπαϊκών και εθνικών πόρων.
- ▶ Συντονίζει την εφαρμογή των αναπτυξιακών προγραμμάτων της χώρας.
- ▶ Διασφαλίζει τους στόχους του Εταιρικού Σύμφωνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020 και παρακολουθεί τη χρηστή διαχείριση και μέγιστη αξιοποίηση των ευρωπαϊκών πόρων.
- ▶ Συμμετέχει στις διαδικασίες διαπραγμάτευσης για τον νέο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2021-2027 (ΠΔΠ).
- ▶ Συντονίζει το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ) και άλλα επιμέρους προγράμματα

χρηματοδοτούμενα από τους εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.

- ▶ Έχει την ευθύνη του σχεδιασμού και της εποπτείας υλοποίησης των προγραμμάτων του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ - EEA Grants) και της εκπροσώπησης της Ελλάδας ενώπιον της Επιτροπής Χρηματοδοτικού Μηχανισμού του ΕΟΧ.
- ▶ Ελέγχει την τήρηση των δεσμεύσεων απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- ▶ Παρακολουθεί τις διεθνείς εξελίξεις και εισηγείται τη λήψη αναγκαίων μέτρων και διαδικασιών για την επιτάχυνση της περιφερειακής σύγκλισης και συνοχής.
- ▶ Διασφαλίζει την εισροή των ευρωπαϊκών πόρων στον Κρατικό Προϋπολογισμό, μέσω της πιστοποίησης των δαπανών και της υποβολής των σχετικών αιτημάτων πληρωμής.
- ▶ Έχει την ευθύνη λειτουργίας και τη μέριμνα διαλειτουργικότητας των εξής πληροφοριακών συστημάτων:
 - Του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ), όπου καταχωρίζονται τα δεδομένα που αφορούν στα έργα που χρηματοδοτούνται από τα επιχειρησιακά προγράμματα του ΕΣΠΑ.
 - Του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (e-pde).
 - Του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΓΣΚΕ), όπου καταχωρίζονται δεδομένα για δράσεις ενίσχυσης και στήριξης της επιχειρηματικότητας.
 - Του Πληροφοριακού Συστήματος Σώρευσης Κρατικών Ενισχύσεων Ησσονος Σημασίας (ΠΣΣΚΕΗΣ), στο οποίο καταχωρίζονται τα δεδομένα που αφορούν στον έλεγχο σώρευσης για την παρακολούθηση της τήρησης των κανονισμών κρατικών ενισχύσεων ήσσονος σημασίας (de minimis).
- ▶ Συντονίζει και μεριμνά για την εύρυθμη λειτουργία των Υπηρεσιών της:
 - Των Ειδικών Υπηρεσιών της Εθνικής Αρχής Συντονισμού του ΕΣΠΑ
 - Της Γενικής Διεύθυνσης Δημοσίων Επενδύσεων
 - Της Ειδικής Υπηρεσίας Αρχής Πιστοποίησης και Εξακρίβωσης Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων (Αρχή Πιστοποίησης)
 - Της Ειδικής Υπηρεσίας Προγραμματισμού, Συντονισμού και Παρακολούθησης της υλοποίησης των Χρηματοδοτικών Μηχανισμών Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου.

Η Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Τομεακών ΕΠ του ΕΤΠΑ και ΤΣ έχει ως κύρια αρμοδιότητα την επίβλεψη και το συντονισμό των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης του ΕΠ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ, του ΕΠ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ: ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ και του ΕΠ του στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία» και διοικείται από τον αρμόδιο (μετακλητό) ειδικό γραμματέα.

Αντίστοιχα, η Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Τομεακών ΕΠ του ΕΚΤ έχει ως βασική αρμοδιότητα την επίβλεψη και το συντονισμό των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης του ΕΠ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ και του ΕΠ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ και διοικείται από τον αρμόδιο (μετακλητό) ειδικό γραμματέα.

Όσον αφορά στις αρμοδιότητες του γενικού ή ειδικού γραμματέα ή περιφερειάρχη, στο σύστημα του ΕΣΠΑ, αυτές διακρίνονται στις παρακάτω κατηγορίες:

1. Διαχειριστικές αρμοδιότητες:

- α) Η εισήγηση προς έγκριση από την Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠ, για την περαιτέρω εξειδίκευση του ΕΠ, μετά από διαβούλευση και για τυχόν αναθεώρηση αυτού.

- β) Η έκδοση της πρόσκλησης για τη σύγκληση της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΕΠ, στην οποία προεδρεύει.
- γ) Η εισήγηση στην Επιτροπή Παρακολούθησης των κριτηρίων ένταξης πράξεων στους άξονες προτεραιότητας του ΕΠ.
- δ) Η έκδοση των προσκλήσεων για την υποβολή προτάσεων χρηματοδότησης.
- ε) Η έκδοση των αποφάσεων ένταξης των πράξεων, των αποφάσεων ανάκλησης ένταξης, των αποφάσεων ολοκλήρωσης, των αποφάσεων απόρριψης προτάσεων για το ΕΠ, σε συνέχεια προηγούμενης εισήγησης του προϊστάμενου της Διαχειριστικής Αρχής.
- στ) Η έκδοση αποφάσεων δημοσιονομικών διορθώσεων και ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών.

2. Γενικές αρμοδιότητες:

- α) Η διαμόρφωση και η επικαιροποίηση, σε ετήσια βάση, του προγραμματισμού των δραστηριοτήτων και του συντονισμού της λειτουργίας της Ειδικής Υπηρεσίας και η θέσπιση ποιοτικών και ποσοτικών στόχων.
- β) Η διασφάλιση ότι το πρόγραμμα και οι δραστηριότητες της Ειδικής Υπηρεσίας συμβαδίζουν με τον προγραμματισμό και τους τεθέντες στόχους, καθώς και ο έλεγχος και η εποπτεία των δραστηριοτήτων αυτών.
- γ) Η υπογραφή απαντήσεων στις αιτήσεις επανεξέτασης ή αναφορές παραπόνων πολιτών ή νομικών προσώπων κατά ενεργειών ή παραλείψεων της παραπάνω Ειδικής Υπηρεσίας.
- δ) Η έκδοση των αποφάσεων μετακίνησης εντός και εκτός έδρας για εκτέλεση υπηρεσίας στο εσωτερικό ή εξωτερικό του προϊστάμενου της Ειδικής Υπηρεσίας, καθώς και η έγκριση των σχετικών δαπανών.
- ε) Η χορήγηση αδειών στον προϊστάμενο της Ειδικής Υπηρεσίας.
- στ) Η απόφαση σύστασης, συγκρότησης και ορισμού μελών των συλλογικών οργάνων - επιτροπών και ομάδων εργασίας χωρίς αμοιβή για θέματα που άπτονται περισσοτέρων της μίας Ειδικής Υπηρεσίας που υπάγονται σε αυτόν.

3.1.2 Εθνική Αρχή Συντονισμού - Αρμοδιότητες

Η ΕΑΣ αποτελεί επιτελική Υπηρεσία, επιπέδου Γενικής Διεύθυνσης Υπουργείου, η οποία δεν εντάσσεται στον οργανισμό του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και υπάγεται στον Γενικό Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων - ΕΣΠΑ. Αποστολή της είναι να ασκεί καθήκοντα συνδέσμου και να παρέχει πληροφορίες στην Επιτροπή, να συντονίζει τις δραστηριότητες των άλλων σχετικών ορισθέντων φορέων και να προωθεί την εναρμονισμένη εφαρμογή του ενωσιακού και εθνικού Δικαίου.

Η Εθνική Αρχή Συντονισμού ορίζεται ως ο κύριος συνομιλητής της χώρας με την Επιτροπή και τα άλλα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι αρμόδια για θέματα του ΕΣΠΑ της περιόδου 2014-2020, σύμφωνα με το άρθρο 123 παράγραφος 8 του Κανονισμού, καθώς για θέματα των Λοιπών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων, Μηχανισμών και Ταμείων. Ειδικότερα, για θέματα που αφορούν στο ΠΑΑ και στο ΕΠΑΛΘ, η ΕΑΣ συνεργάζεται με τις Διαχειριστικές Αρχές του ΠΑΑ και του ΕΠΑΛΘ.

Η Εθνική Αρχή Συντονισμού ΕΣΠΑ έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- α) Παρακολουθεί και συντονίζει θέματα που αφορούν στην οικονομική, κοινωνική και χωρική συνοχή συμπεριλαμβανομένου του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου κα-

θώς και τον προγραμματισμό, την εξειδίκευση και την εφαρμογή των ΕΠ του ΕΣΠΑ για την περίοδο 2014-2020 μεριμνώντας τόσο για τη βέλτιστη συνέργεια μεταξύ των Ευρωπαϊκών Επενδυτικών και Διαρθρωτικών Ταμείων και των Προγραμμάτων τους όσο και για τη συμβατότητά τους με τις πολιτικές και προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις διατάξεις του Κανονισμού και τις εθνικές αναπτυξιακές ανάγκες και προτεραιότητες, όπως έχουν προσδιοριστεί στο εγκεκριμένο Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης.

- β) Παρακολουθεί και συντονίζει τη συγκέντρωση των πόρων για ειδικές κατηγορίες παρεμβάσεων που προβλέπονται από τους Κανονισμούς της ΕΕ, όπως για τη θεματική συγκέντρωση των Επενδυτικών και Διαρθρωτικών Ταμείων, την κατανομή πόρων ανά κατηγορία περιφέρειας και τις παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, της αστικής και χωρικής ανάπτυξης και της καταπολέμησης της φτώχειας.
- γ) Εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις σχετικές με τη διαχείριση και την εξειδίκευση των ΕΠ και για κάθε δραστηριότητα που υπάγεται στην αποστολή των Διαχειριστικών Αρχών και των Επιτελικών Δομών ΕΣΠΑ των υπουργείων και των περιφερειών.
- δ) Έχει την ευθύνη για τον σχεδιασμό των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου όλων των ΕΠ, σύμφωνα με το άρθρο 72 του Κανονισμού και με τις απαιτήσεις κάθε Ταμείου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την κοινοποίησή του στην Επιτροπή, σύμφωνα με τα άρθρα 123 και 124, του Κανονισμού. Εποπτεύει και παρακολουθεί την ορθή, ενιαία και αποτελεσματική εφαρμογή των σχετικών κανόνων και διαδικασιών από τις Αρχές Διαχείρισης, σχεδιάζει κατάλληλα διορθωτικά μέτρα και παρακολουθεί την εφαρμογή και αποτελεσματικότητά τους ώστε να διασφαλίζεται η συμμόρφωση των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου και των Αρχών που τα εφαρμόζουν με τις απαιτήσεις του Κανονισμού και εισηγείται τις αναγκαίες προσαρμογές στον Υπουργό Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας για τη λήψη σχετικής απόφασης.
- ε) Παρακολουθεί την εφαρμογή των προγραμμάτων, ιδίως ως προς την επίτευξη των στόχων τους και αυτών που ορίζονται στο πλαίσιο επίδοσης, και μεριμνά για την κατανομή του αποθεματικού επίδοσης στους άξονες προτεραιότητας και στα προγράμματα όλων των ΕΔΕΤ που επιτυγχάνουν τους στόχους τους, σε συνεργασία με τις Διαχειριστικές Αρχές και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και με βάση τις οδηγίες της.
- στ) Παρέχει οδηγίες και κατευθύνσεις για τη διενέργεια των αξιολογήσεων των ΕΠ, επεξεργάζεται τα πορίσματα των αξιολογήσεων και παρέχει κατευθύνσεις στις διαχειριστικές Αρχές σχετικά με την αναθεώρηση των ΕΠ. Παρέχει οδηγίες και κατευθύνσεις σχετικά με τους δείκτες του ΕΣΠΑ και των προγραμμάτων και διαμορφώνει σύστημα δεικτών, του οποίου παρακολουθεί την εφαρμογή.
- ζ) Ενημερώνει και κατευθύνει τις Διαχειριστικές Αρχές σχετικά με την ορθή εφαρμογή του ευρωπαϊκού και εθνικού Δικαίου και ενημερώνεται για τις σχετικές ενέργειες των Διαχειριστικών Αρχών για τη διασφάλιση της συμβατότητας των παρεμβάσεων με το ευρωπαϊκό και εθνικό Δίκαιο, ιδίως σε ό,τι αφορά στις διατάξεις για τον ανταγωνισμό, τις δημόσιες συμβάσεις, την εξάλειψη ανισοτήτων, την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών.
- η) Δίδει κατευθύνσεις, παρακολουθεί και αξιολογεί τη συστηματική και αποτελεσματική δημοσιότητα και πληροφόρηση για το ΕΣΠΑ και τα ΕΠ που χρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ, προκειμένου να διασφαλίζονται η ομοιογένεια, η συνοχή και ο συντονισμός των μέτρων δημοσιότητας και πληροφόρησης.

- θ) Ειδικά για τις παρεμβάσεις του ΕΚΤ, συντονίζει τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση αυτών.
- ι) Μεριμνά για τη δημιουργία και λειτουργία μηχανισμού και διαδικασιών για την εξέταση καταγγελιών σε σχέση με τα συγχρηματοδοτούμενα έργα του ΕΣΠΑ της περιόδου 2014-2020 καθώς και για την καταπολέμηση της απάτης και παρακολουθεί την αποτελεσματική εφαρμογή μέτρων κατά της απάτης στις Διαρθρωτικές Δράσεις, τα οποία υλοποιούνται από τις Υπηρεσίες που εμπλέκονται στη διαχείριση των ΕΠ.
- ια) Αναπτύσσει και προσαρμόζει τη λειτουργία Ολοκληρωμένου Πληροφορικού Συστήματος (ΟΠΣ) και των Επικουρικών Πληροφοριακών Συστημάτων, στις απαιτήσεις των Κανονισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να αποτελεί εργαλείο διαχείρισης, παρακολούθησης, ελέγχου και αξιολόγησης των ΕΠ και διασφαλίζει τη διεπαφή του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ) με το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Αγροτικής Ανάπτυξης και Αλιείας. Διασφαλίζει επίσης ότι το ΟΠΣ ανταποκρίνεται στις κανονιστικές απαιτήσεις του ενωσιακού και εθνικού Δικαίου ως προς την παρακολούθηση των ΕΠ, ιδίως ανά κατηγορία περιφέρειας και θεματικής συγκέντρωσης. Διασφαλίζει ότι -μέσω του ΟΠΣ- επιβάλλεται η απαγόρευση της υπέρβασης των εκάστοτε επιτρεπόμενων επιπέδων υπερδέσμευσης, με την πρόβλεψη ελέγχων του συστήματος, αυτομάτων ειδοποιήσεων καθώς και συγκεντρωτικών αναφορών.
- ιβ) Επιβλέπει την εκπλήρωση των -εκ των προτέρων- αιρεσιμοτήτων, την τήρηση των μακροοικονομικών όρων και των δεσμεύσεων για την προσθετικότητα.
- ιγ) Συμμετέχει στις συναντήσεις των διαχειριστικών Αρχών των ΕΠ και της Επιτροπής καθώς και στις συναντήσεις των προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης, Αλιείας και Θάλασσας.
- ιδ) Διαμορφώνει σε συνεργασία με την Αρχή Πιστοποίησης, τους κανόνες για την επιλεξιμότητα των δαπανών και εκδίδει οδηγίες για την υποστήριξη των διαχειριστικών αρχών και των δικαιούχων.
- ιε) Διαχειρίζεται το ΕΠ «Τεχνική Βοήθεια».
- ιστ) Διαμορφώνει, παρακολουθεί και συντονίζει τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των δράσεων κρατικών ενισχύσεων, των μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής και των δράσεων ενίσχυσης και στήριξης της επιχειρηματικότητας για τα ΕΠ ΕΣΠΑ της περιόδου 2014-2020.
- ιζ) Διαμορφώνει και τηρεί όλα τα πληροφοριακά συστήματα που απαιτούνται για τη διαχείριση των δράσεων ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας.
- ιη) Παρακολουθεί και συντονίζει την υποβολή φακέλων μεγάλων έργων για τη διασφάλιση της ποιότητας και την πληρότητα αυτών.
- ιθ) Υποστηρίζει την αποστολή και τις εργασίες της Επιτροπής Παρακολούθησης ΕΣΠΑ 2014-2020 και εισηγείται σχετικά.
- κ) Εξασφαλίζει την τήρηση των αποφάσεων της Επιτροπής Παρακολούθησης ΕΣΠΑ και παρακολουθεί την εφαρμογή των αποφάσεων των Επιτροπών Παρακολούθησης των ΕΠ από τις οικείες ΔΑ. Σε περίπτωση μη τήρησης ή πλημμελούς εφαρμογής των ανωτέρω αποφάσεων, η ΕΑΣ θα προβεί σε συστάσεις για διορθωτικές ενέργειες και, ανάλογα με τον βαθμό μη συμμόρφωσης, δύναται να προβεί σε ενέργειες αναστολής της χρηματοδοτικής ροής.
- κα) Μεριμνά για την απλούστευση των διαδικασιών υλοποίησης των συγχρηματοδοτού-

μενων έργων υποδομής και την ανάληψη νομοθετικών πρωτοβουλιών σε βασικούς τομείς, στους οποίους εντοπίζεται σημαντικός όγκος εμπλοκών, που δυσχεραίνουν ή/και καθυστερούν την ομαλή υλοποίηση των έργων, σε συνεργασία με τα συναρμοδια υπουργεία.

- κβ) Παρακολουθεί και συντονίζει θέματα που αφορούν στον Μηχανισμό «Διευκόλυνση Συνδέοντας την Ευρώπη», το Ταμείο Αλληλεγγύης καθώς και θέματα που αφορούν σε εκταμιεύσεις δανείων της ΕΤΕΠ.
- κγ) Παρακολουθεί και συντονίζει την υποβολή στην ΕΕ των ετήσιων εκθέσεων καθώς και των προτάσεων αναθεώρησης των ΤΕΠ, ΠΕΠ και ΕΠ εδαφικής συνεργασίας.

3.1.3 Οργανωτική Δομή των Ειδικών Υπηρεσιών της ΕΑΣ - Αρμοδιότητες

Στην ΕΑΣ υπάγονται ως υπηρεσιακές μονάδες επιπέδου διεύθυνσης υπουργείου, οι παρακάτω Ειδικές Υπηρεσίες:

1. Η Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης (ΕΥΣΣΑ), η οποία έχει κυρίως τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- α) Παρακολουθεί και συντονίζει θέματα που αφορούν σε ευρωπαϊκές και διεθνείς πολιτικές για την οικονομική, κοινωνική και χωρική συνοχή καθώς και σε θέματα που άπτονται του πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου της Ένωσης, της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, των Ευρωπαϊκών Κανονισμών και της «Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας».
- β) Παρακολουθεί και συντονίζει την τήρηση των δεσμεύσεων για θεματική συγκέντρωση, προσθετικότητα και την εκπλήρωση των εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων.
- γ) Συντονίζει τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση του ΕΣΠΑ και των προγραμμάτων του.
- δ) Συντονίζει και παρακολουθεί το πλαίσιο δημοσιότητας και πληροφόρησης του ΕΣΠΑ και των προγραμμάτων του.
- ε) Διαχειρίζεται το ΕΠ «Τεχνική Βοήθεια» και συντονίζει τις δράσεις τεχνικής βοήθειας των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020.

2. Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού της Εφαρμογής (ΕΥΣΕ), η οποία έχει κυρίως τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- α) Παρακολουθεί και συντονίζει την εφαρμογή των Τομεακών ΕΠ, εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις για την ομαλή χρηματοδότηση και αποτελεσματική υλοποίησή τους.
- β) Παρακολουθεί και συντονίζει την εφαρμογή των Περιφερειακών ΕΠ, εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις για την ομαλή χρηματοδότηση και αποτελεσματική υλοποίησή τους.
- γ) Αναπτύσσει εργαλεία και πρότυπα χρονικού προγραμματισμού ωρίμανσης και υλοποίησης πράξεων και παρακολουθεί την εφαρμογή τους, εφαρμόζει μεθοδολογία προβλέψεων απορρόφησης των ΕΠ, παρακολουθεί την τήρηση του κανόνα αυτόματης αποδέσμευσης (N+3), και την κατανομή των πόρων ανά κατηγορία περιφέρειας.
- δ) Συντονίζει και παρακολουθεί έργα που συγχρηματοδοτούνται από το Ταμείο Συνοχής 2000-2006 καθώς και αυτά που υλοποιούνται στο πλαίσιο της πολιτικής για τα διευρωπαϊκά δίκτυα («Συνδέοντας την Ευρώπη») και λοιπά συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα.

3. Η Ειδική Υπηρεσία Θεσμικής Υποστήριξης (ΕΥΘΥ), η οποία έχει κυρίως τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- α) Παρέχει υπηρεσίες νομικής υποστήριξης προς όλες τις Ειδικές Υπηρεσίες και Επιτελι-

κές Δομές του ΕΣΠΑ 2014-2020 καθώς και το Αυτοτελές Τμήμα Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, για τη διασφάλιση της συμβατότητας των παρεμβάσεων με το ενωσιακό και εθνικό Δίκαιο.

- β) Σχεδιάζει και παρακολουθεί την εφαρμογή των Συστημάτων Διαχείρισης και Ελέγχου, αξιολογεί την αποτελεσματικότητά τους και προβαίνει στις απαραίτητες προσαρμογές.
- γ) Διαμορφώνει και εισηγείται προτάσεις για τη συνεχή απλούστευση του συστήματος υλοποίησης των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων, προωθεί τη θέσπιση των σχετικών μέτρων και παρακολουθεί την απόδοσή τους.

δ) Διαμορφώνει τη στρατηγική για την πρόληψη και καταπολέμηση της απάτης στις Διαρθρωτικές Δράσεις και μεριμνά για τη δημιουργία και λειτουργία αποτελεσματικού μηχανισμού εξέτασης καταγγελιών.

4. Η Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΕΥΟΠΣ), η οποία έχει κυρίως τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- α) Σχεδιάζει, αναπτύσσει και προσαρμόζει το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) στις απαιτήσεις υλοποίησης του ΕΣΠΑ 2014-2020 και των άλλων αναπτυξιακών προγραμμάτων.
- β) Εκπαιδεύει και υποστηρίζει τους χρήστες στη λειτουργία του ΟΠΣ και των παράλληλων επικουρικών πληροφοριακών συστημάτων.
- γ) Επεξεργάζεται και αξιοποιεί τα δεδομένα που καταχωρίζονται στο ΟΠΣ με σκοπό την ικανοποίηση απαιτήσεων των χρηστών των συστημάτων και την παροχή στατιστικών δεδομένων για την αξιολόγηση της απόδοσης και υιοθέτησης μέτρων ή τη διαπίστωση της ανάγκης θέσπισης νέων.
- δ) Συντηρεί τις εφαρμογές του ΟΠΣ και των παράλληλων επικουρικών πληροφοριακών συστημάτων.

5. Η Ειδική Υπηρεσία Κρατικών Ενισχύσεων (ΕΥΚΕ), η οποία συνιστάται ως Ειδική Υπηρεσία, η οποία είναι διοικητική μονάδα επιπέδου διεύθυνσης υπουργείου, η οποία έχει κυρίως τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- α) Λειτουργεί ως ΑΜΚΕ του Ν. 4152/2013 για το Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και για όλα τα συγχρηματοδοτούμενα από τα ΕΔΕΤ έργα.
- β) Είναι κεντρικός διαχειριστής του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ), η χρήση του οποίου είναι υποχρεωτική για το σύνολο των δράσεων στήριξης της επιχειρηματικότητας που χρηματοδοτούνται από το ΕΣΠΑ 2014-2020, καθώς και για τις λοιπές δράσεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας.
- γ) Οι αρμοδιότητες της Μονάδας Δ' της Ειδικής Υπηρεσίας Συντονισμού Εφαρμογής Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της Εθνικής Αρχής Συντονισμού για δράσεις κρατικών ενισχύσεων των ΕΠ της Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013 μεταβιβάζονται στη νέα Ειδική Υπηρεσία Κρατικών Ενισχύσεων της ΕΑΣ, με την επιφύλαξη των διατάξεων του Ν. 4152/2013.

6. Η Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΥΣΕΚΤ), η οποία έχει κυρίως τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- α) Συντονίζει τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση των παρεμβάσεων του ΕΚΤ, που υλοποιούνται στο ΕΣΠΑ και στα ΕΠ.
- β) Συντονίζει την εφαρμογή των παρεμβάσεων του ΕΚΤ που υλοποιούνται στο ΕΣΠΑ και στα ΕΠ.

3.1.4 Επιτελικές Δομές Υπουργείων - Αρμοδιότητες

Η Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ έχει ως αποστολή την υποστήριξη του υπουργείου και των φορέων που εποπτεύονται από αυτό στην αποτύπωση, ιεράρχηση και εξειδίκευση των αναγκών στο σύνολο των τομέων πολιτικής του κάθε υπουργείου και την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας του υπουργείου και των εποπτευόμενων φορέων σε σχέση με τα ΕΠ του ΕΣΠΑ. Ειδικότερα, έχουν την αρμοδιότητα του σχεδιασμού των πολιτικών του υπουργείου, του προγραμματισμού, της εξειδίκευσης, της προετοιμασίας και της υλοποίησης έργων ή δράσεων που χρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ μέσω των ΕΠ του ΕΣΠΑ της περιόδου 2014-2020 και άλλων προγραμμάτων.

Σε κάθε υπουργείο δύναται να συνιστάται Ειδική Υπηρεσία με την ονομασία «Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ», στην οποία προστίθεται η ονομασία κάθε υπουργείου.

Σε κάθε υπουργείο στο οποίο, βάσει του Π.Δ. 73/2015 (Α' 116), προβλέπεται θέση Αναπληρωτή Υπουργού, δύναται επίσης να συνιστάται ειδική Υπηρεσία με την ονομασία «Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ», στην οποία προστίθεται η ονομασία του υπουργείου και του τομέα αρμοδιότητας του Αναπληρωτή Υπουργού.

Οι ως άνω Επιτελικές Δομές δεν εντάσσονται στον οργανισμό του οικείου υπουργείου. Με την απόφαση της παρ. 3 του άρθρου 58 του παρόντος νόμου υπάγονται στον καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργό, Αναπληρωτή Υπουργό, Γενικό ή Αναπληρωτή Γενικό ή Ειδικό Γραμματέα κατά περίπτωση.

3.1.5 Αρμοδιότητες της Διαχειριστικής Αρχής

Οι Διαχειριστικές Αρχές των Τομεακών και Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων είναι υπεύθυνες για τη διαχείριση του οικείου Επιχειρησιακού Προγράμματος, σύμφωνα με το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου του εδαφίου Δ' της παρ. 3 του άρθρου 14 και την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Στο πλαίσιο αυτό η Διαχειριστική Αρχή του κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος:

- α) Υποστηρίζει το έργο της Επιτροπής Παρακολούθησης και της παρέχει τα απαιτούμενα στοιχεία για την εκτέλεση των καθηκόντων της, και ιδίως, δεδομένα που αφορούν στην πρόοδο του ΕΠ ως προς την επίτευξη των στόχων του, δημοσιονομικά δεδομένα και δεδομένα που αφορούν στους δείκτες και τα ορόσημα ενώ μεριμνά για την εφαρμογή των αποφάσεων της Επιτροπής.
- β) Συντάσσει και -μετά από την έγκριση της Επιτροπής Παρακολούθησης- υποβάλλει στην Επιτροπή ετήσιες και τελικές εκθέσεις υλοποίησης.
- γ) Θέτει, στη διάθεση των ενδιαμέσων φορέων και των δικαιούχων, πληροφορίες σχετικά με την εκτέλεση των καθηκόντων τους και την υλοποίηση, αντίστοιχα.
- δ) Διασφαλίζει τη συλλογή και καταχώρηση στο ΟΠΣ δεδομένων για κάθε πράξη, τα οποία είναι αναγκαία για την παρακολούθηση, την αξιολόγηση, τη δημοσιονομική διαχείριση, την επαλήθευση και τον έλεγχο, συμπεριλαμβανομένων των δεδομένων για μεμονωμένους συμμετέχοντες σε πράξεις κατά περίπτωση.
- ε) Εξασφαλίζει ότι τα αναφερόμενα στο στοιχείο Δ' δεδομένα συλλέγονται, καταχωρίζονται και αποθηκεύονται στο σύστημα και ότι τα δεδομένα σχετικά με τους δείκτες αναλύονται ανά φύλο, όταν αυτό επιβάλλεται από το Παράρτημα Ι του Κανονισμού του ΕΚΤ.
- στ) Πραγματοποιεί τις αξιολογήσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος που διενεργού-

νται, σύμφωνα με τα άρθρα 54 και 56 του Κανονισμού, βάσει του εγκεκριμένου σχεδίου αξιολόγησης από την Επιτροπή Παρακολούθησης και λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για την αξιοποίηση των συμπερασμάτων τους.

- ζ) Προβαίνει στην εξειδίκευση του επιχειρησιακού προγράμματος, σύμφωνα με το άρθρο 19, παρακολουθεί την πορεία εφαρμογής του και συντάσσει προτάσεις τροποποίησής του, τις οποίες υποβάλλει στην Επιτροπή Παρακολούθησης για έγκριση.
- η) Διασφαλίζει τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις πληροφόρησης και επικοινωνίας που ορίζονται στο άρθρο 115 του Κανονισμού.
- θ) Υποβάλλει στην Επιτροπή τις απαιτούμενες για τα μεγάλα έργα πληροφορίες, σύμφωνα με το άρθρο 101 του Κανονισμού.
- ι) Για την επιλογή των πράξεων, η Διαχειριστική Αρχή:
- αα) Συντάσσει και, μετά από την έγκρισή τους, εφαρμόζει τις κατάλληλες διαδικασίες και κριτήρια επιλογής τα οποία:
 - ι) Διασφαλίζουν τη συμβολή των πράξεων στην επίτευξη των ειδικών στόχων και των αποτελεσμάτων της σχετικής προτεραιότητας.
 - ii) Δεν συνιστούν διακριτική μεταχείριση και είναι διαφανή.
 - iii) Τηρούν τις γενικές Αρχές που ορίζονται στα άρθρα 7 και 8 του Κανονισμού.
- ββ) Διασφαλίζει ώστε μια επιλεγείσα πράξη να εμπίπτει στο πεδίο του αρμόδιου Ταμείου ή Ταμείων και σε κατηγορία παρέμβασης στο πλαίσιο της προτεραιότητας ή των προτεραιοτήτων.
- γγ) Παρέχει στον δικαιούχο έγγραφο που καθορίζει τους όρους για την υποστήριξη της κάθε πράξης, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών απαιτήσεων που αφορούν στα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που πρέπει να παρασχεθούν στο πλαίσιο της πράξης, το σχέδιο χρηματοδότησης και την προθεσμία εκτέλεσης.
- δδ) Εξασφαλίζει ότι ο δικαιούχος διαθέτει τη διοικητική, χρηματοοικονομική και επιχειρησιακή ικανότητα να τηρήσει τους όρους που καθορίζονται στο στοιχείο Γ' πριν από την έγκριση της πράξης.
- εε) Προβαίνει σε εξέταση των σταδίων εξέλιξης δημοσίων συμβάσεων και ιδίως κατά τη διαδικασία διακήρυξης, ανάθεσης και τροποποίησης σύμβασης.
- στστ) Εξασφαλίζει ότι σε περίπτωση που η υλοποίηση της πράξης έχει αρχίσει πριν από την υποβολή της αίτησης για χρηματοδότηση στη Διαχειριστική Αρχή, τηρούνται οι ενωσιακοί και εθνικοί κανόνες σχετικά με την εν λόγω πράξη.
- ζζ) Διασφαλίζει ότι οι πράξεις που επιλέγονται για στήριξη από τα Ταμεία δεν περιλαμβάνουν δραστηριότητες που αποτελούν τμήμα πράξης, που έχει υποβληθεί ή θα έπρεπε να υποβληθεί σε διαδικασία ανάκτησης, σύμφωνα με το άρθρο 71, μετά τη μετεγκατάσταση μιας παραγωγικής δραστηριότητας εκτός της περιοχής του προγράμματος.
- ηη) Καθορίζει τις κατηγορίες παρέμβασης, στις οποίες αποδίδονται οι δαπάνες της πράξης.
 - ια) Παρέχει στους δυνητικούς δικαιούχους σαφείς και λεπτομερείς πληροφορίες τουλάχιστον σχετικά με:
 - αα) Τους όρους επιλεξιμότητας των δαπανών που πρέπει να ικανοποιούνται για να υπάρξει υποστήριξη από ένα ΕΠ.
 - ββ) Την περιγραφή των διαδικασιών εξέτασης των αιτήσεων χρηματοδότησης και τις σχετικές προθεσμίες.
 - γγ) Τα κριτήρια επιλογής των πράξεων που θα χρηματοδοτηθούν.

- δδ) Τους αρμόδιους επικοινωνίας που μπορούν να δώσουν πληροφορίες σχετικά με τα επιχειρησιακά προγράμματα σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο.
- εε) Ότι οι αιτήσεις πρέπει να προτείνουν δραστηριότητες επικοινωνίας, ανάλογες με το μέγεθος της πράξης για την ενημέρωση του κοινού σχετικά με τους στόχους της πράξης και την υποστήριξη της ΕΕ στην πράξη.
- στστ) Ενημερώνει τους δικαιούχους ότι η αποδοχή χρηματοδότησης συνιστά αποδοχή της εγγραφής τους στον κατάλογο των πράξεων που δημοσιοποιούνται, σύμφωνα με το άρθρο 115, παράγραφος 2 και ότι ο κατάλογος των πράξεων ανά ΕΠ και ανά Ταμείο θα είναι προσβάσιμος μέσω ενιαίου διαδικτυακού τόπου ή ενιαίας διαδικτυακής πύλης.
- ιβ) Διενεργεί επαληθεύσεις κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 21 και, σύμφωνα με τις παραγράφους 4 και 5 του άρθρου 125 του Κανονισμού.
- ιγ) Διασφαλίζει ότι οι δικαιούχοι που εμπλέκονται στην υλοποίηση πράξεων χρηματοδοτούμενων βάσει επιλέξιμων δαπανών, που όντως έχουν γίνει, τηρούν είτε χωριστό λογιστικό σύστημα είτε επαρκή λογιστική κωδικοποίηση για όλες τις συναλλαγές που αφορούν μια πράξη.
- ιδ) Θέτει σε εφαρμογή αποτελεσματικά και αναλογικά μέτρα καταπολέμησης της απάτης, λαμβάνοντας υπόψη τους εντοπισθέντες κινδύνους.
- ιε) Ορίζει διαδικασίες που διασφαλίζουν την τήρηση όλων των εγγράφων σχετικά με τις δαπάνες και τους ελέγχους που απαιτούνται για τη διασφάλιση επαρκούς διαδρομής του ελέγχου.
- ιστ) Συντάσσει για κάθε λογιστική χρήση τη διαχειριστική δήλωση αξιοπιστίας για τη λειτουργία του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου, τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών πράξεων και την τήρηση της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, μαζί με έκθεση που παρουσιάζει τα αποτελέσματα των διενεργηθέντων ελέγχων, ενδεχόμενων αδυναμιών που εντοπίστηκαν στο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου και των διορθωτικών μέτρων που έχουν ληφθεί.
- ιζ) Παρέχει στην Αρχή Πιστοποίησης όλες τις αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες και τις επαληθεύσεις που πραγματοποιούνται σε σχέση με κάθε δαπάνη, για σκοπούς πιστοποίησης.
- ιη) Προβαίνει στην ακύρωση μέρους ή του συνόλου της ενωσιακής συνεισφοράς σε μια πράξη, η οποία επιβάλλεται βάσει των αποτελεσμάτων επαλήθευσης ή ελέγχου και εισηγείται στον Ειδικό Γραμματέα ή αιρετό Περιφερειάρχη που την εποπτεύει, την έκδοση απόφασης ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών.
- ιθ) Συνεργάζεται με την Εθνική Αρχή Συντονισμού, την καθ' ύλην αρμόδια Υπηρεσία συντονισμού και την Επιτροπή και παρέχει σε αυτές κάθε πληροφορία που ζητείται.
- Στην περίπτωση που η Διαχειριστική Αρχή είναι και δικαιούχος στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος, οι ρυθμίσεις για τις επαληθεύσεις πρέπει να διασφαλίζουν επαρκή διάκριση αρμοδιοτήτων στο εσωτερικό της.
- Στην περίπτωση ανάθεσης συγκεκριμένων καθηκόντων της Διαχειριστικής Αρχής ή αρμοδιοτήτων διαχείρισης μέρους του επιχειρησιακού προγράμματος, σε ενδιαμέσους φορείς, η Διαχειριστική Αρχή διατηρεί την ευθύνη της διαχείρισης για το σύνολο του προγράμματος. Στο πλαίσιο του εποπτικού της ρόλου, παρακολουθεί συστηματικά την εκτέλεση των καθηκόντων ή των αρμοδιοτήτων διαχείρισης από τον ενδιαμέσο φορέα και εφόσον απαιτείται, λαμβάνει κατάλληλα διορθωτικά μέτρα.

Υποστηρίζει τους δικαιούχους σε όλα τα στάδια εκτέλεσης των έργων τους. Σε αυτό το πλαίσιο στις Διαχειριστικές Αρχές των ΠΕΠ δύνανται να συσταθεί οργανωτική μονάδα, λειτουργικά ανεξάρτητη από τις μονάδες που ασκούν καθήκοντα διαχείρισης.

3.1.6 Αρμοδιότητες της Αρχής Πιστοποίησης

Η «Ειδική Υπηρεσία Αρχή Πιστοποίησης και Εξακρίβωσης Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων», (για λόγους συντομίας Αρχή Πιστοποίησης) αποτελεί διοικητική μονάδα, επιπέδου διεύθυνσης υπουργείου, υπάγεται διοικητικά στον Γενικό Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων ΕΣΠΑ και αναλαμβάνει αρμοδιότητες πιστοποίησης, σύμφωνα με το άρθρο 126 του Κανονισμού επιπροσθέτως των αρμοδιοτήτων που προβλέπονται στο Ν. 3614/2007. Η Αρχή Πιστοποίησης έχει κυρίως τις παρακάτω αρμοδιότητες:

- α) Με βάση το άρθρο 126 του κανονισμού, την κατάρτιση και υποβολή των πιστοποιήσεων, αιτήσεων, στις αρμόδιες Υπηρεσίες, σύμφωνα με τους όρους και τις διαδικασίες των κανονισμών που ισχύουν κατά περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα των ελέγχων που έχουν διενεργηθεί από τις αρμόδιες Αρχές. Δύνανται να εξαιρεί προσωρινά πληρωμές από τις δηλώσεις δαπανών που παρουσιάζουν προβλήματα, σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες. Ενημερώνει το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και τη Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων, για τη διάθεση των πιστώσεων που εισπράχθηκαν, ανά πηγή. Τηρεί, σε ηλεκτρονική μορφή, λογιστικά μητρώα για τις δαπάνες που υποβάλλονται στην Επιτροπή καθώς και των ποσών που μπορούν να ανακτηθούν και των ποσών που αποσύρονται μετά από ακύρωση του συνόλου ή μέρους της συνεισφοράς για μια πράξη και αποστέλλει τις σχετικές εκθέσεις, σύμφωνα με τον Κανονισμό. Καταρτίζει και υποβάλλει τους λογαριασμούς για κάθε λογιστική χρήση, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον Κανονισμό. Καταρτίζει και υποβάλλει τις προβλέψεις για τις επόμενες λογιστικές χρήσεις. Συνεργάζεται με τους αρμόδιους φορείς και Υπηρεσίες για τον καθορισμό των κανόνων λειτουργίας του ΟΠΣ ως προς τις πληροφορίες που χρησιμοποιεί κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της καθώς και την επεξεργασία τους.
- β) Τη διενέργεια επιθεωρήσεων στους φορείς που ασκούν διαχείριση και στους δικαιούχους συγχρηματοδοτούμενων πράξεων και στις πράξεις τους, και τη σύνταξη εκθέσεων για τη λήψη τυχόν απαιτούμενων ενεργειών. Την ανάθεση διενέργειας ελέγχου ποιότητας των δημόσιων τεχνικών έργων και την πρόταση των κατάλληλων μέτρων με βάση τα αποτελέσματά τους και την ισχύουσα νομοθεσία.
- γ) Τη διενέργεια εξακριβώσεων των δαπανών των φορέων που είναι εγκατεστημένοι στην Ελλάδα και συμμετέχουν σε Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας, τη διαχείριση των οποίων ασκούν άλλα κράτη-μέλη με το προσωπικό της ή/και αναθέτοντας σε ελεγκτική εταιρεία.

Η Αρχή Πιστοποίησης ασκεί επίσης όλες τις αρμοδιότητες που είχαν ανατεθεί στην Ειδική Υπηρεσία Αρχή Πληρωμής με βάση το άρθρο 13 του Ν. 3614/ 2007.

3.1.7 Αρμοδιότητες της Αρχής Ελέγχου (ΕΔΕΛ)

Ως Αρχή Ελέγχου της παρ. 4 του άρθρου 123 του Κανονισμού (ΕΚ) 1303/2013 για όλα τα ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020 και του ΕΠ «Αλιεία και Θάλασσα 2014-2020» ορίζεται η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΕΔΕΛ), η οποία συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών.

Η ΕΔΕΛ έχει την ευθύνη για τον έλεγχο της ορθής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020 και του ΕΠ «Αλιεία και Θάλασσα 2014-2020». Στο πλαίσιο αυτό η ΕΔΕΛ αναλαμβάνει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- α) Διασφαλίζει τη διενέργεια ελέγχων για την επαλήθευση της αποτελεσματικής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου των ΕΠ.
- β) Διασφαλίζει ότι οι έλεγχοι των πράξεων πραγματοποιούνται σε κατάλληλο δείγμα για την επαλήθευση των δηλωθεισών στην Επιτροπή δαπανών. Για τον σκοπό αυτόν διαμορφώνει, κατά κανόνα, μεθοδολογία στατιστικής δειγματοληψίας πράξεων. Μη στατιστική μέθοδος δειγματοληψίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί κατά την επαγγελματική κρίση της Αρχής Ελέγχου, σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, σύμφωνα με τα διεθνή ελεγκτικά λογιστικά πρότυπα καθώς και σε κάθε περίπτωση όταν ο αριθμός των πράξεων μιας λογιστικής χρήσης δεν είναι επαρκής, ώστε να επιτρέπει τη χρήση στατιστικής μεθόδου.
- γ) Καταρτίζει, εντός οκτώ μηνών από την έγκριση του ΕΠ, στρατηγική έλεγχου που καλύπτει τη μεθοδολογία έλεγχου που θα χρησιμοποιηθεί, τη μέθοδο δειγματοληψίας για τους ελέγχους των πράξεων καθώς και τον προγραμματισμό των ελέγχων για την τρέχουσα λογιστική χρήση και τις δύο επόμενες λογιστικές χρήσεις. Η στρατηγική λογιστικού ελέγχου επικαιροποιείται σε ετήσια βάση από το 2016 μέχρι και το 2024. Στην περίπτωση που εφαρμόζεται κοινό σύστημα διαχείρισης και ελέγχου σε περισσότερα του ενός ΕΠ, είναι δυνατόν να καταρτίζεται ενιαία στρατηγική έλεγχου. Η Αρχή Ελέγχου υποβάλλει στην Επιτροπή τη στρατηγική έλεγχου, κατόπιν σχετικού αιτήματος.
- δ) Μέχρι τη 15η Φεβρουαρίου κάθε έτους από το 2016 έως το 2025 υποβάλλει στην Επιτροπή:
 - Γνωμοδότηση, σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο του στοιχείου Β' της παρ. 5 του άρθρου 59 του Κανονισμού (ΕΕ, ΕΥΡΑΤΟΜ) 966/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, βάσει των ελέγχων που έχει πραγματοποιήσει δια των Διευθύνσεων του άρθρου 12 ή έχουν διενεργηθεί υπό την ευθύνη της.
 - Ετήσια έκθεση έλεγχου, στην οποία παρατίθενται τα βασικά ευρήματα των ελέγχων που αφορούν στο προηγούμενο λογιστικό έτος, που λήγει στις 30 Ιουνίου, σύμφωνα με τη στρατηγική έλεγχου, συμπεριλαμβανομένων των ευρημάτων σε σχέση με τυχόν ανεπάρκειες των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου καθώς και των διορθωτικών μέτρων που προτάθηκαν και εφαρμόστηκαν.
 - Στην περίπτωση που ισχύει κοινό σύστημα για περισσότερα του ενός Επιχειρησιακά Προγράμματα, η ετήσια έκθεση του σημείου (ii) ανωτέρω, δύναται να καλύπτει όλα τα σχετικά ΕΠ.
- ε) Συνεργάζεται με την Επιτροπή για τον συντονισμό των σχεδίων και των μεθόδων του δημοσιονομικού ελέγχου και ανταλλάσσει τα αποτελέσματα των ελέγχων των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου καθώς και απόψεις επί θεμάτων που αφορούν

στη βελτίωση των εν λόγω συστημάτων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 128 του Κανονισμού.

Η ΕΔΕΛ έχει την ευθύνη της σύνταξης έκθεσης και της διατύπωσης γνώμης που αναφέρονται στην παρ. 2 του άρθρου 124 του Κανονισμού. Το έργο αυτό η ΕΔΕΛ δύναται να το αναθέσει και σε φορέα λειτουργικά ανεξάρτητο από τις Διαχειριστικές Αρχές και την Αρχή Πιστοποίησης. Η ανωτέρω έκθεση και διατύπωση γνώμης συντάσσεται κατόπιν αξιολόγησης που διενεργείται -σύμφωνα με τα διεθνώς αποδεκτά ελεγκτικά πρότυπα- και διαβιβάζεται στην εθνική Αρχή συντονισμού. Εφόσον η ΕΔΕΛ ή ο λειτουργικά ανεξάρτητος φορέας καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το τμήμα του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου, που αφορά τις Διαχειριστικές Αρχές ή την Αρχή Πιστοποίησης, είναι κατ' ουσία ίδιο με της προηγούμενης περιόδου προγραμματισμού και τεκμηριώνεται, βάσει ελεγκτικών εργασιών που επιτελέστηκαν, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμός 1083/2006 του Συμβουλίου και του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμός 1198/2006 του Συμβουλίου, η ουσιαστική λειτουργία τους κατά τη διάρκεια εκείνης της περιόδου, δύναται να συμπεράνει ότι πληρούνται τα κριτήρια του Παραρτήματος XIII του κανονισμού, χωρίς να απαιτούνται πρόσθετες ελεγκτικές εργασίες.

Η ΕΔΕΛ αναλαμβάνει τις αρμοδιότητες της Αρχής Ελέγχου, όπως αυτές περιγράφονται στους εκάστοτε κανονισμούς για την υλοποίηση του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού (ΧΜ) του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ). Η ΕΔΕΛ διασφαλίζει ότι το έργο του ελέγχου ασκείται λαμβάνοντας υπόψη διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου και μεριμνά ιδιαιτέρως για τη διαφύλαξη δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και εμπιστευτικών πληροφοριών, των οποίων λαμβάνουν γνώση τα όργανα αυτής.

Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών δύναται να συγκροτούνται επιτροπές ή ομάδες εργασίας για την υποβοήθηση του έργου της ΕΔΕΛ. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται οι αμοιβές των μελών των επιτροπών ή των ομάδων εργασίας, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

Η ΕΔΕΛ ασκεί και τις αρμοδιότητες των άρθρων 15 και 16 του Ν. 3614/2007, όπως ισχύει, για τους ελέγχους και τις δηλώσεις κλεισίματος των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2007-2013, καθώς και του ΕΠ «Αλιεία 2007-2013».

Επίσης, η ΕΔΕΛ είναι αρμόδια για τις ενέργειες που απαιτείται να αναληφθούν, κατά λόγο αρμοδιότητας, για τη δημοσιονομική εκκαθάριση ΕΠ του ΚΠΣ 2000-2006 καθώς και ορισμένων έργων του Ταμείου Συνοχής 2000-2006, σε συνέχεια των υποβληθεισών στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δηλώσεων Κλεισίματος.

Η ΕΔΕΛ κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, εφαρμόζει τις πράξεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση των παραγράφων 6 και 7 του άρθρου 127 του Κανονισμού.

3.1.8 Αρμοδιότητες των Ενδιάμεσων Φορέων

Με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, η οποία εκδίδεται εντός τριών μηνών από την έγκριση του ΕΠ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ορίζονται οι Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των Περιφερειακών ΕΠ ως Ενδιάμεσοι Φορείς, οι οποίες αναλαμβάνουν την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Διαχειριστικής Αρχής του ανωτέρω ΕΠ για πράξεις του Τομέα Περιβάλλοντος που χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Συνοχής.

Με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, η οποία εκδίδεται εντός τριών μηνών από την έγκριση του ΠΑΑ, ορίζονται οι Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των Περιφερειακών ΕΠ ως Ενδιάμεσοι Φορείς, οι οποίες αναλαμβάνουν τη διαχείριση μέρους του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης ή συγκεκριμένα καθήκοντα της Διαχειριστικής Αρχής του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο κεφάλαιο 1.3.4γ του ΕΣΠΑ 2014-2020. Με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, δύναται να ορίζονται Ενδιάμεσοι Φορείς, οι οποίοι αναλαμβάνουν τη διαχείριση μέρους Τομεακού ΕΠ ή συγκεκριμένα καθήκοντα της Διαχειριστικής Αρχής του εν λόγω ΕΠ για πράξεις κρατικών ενισχύσεων. Με απόφαση του οικείου Περιφερειάρχη δύναται να ορίζονται Ενδιάμεσοι Φορείς, οι οποίοι αναλαμβάνουν τη διαχείριση μέρους περιφερειακού ΕΠ ή συγκεκριμένα καθήκοντα της Διαχειριστικής Αρχής του εν λόγω ΕΠ για πράξεις κρατικών ενισχύσεων. Ως Ενδιάμεσοι Φορείς πράξεων κρατικών ενισχύσεων δύναται να οριστούν, μετά από σύμφωνη γνώμη του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων - ΕΣΠΑ:

- α) Νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού και μη επιχειρηματικού σκοπού, στα οποία ανατίθεται κατόπιν διαγωνιστικής διαδικασίας του Π.Δ. 98/1996, την οποία δύναται να εφαρμόζουν αναλογικά και οι περιφέρειες, έναντι κάλυψης λειτουργικών και μόνο δαπανών, η άσκηση καθηκόντων Διαχειριστικής Αρχής υπό την άμεση εποπτεία και έλεγχο της.
- β) Δημόσια Υπηρεσία ή ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, εποπτευόμενα από το κράτος, το οποίο ασκεί αρμοδιότητες διαχείρισης βάσει ισχύουσας νομοθετικής πρόβλεψης.

Με απόφαση του αρμόδιου υπουργού ή περιφερειάρχη, δύναται να ορίζονται Ενδιάμεσοι Φορείς, οι οποίοι αναλαμβάνουν τη διαχείριση μέρους ΕΠ ή συγκεκριμένα καθήκοντα της Διαχειριστικής Αρχής του εν λόγω ΕΠ για δράσεις ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων ή βιώσιμης αστικής ανάπτυξης ή τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων, σύμφωνα με το άρθρο 123 παράγραφοι 7 και 6 του Κανονισμού.

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, καθορίζονται οι διαδικασίες συντονισμού και διαχείρισης των ΕΔΕΤ για την υλοποίηση Προγραμμάτων Τοπικής Ανάπτυξης με πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων καθώς και η σύσταση επιτροπών για την αξιολόγηση των Προγραμμάτων Τοπικής Ανάπτυξης, σύμφωνα με τα άρθρα 33 και 34 του Κανονισμού. Στην ίδια απόφαση ορίζεται ο τρόπος λειτουργίας και το έργο τους.

Οι Ενδιάμεσοι Φορείς των ανωτέρω παραγράφων πρέπει να πληρούν τις εξής προϋποθέσεις:

- α) Να έχουν φερεγγυότητα και να παρέχουν εγγυήσεις όσον αφορά στην ικανότητά τους για τη διοικητική και δημοσιονομική διαχείριση του έργου που θα τους ανατεθεί.
- β) Να διαθέτουν εμπειρία στον τομέα που αφορά στο αντικείμενο του προγράμματος ή τμήματός του. Ενδιάμεσοι φορείς που εμπλέκονται σε περιπτώσεις διαφθοράς και απάτης, κατόπιν πορισμάτων ελέγχων, αποκλείονται αυτοδίκαια και μέχρι τη συμμόρφωσή τους με τα επιβληθέντα διορθωτικά μέτρα, από μελλοντικές χρηματοδοτήσεις.

Οι αρμοδιότητες που αναλαμβάνουν οι Ενδιάμεσοι Φορείς, σύμφωνα με τα ανωτέρω, δεν δύναται να μεταβιβαστούν από αυτούς σε άλλους Ενδιάμεσους Φορείς, με την επιφύλαξη των άρθρων 34, 37 και 38 του Κανονισμού.

Με την απόφαση ορισμού Ενδιάμεσου Φορέα, ρυθμίζεται και κάθε ζήτημα σχετικό με την

άσκηση των αρμοδιοτήτων ή των καθηκόντων που αναλαμβάνει και ιδίως:

- α) Ο φορέας που αναλαμβάνει τη διαχείριση δράσεων του οικείου επιχειρησιακού προγράμματος ή συγκεκριμένα καθήκοντα της Διαχειριστικής Αρχής.
- β) Οι δράσεις που αναλαμβάνονται και ο προϋπολογισμός της κάθε μιας.
- γ) Οι αρμοδιότητες διαχείρισης ή τα καθήκοντα που ανατίθενται.
- δ) Οι υποχρεώσεις του ενδιάμεσου φορέα και της Διαχειριστικής Αρχής.
- ε) Το αρμόδιο για την ένταξη των πράξεων όργανο.

3.2 Η συμμετοχή των ΟΤΑ στο Σύστημα Διακυβέρνησης του ΕΣΠΑ 2021-2027

Με βάση τα παραπάνω, το κρίσιμο ερώτημα/διακύβευμα που ανακύπτει, σε σχέση με τους ΟΤΑ και το σύστημα διακυβέρνησης του ΕΣΠΑ, αφορά στο εάν και πού εντοπίζεται ο ρόλος / εμπλοκή των ΟΤΑ σε όλο αυτό το σύστημα.

Καταρχάς, οι ΟΤΑ (τόσο οι δήμοι όσο και οι περιφέρειες) εντάσσονται, διαχρονικά, στον πυρήνα των βασικών τελικών δικαιούχων (αποδέκτες χρηματοδότησης) των ΕΠ της κάθε Προγραμματικής Περιόδου.

Παράλληλα, οι ΟΤΑ Β' Βαθμού (περιφέρειες), διαχρονικά επίσης, έχουν το θεσμικό ρόλο του στρατηγικού σχεδιασμού, της πολιτικής εποπτείας και της οικονομικής διαχείρισης των περιφερειακών ΕΠ. Πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι αυτός ο ρόλος συνδέεται άμεσα μόνο με την πολιτική ηγεσία των περιφερειών (ήτοι τον εκάστοτε περιφερειάρχη) και όχι με την υπόλοιπη οργανωτική δομή των περιφερειών, δεδομένου ότι η αρμόδια ΔΑ συνιστά πρακτικά μια ανεξάρτητη (από το οργανόγραμμα της περιφέρειας) δομή που υπάγεται απευθείας στον περιφερειάρχη.

Στο πλαίσιο, ωστόσο, της τρέχουσας Προγραμματικής Περιόδου, κατέστη εφικτή για πρώτη φορά η δυνατότητα των ΟΤΑ Α' βαθμού (δήμοι) να αναλάβουν κάποιες από τις ευθύνες / αρμοδιότητες διαχείρισης των πόρων του ΕΣΠΑ, που παραδοσιακά τις ασκούν οι αρμόδιες ΔΑ, ως Ενδιάμεσοι Φορείς / Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης των ΠΕΠ. Αυτός ο ρόλος ενεργοποιείται υποχρεωτικά, για τους ΟΤΑ που καθίστανται Αστικές Αρχές, κατά την υλοποίηση των ΟΧΕ-ΒΑΑ και είναι στη διακριτική ευχέρεια των οικείων ΔΑ να τον ενεργοποιήσουν για τους εμπλεκόμενους ΟΤΑ στις ΟΧΕ, μέσω των οποίων υλοποιούνται οι λοιπές χωρικές στρατηγικές (εκτός αστικού χώρου).

Οι ευθύνες / αρμοδιότητες που είναι υποχρεωτικό να εκχωρηθούν προς τις Αστικές Αρχές αφορούν κατ' ελάχιστο στην επιλογή των πράξεων / έργων που θα επιλεγούν για χρηματοδότηση από ένα ΠΕΠ κατά την υλοποίηση μιας ΟΧΕ-ΒΑΑ (και λειτουργικά εντάσσονται στις αρμοδιότητες της μονάδας Α' μιας ΔΑ) και δύναται να φτάσουν έως την πλήρη εκχώρηση της διαχείρισης του συγκεκριμένου προϋπολογισμού μιας ΟΧΕ-ΒΑΑ. Σε αυτή την περίπτωση, η «Αστική Αρχή» της ΟΧΕ-ΒΑΑ καθίσταται Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης του οικείου ΠΕΠ και αναλαμβάνει (κατά την υλοποίηση της ΟΧΕ-ΒΑΑ) όλες τις αρμοδιότητες διαχείρισης που θα είχε η αρμόδια ΔΑ [ήτοι: εξειδίκευση δράσεων, έκδοση προσκλήσεων, επιλογή - αξιολόγηση πράξεων / έργων που θα χρηματοδοτηθούν, κ.ο.κ. (αρμοδιότητες της μονάδας Α' μιας ΔΑ), παρακολούθηση της εφαρμογής: προδημοπρασιακοί και προσυμβατικοί έλεγχοι, πιστοποίηση δαπανών, δειγματοληπτικοί έλεγχοι επί των δικαιούχων, κ.ο.κ. (αρμοδιότητες της μονάδας Β' μιας ΔΑ)].

Αυτή η δυνατότητα είναι εξαιρετικά σημαντική καθώς σηματοδοτεί την πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να εμπλέξει, με πιο ουσιαστικό τρόπο, τους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ

(local authorities) στο σύστημα διακυβέρνησης του ΕΣΠΑ. Ουσιαστικά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει ότι οι ΟΤΑ (ιδίως οι δήμοι) μπορούν και πρέπει να αποκτήσουν πιο ενεργό ρόλο στην υλοποίηση των ευρωπαϊκών πολιτικών -όχι μόνο υπό το πρίσμα των τελικών δικαιούχων- αλλά και φορείς ως διαχείρισης ευρωπαϊκών κονδυλίων.

Αυτή, ωστόσο, η προοπτική για να έχει επιτυχία συνεπάγεται ότι οι ΟΤΑ (δήμοι) πρέπει να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις υψηλές απαιτήσεις, που θέτει τόσο το θεσμικό όσο και το διαχειριστικό πλαίσιο του ΕΣΠΑ (εξοικείωση, αφομοίωση και συμμόρφωση με τις προβλέψεις των κανονισμών και τη σχετική ορολογία, διοικητική και διαχειριστική επάρκεια από πλευράς διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού, ευκολία προσαρμογής σε ενδεχόμενες αλλαγές, κ.λπ.).

Συνοψίζοντας, η Τοπική Αυτοδιοίκηση συμμετέχει στα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ ως τελικός δικαιούχος. Ωστόσο, η συμμετοχή της διαφοροποιείται ανάλογα με το πρόγραμμα, αν πρόκειται για τομεακό ή περιφερειακό πρόγραμμα, και ανάλογα με τις δυνατότητές της. Διαφορετικές δυνατότητες έχουν οι μεγαλύτεροι δήμοι και διαφορετικές οι μικρότεροι.

Παράλληλα, νέες δυνατότητες συμμετοχής της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δημιουργούνται με τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ). Οι ΟΧΕ ξεκίνησαν την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 και ενισχύονται ακόμη περισσότερο την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027.

Η διερεύνηση της θεσμικής επάρκειας των τελικών δικαιούχων και η στήριξη της συμμετοχής τους στο ΕΣΠΑ αποτελούν το κύριο αντικείμενο αυτής της μελέτης.

Ταυτόχρονα, η μελέτη αυτή θα μπορέσει να αναδείξει τον ειδικό ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, να τεκμηριώσει τη σημασία της και να προτείνει τα μέσα για την υλοποίηση του ρόλου της, τη νέα Προγραμματική Περίοδο.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η ΕΕ, στο πλαίσιο του νέου εργαλείου «Next Generation EU» θα δανειστεί κεφάλαια για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις κεφαλαιαγορές, έτσι ώστε να χρηματοδοτηθεί η προσπάθεια ανάκαμψης και προκειμένου να εξασφαλίσει τα μέσα για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που έχει δημιουργήσει η πανδημία COVID-19. Οι ΟΤΑ, ακριβώς εξαιτίας της αποστολής τους, βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της υποστήριξης, προστασίας και ανάκαμψης εξαιτίας της πανδημίας.

Η μεταφορά νέων αυξημένων πόρων σε προγράμματα όπως ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το REACT-EU, το πρόγραμμα Horizon Ευρώπη, το InvestEU, η Αγροτική Ανάπτυξη, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (βλ. Κεφάλαιο 2), το RescEU κ.ά. θα πρέπει να συμπεριλάβει την ενεργό συμμετοχή των ΟΤΑ τόσο στην επιλογή των δράσεων που θα συγχρηματοδοτηθούν όσο και στην υλοποίησή τους.

Ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Facility - RRF) συστάθηκε για την αντιμετώπιση της COVID-19 κρίσης και τη στήριξη της μετάβασης σε μια πράσινη και ψηφιακή οικονομία. Ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας με συνολικό προϋπολογισμό 672,5 δισ. ευρώ (εκ των οποίων 312,5 δισ. ευρώ επιχορηγήσεις και 360 δισ. ευρώ με τη μορφή δανείων) θα στηρίξει μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, ιδίως σε πράσινες και ψηφιακές τεχνολογίες, με διαρκή αντίκτυπο στην παραγωγικότητα και την ανθεκτικότητα της οικονομίας της Ένωσης. Με δεδομένο ότι το 70% των πόρων του RRF πρέπει να δεσμευτεί τα έτη 2021 και 2022 και το 30% των πόρων το έτος 2023, γίνεται αντιληπτό ότι θα πρέπει άμεσα οι ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού να ενεργοποιηθούν, προκειμένου να διασφαλίσουν τη συμμετοχή τους σε αυτό το τόσο ση-

μαντικό για την ανάκαμψη των τοπικών κοινωνιών χρηματοδοτικό μέσο. Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να υπάρξει και η αντίστοιχη βούληση της Κεντρικής Διοίκησης.

Αμεσα, θα πρέπει οι ΟΤΑ να προχωρήσουν στην κατάρτιση των προτάσεών τους. Αυτή, ακριβώς, η συμμετοχή των ΟΤΑ στην κατάρτιση του εθνικού σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, θα αποτελέσει τη βάση για την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων, δεδομένου ότι κανένας δεν γνωρίζει τη φύση των αναγκών, την έκταση των προβλημάτων, τους ιδιαίτερους κινδύνους και τις συγκεκριμένες προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι τοπικές κοινωνίες, παρά οι ίδιοι οι εκπρόσωποί τους.

Συμπληρωματικά, με τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το REACT-EU αφορά πιο βραχυπρόθεσμες δράσεις αντιμετώπισης της κρίσης, σε τομείς που χαρακτηρίζονται καίριας σημασίας για να τεθούν οι βάσεις μιας υγιούς ανάκαμψης (δημιουργία θέσεων απασχόλησης, πράσινη συμφωνία, ψηφιακή μετάβαση). Το REACT-EU περιλαμβάνει πρόσθετα κονδύλια ύψους 47,5 δισ. ευρώ σε επίπεδο ΕΕ, τα οποία θα διατεθούν στα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020 για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το ΤΕΒΑ. Τα εν λόγω πρόσθετα κονδύλια θα χορηγηθούν από το Next Generation EU για την περίοδο 2021-2022.

4. Η αποτύπωση της Οικονομικής Θέσης των ΟΤΑ στις Χρηματοδοτήσεις του ΕΣΠΑ 2014-2020

Η αποτύπωση της θέσης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού στο ΕΣΠΑ 2014-2020 προσφέρεται ως σημείο εκκίνησης για την αξιολόγηση της συμμετοχής της και των προοπτικών της στη νέα Προγραμματική Περίοδο.

Με βάση τα πλέον πρόσφατα στοιχεία του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ), η μελέτη αυτή επιχειρεί να τεκμηριώσει ποσοτικά τη συμμετοχή της αυτοδιοίκησης στο ΕΣΠΑ 2014-2020. Η μελέτη έχει επιχειρήσει μια πρωτογενή ανάλυση των στατιστικών δεδομένων του ΕΣΠΑ όσον αφορά τη συμμετοχή των δήμων.

Συνοπτικοί πίνακες και διαγράμματα περιλαμβάνονται στο κυρίως κείμενο της μελέτης και μεγαλύτερος αριθμός πινάκων στο Παράρτημα. Η λογική παρουσίασης των αποτελεσμάτων της ανάλυσης περιλαμβάνει σειρές πινάκων που περιλαμβάνουν είτε δήμους είτε το σύνολο δήμων και των αντίστοιχων δημοτικών δομών και οργανισμών.

4.1 Συμμετοχή των Δήμων

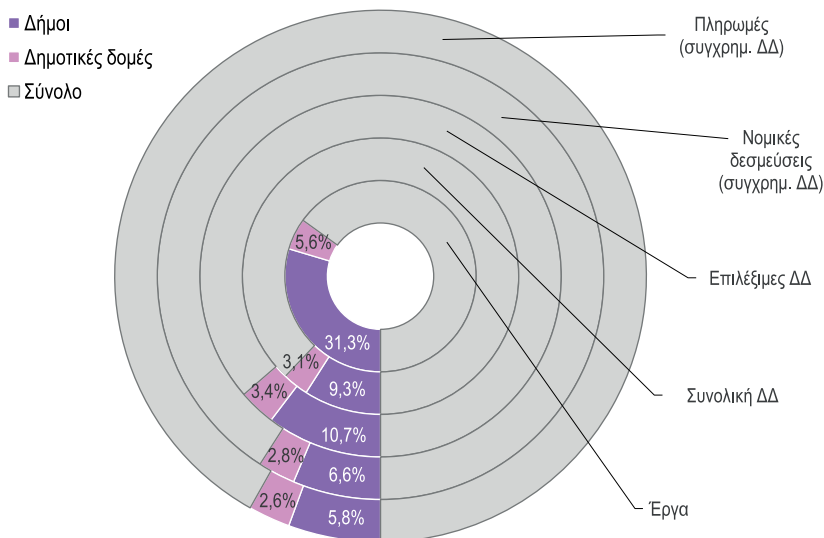
Όσο αφορά στα μεγέθη χρηματοδότησης έργων (Πίνακες 4.1 έως 4.2 και Διάγραμμα 4.1) από τα 28,3 δις. ευρώ δημόσιας δαπάνης, στο σύνολο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, η συμμετοχή των δήμων και δημοτικών δομών ανέρχεται στα 3,5 δις. ευρώ που αντιπροσωπεύει το 12,5% του συνόλου. Αντίστοιχα, αναφορικά με την πορεία υλοποίησης χρηματοδότησης με όρους **επιλέξιμων δαπανών, νομικών δεσμεύσεων και πληρωμών** η συμμετοχή των δήμων και δημοτικών δομών προσδιορίζεται στα 3,3 δις, 1,14 δις. και 757 εκ. ευρώ με τα αντίστοιχα μερίδια επί του συνόλου να υπολογίζονται σε 14,1%, 9,3% και 8,4% αντίστοιχα.

Η σημασία των δήμων στη διαχείριση του ΕΣΠΑ αναδεικνύεται από το αριθμό των έργων ΕΣΠΑ που καλούνται να διαχειριστούν, όπου επί συνόλου 6.913 έργων, τα 2.550 αναφέρονται σε κύριους δικαιούχους δήμους και δημοτικές δομές (36,9%).

Η πλειονότητα των έργων αφορά στους δήμους με 2,65 δις. ευρώ δημόσια δαπάνης (2.162 έργα) και το υπόλοιπο 0,88 δις. (388 έργα) συνδέεται με δημοτικές δομές και οργανισμούς. Εάν εστιάσουμε στα Επιχειρησιακά Προγράμματα, αυξημένη συμμετοχή των δήμων παρατηρείται στα **Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ)** (1,78 δις. συνολική δημόσια δαπάνη), με το ποσοστό συμμετοχής να ανέρχεται στο 25,6% με εύρος τιμών που κυμαίνεται από 15,9% (ΠΕΠ Αττικής) έως 44,6% (ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας) και αφορά 1.884 έργα ήτοι το 48,4% συνολικού αριθμού έργων χρηματοδοτούμενων από το ΕΣΠΑ (Πίνακας 4.2).

Από τα υπόλοιπα (οριζόντια) Επιχειρησιακά Προγράμματα ξεχωρίζει η συμμετοχή των δήμων στο **ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη (ΥΜΕ-ΠεΡΑΑ)** με τη συνολική δημόσια δαπάνη να ξεπερνά τα 1,43 δις. (μερίδιο 18,8%) και να αφορά 60% των έργων που εστιάζονται στο συγκεκριμένο ΕΠ. Επίσης, αξιοσημείωτος εμφανίζεται ο ρόλος των δήμων σε ΕΠ διασυνοριακής συνεργασίας -ειδικότερα αυτά που αφορούν στη Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας στην Αλβανία- με την υποσημείωση ότι ο όγκος χρηματοδοτήσεων σε αυτά τα ΕΠ να είναι μικρός (9,9 εκ. και 12,7 εκ. ευρώ αντίστοιχα) (Πίνακας 4.2).

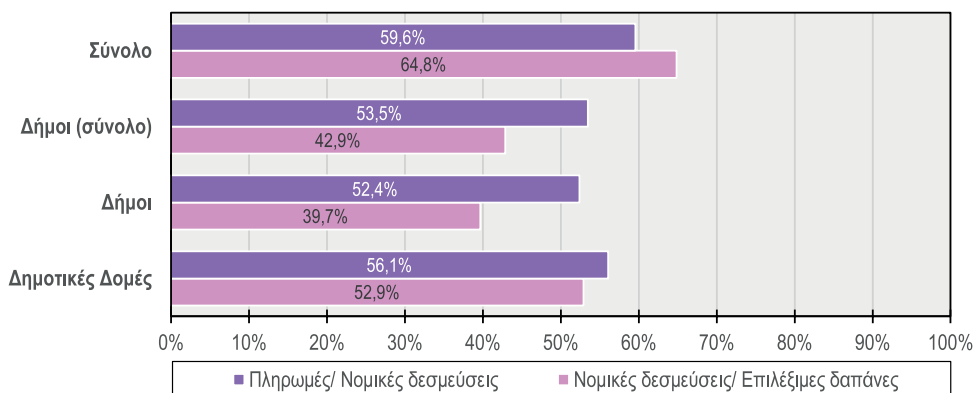
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.1 ΔΕΙΚΤΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΣΤΙΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2014-2020

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

Αναφορικά με την πορεία υλοποίησης χρηματοδότησης έργων με κύριους δικαιούχους δήμους, όπως παρουσιάζεται συνοπτικά στο Διάγραμμα 4.2, παρατηρείται μια ελαφρά υστέρηση στον λόγο νομικών δεσμεύσεων / επιλέξιμων δαπανών (42,9%), σε σύγκριση με το σύνολο των συγχρηματοδοτούμενων έργων του ΕΣΠΑ (64,8%) με τους δήμους να εμφανίζονται σε δυσμενέστερη θέση (39,7%) σε σχέση με τις υπόλοιπες δομές (52,9%). Όσον αφορά στον λόγο πληρωμών / νομικών δεσμεύσεων, η θέση των δήμων δεν διαφοροποιείται σημαντικά σε σύγκριση με το σύνολο του ΕΣΠΑ (53,5% έναντι 59,6%).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.2 ΔΕΙΚΤΕΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΣΠΑ 2014-2020 ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

Συμπερασματικά, όπως εμφανίζεται και στο Διάγραμμα 4.1, η -κεντρικά ελεγχόμενη- διαδικασία ένταξης έργων με δικαιούχους δήμους υλοποιείται με σχετικά πιο γρήγορο ρυθμό (μερίδιο επιλέξιμων δαπανών 14,1%) σε σύγκριση τόσο με τις προκηρύξεις (μερίδιο νομικών δεσμεύσεων 9,3%) όσο και με την απορρόφηση (μερίδιο πληρωμών 8,4%), γεγονός που αποτελεί μια πρώτη ένδειξη ελλείμματος διαχειριστικής επάρκειας των δήμων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2014-2020

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα		Έργα	Ποσά σε εκ. ευρώ				Νομικές δεσμεύσεις /Επιλέξιμες δαπάνες	Πληρωμές /Νομικές δεσμεύσεις
			Συνολική ΔΔ Έργου	Επιλέξιμη ΔΔ Έργου	Νομικές Δεσμεύσεις (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές (Συγχρ. ΔΔ)		
			1	2	3	4		
1	Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία	561	7.152,7	6.123,6	4.855,7	2.796,6	8,0%	61,9%
2	Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη	663	7.642,5	6.306,9	2.870,1	1.721,4	36,8%	52,5%
3	Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση	1247	5.111,2	3.183,0	2.671,4	2.038,1		
4	Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα	166	601,7	553,1	294,8	161,4		
5	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	341	619,0	583,9	273,4	147,1	47,9%	53,8%
6	ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	638	1.194,6	1.056,5	655,7	370,9	45,8%	35,8%
7	ΠΕΠ Θεσσαλίας	289	582,5	519,3	205,4	111,8	30,3%	47,6%
8	ΠΕΠ Ηπείρου	214	403,0	378,8	182,4	108,2	18,8%	58,1%
9	ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας	272	562,0	505,4	240,3	147,6	50,7%	66,6%
10	ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας	233	306,6	294,5	144,2	83,7	45,5%	54,0%
11	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας	136	206,4	186,4	104,2	79,7	43,7%	49,4%
12	ΠΕΠ Πελοποννήσου	172	318,0	275,2	161,4	83,3	43,8%	39,7%
13	ΠΕΠ Ιονίων Νησιών	242	315,4	306,9	120,7	74,9	49,5%	67,9%
14	ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου	249	340,5	329,7	161,4	90,2	53,0%	58,2%
15	ΠΕΠ Κρήτης	304	492,2	452,5	283,8	140,7	50,6%	58,7%
16	ΠΕΠ Αττικής	591	1.390,1	1.239,4	935,8	466,1	53,5%	50,0%
17	ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου	210	207,0	200,5	130,5	74,3	47,6%	63,9%
20	Τεχνική Βοήθεια	70	444,3	444,3	422,0	222,9		
21	Ελλάδα - Κύπρος	31	47,5	47,5	47,5	19,1	100,0%	44,4%

22	Interreg V-A Greece - Bulgaria	68	124,0	124,0	124,0	43,1	100,0%	38,8%
23	Ελλάδα - Ιταλία	59	131,4	131,4	131,4	21,3	100,0%	26,2%
24	IPA CBC Greece - The former Yugoslav Republic of Macedonia	42	43,3	43,3	43,3	8,6	100,0%	13,9%
25	Interreg IPA II Cross-Border Cooperation programme Greece - Albania 2014-2020	67	68,0	68,0	68,0	9,4	100,0%	10,1%
26	Βαλκάνια - Μεσόγειος	48	43,7	43,7	43,7	16,1	100,0%	35,6%
Γενικό Άθροισμα		6913	28.347,2	23.397,5	15.171,0	9.036,3	39,7%	52,4%

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

4.2 Διάρθρωση Χρηματοδοτήσεων

Όσον αφορά στις πηγές χρηματοδότησης με όρους επιλέξιμων δαπανών (Πίνακες ο.1 έως ο.2 και Διάγραμμα 4.3), παρατηρείται ότι τα έργα με δικαιούχους δήμους, στην πλειονότητά τους υποστηρίζονται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ). Οι επιλέξιμες δαπάνες ανέρχονται στο 2,1 δισ. ευρώ που αντιστοιχεί στο 15,5% των χρηματοδοτήσεων του Ταμείου και το 63,3% του συνόλου των έργων των δήμων ξεπερνώντας, μάλιστα, το εθνικό ποσοστό συμμετοχής του ΕΤΠΑ (57,5%).

Σημαντική συνεισφορά προσφέρει το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ) περιλαμβάνοντας επιλέξιμες δαπάνες ύψους 910 εκ. ευρώ, που αντιστοιχεί στο 20,4% των χρηματοδοτήσεων του Ταμείου και το 27,6% του συνόλου των έργων των δήμων -με έμφαση σε έργα που αφορούν σε δημοτικούς οργανισμούς- υπερβαίνοντας το εθνικό ποσοστό συμμετοχής του ΤΣ (19,1%). Αναφορικά με το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), η συνεισφορά του στους δήμους κυμαίνεται στα 280 εκ. ευρώ υποστηριζόμενων επιλέξιμων δαπανών που αντιστοιχεί στο 5,5% της ενισχύσεων του Ταμείου, εμφανίζοντας σημαντικά χαμηλότερο επίπεδο συμμετοχής στις χρηματοδοτήσεις έργων στους δήμους (8,4%) σε σύγκριση με το αντίστοιχο ποσοστό στη χώρα (21,4%).

Τα υπόλοιπα πλαίσια χρηματοδότησης όπως ο Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ-II) και η Πρωτοβουλία Απασχόλησης Νέων (ΠΑΝ) έχουν μηδαμινή συνεισφορά.

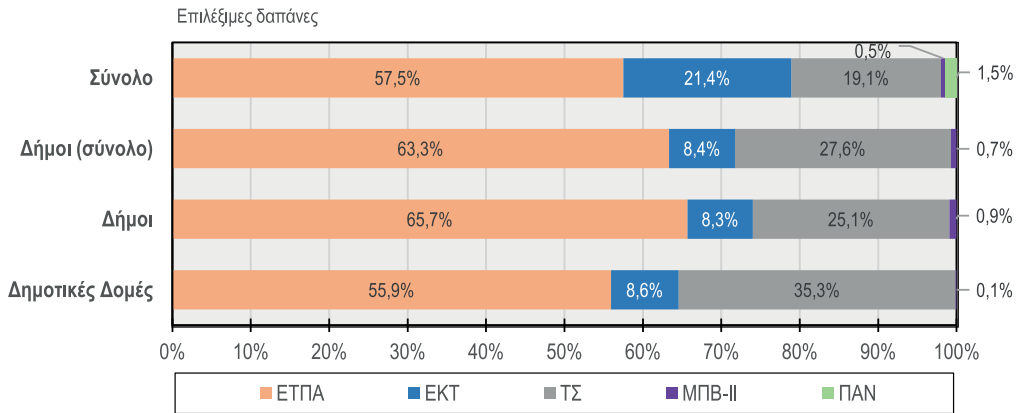
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΣΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2014-2020

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα	Έργα	Ποσά σε εκ. ευρώ				Πληρωμές/ Νομικές δεσμεύσεις (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές δεσμεύσεις/ Επιλέξιμες δαπάνες	Πληρωμές/ Νομικές δεσμεύσεις	Μερίδιο στο σύνολο				
		Συνολική ΔΔ Έργου	Επιλέξιμη ΔΔ Έργου	Νομικές Δεσμεύσεις (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές (Συγχρ. ΔΔ)				Έργα	Συνολική ΔΔ Έργου	Επιλέξιμη ΔΔ Έργου	Νομικές Δεσμεύσεις (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές (Συγχρ. ΔΔ)
1	Αναγωνιατικότητα Επιχειρησιακό και Καινοτομία	213	275,5	258,7	20,7	12,8	8,0%	61,9%	38,0%	3,9%	4,2%	0,4%	0,5%
2	Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη	397	1.435,4	1.285,1	537,6	283,0	41,8%	52,6%	59,9%	18,8%	20,4%	18,7%	16,4%
3	Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση												
4	Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα	1	2,5	2,5			0,0%		0,6%	0,4%	0,5%		
5	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	165	164,9	154,6	73,2	43,9	47,4%	60,0%	48,4%	26,6%	26,5%	26,8%	29,9%
6	ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	310	220,2	215,9	104,5	38,4	48,4%	36,8%	48,6%	18,4%	20,4%	15,9%	10,4%
7	ΠΕΠ Θεσσαλίας	146	124,0	113,5	35,1	17,9	30,9%	51,0%	50,5%	21,3%	21,9%	17,1%	16,0%
8	ΠΕΠ Ηπείρου	104	154,7	151,2	39,9	24,4	26,4%	61,1%	48,6%	38,4%	39,9%	21,9%	22,5%
9	ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας	150	221,9	215,4	114,5	71,9	53,2%	62,8%	55,1%	39,5%	42,6%	47,7%	48,7%
10	ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας	131	136,8	133,8	57,4	33,3	42,9%	58,0%	56,2%	44,6%	45,4%	39,8%	39,7%
11	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας	76	40,7	39,0	18,3	9,3	46,9%	51,0%	55,9%	19,7%	20,9%	17,6%	11,7%
12	ΠΕΠ Πελοποννήσου	52	51,8	51,0	26,6	12,2	52,3%	45,9%	30,2%	16,3%	18,5%	16,5%	14,7%
13	ΠΕΠ Ιονίων Νησών	54	79,2	77,4	36,8	24,3	47,5%	66,1%	22,3%	25,1%	25,2%	30,5%	32,5%

14	ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου	114	113,4	110,3	57,5	32,1	52,2%	55,7%	45,8%	33,3%	33,4%	35,7%	35,5%
15	ΠΕΠ Κρήτης	146	161,3	156,4	85,4	55,7	54,6%	65,2%	48,0%	32,8%	34,6%	30,1%	39,6%
16	ΠΕΠ Απικτής	324	221,6	205,9	116,0	56,9	56,4%	49,0%	54,8%	15,9%	16,6%	12,4%	12,2%
17	ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου	112	87,2	84,0	44,5	28,7	53,0%	64,5%	53,3%	42,1%	41,9%	34,1%	38,6%
20	Τεχνική Βοήθεια		0,0	0,0	0,0	0,0			0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
21	Ελλάδα - Κύπρος	2	2,5	2,5	2,5	1,1	100,0%	44,4%	6,5%	5,3%	5,3%	5,3%	5,9%
22	Interreg V - A Greece - Bulgaria	17	13,1	13,1	13,1	4,9	100,0%	37,5%	25,0%	10,5%	10,5%	10,5%	11,4%
23	Ελλάδα - Ιταλία	3	3,9	3,9	3,9	1,3	100,0%	31,8%	5,1%	3,0%	3,0%	3,0%	5,9%
24	IPA CBC Greece The former Yugoslav Republic of Macedonia	11	9,9	9,9	9,9	1,3	100,0%	13,6%	26,2%	22,9%	22,9%	22,9%	15,7%
25	Interreg IPA II Cross-Border Cooperation programme Greece - Albania 2014-2020	18	12,7	12,7	12,7	1,3	100,0%	10,1%	26,9%	18,6%	18,6%	18,6%	13,7%
26	Βαλκάνια - Μεσόγειος	4	4,6	4,6	4,6	1,9	100,0%	42,0%	8,3%	10,6%	10,6%	10,6%	12,0%
	Γενικό Αθροισμα	2550	3.537,8	3.301,4	1.414,9	756,7	42,9%	53,5%	36,9%	12,5%	14,1%	9,3%	8,4%

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

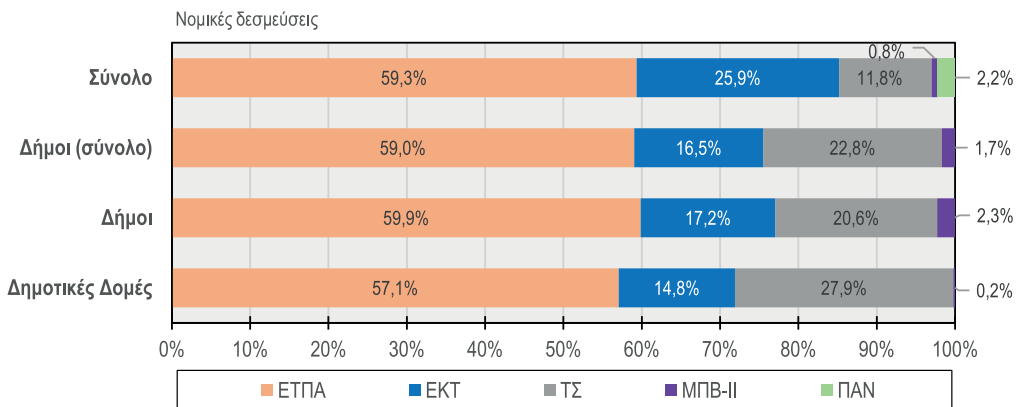
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.3 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΠΗΓΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΕΡΓΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΣΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2014-2020

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

Η εικόνα της διάρθρωσης χρηματοδοτήσεων δεν αλλάζει σημαντικά όσον αφορά στη διάρθρωση των νομικών δεσμεύσεων (Πίνακες 0.4 έως 0.5 και Διάγραμμα 4.4). Διαφοροποίηση παρατηρείται αναφορικά με τις χρηματοδοτήσεις του ΕΚΤ σε έργα με δικαιούχους δήμους (233,5 εκ. ευρώ, μερίδιο στο σύνολο 5,9%), οι οποίες καταλαμβάνουν σαφώς μεγαλύτερο μερίδιο (16,5%), σε σύγκριση με τις επιλέξιμες δαπάνες (8,4%). Επίσης η συμμετοχή του ΕΤΠΑ εμφανίζεται ταυτόσημη (59%) τόσο σε επίπεδο δήμων όσο και σε εθνικό επίπεδο, με το ύψος των νομικών δεσμεύσεων στους δήμους να φτάνει στα 835 εκ. ευρώ με το μερίδο συμμετοχής στο 9,6% στη χώρα. Σημαντική και σταθερή παραμένει η συνεισφορά του ΤΣ, με νομικές δεσμεύσεις ύψους 322 εκ. ευρώ που αντιστοιχεί στο 18,8% των χρηματοδοτήσεων του Ταμείου και το 27,9% του συνόλου των έργων των δήμων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.4 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΠΗΓΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ ΕΡΓΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΣΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2014-2020

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

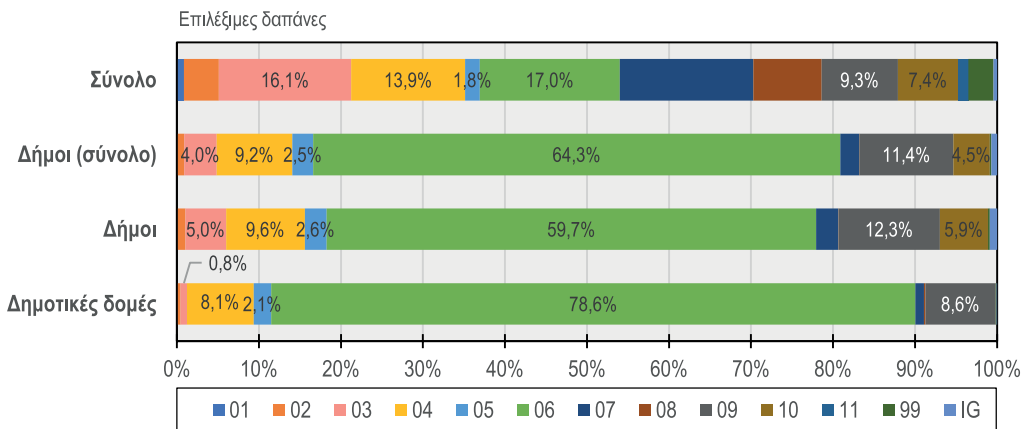
Όσον αφορά στη διάρθρωση της χρηματοδότησης έργων ΕΣΠΑ με δικαιούχους δήμους με βάση τη θεματική στόχευση (Πίνακες 0.7 έως 0.8 και Διάγραμμα 5.5), παρατηρείται ότι υπάρχει σαφής συγκέντρωση πόρων σε τρεις (3) Θεματικούς Στόχους (ΘΣ) ύψους 2,8 δισ. ευρώ, που αντιστοιχούν περίπου στο 85% του συνόλου των χρηματοδοτούμενων επιλέξιμων δαπανών των δήμων:

- ▶ **ΘΣ06 - Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων** (64,3%, έναντι 17,0% σε εθνικό επίπεδο), ιδίως σε έργα των δημοτικών οργανισμών και δομών.
- ▶ **ΘΣ09 - Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας** (11,4%, έναντι 9,3% σε εθνικό επίπεδο).
- ▶ **ΘΣ04 - Υποστήριξη της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς** (9,2%, έναντι 13,9% σε εθνικό επίπεδο).

Οι δημοτικοί οργανισμοί και δομές εξειδικεύονται ακόμα περισσότερο σε έργα του ΘΣ06, αφού σχεδόν το 79% των πόρων κατευθύνεται σε έργα αυτού του ΘΣ.

Η σημασία του ΘΣ06 για τους δήμους αναδεικνύεται από το γεγονός ότι αντιπροσωπεύει το 53,2% του συνολικού όγκου επιλέξιμης δημόσιας δαπάνης στο σύνολο της χώρας και σημαντικό τμήμα συγχρηματοδοτούμενων δαπανών όλων των ΠΕΠ (60%). Με αυτήν την οπτική, και ο **ΘΣ05- Προώθηση της προσαρμογής στις κλιματικές αλλαγές, της πρόληψης και της διαχείρισης του κινδύνου**, καταλαμβάνει μερίδιο (19,8%) στο σύνολο της χώρας. Σχετικά με τις νομικές δεσμεύσεις συγχρηματοδοτούμενων πόρων (Πίνακες 0.10 έως 0.11 και Διάγραμμα 5.5), παρατηρείται αυξημένο ποσοστό συμμετοχής των ΘΣ09 και ΘΣ10 στις συνολικές δεσμεύσεις πόρων προς τους δήμους (20,1% και 7,3% αντίστοιχα) σε βάρος κυρίως του ΘΣ04 (4,3%) και δευτερευόντως του ΘΣ06 (61,2%).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.5 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΣΤΟΧΕΥΣΗΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΕΡΓΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΣΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2014-2020

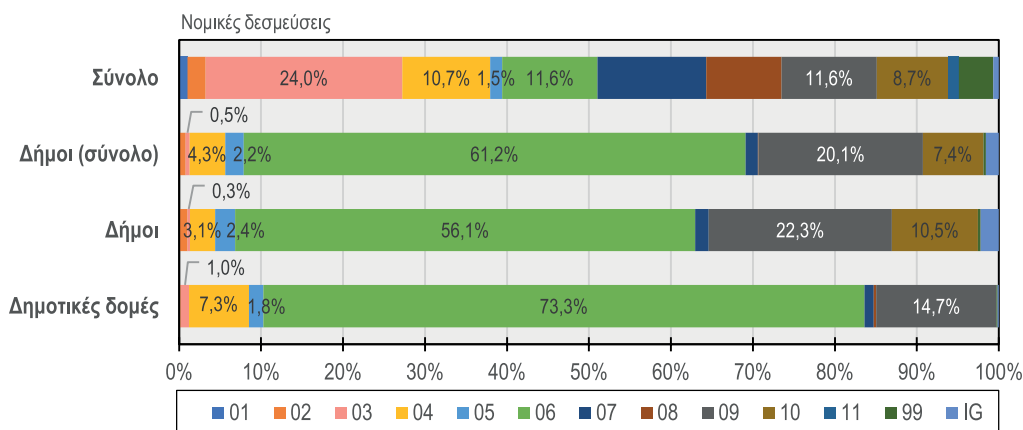
ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

Συμπερασματικά, οι χρηματοδοτήσεις ΕΣΠΑ προς τους δήμους κατευθύνονται κυρίως σε κατηγορίες έργων που αφορούν σε περιβαλλοντική προστασία και αναβάθμιση (ΘΣ04-ΘΣ06) και σε δράσεις κοινωνικής ενδυνάμωσης (ΘΣ09), με τον ρυθμό ολοκλήρωσης δρά-

σεων (μεγαλύτερο ποσοστό νομικών δεσμεύσεων) να επιτυγχάνεται, σε μεγαλύτερο βαθμό, σε στόχους κοινωνικού προσανατολισμού (ΘΣ09 και ΘΣ10).

Σχετικά με τις νομικές δεσμεύσεις συγχρηματοδοτούμενων πόρων (Πίνακες ο.10 έως ο.11 και Διάγραμμα 5.5), παρατηρείται αυξημένο ποσοστό συμμετοχής των ΘΣ09 και ΘΣ10 στις συνολικές δεσμεύσεις πόρων προς τους δήμους (20,1% και 7,3% αντίστοιχα), σε βάρος κυρίως του ΘΣ04 (4,3%) και δευτερευόντως του ΘΣ06 (61,2%).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.6 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΣΤΟΧΕΥΣΗΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ ΕΡΓΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΣΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2014-2020

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	
01	Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας
02	Βελτίωση της πρόσβασης σε τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, της χρήσης και της ποιότητάς τους
03	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, του γεωργικού τομέα, της αλιείας και των υδατοκαλλιεργειών
04	Υποστήριξη της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, σε όλους τους τομείς
05	Προώθηση της προσαρμογής στις κλιματικές αλλαγές, της πρόληψης και της διαχείρισης του κινδύνου
06	Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων
07	Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και απομάκρυνση των σημείων συμφόρησης, σε σημαντικά δίκτυα υποδομών
08	Προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων
09	Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας
10	Επένδυση στην εκπαίδευση, στις δεξιότητες και στη Διά Βίου Μάθηση
11	Βελτίωση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικής Δημόσιας Διοίκησης

4.3 Κατηγορίες Δήμων - Γεωγραφική Διαφοροποίηση

Όσον αφορά στη συμμετοχή των δήμων στη διαχείριση έργων ΕΣΠΑ, είναι εμφανές ότι η συντριπτική πλειονότητα των ΟΤΑ Α' Βαθμού (92%) εμφανίζεται ως κύριος δικαιούχος τουλάχιστον ενός έργου, με τον μέσο αριθμό έργων ανά ΟΤΑ στην επικράτεια, να διαμορφώνεται στο 8,5 (Πίνακας 4.3). Ο βαθμός ενεργοποίησης είναι συνυφασμένος με το μέγεθος και τη διαχειριστική επάρκεια του δήμου καθώς οι κατηγορίες (κατηγοριοποίηση του σχεδίου Κλεισθένη) που περιλαμβάνουν μικρούς ορεινούς και νησιωτικούς ΟΤΑ εμφανίζουν σχετικά περιορισμένα ποσοστά συμμετοχής (Κ4-82,9%, Κ6-52,9%) και μικρότερου του αντίστοιχου εθνικού μέσου αριθμού έργων (3,9 και 2,4).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3 ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΗΜΩΝ ΩΣ ΚΥΡΙΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ ΕΡΓΩΝ ΣΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2014-2020 ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΟΤΑ

Κατηγορία Δήμων		Δικαιούχοι ΕΣΠΑ	Συνολικός αριθμός	Συμμετοχή (%)	Έργα	Μέσος αριθμός έργων
		1	2	3=1/2	4	5=4/1
K1	Δήμοι Μητροπολιτικών Κέντρων	47	47	100,0%	1	8,5
K2	Μεγάλοι Ηπειρωτικοί Δήμοι και Δήμοι Πρωτεύουσες	91	92	98,9%	400	14,7
K3	Μεσαίοι Ηπειρωτικοί Δήμοι	93	96	96,9%	1.336	5,7
K4	Μικροί Ηπειρωτικοί και Μικροί Ορεινοί Δήμοι	29	35	82,9%	534	3,9
K5	Μεγάλοι και Μεσαίοι Νησιωτικοί Δήμοι	21	21	100,0%	112	5,9
K6	Μικροί Νησιωτικοί Δήμοι	18	34	52,9%	123	2,4
Γενικό Άθροισμα		299	325	92,0%	2.549	8,5

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

Αναλύοντας τους όγκους χρηματοδοτήσεων (Πίνακας 4.4), διαπιστώνεται ότι κατηγορία **Μεγάλοι Ηπειρωτικοί Δήμοι και Δήμοι Πρωτεύουσες (Κ2)** καταλαμβάνει τον μεγαλύτερο όγκο χρηματοδοτήσεων στο σύνολο των δήμων (61,1% των επιλέξιμων δαπανών), το οποίο διατηρείται τόσο σε όρους νομικών δεσμεύσεων (63,3%) όσο και πληρωμών (66,1%). Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι η κατηγορία **Μητροπολιτικοί δήμοι (Κ1)** εμφανίζεται με χαμηλότερο της χώρας ποσοστό πληρωμών επί των νομικών δεσμεύσεων (37,3%). Αντίθετα, η κατηγορία **Μεγάλοι και Μεσαίοι Νησιωτικοί Δήμοι (Κ4)** και σε μικρότερο βαθμό η κατηγορία **Μικροί Νησιωτικοί Δήμοι (Κ6)**, παρουσιάζουν άνω του εθνικού επιπέδου ενεργοποίηση τόσο σε ποσοστό νομικών δεσμεύσεων επί των νομικών επιλέξιμων δαπανών (54,8% και 50,2%) όσο και ποσοστό πληρωμών επί των νομικών δεσμεύσεων (63% και 57% αντίστοιχα).

Όσον αφορά στη διάρθρωση των πόρων ανά ταμείο χρηματοδότησης σε συνδυασμό με τις κατηγορίες δήμων (Πίνακας 0.3), αξιοσημείωτο γεγονός είναι η διαφοροποίηση στην κατηγορία **Δήμοι Μητροπολιτικών Κέντρων (Κ1)** σε εγκεκριμένες επιλέξιμες δαπάνες χρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ (26,6% έναντι 8,4%-εθνικό ποσοστό) και στη μειωμένη συμμετοχή του Ταμείου Συνοχής (12,6% έναντι 27,6% -εθνικό ποσοστό). Η κατανομή πό-

**ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ
ΣΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2014-2020 ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΟΤΑ**

Κατηγορία Δήμων	Συνολική ΔΔ Έργου		Επιλέξιμη ΔΔ Έργου		Νομικές Δεσμεύσεις (Συγκρ. ΔΔ)		Πληρωμές (Συγκρ. ΔΔ)		Νομικές δεσμεύσεις/Επιλέξιμες δαπάνες	Πληρωμές/Νομικές δεσμεύσεις
	Ποσό εκ. ευρώ	Μερίδιο %	Ποσό εκ. ευρώ	Μερίδιο %	Ποσό εκ. ευρώ	Μερίδιο %	Ποσό εκ. ευρώ	Μερίδιο %		
K1	3570	10,1%	338,9	10,3%	141,5	10,1%	52,7	7,1%	9=5/3	10=7/5
K2	2.176,7	61,7%	2.028,9	61,6%	889,3	63,3%	493,7	66,1%	41,8%	37,3%
K3	734,0	20,8%	679,9	20,7%	263,7	18,8%	133,7	17,9%	43,8%	55,5%
K4	111,6	3,2%	105,2	3,2%	35,5	2,5%	20,3	2,7%	38,8%	50,7%
K5	1285	3,6%	120,1	3,6%	65,8	4,7%	41,5	5,5%	33,8%	57,2%
K6	203	0,6%	18,8	0,6%	9,4	0,7%	5,4	0,7%	54,8%	63,0%
Γενικό Άθροισμα	3.528,1	100,0%	3.291,7	100,0%	1.405,2	100,0%	747,3	100,0%	42,7%	53,2%

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

ρων ανά ταμείο έχει παρόμοια συμπεριφορά και στο επίπεδο της ανάληψης νομικών δεσμεύσεων με σαφώς μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής του ΕΚΤ (48%) στους μητροπολιτικούς δήμους (Πίνακας 0.6).

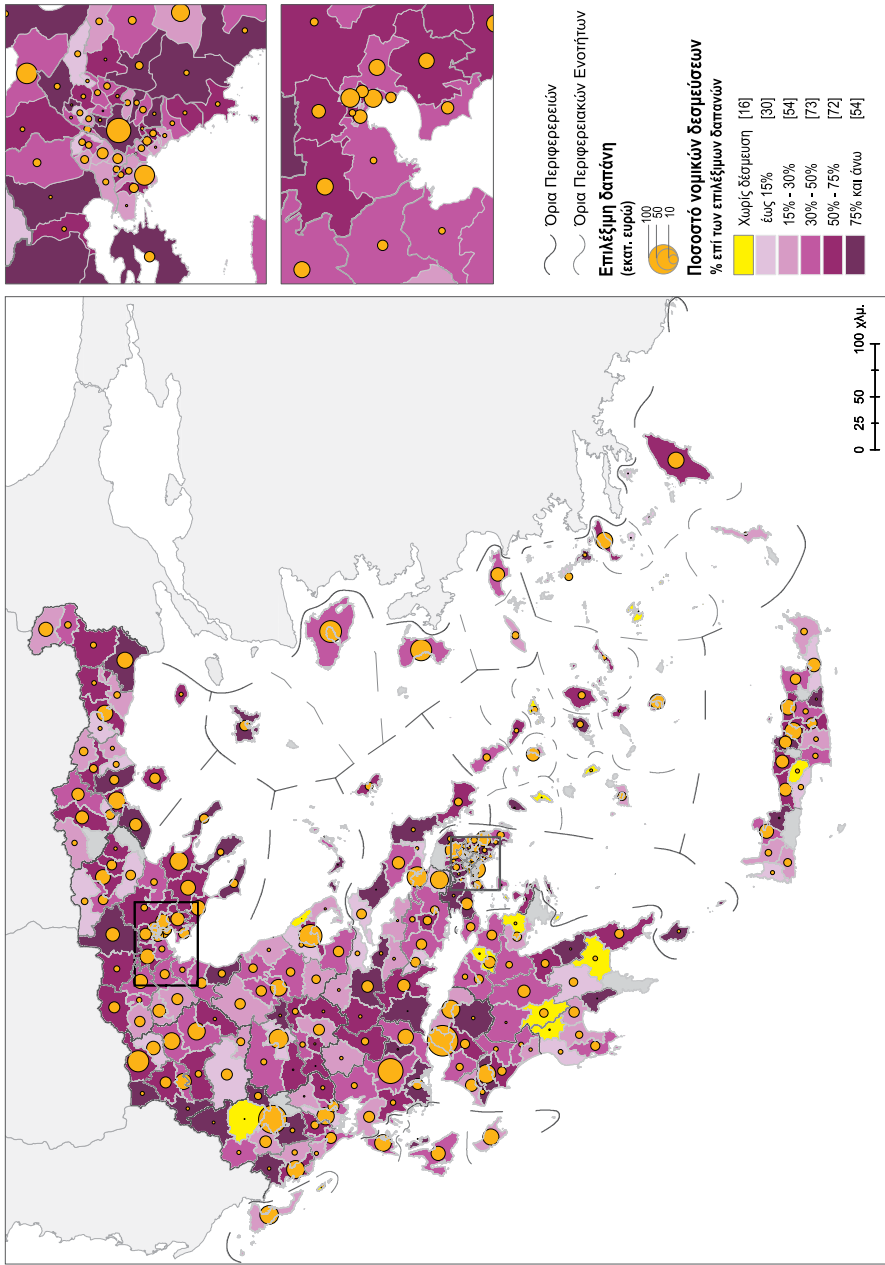
Η κατανομή επιλέξιμων δαπανών ανά Θεματικό Στόχο και κατηγορία δήμων (Πίνακας 0.9), παρουσιάζει υπερεκπροσώπηση του **ΘΣ09-Πρώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας** στους μητροπολιτικούς δήμους (32,9%) σε σύγκριση με το μερίδιο στο σύνολο των δήμων (11,5%), με αντίστοιχη υποεκπροσώπηση δαπανών στο ΘΣ06 (43,6%) σε σύγκριση με το μερίδιο στο σύνολο των δήμων (43,2%).

Επίσης, εμφανή διαφοροποίηση στη διάρθρωση επιλέξιμων δαπανών ανά ΘΣ, συνιστά η παρουσία δαπανών στον **ΘΣ03**, στις κατηγορίες δήμων που περιλαμβάνουν μεγάλους και μεσαίους ηπειρωτικούς δήμους (Κ1-Κ3). Στην ομαδοποίηση νομικών δεσμεύσεων ανά ΘΣ και κατηγορία δήμων (Πίνακας 0.12), ξεχωρίζει το ποσοστό συμμετοχής του ΘΣ09 (51,1%) στους μητροπολιτικούς δήμους σε σύγκριση με το μερίδιο στο σύνολο των δήμων (20,5%). Συμπερασματικά, διαπιστώνεται ότι στους δήμους μεγάλων αστικών κέντρων, σημαντικό τμήμα των πόρων κατευθύνεται σε δράσεις κοινωνικού χαρακτήρα (χρηματοδότηση από ΕΚΤ σε **ΘΣ09**) σε αντίθεση με τους μικρότερους -ιδίως μεσαίους και ορεινούς και νησιωτικούς- δήμους, όπου οι συγχρηματοδοτούμενες δαπάνες περιλαμβάνουν κυρίως έργα περιβαλλοντικών υποδομών (χρηματοδότηση ΕΤΠΑ και ΤΣ σε ΘΣ06).

Με βάση την ανάλυση των Διαγραμμάτων 4.7 και 4.8, παρατηρείται, καταρχάς, ότι σε 16 δήμους (5,4% επί των δικαιούχων) δεν έχουν εγκριθεί νομικές δεσμεύσεις και επίσης, σε άλλους επιπλέον 14 δήμους (4,7%) δεν έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές. Δηλαδή, σχεδόν το 10% των δήμων δεν έχει ενεργοποιήσει χρηματοδοτήσεις έργων ΕΣΠΑ της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020.

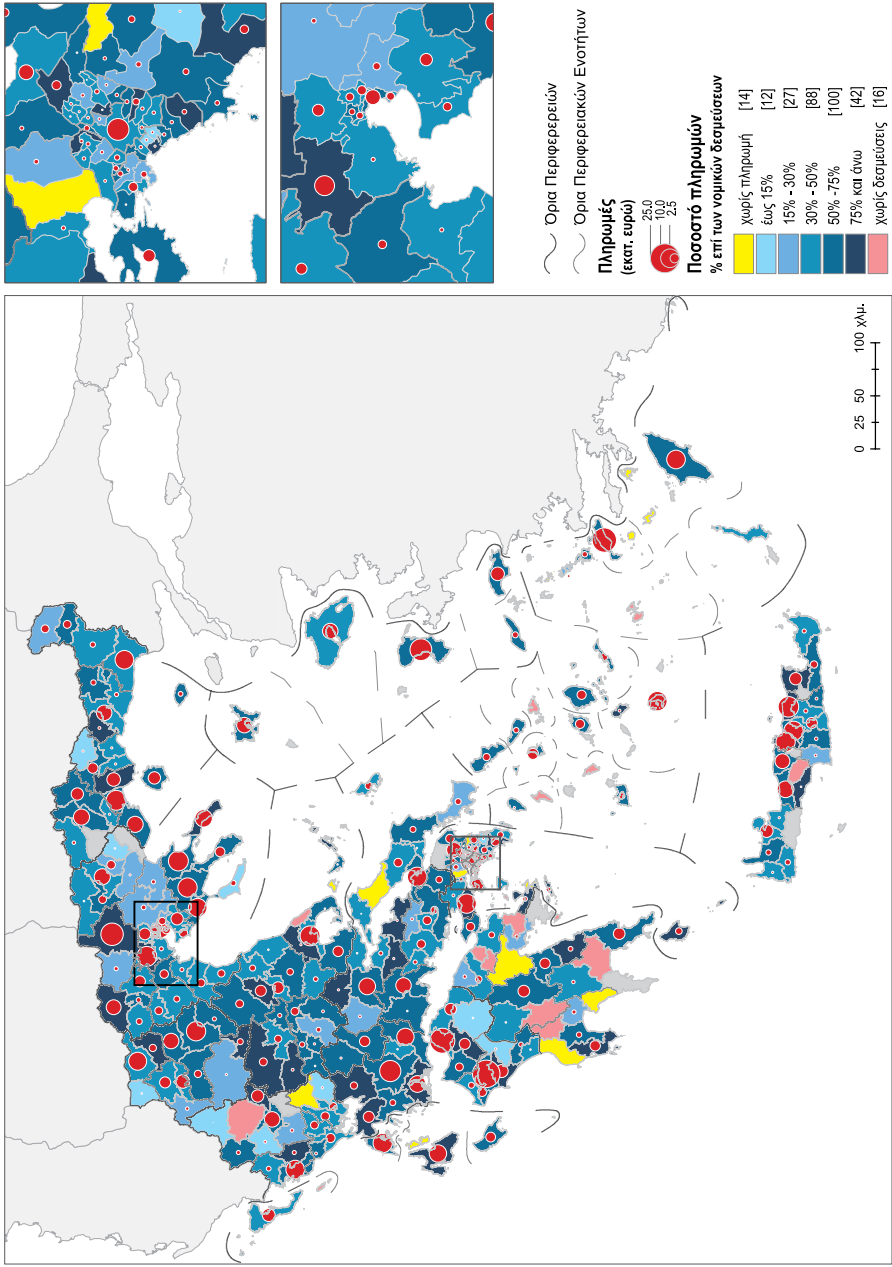
Η διαφοροποίηση των δεικτών διαχείρισης του ΕΣΠΑ (ποσοστό νομικών δεσμεύσεων και ποσοστό πληρωμών), δεν αναδεικνύει αρκετά σαφή χωρικά σχήματα, με βασικότερη διαπίστωση ότι μεγαλύτερες τιμές δεικτών συνήθως εντοπίζονται σε μη πεδινούς και μη αστικούς ΟΤΑ με, κατά κανόνα, μικρό ύψος εγκεκριμένων επιλέξιμων δαπανών.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.7 ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.8 ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΕΠΙ ΤΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

5. Η Πολιτική Συνοχής μετά το 2020: Η θέση των Δήμων στον Σχεδιασμό της νέας Προγραμματικής Περιόδου

Η συμμετοχή των ΟΤΑ στα προγράμματα του ΕΣΠΑ έχει κυρίως τις παρακάτω μορφές:

- ▶ Ως Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης, διαχειρίζεται δηλαδή συμφωνημένο πλήθος έργων που ανήκουν στο πεδίο της χωρικής του αρμοδιότητας αναλαμβάνοντας μέρος των αρμοδιοτήτων της Διαχειριστικής Αρχής στην οποία αναφέρεται τελικά. Το εύρος και η φύση των αρμοδιοτήτων προσδιορίζονται στην απόφαση ορισμού του, την οποία εκδίδει ο αρμόδιος περιφερειάρχης.
- ▶ Ως Τελικός Δικαιούχος.

5.1 Οργάνωση και Εξελίξεις του Σχεδιασμού του ΕΣΠΑ 2021-2027

Οι αρμόδιοι φορείς πολιτικής σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο κλήθηκαν να διατυπώσουν τις προτάσεις στρατηγικής και τις προτεραιότητές τους στους τομείς αρμοδιότητάς τους. Στο πλαίσιο αυτό τέθηκαν οι πρώτες βάσεις για τη θεμελίωση της εταιρικής σχέσης καθώς οι αρμόδιοι φορείς πολιτικής κλήθηκαν να ενεργοποιήσουν τα όργανα αναπτυξιακού σχεδιασμού συστήνοντας τις Ομάδες Χάραξης Πολιτικής, να οργανώσουν τη διαβούλευση σε περιφερειακό και τομεακό επίπεδο, να επεξεργαστούν τις προτάσεις σχεδιασμού και να διαμορφώσουν τις πρώτες στρατηγικές θέσεις στη βάση των κατευθύνσεων της της εγκυκλίου.

Οι προτάσεις των υπουργείων και των περιφερειών αποτελούν βασική εισροή στην κατάρτιση των εθνικών στόχων πολιτικής και του ΕΣΠΑ για την ΠΠ 2021-2027.

Ένα επιπλέον και σημαντικό στοιχείο για τη διαμόρφωση της στρατηγικής του ΕΣΠΑ 2021-2027, αποτέλεσε η μελέτη για την «**Περιφερειακή Πολιτική της Ελλάδας μετά το 2020**» την οποία εκπόνησε ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) σε συνέχεια σχετικής αίτησης της ελληνικής κυβέρνησης στο Πρόγραμμα Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της ΕΕ.

Η ανάθεση πραγματοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2018 από την Υπηρεσία Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της ΕΕ και αρμόδιος φορέας για την παρακολούθηση της εκπόνησης της μελέτης από την ελληνική πλευρά είναι η Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης (ΕΥΣΣΑ) της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Επενδύσεων & ΕΣΠΑ του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Βασικός στόχος είναι η μελέτη να αποτελέσει ένα ουσιαστικό εργαλείο σχεδιασμού της Πολιτικής της Συνοχής και της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης κατά την ΠΠ 2021-2027 για τη χώρα μας.

Ειδικότερα η μελέτη επικεντρώνεται:

- ▶ Στην αποτίμηση της εφαρμογής της Πολιτικής της Συνοχής στη χώρα έως σήμερα και τη διαμόρφωση συστάσεων.
- ▶ Στην ανάδειξη καλών πρακτικών για το σχεδιασμό της ΠΠ 2021-2027.
- ▶ Στον καθορισμό των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων για τον στρατηγικό σχεδιασμό μετά το 2020 στη βάση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας και των περιφερειών.

► Στην ενίσχυση της ικανότητας των φορέων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, στον σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την υλοποίηση ολοκληρωμένων αναπτυξιακών στρατηγικών στο πλαίσιο της Πολιτικής της Συνοχής της ΕΕ.

Παράλληλα, βρίσκεται σε εξέλιξη η εκπόνηση των 13 προφίλ για τις περιφέρειες. Η ελληνική πλευρά αναγνωρίζοντας την ποιότητα και τη χρησιμότητα της μελέτης, έχει ήδη κάνει χρήση του περιεχομένου και των συστάσεων της για τον εμπλουτισμό των κειμένων σχεδιασμού του ΕΣΠΑ 2021-2027 ενώ θα κάνει χρήση τόσο της μελέτης όσο και των περιφερειακών προφίλ στο πλαίσιο του σχεδιασμού των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων.

Η πρώτη δημόσια παρουσίαση των Κατευθύνσεων της Εθνικής Στρατηγικής της Ελλάδας 2021-2027 και των πέντε (5) Στόχων Πολιτικής, έγινε στο **1^ο Αναπτυξιακό Συνέδριο** για την ΠΠ 2021-2027.

Για την οργάνωση του αναπτυξιακού σχεδιασμού την ΠΠ 2021-2027, με απόφαση του πρωθυπουργού, συστάθηκαν τα όργανα κατάρτισης του ΕΣΠΑ 2021-2027 (ΦΕΚ 432/12.02.2020).

Ειδικότερα, συστάθηκε/αν:

► **Η Επιτροπή Σχεδιασμού Πολιτικής ΕΣΠΑ** (ΕΣΠ) για τον συντονισμό της κατάρτισης του ΕΣΠΑ της ΠΠ 2021-2027. Έργο της ΕΣΠ είναι η διατύπωση προτάσεων προς τον Υπουργό Ανάπτυξης και Επενδύσεων και μέσω αυτού στο Υπουργικό Συμβούλιο για τις αναπτυξιακές προτεραιότητες και τους στόχους του ΕΣΠΑ 2021-2027 και τις αναγκαίες θεσμικές, διοικητικές και οργανωτικές ρυθμίσεις για την αποτελεσματική διαχείριση, τον έλεγχο και την υλοποίηση των Προγραμμάτων της περιόδου 2021-2027.

► **Η Ομάδα Συντονισμού του Σχεδιασμού ΕΣΠΑ** (ΟΣΣ), έργο της οποίας είναι ο συντονισμός των εργασιών διαμόρφωσης του ΕΣΠΑ και η σχετική εισήγηση προς την ΕΣΠ.

► **Πέντε (5) Ομάδες Στόχων Πολιτικής** (ΟΣΠ), έργο των οποίων είναι να συνεισφέρουν επιστημονική υποστήριξη στην ΕΣΠ και στις αρμόδιες Υπηρεσίες της Γ.Γ. Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ, να επεξεργάζονται προτεραιότητες και επιμέρους ειδικούς στόχους του κάθε Στόχου Πολιτικής, να διαβουλεύονται, όταν απαιτείται, με ειδικούς εμπειρογνώμονες και να τροφοδοτούν με τα αποτελέσματα της επεξεργασίας τους την ΟΣΣ, την ΕΣΠ, τη ΓΓ Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ και τις αρμόδιες για τον σχεδιασμό Υπηρεσίες της ΕΑΣ. Η προετοιμασία για το ΕΣΠΑ 2021-2027 βρίσκεται, πλέον, σε πλήρη εξέλιξη και η χώρα έχει προχωρήσει σε μια πρώτη άτυπη διαβίβαση πρώτου σχεδίου κειμένου του νέου ΕΣΠΑ στην ΕΕ, σηματοδοτώντας έτσι την έναρξη μιας άτυπης διαδικασίας διαβούλευσης με τις αρμόδιες Υπηρεσίες της ΕΕ, που θα ακολουθήσει επιμέρους φάσεις, πριν την επίσημη υποβολή του τελικού κειμένου μέσω SFC.

Ο σχεδιασμός των Προγραμμάτων συναρτάται τυπικά με τον χρόνο έγκρισης των πόρων (Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο) και των κανονισμών από τα αρμόδια ευρωπαϊκά όργανα και την υποβολή του νέου ΕΣΠΑ σε συνέχεια αυτών, όμως άτυπα έχει ήδη ξεκινήσει και πρέπει πλέον με εντατικότερους ρυθμούς να προχωρήσει σε συνέχεια της παρούσας καθώς όπως έχει ήδη αναφερθεί, σύμφωνα με το σχέδιο του κανονισμού, τίθεται περιθώριο να υποβληθούν εντός 3 μηνών μετά την επίσημη υποβολή του ΕΣΠΑ 2021-2027.

Είναι σημαντικό, επίσης, να ληφθεί υπόψη ότι τα Προγράμματα θα πρέπει να καταρτιστούν στη βάση της εταιρικής σχέσης με την ενεργό συμμετοχή των εταιρών. Η έγκριση των Προγραμμάτων από την ΕΕ θα πρέπει να γίνει το αργότερο εντός 5 μηνών από την επίσημη υποβολή τους σε αυτήν.

Η συγγραφή των Προγραμμάτων θα γίνει με βάση το πρότυπο (template) που περιλαμβάνεται στο σχέδιο του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων, ελληνική έκδοση του οποίου επισυνάπτεται στη 2η Εγκύκλιο με τις βασικές Αρχές που θα διέπουν τη δομή και το περιεχόμενο των προγραμμάτων της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027¹. Στο σημείο αυτό είναι καθοριστικό να αποτυπωθούν οι ανάγκες των τοπικών κοινωνιών, μέσω της συμμετοχής των ΟΤΑ, στην τελική διαμόρφωση των Προγραμμάτων της νέας ΠΠ καθώς και συμμετοχή των εκπροσώπων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στη διαβούλευσή τους.

5.2 Αρχιτεκτονική Προγραμμάτων 2021-2027

Η βασική στρατηγική εστίαση των Ταμείων για την ΠΠ 2021-2027 διαμορφώθηκε με βάση τα δυνατά σημεία, τις αδυναμίες, τις μελλοντικές προκλήσεις και τις ευκαιρίες που έχουν εντοπιστεί, σε συνδυασμό με τα διδάγματα της ΠΠ 2014-2020. Τηρώντας τις απαιτήσεις από το προτεινόμενο κανονιστικό πλαίσιο της ΠΠ 2021-2027, **το άτυπο σχέδιο του ΕΣΠΑ 2021-2027** προβλέπει τα Προγράμματα που αποτυπώνονται στον Πίνακα 5.1.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΣΠΑ 2021-2027

ΤΟΜΕΑΚΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
<ul style="list-style-type: none"> • Ανταγωνιστικότητα - Επιχειρηματικότητα - Καινοτομία • Ψηφιακού Μετασχηματισμού • Περιβάλλον - Ενέργεια - Κλιματική Αλλαγή • Υποδομών - Μεταφορών • Εθνικό Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης • Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού - Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση • Πολιτικής Προστασίας • Τεχνική Βοήθεια • Αλιείας και Θάλασσας • Ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας 	<ul style="list-style-type: none"> • Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης • Κεντρικής Μακεδονίας • Θεσσαλίας • Ηπείρου • Δυτικής Ελλάδας • Δυτικής Μακεδονίας • Στέρας Ελλάδας • Πελοποννήσου • Ιονίων Νήσων • Βορείου Αιγαίου • Κρήτης • Αττικής • Νοτίου Αιγαίου

Για τις ανάγκες της παρούσας φάσης έναρξης συγγραφής των Προγραμμάτων, οι αρμόδιες Αρχές καλούνται να λάβουν υπόψη τα ακόλουθα:

► Στο πλαίσιο του **ΣΠη**, οι δράσεις έξυπνης εξειδίκευσης, οι άμεσες ενισχύσεις προς ΜΜΕ και τα χρηματοδοτικά εργαλεία κατανέμονται, κατά κύριο λόγο, στο πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα - Επιχειρηματικότητα - Καινοτομία». Από το πρόγραμμα αυτό, θα χρηματοδοτηθούν επίσης, δράσεις ΕΚΤ που αφορούν στις επιχειρήσεις, όπως χρηματοδοτήθηκαν και κατά την ΠΠ 2014-2020.

Τα Περιφερειακά Προγράμματα στο πλαίσιο του ΣΠη δύνανται να επιλέξουν, εφόσον τεκμηριώνεται ως απαραίτητη, τη χρηματοδότηση της περιφερειακής τους στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης για δράσεις ως αποτέλεσμα επιχειρηματικής ανακάλυψης μέχρι ποσού ανά επενδυτικό σχέδιο 200.000 €, καθώς και τοπικές ερευνητικές υποδομές που συνδέονται με την περιφερειακή στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση π/υ έκαστη έως 1 εκ. €.

¹ 1^η εγκύκλιος: https://www.espa.gr/el/Documents/2127/1h_Egkyklios_2021-2027.pdf και 2^η Εγκύκλιος: <https://www.espa.gr/el/Pages/Sxediastosmos21-27.aspx>

- ▶ Στο πλαίσιο του **ΣΠ2**, κατά κανόνα, θα ενσωματωθούν στον σχεδιασμό των **Περιφερειακών Προγραμμάτων** παρεμβάσεις που αφορούν στην επεξεργασία λυμάτων, την ύδρευση και την αποχέτευση. Θα ενσωματωθούν, επίσης, μικρές υποδομές στερεών αποβλήτων και τα μικρού μεγέθους αντιπλημμυρικά έργα καθώς επίσης και δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας δημοσίων κτιρίων.

Από το νέο Πρόγραμμα **Περιβάλλον - Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή** θα υλοποιηθούν οι λοιπές δράσεις του ΣΠ2 που αφορούν στο περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένης της βιοποικιλότητας καθώς και λοιπές δράσεις που αφορούν στην ενέργεια. Στο νέο Πρόγραμμα για την Πολιτική Προστασία, στο πλαίσιο του **ΣΠ2** θα ενσωματωθούν, πρωτίστως, παρεμβάσεις που αφορούν στην προμήθεια εξοπλισμού **Πολιτικής Προστασίας**, στοχευμένα αντιπλημμυρικά έργα και δράσεις ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης ανθρώπινου δυναμικού συναφείς με τον τομέα.

- ▶ Από το νέο πρόγραμμα **Υποδομών Μεταφορών** στο πλαίσιο του **ΣΠ3** θα χρηματοδοτηθούν παρεμβάσεις στο βασικό δίκτυο και στο αναλυτικό δίκτυο Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών. Για τις παρεμβάσεις που προάγουν τη βιώσιμη πολυτροπική αστική κινητικότητα, το τομεακό πρόγραμμα θα επικεντρωθεί στη χρηματοδότηση δράσεων σε μέσα σταθερής τροχιάς, όπως και σε λοιπές παρεμβάσεις τοπικής κλίμακας. Από τα **Περιφερειακά Προγράμματα** στο πλαίσιο του ΣΠ3 θα χρηματοδοτηθούν παρεμβάσεις εθνικής ή/και διαπεριφερειακής κλίμακας καθώς και περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας. Από το νέο Πρόγραμμα **Ψηφιακού Μετασχηματισμού**, στο πλαίσιο του **ΣΠ3**, θα χρηματοδοτηθούν παρεμβάσεις για την προώθηση της ευρυζωνικότητας και από το **ΣΠ1** δράσεις ψηφιακού μετασχηματισμού, πλην αυτών που αφορούν στην επιχειρηματικότητα (που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΠΑΝΕΚ).

- ▶ Στο πλαίσιο του **ΣΠ4** από το τομεακό πρόγραμμα **Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού - Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση** θα υλοποιηθούν δράσεις, που αφορούν στην απασχόληση, την εκπαίδευση και τη Δια Βίου Μάθηση. Ειδικά, για την Επισιτιστική Βοήθεια και Υλική Στήριξη (ΕΒΥΣ) θα δημιουργηθεί ξεχωριστός άξονας προτεραιότητας στο Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού - Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Στα **Περιφερειακά Προγράμματα** από το **ΣΠ4** θα υλοποιηθούν από το ΕΤΠΑ έργα για την υγεία, την εκπαίδευση, την κοινωνική πρόνοια, και από το ΕΚΤ+ όλες οι δράσεις για τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό (τέως ΘΣ9) όπως και κατά την ΠΠ 2014-2020.

- ▶ Ο **ΣΠ5** θα χρηματοδοτηθεί αποκλειστικά από τα Περιφερειακά Προγράμματα. Αποτελεί ένα ευέλικτο εργαλείο που θα υποστηρίξει τις ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που στοχεύουν στην ενίσχυση των τοπικών κοινοτήτων στη χώρα και το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί για την υλοποίηση των παρεμβάσεων και τα πεδία παρέμβασης από τους υπόλοιπους Στόχους Πολιτικής 1 έως και 4.

Πέραν των ανωτέρω, ο σχεδιασμός των προγραμμάτων θα πρέπει να λάβει υπόψη και τις συνέργειες και συμπληρωματικότητες που αναδεικνύονται με το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και τα επιμέρους σχέδια αυτού.

5.3 Ο Χρηματοδοτικός Προϋπολογισμός της Πολιτικής Συνοχής 2021-2027

Είναι γεγονός ότι η σύνθεση του προϋπολογισμού της νέας Προγραμματικής Περιόδου αποτέλεσε μια δύσκολη εξίσωση ή καλύτερα ένα σύστημα εξισώσεων, με σημαντικό χαρακτηριστικό όχι μόνο τις επιπτώσεις της κρίσης και τα εγγενή προβλήματα της ΕΕ αλλά και το BREXIT.

Η πολιτική συνοχής θα χρηματοδοτηθεί την επόμενη Προγραμματική Περίοδο με 331 δισ. €, περίπου, από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Η συμμετοχή των διαφόρων Ταμείων, στο «καλάθι» της νέας προγραμματικής περιόδου, αναλύεται στον πίνακα 5.2.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.2 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2021-2027

	Ταμείο	Ποσό (εκ. ευρώ)
1	ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΕΤΠΑ)	200.629
1.1	Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη	190.752
1.2	Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία	8.430
1.3	Εξόχως απόκεντρες περιφέρειες και αραιοκατοικημένες περιοχές	1.447
2	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ (ΤΣ)	41.349
2.1	Εκ των οποίων συνεισφορά στο μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη» - Μεταφορές	10.000
	ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ (ΕΚΤ)	88.646
	ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΟΧΗ	330.624

Η πλειονότητα των επενδύσεων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και του Ταμείου Συνοχής θα προσανατολίζονται στους δύο πρώτους στόχους: μια εξυπνότερη και μια πιο πράσινη Ευρώπη. Με βάση τη δέσμευση που έχει αναλάβει η ΕΕ στην πρότασή της για τον νέο μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της ΕΕ, οι επενδύσεις του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και του Ταμείου Συνοχής θα πρέπει να συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου που έχει καθοριστεί για το σύνολο του προϋπολογισμού, σύμφωνα με τον οποίο το 25 % των κοινοτικών δαπανών θα συνεισφέρουν στη δράση για το κλίμα. Εκεί, όμως, που η ΕΕ απέδειξε την ικανότητά της για συμβιβασμούς, ήταν στον τρόπο κατανομής των 331 δισ. €. Ποιο κράτος και με ποιο τρόπο θα έβγαине κερδισμένο από τον νέο τρόπο κατανομής; Για τον λόγο αυτόν, δημιουργήθηκε μια «νέα» μεθοδολογία, όχι πολύ διαφορετική από την προηγούμενη (Φόρμουλα του Βερολίνου), για να κατασκευαστεί ο αλγόριθμος κατανομής των κονδυλίων, της νέας προγραμματικής περιόδου, στα κράτη-μέλη της ΕΕ. Η μεθοδολογία αυτή λαμβάνει υπόψη τη διαφορά μεταξύ του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της περιφέρειας και του μέσου όρου της ΕΕ, ώστε να αντικατοπτρίζει την περιφερειακή ευημερία. Περιλαμβάνει, επίσης, κοινωνικές, οικονομικές και εδαφικές προκλήσεις, όπως η ανεργία, η χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού και, για τις περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες, το επίπεδο της εκπαίδευσης. Το νέο σύστημα κατανομής των κονδυλίων της πολιτικής συνοχής κατευθύνει περισσότερους πόρους στα λιγότερο αναπτυγμένα κράτη-μέλη και δίνει μεγαλύτερη χρηματοδοτική στήριξη στις περιφέρειες που βρίσκονται σε βιομηχανική μετάβαση.

Εξακολουθεί να βασίζεται, κατά κύριο λόγο, στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Τέλος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει ένα «δίχτυ ασφάλειας», προς αποφυγή υπερβολικά απότομων μεταβολών στις κατανομές κονδυλίων που λαμβάνουν τα κράτη-μέλη.

Όσον αφορά στο Ταμείο Συνοχής, η μέθοδος παραμένει η ίδια. Τα κράτη μέλη των οποίων το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι χαμηλότερο από το 90% του μέσου όρου της ΕΕ, θα επωφεληθούν από τη στήριξη του Ταμείου Συνοχής.

Όπως είναι αναμενόμενο, στον νέο τρόπο κατανομής όλες οι περιφέρειες παραμένουν επιλέξιμες για χρηματοδότηση, στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής στην Ευρώπη, η οποία εξακολουθεί να βασίζεται σε τρεις κατηγορίες: λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες, περιφέρειες μετάβασης και περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες.

Η επίσημη εκδοχή είναι ότι η νέα μέθοδος κατανομής τροποποιήθηκε, ώστε να αντανakλά την εξέλιξη της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής στην Ευρώπη.

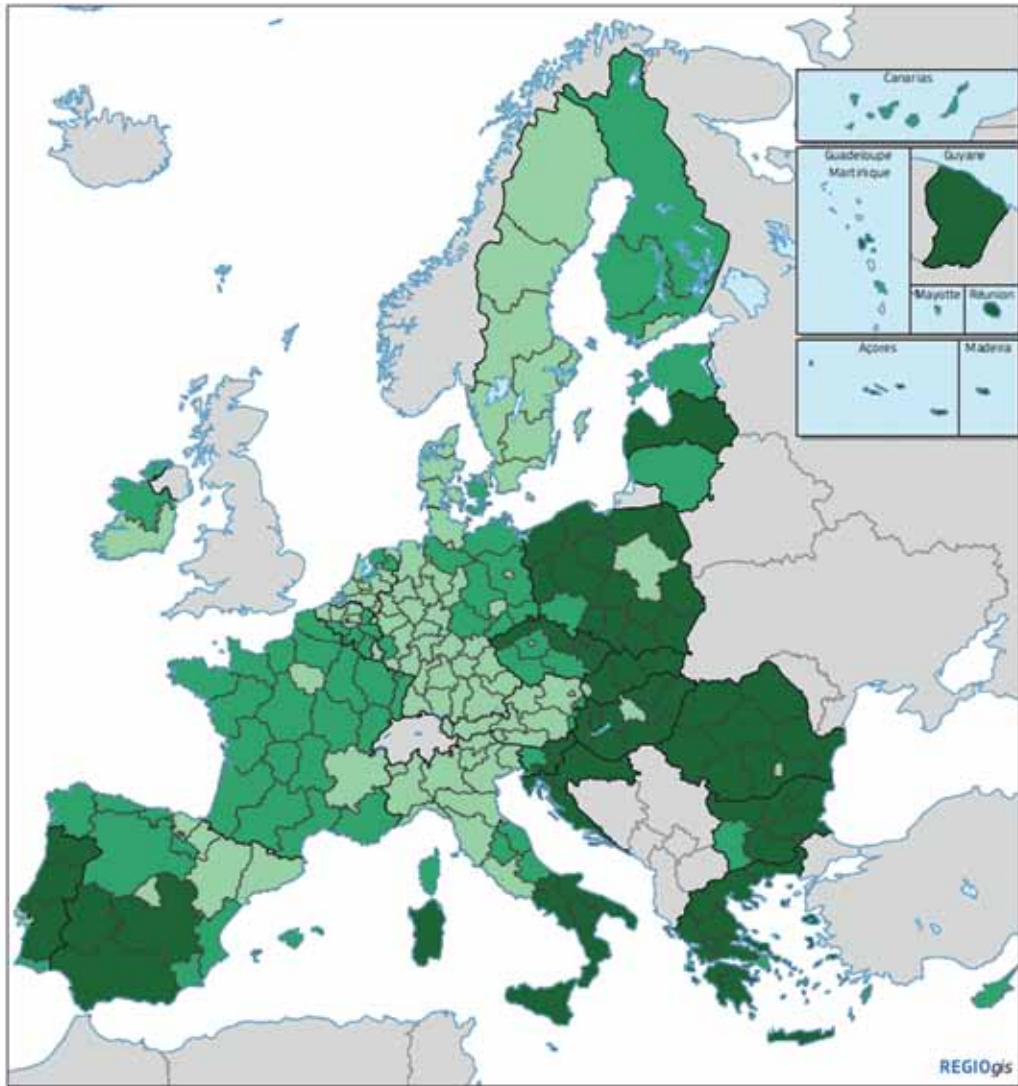
Το ενδιαφέρον για την Ελλάδα είναι ότι στον σχεδιασμό της νέας Προγραμματικής Περιόδου και στον τρόπο κατανομής των κονδυλίων, λήφθηκαν υπόψη ο μέσος όρος των στατιστικών στοιχείων των ετών 2014, 2015, 2016. Από την καρδιά της κρίσης, δηλαδή. Για τον λόγο αυτό σε αντίθεση με την προηγούμενη Προγραμματική Περίοδο, μας δίνεται η δυνατότητα, ως χώρα, της διευρυμένης συμμετοχής.

Ο νέος περιφερειακός χάρτης της ΕΕ παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 3.1. Στον παραπάνω χάρτη παρουσιάζεται το βασικό κριτήριο κατανομής. Το περιφερειακό κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Η ΕΕ ισχυρίζεται ότι οι στόχοι της νέας Προγραμματικής Περιόδου εκσυγχρονισμένοι και περισσότερο εστιασμένοι στα αποτελέσματα, κατευθύνουν τους πόρους σε περιοχές που έχουν να καλύψουν μεγαλύτερη απόσταση για να προσεγγίσουν την υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση, ώστε να διασφαλίσει σύγκλιση και δίκαιη μεταχείριση για όλους.

Όπως ήδη τονίστηκε, η πολιτική συνοχής θα συνεχίσει να επενδύει σε όλες τις περιφέρειες βοηθώντας, αφενός, αυτές της Νότιας και Ανατολικής Ευρώπης που χαρακτηρίζονται από χαμηλή ανάπτυξη και χαμηλά εισοδήματα, να καλύψουν την απόσταση από την υπόλοιπη Ευρώπη και, αφετέρου, τα πλουσιότερα κράτη-μέλη να αντιμετωπίζουν τους θύλακες φτώχειας στην επικράτειά τους. Οι περιφέρειες υπό βιομηχανική μετάβαση, που βρίσκονται σε όλη την Ευρώπη, θα εξακολουθήσουν να επωφελούνται από τη βοήθεια της ΕΕ. Μετά από όλα αυτά, η κατανομή των 331 δισ. € στα κράτη-μέλη της ΕΕ παρουσιάζεται στον πίνακα 5.3.

Υπογραμμίζεται ότι, αρχικά, θα προγραμματιστούν μόνο τα πρώτα 5 έτη. Τα κονδύλια για τα τελευταία 2 έτη θα αποφασιστούν με βάση ουσιαστική και διεξοδική ενδιάμεση επανεξέταση - αξιολόγηση, που θα οδηγήσει στον αντίστοιχο αναπρογραμματισμό το 2025. Στο πλαίσιο αυτό, θα εξεταστούν οι αρχικές προτεραιότητες και οι στόχοι των προγραμμάτων, λαμβάνοντας υπόψη την πρόοδο όσον αφορά στην επίτευξη των στόχων μέχρι τα τέλη του 2024, τις αλλαγές στην κοινωνικοοικονομική κατάσταση, τις νέες προκλήσεις.

**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.1 ΧΑΡΤΗΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2021-2027**

Index, EU-27=100

- <75% (less developed regions)
- 75%-100% (transition regions)
- >= 100% (more developed regions)

0 500km

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

* the Outermost region of Saint-Martin is included in the NUTS2 Guadeloupe region

ΠΗΓΗ: ECA (2019), Annex X - Regional classifications for ERDF/ESF+

**ΠΙΝΑΚΑΣ 5.3 ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΟΧΗ
ΤΗΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2021-2027**

Χώρα	Σταθερές τιμές 2018	Τρέχουσες τιμές 2019	Κατανομή %
Πολωνία	64,396,905,118	72,724,130,923	19.5%
Ιταλία	38,564,071,866	43,463,477,430	11.7%
Ισπανία	34,004,950,482	38,325,138,562	10.3%
Ρουμανία	27,203,590,880	30,765,592,532	8.3%
Πορτογαλία	21,171,877,482	23,861,676,803	6.4%
Ελλάδα	19,239,335,692	21,696,841,512	5.8%
Τσεχία	17,848,116,938	20,115,646,252	5.4%
Ουγγαρία	17,933,628,471	20,247,570,927	5.4%
Γαλλία	16,022,440,880	18,058,025,615	4.9%
Γερμανία	15,688,212,843	17,681,335,291	4.8%
Σλοβακία	11,779,580,537	13,304,565,383	3.6%
Βουλγαρία	8,929,511,492	10,081,635,710	2.7%
Κροατία	8,767,737,011	9,888,093,817	2.7%
Λιθουανία	5,642,442,504	6,359,291,448	1.7%
Λετονία	4,262,268,627	4,812,229,539	1.3%
Εσθονία	2,914,906,456	3,285,233,245	0.9%
Σλοβενία	3,073,103,392	3,463,528,447	0.9%
Βέλγιο	2,443,732,247	2,754,198,305	0.7%
Σουηδία	2,141,077,508	2,413,092,535	0.6%
Φινλανδία	1,604,638,379	1,808,501,037	0.5%
Ολλανδία	1,441,843,260	1,625,023,473	0.4%
Αυστρία	1,279,708,248	1,442,289,880	0.4%
Ιρλανδία	1,087,980,532	1,226,203,951	0.3%
Κύπρος	877,368,784	988,834,854	0.3%
Δανία	573,517,899	646,380,972	0.2%
Μάλτα	596,961,418	672,802,893	0.2%
Λουξεμβούργο	64,879,682	73,122,377	0.0%
ΕΕ-27	329,554,388,628	371,784,463,713	100.0%

ΠΗΓΗ: ΕΥ (2018), ίδια επεξεργασία

5.4 Η Νέα Πολιτική Συνοχής και η Τοπική Αυτοδιοίκηση

Από τον σχεδιασμό της νέας Προγραμματικής Περιόδου προκύπτει ένας «κοινός τόπος». Για να είναι αποτελεσματικότερη η χρηματοδότηση των έργων και δράσεων θα πρέπει να αποκεντρωθεί και να πλησιάζει όσο το δυνατόν περισσότερο τον πολίτη. Αυτή η αποκεντρωτική αντίληψη δεν αφορά μόνο στον στόχο 5. Διαπερνά το σύνολο του σχεδιασμού, της διαχείρισης αλλά και του τρόπου υλοποίησης και εφαρμογής της νέας Προγραμματικής Περιόδου².

Η ευρωπαϊκή εμπειρία οδηγεί στην αποκέντρωση. Για παράδειγμα, η μεταναστευτική και

² Άρθρο του Ράλλη Γκέκα «Η νέα προγραμματική περίοδος 2021-2027 της ΕΕ και η Τοπική Αυτοδιοίκηση στον ιστότοπο insider: <https://www.insider.gr/apopseis/vlogs/104302/programmatiki-periodos-2021-2027-tis-ee-kai-topiki-aytodioikisi>

προσφυγική κρίση του 2015, όπως και οι όλο και συχνότερες φυσικές καταστροφές, κατέδειξαν ότι οι κανόνες για την πολιτική συνοχής θα πρέπει να επιτρέπουν την ταχύτερη και πιο αποτελεσματική απόκριση σε απρόβλεπτα γεγονότα. Για τον λόγο αυτόν, ανατίθεται ένας σημαντικός ρόλος στην πλησιέστερη στον πολίτη εξουσία.

Το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης, μαζί με τα κονδύλια της πολιτικής συνοχής, μπορεί να χρηματοδοτεί τοπικές στρατηγικές για την ένταξη των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο. Το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης, πιο συγκεκριμένα, θα εστιάζεται στις βραχυπρόθεσμες ανάγκες κατά την άφιξη (για παράδειγμα, υποδοχή και υγειονομική περίθαλψη) ενώ τα κονδύλια της πολιτικής συνοχής θα στηρίζουν τη μακροπρόθεσμη κοινωνική και επαγγελματική ένταξη.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό της ΕΕ, COM(2018) 375 final 2018/0196(COD), οι τοπικές, αστικές και εδαφικές Αρχές θα συμμετέχουν πιο ενεργά στη διαχείριση των κονδυλίων της ΕΕ και η αύξηση των ποσοστών συγχρηματοδότησης θα ενισχύσει το αίσθημα ευθύνης για τα έργα που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ στις περιφέρειες και τις πόλεις.

Στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής για το 2021-2027 ενισχύεται η τοπική διάσταση, στηρίζεται η εκπόνηση αναπτυξιακών στρατηγικών τοπικής εμβέλειας από αστικές, τοπικές ή άλλες περιφερειακές Αρχές, οι οποίες πλέον θα πρέπει να αναλάβουν την ευθύνη της επιλογής των έργων που χρηματοδοτεί η ΕΕ ή να συμμετέχουν στη διαδικασία επιλογής. Το νέο πλαίσιο στηρίζεται, επίσης, στη συνέχιση της προσέγγισης «Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων», δηλαδή τον σχεδιασμό στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης από ομάδες στις οποίες συμμετέχουν οι τοπικές Αρχές, η κοινωνία των πολιτών και επιχειρηματικοί εταίροι.

Στη νέα Προγραμματική Περίοδο οι πόλεις θεωρούνται ως μηχανές παραγωγής ανάπτυξης και καινοτομίας αλλά ταυτόχρονα γίνεται αντιληπτό ότι αντιμετωπίζουν πιεστικές προκλήσεις, όπως η ατμοσφαιρική ρύπανση, η ανεργία, ο κοινωνικός αποκλεισμός κ.ά.

Όλα τα παραπάνω μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το πλαίσιο της νέας Προγραμματικής Περιόδου παρέχει τη δυνατότητα περαιτέρω αξιοποίησής του, από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Η αξιοποίηση αυτή είναι προφανές ότι δεν θα γίνει αυτόματα. Χρειάζεται συγκεκριμένη προετοιμασία, σχεδιασμό και παρέμβαση από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, την ΚΕΔΕ, την ΕΝΠΕ και κάθε δήμο και περιφέρεια της χώρας ξεχωριστά.

Η εμπειρία από τα προβλήματα που δημιούργησε ο σχεδιασμός του τρέχοντος ΕΣΠΑ δεν είναι η μικρή. Μεγαλύτερη απόδειξη από την αποτυχία της συγκεντρωτικής νοοτροπίας, που κυριάρχησε στον σχεδιασμό και τη διαχείριση του τρέχοντος ΕΣΠΑ, δεν υπάρχει από τη θεσμοθέτηση στον ΦΙΛΟΔΗΜΟ, χρηματοδότηση μέτρων και δράσεων που είναι επιλέξιμα και στο ΕΣΠΑ.

Είναι προφανές, ότι η μάχη δεν θα δοθεί μόνο στο ελληνικό, αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Μην υποτιμάμε τη δύναμη της αδράνειας και του συγκεντρωτισμού στη χώρα μας, που έχει ερείσματα όχι μόνο στο προσωπικό της κεντρικής πολιτικής σκηνής αλλά και στα στελέχη του κεντρικού κρατικού μηχανισμού. Έχει φτάσει η στιγμή και έχουν ωριμάσει οι συνθήκες ώστε να αποκεντρωθεί η διαχείριση του ΕΣΠΑ σε όλα τα στάδιά της. Εάν όχι, χρειάζεται άμεσα να γίνουν προσεκτικά σχεδιασμένα βήματα (ή άλματα όπου αυτό είναι εφικτό) -ιδίως από την πλευρά των ΟΤΑ- που να αποδεικνύουν με έμπρακτο τρόπο ότι αυτή η αποκέντρωση θα είναι αποδοτική, αλλιώς θα αναπαράγουμε και θα πολλαπλασιάζουμε τις παθογένειές μας, με κυριότερη αυτή που επιβάλλει τη συγκέντρωση αρμοδιοτήτων σε μια επί της ουσίας δομή στην Πλατεία Συντάγματος.

5.4.1 Διαδικασίες Προετοιμασίας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την Αξιοποίηση Πόρων του ΕΣΠΑ

Οι ΟΤΑ προκειμένου να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που προσφέρονται στο νέο ΕΣΠΑ, θα πρέπει να προετοιμαστούν κατάλληλα, ακολουθώντας τα εξής βήματα:

1. Ενημέρωση - ευαισθητοποίηση αιρετών και στελεχών σχετικά με τη νέα Προγραμματική Περίοδο - Ορισμός αρμόδιων Υπηρεσιών

Ενημέρωση - κινητοποίηση των αιρετών και των αρμόδιων στελεχών του δήμου, σχετικά με τη νέα Προγραμματική Περίοδο με τη συμμετοχή τους σε ημερίδες ενημέρωσης και τη συνεργασία με τις διαχειριστικές Αρχές και την Περιφερειακή Επιτροπή Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ).

Ο δήμαρχος ορίζει τις αρμόδιες Υπηρεσίες που θα έχουν την ευθύνη των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ (Υπηρεσία Προγραμματισμού, Τεχνική Υπηρεσία, Κοινωνική Υπηρεσία, ΔΕΥΑ κ.λπ.), οι οποίες πρέπει να συνεργάζονται με την Οικονομική Υπηρεσία του δήμου που θα έχει την οικονομική διαχείριση όλων των έργων.

2. Παρακολούθηση της εξειδίκευσης των Τομεακών και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων

Οι αρμόδιες Υπηρεσίες του δήμου είναι σκόπιμο να μελετήσουν όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα, ώστε να αποκτήσουν μια σαφή εικόνα για τα έργα και τις δράσεις που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από αυτά κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 και στη συνέχεια να παρακολουθούν την εξειδίκευσή τους, ιδιαίτερα δε των ΠΕΠ.

3. Ιεράρχηση αναγκών και προτεραιοτήτων - Επιχειρησιακό Σχέδιο δήμου

Ο δήμος θα πρέπει να διαθέτει συνολική στρατηγική για την ανάπτυξη της περιοχής του και αναλυτικό πρόγραμμα δράσεων και έργων. Προϋπόθεση γι' αυτά είναι η εκπόνηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος του δήμου 2020-2023. Η ύπαρξη Επιχειρησιακού Προγράμματος μπορεί να συμβάλει στη σωστή τεκμηρίωση των έργων και δράσεων του δήμου.

4. Αξιολόγηση δυνατοτήτων και ευκαιριών

Με βάση τις ανάγκες που προκύπτουν από το Επιχειρησιακό Σχέδιο του δήμου και τις δυνατότητες χρηματοδότησης από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα, ο δήμος μπορεί να αξιολογήσει τις ευκαιρίες της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027.

5. Επιλογή συγκεκριμένων έργων και δράσεων

Με βάση τα παραπάνω, είναι σημαντικό ο δήμος να επιλέξει συγκεκριμένα έργα και δράσεις που μπορούν να χρηματοδοτηθούν στη νέα Προγραμματική Περίοδο. Ο δήμος διασφαλίζει τη διαχειριστική ικανότητά του για την κατηγορία πράξεων που θα υποβάλει σχετικά τεχνικά δελτία.

6. Εκπόνηση μελετών - Ωρίμανση έργων

Μετά την επιλογή συγκεκριμένων έργων προς ένταξη, διερευνάται το επίπεδο ωρίμανσής τους. Ο δήμος θα πρέπει να προγραμματίσουν με ακρίβεια την εκπόνηση των αναγκαίων μελετών, την εξασφάλιση των απαιτούμενων δανειοδοτήσεων και να προετοιμάσει όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την υποβολή προτάσεων.

7. Παρακολούθηση προσκλήσεων από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα

Οι αρμόδιες Υπηρεσίες του δήμου (Υπηρεσία Προγραμματισμού, Τεχνική Υπηρεσία, Κοινωνική Υπηρεσία, ΔΕΥΑ κ.λπ.) οφείλουν να παρακολουθούν τις προσκλήσεις των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

8. Υποβολή προτάσεων

Οι αρμόδιες Υπηρεσίες του δήμου, ενδεχομένως και με την κατάλληλη τεχνική υποστήριξη, συμπληρώνουν τα αναγκαία ΤΔΠ και τα υποβάλλουν στην Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης.

9. Παρακολούθηση διαδικασιών αξιολόγησης και ένταξης των πράξεων

Ο δήμος σε αυτή τη φάση παρακολουθεί τη διαδικασία αξιολόγησης και είναι σε ετοιμότητα για την παροχή κάθε διευκρίνησης ή πρόσθετου στοιχείου που πιθανόν να ζητηθεί από την αρμόδια Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης.

10. Υλοποίηση των έργων και των δράσεων

5.5 Περιγραφή των Υποχρεώσεων των Δικαιούχων για την Υλοποίηση Συγχρηματοδοτούμενων Έργων και Δράσεων

5.5.1 Προαπαιτούμενα για τη Διαχείριση του νέου ΕΣΠΑ 2021-2027

5.5.1.1 Διοικητική, Χρηματοοικονομική και Επιχειρησιακή Ικανότητα Δικαιούχων (άρθρο 50 του Ν. 4314/2014)

Η αρχική εκτίμηση της διοικητικής, χρηματοοικονομικής και επιχειρησιακής ικανότητας του δικαιούχου διενεργείται από την αρμόδια Διαχειριστική Αρχή κατά τη διαδικασία αξιολόγησης της εκάστοτε πράξης και πριν την επιλογή της για χρηματοδότηση από τα ΕΠ του ΕΣΠΑ. Η εκτίμηση αυτή επαναβεβαιώνεται, μέσω των διαδικασιών παρακολούθησης και επαληθεύσεων, καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης της συγκεκριμένης πράξης έως και την ολοκλήρωσή της.

Για τον σκοπό αυτόν ο δικαιούχος οφείλει, τόσο κατά τη διαδικασία επιλογής όσο και κατά τη διάρκεια υλοποίησης και έως την ολοκλήρωση των πράξεων για τις οποίες κρίθηκε αρχικά επαρκής, να αποδεικνύει τη διοικητική, χρηματοοικονομική και επιχειρησιακή επάρκειά του και να προσκομίζει όλα τα απαραίτητα στοιχεία, όπως αυτά αποτυπώνονται στις διαδικασίες και τα τυποποιημένα έντυπα του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου.

Μέρος ή και το σύνολο των κριτηρίων εκτίμησης της διοικητικής, χρηματοοικονομικής και επιχειρησιακής ικανότητας του δικαιούχου μπορεί να καλυφθεί και μέσω σχετικής πιστοποίησης από τρίτους φορείς.

Ο κύριος του έργου δύναται, για τον ίδιο τύπο πράξεων, να λειτουργήσει σε μια πράξη ως δικαιούχος ο ίδιος, χρησιμοποιώντας το υφιστάμενο δυναμικό του ενώ σε άλλη πράξη δύναται με κατάλληλη τεκμηρίωση να μεταβιβάσει την αρμοδιότητα υλοποίησης σε άλλο ικανό δικαιούχο, μέσω Προγραμματικής Σύμβασης ή/και να ενισχυθεί ως προς την επιχειρησιακή του ικανότητα.

5.5.1.2 Διοικητική Ικανότητα

Ο όρος «Διοικητική Ικανότητα» αναφέρεται στην επάρκεια οργανωτικής δομής και εμπλεκόμενων Υπηρεσιών που υλοποιούν συγχρηματοδοτούμενες πράξεις και στην εφαρμογή διαδικασιών διαχείρισης και υλοποίησης πράξεων. Προϋποθέτει την ύπαρξη της ελάχιστης αναγκαίας υπηρεσιακής οργάνωσης και των απαραίτητων οργάνων που προβλέπονται από τη νομοθεσία για την υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων πράξεων (σχετικής κατηγορίας με την προτεινόμενη).

Κατά την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο, οι ελλείψεις στον τομέα της διοικητικής ικα-

νότητας εντοπίζονται κυρίως στους δήμους και τα νομικά τους πρόσωπα και αφορούν στα ακόλουθα θέματα:

▶ **Οργανωτική Δομή**

- Φορείς χωρίς συγκροτημένη Τεχνική και Οικονομική Υπηρεσία
- Φορείς χωρίς συγκροτημένη Τεχνική Υπηρεσία (για έργα με τεχνικό περιεχόμενο)

▶ **Αποφαινόμενα Όργανα**

- Φορείς με ελλείψεις σε αποφαινόμενα όργανα για τεχνικά έργα

▶ **Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ)**

- Φορείς με μορφή ΝΠΙΔ χωρίς Κανονισμό ανάθεσης συμβάσεων

Για το σύνολο των φορέων απαιτείται η επικαιροποίηση / αναμόρφωση του εγχειριδίου διαδικασιών για την υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων έργων. Για την κάλυψη των αδυναμιών διοικητικής ικανότητας, εφαρμόστηκαν οι ακόλουθες λύσεις:

- ▶ Υποκατάσταση του κυρίου του έργου από άλλο φορέα ως δικαιούχο.
- ▶ Η λύση αυτή εφαρμόστηκε στις περιπτώσεις ιδιαίτερα αδύναμων φορέων (π.χ. νησιωτικοί δήμοι χωρίς συγκροτημένη Τεχνική και Οικονομική Υπηρεσία).
- ▶ Στο πλαίσιο προγραμματικής σύμβασης (αντί της σύμβασης διαδημοτικής ή διαβαθμιδικής συνεργασίας) ορίζεται άλλος φορέας ως δικαιούχος (π.χ. η περιφέρεια μέσω των Υπηρεσιών της αντίστοιχης Περιφερειακής Ενότητας ή άλλος δήμος π.χ. της έδρας της Περιφερειακής Ενότητας).
- ▶ Στην περίπτωση αυτή, ο φορέας που αναλαμβάνει ως δικαιούχος είναι υπεύθυνος απέναντι στην Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης (ΕΥΔ) για την υλοποίηση της πράξης. Αν το έργο παράγει πάγια, τότε το έργο τιμολογείται στο όνομα του κυρίου του έργου και ο δικαιούχος ασκεί την οικονομική διαχείριση και τον υποστηρίζει στην πραγματοποίηση των πληρωμών.
- ▶ Αξιοποίηση «Δάνειας Υπηρεσίας» από άλλο «ικανό Φορέα».
- ▶ Η λύση αυτή εφαρμόστηκε στις περιπτώσεις όχι ιδιαίτερα αδύναμων φορέων, π.χ. μικρός δήμος χωρίς συγκροτημένη Τεχνική Υπηρεσία αλλά με συγκροτημένη οικονομική και ύπαρξη ικανού αριθμού στελεχών.
- ▶ Στο πλαίσιο σύμβασης διαδημοτικής ή διαβαθμιδικής συνεργασίας (αντί της προγραμματικής σύμβασης) παραμένει ως δικαιούχος ο κύριος του έργου αλλά χρησιμοποιεί ως Τεχνική Υπηρεσία την υπηρεσία άλλου φορέα, π.χ. τη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών του δήμου της έδρας της ή τη Διεύθυνση Τεχνικών Έργων της αντίστοιχης Περιφερειακής Ενότητας).
- ▶ Στην περίπτωση αυτή, ο κύριος του έργου (μικρός δήμος) λειτουργεί ως δικαιούχος και είναι υπεύθυνος απέναντι στην Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης (ΕΥΔ) για την υλοποίηση της πράξης ενώ ως διευθύνουσα Υπηρεσία για την ανάθεση και επίβλεψη της σύμβασης λειτουργεί η «Δάνεια Υπηρεσία».
- ▶ Πιο απλή είναι η περίπτωση αξιοποίησης από μικρό δήμο ως «Δάνειας Υπηρεσίας» της Οικονομικής ή/και Ταμειακής Υπηρεσίας του δήμου της έδρας.
- ▶ Χρήση Αποφαινόμενων Οργάνων άλλων φορέων.
- ▶ Για την υλοποίηση τεχνικών έργων και μελετών προβλέπεται σύμφωνα με τους Ν. 3669/2008 (ΦΕΚ Α' 116/18.06.2008) και Ν. 3316/2005 (ΦΕΚ Α' 42/22.02.2005), για τα δημόσια έργα και τις τεχνικές μελέτες, αντίστοιχα, η έκδοση σχετικών προεδρικών διαταγμάτων για τον καθορισμό οργάνων, που «αποφαινόνται και γνωμοδοτούν» για την ανάθεση και επίβλεψη των σχετικών συμβάσεων.

- ▶ Όπου τα σχετικά προεδρικά διατάγματα προβλέπουν με μονοσήμαντο τρόπο τη λειτουργία τέτοιων οργάνων εκτός της διοικητικής δομής του δικαιούχου (π.χ. αιτήσεις θεραπείας σε έργα δήμων ή διευθύνουσα υπηρεσία σε έργα νοσοκομείων) τότε τα όργανα αυτά περιλαμβάνονται στην πρόταση του δικαιούχου με σχετική αναφορά στη σχετική νομοθεσία και δεν είναι υποχρεωτική η σύναψη προγραμματικής ή άλλης σύμβασης για την εμπλοκή των οργάνων αυτών στην υλοποίηση έργου άλλου φορέα - δικαιούχου.
- ▶ Κατάρτιση - Έγκριση Κανονισμού Ανάθεσης Συμβάσεων από Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ).
- ▶ Για το δεύτερο κριτήριο της διοικητικής ικανότητας δικαιούχων που αναφέρεται στην «εφαρμογή διαδικασιών διαχείρισης και υλοποίησης έργων», στις περιπτώσεις που η νομική μορφή του φορέα είναι ιδιωτικού δικαίου (π.χ. ΑΑΕ ΟΤΑ) τότε -πλην του εγχειριδίου διαδικασιών- απαιτείται η ύπαρξη εγκεκριμένου Κανονισμού ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων.
- ▶ Φορείς που είχαν ήδη τέτοιο κανονισμό, έπρεπε τον προσαρμόσουν στις αλλαγές της νομοθεσίας για τις δημόσιες συμβάσεις και τη χρήση του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΣΗΔΗΣ).
- ▶ Φορείς, που δεν είχαν εγκεκριμένο κανονισμό, έπρεπε να συντάξουν και να μεριμνήσουν για την έγκρισή του, σύμφωνα με τη νομοθεσία που τους διέπει, χρησιμοποιώντας αντίστοιχα υποδείγματα από άλλα ΝΠΙΔ. Η πλέον απλή μορφή τέτοιου Κανονισμού είναι η δέσμευση του φορέα να εφαρμόζει το θεσμικό πλαίσιο που προβλέπεται αντίστοιχα για το δημόσιο ή τους ΟΤΑ Α' βαθμού.
- ▶ Επικαιροποίηση / Αναμόρφωση Εγχειριδίου Διαδικασιών.
- ▶ Το δεύτερο κριτήριο εξέτασης της διοικητικής ικανότητας δικαιούχων αναφέρεται στην «εφαρμογή διαδικασιών διαχείρισης και υλοποίησης έργων».
- ▶ Οι φορείς που είχαν κριθεί ως διαχειριστικά επαρκείς, την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013, έχουν συντάξει και εφαρμόζουν εγχειρίδιο διαδικασιών για τα συγχρηματοδοτούμενα έργα τους. Το εγχειρίδιο αυτό έπρεπε να προσαρμοστεί / επικαιροποιηθεί στις αλλαγές της σχετικής νομοθεσίας καθώς και στο σύστημα διαχείρισης της τρέχουσας Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020.
- ▶ Φορείς οι οποίοι δεν είχαν συντάξει σχετικό εγχειρίδιο, μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν υποδείγματα σχετικών εγχειριδίων και να προσαρμόσουν και να θέσουν σε εφαρμογή το δικό τους εγχειρίδιο. Τόσο για την επικαιροποίηση όσο και τη δημιουργία νέου εγχειριδίου διαδικασιών, οι φορείς μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν σχετικά υποδείγματα.
- ▶ Για τη δημιουργία/επικαιροποίηση του εγχειριδίου διαδικασιών, είχε δρομολογηθεί με εντολή προς τη ΜΟΔ Α.Ε. η σύνταξη υποδειγμάτων για τα εγχειρίδια διαδικασιών για τις παρακάτω κατηγορίες φορέων:
 - Περιφέρειες (για έργα τεχνικά, προμηθειών αγαθών και υπηρεσιών και για ΥΙΜ).
 - Δήμους (για έργα τεχνικά, προμηθειών αγαθών και υπηρεσιών και για ΥΙΜ),
 - Υπηρεσίες Υπουργείων σε επίπεδο Γενικής Γραμματείας (για έργα προμηθειών αγαθών και υπηρεσιών και για ΥΙΜ).
 - Ειδικές Υπηρεσίες (για ενέργειες τεχνικής βοήθειας).
- ▶ Τα υποδείγματα είναι έτοιμα και διαθέσιμα για κάθε ενδιαφερόμενο είτε μέσω της ΕΥΔ είτε μέσω της ΜΟΔ ΑΕ.

5.5.1.3 Επιχειρησιακή Ικανότητα

Η «Επιχειρησιακή Ικανότητα» των φορέων αντανακλάται στην επάρκεια της ομάδας έργου που θα υλοποιήσει μια πράξη και στην εμπειρία του δικαιούχου στην υλοποίηση συναφών έργων. Η αξιολόγηση της επιχειρησιακής επάρκειας αποτελεί ευθύνη του δικαιούχου και είναι ένα μέσο για την αυτοαξιολόγησή του. Κάθε φορέας που υποβάλλει πρόταση θα πρέπει να εκτιμήσει την επιχειρησιακή του ικανότητα και σε αυτή τη βάση να υποβάλει προτάσεις.

Κατά την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο, οι ελλείψεις στον τομέα της διοικητικής ικανότητας αφορούν στα ακόλουθα θέματα:

- ▶ Έλλειψη κατάλληλου υπευθύνου έργων
- ▶ Ανεπαρκές και λοιπό οργανωτικό σχήμα ομάδας έργου
- ▶ Ανεπαρκής ομάδα επίβλεψης τεχνικού έργου.

Για την κάλυψη των αδυναμιών επιχειρησιακής ικανότητας, εφαρμόστηκαν οι ακόλουθες λύσεις:

- ▶ Αξιοποίηση προσωπικού από άλλους φορείς.
- ▶ Η λύση αυτή εφαρμόστηκε στις περιπτώσεις δήμων και των ΝΠΔΔ τους, που είχαν συγκροτημένες Υπηρεσίες αλλά εμφάνιζαν ελλείψεις σε τεχνικό προσωπικό (στην ομάδα επίβλεψης) είτε λόγω ανειλημμένων έργων είτε λόγω έλλειψης συγκεκριμένης ειδικότητας (π.χ. ηλεκτρολόγος / μηχανολόγος μηχανικός).
- ▶ Πραγματοποιήθηκε η σύναψη σύμβασης διαδημοτικής ή διαβαθμιδικής συνεργασίας του άρθρου 99 του Ν. 3852/2010 (π.χ. μικρός δήμος με τον δήμο της έδρας του νομού ή την περιφέρεια). Στην περίπτωση αυτή ο δήμος της έδρας ή η περιφέρεια (κυρίως με τις Υπηρεσίες της αντίστοιχης Περιφερειακής Ενότητας) διέθετε συγκεκριμένα στελέχη στο δικαιούχο.
- ▶ Πρόσληψη εμπειρογνώμονα - τεχνικού συμβούλου.
- ▶ Η λύση αυτή εφαρμόστηκε στις περιπτώσεις φορέων που υπάγονται στον Ν. 3316/2005 βάσει προϋποθέσεων των άρθρων 9 και 38.
- ▶ Πιο συγκεκριμένα, βάσει των διατάξεων του άρθρου 38, πραγματοποιήθηκε πρόσληψη τεχνικού συμβούλου - εμπειρογνώμονα και εφαρμόστηκε «στις περιπτώσεις ειδικών ή μεγάλων έργων υποδομής ή έργων στα οποία εφαρμόζονται μη διαδεδομένες ειδικές μέθοδοι μελέτης και κατασκευής, ιδίως σε δέματα ασφάλειας ή αντιμετώπισης και αποτροπής κινδύνου». Για την ανωτέρω διαδικασία απαιτείται σύμφωνη γνώμη του τεχνικού συμβουλίου και αν πρόκειται το κόστος να βαρύνει το έργο, πρέπει να περιληφθεί στην πρόταση σχετικό υποέργο και να γίνει αποδεκτό από την ΕΥΔ.
- ▶ Με τις διατάξεις του άρθρου 9 ανατίθενται συμβάσεις παροχής υπηρεσιών (για σύνταξη των τευχών δημόσιου διαγωνισμού ανάθεσης μελέτης ή υπηρεσίας, για τον έλεγχο και την επίβλεψη έργου ή μελέτης, για την υποστήριξη της υπηρεσίας στη διεξαγωγή ανάθεσης σύμβασης μελέτης, έργου ή υπηρεσίας, στην επίβλεψη ή έλεγχο μελέτης και στη διοίκηση ή επίβλεψη ή έλεγχο έργου).
- ▶ Και στις δυο ως άνω περιπτώσεις απαιτείται τήρηση διαδικασιών ανάθεσης δημόσιας σύμβασης.
- ▶ Χρησιμοποίηση στελέχους από τις ομάδες υποστήριξης της ΜΟΔ Α.Ε. ή στελέχους με σύμβαση μίσθωσης έργου ως μέλους της ομάδας έργου με σαφή καθήκοντα.
- ▶ Σε ό,τι αφορά στην αξιοποίηση στελεχών από τις ομάδες υποστήριξης της ΜΟΔ Α.Ε.,

αυτό είναι κάτι που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ad hoc αλλά μόνο με πρόταση της αρμόδιας ΕΥΔ και σχετική ενημέρωση της ΕΑΣ/ΓΓ ΔΕ-ΕΣΠΑ, λόγω περιορισμένων δυνατοτήτων, οπότε πρέπει να τεθούν συγκεκριμένες προτεραιότητες.

- ▶ Η λύση της πρόσληψης στελέχους με σύμβαση μίσθωσης έργου προϋποθέτει την εξασφάλιση της κάλυψης του κόστους είτε από πόρους του φορέα είτε από το κόστος του έργου με πρόβλεψη σχετικού υποέργου.
- ▶ Η δεύτερη περίπτωση υπόκειται στην έγκριση της αρμόδιας ΕΥΔ που πραγματοποιείται με την ένταξη της πράξης - έγκριση του ΤΔΠ. Στην περίπτωση αυτή και με βάση το άρθρο 3ο του Ν. 4314/2014 (ΦΕΚ Α' 265/23.12.2014), η πρόσληψη υπάγεται στις εξαιρέσεις της παραγράφου 8 του άρθρου 6 του Ν. 2527/1997 (ΦΕΚ Α' 206/08.10.1997) καθώς και της ΠΥΣ 33/2006 (ΦΕΚ Α' 280/28.12.2006).

5.5.1.4 Χρηματοοικονομική Επάρκεια

Η αξιολόγηση της χρηματοοικονομικής ικανότητας εφαρμόζεται μόνο στις περιπτώσεις πράξεων, η υλοποίηση των οποίων απαιτεί την καταβολή ίδιων πόρων από τον δικαιούχο.

5.5.2 Νέος Νόμος Ενδυνάμωσης Διοικητικής και Τεχνικής Ικανότητας των ΟΤΑ (Ν. 4674/2020)

Συνισταμένη της -έως τώρα- εκτέλεσης αναπτυξιακών προγραμμάτων από τους ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού ήταν σταθερά το -αδικαιολόγητα- χαμηλό ποσοστό απορρόφησης των διατιθέμενων ευρωπαϊκών ή εθνικών πόρων, μέσω των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ ή του ΠΔΕ. Το μείζον πρόβλημα εντοπίζεται στην υποστελέχωση (ή ολική ανυπαρξία σε κάποιες περιπτώσεις) τεχνικών υπηρεσιών και τεχνικού προσωπικού στους ΟΤΑ.

Το γεγονός αυτό καθιστά επιτακτική την ανάγκη λήψης νομοθετικών πρωτοβουλιών, τα οποία επιχειρούν να αντιστρέψουν την κατάσταση αυτή. Με τις διατάξεις του Α' Κεφαλαίου του Ν. 4674/2020 «Στρατηγική αναπτυξιακή προοπτική των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ρύθμιση ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 53/11.03.2020) εισήχθησαν στο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης μια σειρά από καινοτόμες ρυθμίσεις, οι οποίες θεραπεύουν χρόνια προβλήματα διοικητικών δυσλειτουργιών των δήμων και των περιφερειών, ως ένα πρώτο σύνολο τεχνικών εργαλείων. Το νέο αυτό πλαίσιο φιλοδοξεί να αποτελέσει σημείο αναφοράς στην τοπική ανάπτυξη.

5.5.2.1 Ανάθεση Σύναψης, Εποπτείας και Επίβλεψης Δημοσίων Μελετών και Έργων από ΟΤΑ που δεν έχουν Τεχνική Επάρκεια ή Τεχνικό Προσωπικό

Οι Τεχνικές Υπηρεσίες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' και Β' βαθμού, που δεν έχουν τεχνική επάρκεια ή έχουν τεχνική επάρκεια, αλλά καλούνται να υλοποιήσουν μελέτες και έργα, για τις ανάγκες των οποίων δεν έχουν το απαιτούμενο τεχνικό προσωπικό, μπορούν να συνάπτουν προγραμματική σύμβαση κατά τις διατάξεις των άρθρων 12 και 44 του Ν. 4412/2016 (Α' 147) με την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τα Δίκτυα Δήμων, τον Οργανισμό Ανάπτυξης Κρήτης ΑΕ και τη Μονάδα Οργάνωσης Διαχείρισης ΑΕ (ΜΟΔ ΑΕ), εφόσον οι εν λόγω φορείς διαθέτουν αυτοτελείς - διακριτές Τεχνικές Υπηρεσίες, οι οποίες κατέχουν την απαιτούμενη τεχνική επάρκεια.

Επιπλέον παρέχεται πλέον η δυνατότητα με την τροποποίηση του Ν. 4412/2016 η ανάθεση της παρακολούθησης και επίβλεψης των έργων σε ιδιωτικούς φορείς επίβλεψης (ΙΦΕ), όπως αναλυτικά παρουσιάζεται στην αμέσως επόμενη παράγραφο. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην εφαρμογή της παρακολούθησης και επίβλεψης των έργων από ιδιώτες, διότι η έγκριση όλων των ενεργειών και η λήψη των οριστικών αποφάσεων (με έμφαση στην πληρωμή των δαπανών), παραμένει στα αποφαινόμενα όργανα των ΟΤΑ, γεγονός που προϋποθέτει την ικανότητά τους να ελέγχουν και να εποπτεύουν τελικά την εργασία των ιδιωτών.

Κατά αυτόν τον τρόπο, παραχωρείται σειρά τεχνικών εργασιών στους ΟΤΑ για την επιλογή του σχήματος που οι ίδιοι θα κρίνουν ότι τους εξυπηρετεί, ανάλογα με τις τοπικές τους ιδιαιτερότητες, τις ανάγκες και τις απαιτήσεις τους.

Οι προγραμματικές συμβάσεις της περίπτωσης αυτής μπορούν να εντάσσονται στα ειδικά προγράμματα ενίσχυσης των άρθρων 69 και 71 του Ν. 4509/2017 (Προγράμματα «ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ II» και «Αντώνης Τρίτσης») ή να χρηματοδοτούνται κατά τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 100 του Ν. 3852/2010 (Α' 87).

Ειδικότερα, ο βασικός σκοπός του νέου προγράμματος ανάπτυξης και αλληλεγγύης της αυτοδιοίκησης με το συμβολικό όνομα «Αντώνης Τρίτσης»³ είναι η εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου στρατηγικού σχεδιασμού αναπτυξιακής προοπτικής και κοινωνικής αλληλεγγύης μέσω των φορέων της αυτοδιοίκησης και ως επιχειρησιακοί στόχοι του προσδιορίζονται οι εξής:

- ▶ Η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός των βασικών υποδομών των ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού των συνδέσμων δήμων και των νομικών προσώπων των ΟΤΑ, με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ασφάλεια και ποιότητα ζωής των πολιτών.
- ▶ Η επανεκκίνηση της κοινωνικής και οικονομικής ζωής, η εξομάλυνση των συνεπειών της κρίσης εξαιτίας του κορωνοϊού, η προστασία της δημόσιας υγείας και η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της τοπικής οικονομίας.
- ▶ Η εκτέλεση δράσεων και πρωτοβουλιών κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης και ειδικότερα η στήριξη των δομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- ▶ Η εισαγωγή τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας στη σχέση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με τον πολίτη, με στόχο την εμπέδωση της έννοιας του ψηφιακού πολιτισμού.
- ▶ Η ενίσχυση της ανταπόκρισης της διοίκησης στους τομείς αρμοδιότητας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με τη συνεχή ενσωμάτωση νέων αναγκών και απαιτήσεων και ο εκσυγχρονισμός του θεσμού της πολιτικής προστασίας σε τοπικό επίπεδο.

Οι βασικοί άξονες του νέου προγράμματος ανάπτυξης και αλληλεγγύης της αυτοδιοίκησης είναι:

1. Η πολιτική προστασία (απόκτηση εξοπλισμού και μέσων και ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας για την αποτελεσματική εκτέλεση των ανατιθέμενων καθηκόντων), η προστασία της δημόσιας υγείας και ιδίως δράσεις προστασίας του πληθυσμού από την εξάπλωση της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, οι δράσεις τεχνικής βοήθειας των δικαιούχων για την εφαρμογή του προγράμματος.
2. Η ποιότητα ζωής και εύρυθμη λειτουργία των πόλεων, της υπαίθρου, των οικισμών (κα-

³ ΑΠΟΦΑΣΗ Αριθμός 22766/09-04-2020 Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού, συνδέσμων δήμων και νομικών προσώπων: ΟΤΑ Πρόγραμμα Ανάπτυξης και Αλληλεγγύης για την Τοπική Αυτοδιοίκηση «Αντώνης Τρίτσης», (ΦΕΚ. 1386/ τ.Β./ 14 Απριλίου 2020).

τασκευή απαραίτητων έργων υποδομής, προστασία αδέσποτων κ.ά. καθώς και η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας και ανταπόκρισης των ΟΤΑ).

3. Το περιβάλλον (βιώσιμη ανάπτυξη με έντονο περιβαλλοντικό αποτύπωμα, δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας, δράσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, διαχείριση υδάτων, υγρών και στερεών αποβλήτων κ.ά.).
4. Η ψηφιακή σύγκλιση [τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ), εφαρμογές διαδικτύου των πραγμάτων (Internet of Things), οι έξυπνες ψηφιακές τεχνολογίες, με εφαρμογή στην τοπική διοικητική πρακτική και την καθημερινότητα των πολιτών με στόχο τον μετασχηματισμό των πόλεων σε «έξυπνες πόλεις».
5. Η κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη (δράσεις κοινωνικής συνοχής για την αποτελεσματική εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης για όλους τους πολίτες καθώς και ειδικών προγραμμάτων για ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, με βασική στόχευση την άρση ή τον μετριασμό του κοινωνικού αποκλεισμού).
6. Η παιδεία, ο πολιτισμός, ο τουρισμός και ο αθλητισμός (όπως ανέγερση σχολείων, αξιολόγηση δημοτικής περιουσίας, εναλλακτικός τουρισμός κ.ά.).

5.5.2.2 Υποστήριξη Τεχνικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δόμησης των ΟΤΑ - Λήξη Διοικητικής Υποστήριξης

Με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Ν. 4674/2020 επιχειρείται να δοθεί λύση στην επί μακρόν διοικητική υποστήριξη των ΟΤΑ Α' βαθμού από έτερους δήμους για την άσκηση των αρμοδιοτήτων των Τεχνικών Υπηρεσιών και των Υπηρεσιών Δόμησης. Το μέτρο της διοικητικής υποστήριξης έχει λήξει οριστικά και από 01.7.2020 οι δήμοι ασκούν αυτοδύναμα όλες τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στον Ν. 3852/2010.

Με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Ν. 4674/2020 (Α' 53), επιχειρείται να δοθεί λύση στην επί μακρόν διοικητική υποστήριξη των ΟΤΑ Α' Βαθμού από έτερους δήμους για την άσκηση των αρμοδιοτήτων των Τεχνικών Υπηρεσιών και των Υπηρεσιών Δόμησης και εκ μέρους των δήμων υπήρξε ένας σχεδιασμός και προετοιμασία για την εφαρμογή νέων εργαλείων διοικητικής υποστήριξης άσκησης των αρμοδιοτήτων αυτών.

Επειδή υπολείπονται, όμως, κάποια, επιπλέον, βήματα για την επιτυχή ολοκλήρωση του εγχειρήματος, με τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 72 του Ν. 4745/2020 (Α' 214) το άρθρο 376 του Ν. 4700/2020 (Α' 127) αναδιαμορφώθηκε, μετά από σχετικές τροποποιήσεις που ισχύουν αναδρομικά από την 1η Νοεμβρίου 2020. Σύμφωνα με τις ως άνω νέες ρυθμίσεις, η 1η Οκτωβρίου 2021 προσδιορίζεται ως το νέο χρονικό σημείο έναρξης εφαρμογής τους⁴. Εκτός των περιπτώσεων ανάθεσης, σύναψης, εποπτείας και επίβλεψης δημοσίων μελετών και έργων, οι ΟΤΑ Α' Βαθμού, που κατά τη δημοσίευση του Ν. 4674/2020 (11.3.2020) ασκούν τις αρμοδιότητες των τεχνικών τους Υπηρεσιών με διοικητική υποστήριξη από έτερο δήμο (όπως οι μικροί δήμοι - νησιά της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου) ή ασκούν τις αρμοδιότητες των υπηρεσιών δόμησης, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 95 του Ν. 3852/2010 (Α' 87), μπορούν να συμβάλλονται με προγραμματική σύμβαση για τη διοικητική τους υποστήριξη σε θέματα που άπτονται αρμοδιοτήτων των Υπηρε-

⁴ Υπουργείο Εσωτερικών: Εγκύκλιος: 423/ Αθήνα, 13 Νοεμβρίου 2020/Αρ. Πρωτ.: 77221 ΘΕΜΑ: Προσδιορισμός νέου χρόνου έναρξης άσκησης μεταβιβαζόμενων αρμοδιοτήτων στους διοικητικά υποστηριζόμενους δήμους και λήξης της διοικητικής υποστήριξης - Υπηρεσίες δόμησης δήμων».

σιών αυτών, με την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τα Δίκτυα Δήμων.

Κατά αυτόν τον τρόπο, παραχωρείται σειρά τεχνικών εργαλείων στους ΟΤΑ για την επιλογή του σχήματος που οι ίδιοι θα κρίνουν ότι τους εξυπηρετεί, ανάλογα με τις τοπικές τους ιδιαιτερότητες, τις ανάγκες και τις απαιτήσεις τους.

Οι προγραμματικές συμβάσεις της περίπτωσης αυτής μπορούν να εντάσσονται στα ειδικά προγράμματα ενίσχυσης των άρθρων 69 και 71 του Ν. 4509/2017 (Προγράμματα «ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ II» και «Αντώνης Τρίτσης») ή να χρηματοδοτούνται κατά τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 100 του Ν. 3852/2010 (Α' 87).

Επιπλέον, με την πρόσφατη τροποποίηση του Ν. 4412/2016 σημαντικό εργαλείο για την ενίσχυση της διοικητικής επάρκειας των ΟΤΑ είναι η δυνατότητα που εισάγεται με το άρθρο 119 του Ν. 4412/2016 **Συμβάσεις ενεργειών τεχνικής βοήθειας** (νέο άρθρο 52): Ειδικότερα, με την παρ. 2 δίνεται στις αναθέτουσες Αρχές η δυνατότητα ανάθεσης δημόσιας σύμβασης ενεργειών τεχνικής βοήθειας, που ανατίθεται στο πλαίσιο εκτέλεσης συγχρηματοδοτούμενων έργων, μέχρι του ποσού των 60.000 ευρώ κατόπιν προηγούμενης πρόσκλησης τριών, τουλάχιστον, εγγεγραμμένων σε αντίστοιχο μητρώο, οικονομικών φορέων.

Κομβικό εργαλείο είναι η δυνατότητα που παρέχεται στους ΟΤΑ να χρησιμοποιήσουν ιδιωτικές εταιρείες για την επίβλεψη των έργων υποδομής που υλοποιούν. Με την πρόσφατη τροποποίηση είναι δυνατή η ανάθεση της παρακολούθησης και επίβλεψης έργου σε ιδιώτες. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 57 Διοίκηση του έργου - Παρακολούθηση και επίβλεψη του οποίου αντικαθιστά το άρθρο 136 του Ν. 4412/2016, προβλέπεται ότι:

«Η επίβλεψη των παρ. 1 και 2 δύναται να ασκηθεί, εφόσον προβλέπεται στη διακήρυξη, από πιστοποιημένο ιδιωτικό φορέα επίβλεψης (ΙΦΕ). Ο ΙΦΕ είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ένωση προσώπων, ο οποίος είναι εγγεγραμμένος στα οικεία μητρώα του Π.Δ. 71/2019 (Α' 112) και διαθέτει τις εξειδικευμένες γνώσεις που είναι αναγκαίες για την παρακολούθηση και επίβλεψη του έργου. Κάθε υποψήφιος ανάδοχος υποχρεούται να δηλώνει με την προσφορά του τον ΙΦΕ, στον οποίο θα ανατεθεί η επίβλεψη της εκτέλεσης της σύμβασης, εφόσον αυτή κατακυρωθεί στον ίδιο».

Εκπόνηση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ΟΤΑ

Για τη συμβουλευτική - επιστημονική υποστήριξή τους, στην εκπόνηση του Επιχειρησιακού τους Προγράμματος, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' και Β' Βαθμού μπορούν:

- ▶ Να συμβάλλονται με τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης κατά τις διατάξεις του άρθρου 12 του Ν. 4412/2016.
- ▶ Να αναθέτουν την υποστήριξή τους σε εξωτερικούς συμβούλους κατά τις κείμενες διατάξεις περί αναθέσεων του Ν. 4412/2016.
- ▶ Με την τροποποίηση του Ν. 4412/2016 των δημοσίων συμβάσεων, για την υλοποίηση των αναγκαίων δράσεων για την εκπόνηση των ΕΠ των ΟΤΑ παρέχονται οι παρακάτω δυνατότητες:
- ▶ Εισάγεται η έννοια των «Δημοσίων Συμβάσεων ήσσονος αξίας», δηλαδή των συμβάσεων με εκτιμώμενη αξία μέχρι δύο χιλιάδες πεντακόσια (2.500) ευρώ (χωρίς ΦΠΑ), οι οποίες διαθέτουν αυξημένη ευελιξία και ταχύτατες διαδικασίες για την ανάθεσή τους (νέο άρθρο 1).
- ▶ Στο άρθρο 34 του Ν. 4412/2016 Ηλεκτρονικός πλειστηριασμός (νέο άρθρο 3), με την παρ. 11 επιδιώκεται η ευρύτερη χρήση του εργαλείου του ηλεκτρονικού πλειστηριασμού, με

σκοπό την επίτευξη ανταγωνιστικών τιμών στις συμβάσεις προμηθειών και γενικών υπηρεσιών. Για τον λόγο αυτό, αναφέρεται η χορήγηση εξουσιοδότησης για την έκδοση υπουργικών αποφάσεων στον Υπουργό Ανάπτυξης και Επενδύσεων για τις συμβάσεις προμηθειών και γενικών υπηρεσιών και στον Υπουργό Υγείας, ειδικά για την προμήθεια ιατροτεχνολογικών, υγειονομικών και φαρμακευτικών αγαθών και την παροχή συναφών υπηρεσιών, ώστε να καθίσταται υποχρεωτική η χρήση ηλεκτρονικών πλειστηριασμών για συγκεκριμένες κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών.

- ▶ Στο άρθρο 36 του Ν. 4412/2016 ΕΣΗΔΗΣ (νέο άρθρο 4) βασική επιδίωξη είναι η επέκταση της υποχρεωτικής, για τις αναθέτουσες Αρχές και τους οικονομικούς φορείς, χρήσης των ηλεκτρονικών εργαλείων ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων σε όλες τις διαδικασίες ανάθεσης δημόσιας σύμβασης με εκτιμώμενη αξία δαπάνης μεγαλύτερης των τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ. Επίσης, εισάγεται η υποχρέωση των αναθετουσών Αρχών να υποβάλλουν στις τρεις ΕΚΑΑ της χώρας το πρόγραμμα δημοσίων συμβάσεων, που σκοπεύουν να αναθέσουν κατά το επόμενο έτος. Η υποχρέωση αυτή εξαρτάται από την έκδοση σχετικής απόφασης του εκάστοτε αρμόδιου υπουργού και του υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης, με την οποία ορίζονται τα ειδικότερα διαδικαστικά ζητήματα καθώς και ο τρόπος δημοσίευσης του προγράμματος προς τους ενδιαφερόμενους οικονομικούς φορείς καθώς και το εύρος της δημοσιευόμενης πληροφορίας.
- ▶ Στον νέο νόμο θεσπίζονται ειδικές ρυθμίσεις σχετικά με τις κεντρικές δραστηριότητες αγορών και τον προγραμματισμό δημοσίων συμβάσεων (νέο άρθρο 7).
- ▶ Στο άρθρο 45 του Ν. 4412/2016 Συγκρότηση και τήρηση φακέλου δημόσιας σύμβασης (νέο άρθρο 10) προβλέπεται πλέον η υποχρεωτική τήρηση και επικαιροποίηση ηλεκτρονικού φακέλου δημόσιας σύμβασης στο ΕΣΗΔΗΣ, όταν η διαδικασία ανάθεσης γίνεται μέσω του ΕΣΗΔΗΣ.
- ▶ Αυξάνεται η ευελιξία των ΟΤΑ αναφορικά με την Απευθείας Ανάθεση (άρθρο 118 του Ν. 4412/2016 - νέο άρθρο 50). Συγκεκριμένα αυξάνεται το χρηματικό όριο από τις 20.000 ευρώ στις 30.000 ευρώ για τις συμβάσεις προμηθειών και γενικών υπηρεσιών και 60.000 ευρώ για τις συμβάσεις έργων και τις συμβάσεις των άρθρων 107-110 του Ν. 4412/2016.
- ▶ Επιπρόσθετα, προβλέπεται αντίστοιχο χρηματικό όριο ύψους 60.000 ευρώ για τις συμβάσεις προμηθειών, έργου και υπηρεσιών που αφορούν σε έργα που σχετίζονται με την ανάπτυξη ή την υποστήριξη της ανάπτυξης εφαρμογών ή υποδομών ΤΠΕ, που αφορούν στην υλοποίηση έργων ΤΠΕ, με αντικείμενο την εξασφάλιση της διαλειτουργικότητας των ψηφιακών υπηρεσιών και τον εκσυγχρονισμό των ψηφιακών εργαλείων της Κεντρικής Διοίκησης.

5.5.2.3 Συνεργασία Φορέων Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την Άσκηση των Αρμοδιοτήτων των ΟΤΑ

Με βάση τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 100 του Ν. 3852/2010, εκτός των περιπτώσεων της παρ. 1 του ίδιου άρθρου, οι ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, οι Σύνδεσμοι Δήμων, τα δίκτυα δήμων και τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου των ΟΤΑ μπορούν να συμβάλλονται με τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την υλοποίηση αυτοδιοικητικών αρμοδιοτήτων και την παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες.

Με τις διατάξεις αυτές θεσμοθετείται η συνεργατική υλοποίηση αυτοδιοικητικών αρμοδι-

οτήτων, μέσω της ανάθεσης υποστήριξης κατά την άσκηση αρμοδιοτήτων των ΟΤΑ, των συνδέσμων δήμων και των ΝΠΔΔ των ΟΤΑ στους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς μέσω προγραμματικής σύμβασης. Ως υπηρεσίες δεκτικές υποστήριξης νοούνται, ιδίως, οι διοικητικές μονάδες / δομές / υπηρεσίες των ΟΤΑ, η οικονομική υπηρεσία, οι υπηρεσίες βεβαίωσης και είσπραξης τελών, δικαιωμάτων, εισφορών και προστίμων κ.ά.

Σε κάθε περίπτωση, η καθεαυτή άσκηση της αρμοδιότητας παραμένει και ασκείται από τον οικείο ΟΤΑ (ή σύνδεσμο δήμων ή ΝΠΔΔ, κατά περίπτωση), η δε προγραμματική σύμβαση με τον Αναπτυξιακό Οργανισμό εξυπηρετεί την ανάθεση υποστηρικτικών υπηρεσιών (π.χ. προσωπικό ή μέσα).

5.5.2.4 Συνεργασία με τον Οργανισμό Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (ΟΦΥΠΕΚΑ)

Σύμφωνα με το άρθρο 37 του Ν. 4685/2020 (Α' 92), ο ΟΦΥΠΕΚΑ δύναται να συνάπτει προγραμματικές συμβάσεις με τους ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού και τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης για τις ΜΔΠΠ της χωρικής αρμοδιότητάς τους, ενδεικτικό αντικείμενο των οποίων είναι:

- ▶ Η συμμετοχή στον τοπικό αντιπυρικό σχεδιασμό στις περιοχές ευθύνης τους
- ▶ Η συνεργασία για θέματα ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης του πληθυσμού για τις προστατευόμενες περιοχές
- ▶ Προώθηση της αξιοποίησης χρηματοδοτικών εργαλείων για την προώθηση νέων τοπικών αναπτυξιακών προτύπων και δράσεων και της υποστήριξης οικοτουριστικών προγραμμάτων
- ▶ Η σύνταξη μελετών, η κατάρτιση σχεδίων και η διεξαγωγή ερευνών καθώς και η εφαρμογή της εκτέλεση τεχνικών ή άλλων έργων που περιλαμβάνονται στα οικεία σχέδια διαχείρισης.

5.5.2.5 Συνεργασία με τους Φορείς Διοίκησης και Εκμετάλλευσης Λιμένων

Με το άρθρο 25 του Ν. 2971/2001 (Α' 285), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 21 του Ν. 4690/2020, ορίζεται ότι για τη μελέτη και εκτέλεση λιμενικών έργων στη ζώνη λιμένα, τον σχεδιασμό και την υλοποίηση αναπτυξιακών προγραμμάτων καθώς και για την παροχή υπηρεσιών στη ζώνη αυτή, οι φορείς διοίκησης και εκμετάλλευσης λιμένων (Οργανισμοί Λιμένων και Δημοτικά Λιμενικά Ταμεία) μπορούν να συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις με τους ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού και τους Συνδέσμους Δήμων, τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης καθώς και με φορείς του δημόσιου τομέα.

Στις συμβάσεις αυτές είναι δυνατή η συμμετοχή και επιστημονικών φορέων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που εποπτεύονται από το Δημόσιο, υπό την ιδιότητα των εκ τρίτου συμβαλλομένων. Κατά τα λοιπά, εφαρμόζονται οι διατάξεις των παραγράφων 2 περ. Α' έως Γ', 3 και 4 του άρθρου 100 του Ν. 3852/2010 (Α' 87).

5.5.2.6 Αναπτυξιακοί Οργανισμοί

Με τις διατάξεις του άρθρου 2 του Ν. 4674/2020 προβλέπεται η σύσταση Αναπτυξιακών Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ως νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου ειδικού σκοπού, τα οποία λειτουργούν υπέρ του δημοσίου συμφέροντος, υπό τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας. Η επιλογή αυτή του νομοθέτη, σαφώς, αντιδιαστέλλει τα νέα νομικά πρό-

σωπα από τις υφιστάμενες Αναπτυξιακές Εταιρείες, οι οποίες αποτελούν επιχειρήσεις ΟΤΑ, έχουσες περιορισμένο σκοπό σύστασης και αρμοδιότητες. Τα νέα αυτά νομικά πρόσωπα φιλοδοξούν να αποτελέσουν κεντρικούς μοχλούς ανάπτυξης των τοπικών κοινωνιών, να δημιουργήσουν ισχυρή προστιθέμενη αξία και να αποτελέσουν εταίρους στη συνεργατική εκτέλεση, από κοινού με τους ΟΤΑ, της δημοτικής και περιφερειακής πολιτικής, όπως συνάγεται από το πλέγμα διατάξεων στο οποίο εντάσσεται η σύστασή τους (Κεφάλαιο Α' Ν. 4674/2020), υποστηρίζοντας την άσκηση πληθώρας αυτοδιοικητικών αρμοδιοτήτων. Οι Αναπτυξιακοί Οργανισμοί απολαμβάνουν διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας -αλλά όχι αυτονομίας- αφού ρητά ο νομοθέτης επεμβαίνει στη σύνθεση του μετοχικού κεφαλαίου και μέσω αυτού στην εκλογή της διοίκησης. Ο ρητός καθορισμός της σύνθεσης του μετοχικού κεφαλαίου επιτυγχάνει την έμμεση εκλογή της διοίκησης κατά τρόπο σταθερό και όχι συμπτωματικό (βλ. Γνωμ. ΝΣΚ 338/2003, η οποία έχει γίνει αποδεκτή από τον αρμόδιο υπουργό).

Επιπλέον, ο νομοθέτης επεμβαίνει:

- α) Στη διάρθρωση της διοικητικής δομής, προβλέποντας Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών
- β) Στα ζητήματα στελέχωσης με το απαιτούμενο προσωπικό
- γ) Στα προσόντα των θέσεων ευθύνης

Από την κατάσταση των εν λόγω διατάξεων, σαφώς συνάγεται ότι οι Αναπτυξιακοί Οργανισμοί τίθενται υπό τον έλεγχο των μετόχων ΟΤΑ, αφού οι επιλογές αυτές κατατείνουν στην άσκηση αποφασιστικής επιρροής και ελέγχου επί των νομικών αυτών προσώπων. Επισημαίνεται ότι η παρεχόμενη ευελιξία στη λειτουργία των Αναπτυξιακών Οργανισμών τίθεται αποκλειστικά για την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος και υπό την αίρεση της χρηστής δημοσιονομικής διοίκησης, τούτου αποδεικνυόμενου από τις ρητές προβλέψεις ότι οι νέες αυτές εταιρικές μορφές κατά τη λειτουργία τους δεν επιβαρύνουν το Δημόσιο ή τους μετόχους ΟΤΑ σε καμία περίπτωση (δεν επιχορηγούνται και δεν μεταφέρονται τυχόν χρέη ή προσωπικό κατά τη λύση τους).

Σκοπός, Συμμετέχοντες, Μετοχικό Κεφάλαιο

Ειδικότερα, **οι Αναπτυξιακοί Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι ανώνυμες εταιρείες ειδικού σκοπού των ΟΤΑ**, οι οποίες λειτουργούν υπέρ του δημοσίου συμφέροντος.

Σκοπός των Αναπτυξιακών Οργανισμών είναι, κυρίως:

- α) Η από κοινού με τους ΟΤΑ **εφαρμογή της αναπτυξιακής πολιτικής** προς όφελος των τοπικών κοινωνιών
- β) Η **ενίσχυση της διοικητικής και τεχνικής επάρκειας των ΟΤΑ**, μέσω της επιστημονικής, συμβουλευτικής και τεχνικής υποστήριξης
- γ) Η ωρίμανση και εκτέλεση έργων υποδομής
- δ) Η **υλοποίηση δράσεων και έργων που εντάσσονται στους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης της Ατζέντας 2030 του ΟΗΕ**
- ε) Η εκτέλεση έργων και η **παροχή υπηρεσιών ψηφιακής σύγκλισης**
- στ) Η **εν γένει υποστήριξη των ΟΤΑ** στην υλοποίηση αυτοδιοικητικών αρμοδιοτήτων
- ζ) Η **προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης**, η συμμετοχή τους σε αντίστοιχα προγράμματα και η εφαρμογή των σχετικών πολιτικών.

Για την επίτευξη των σκοπών τους, οι Αναπτυξιακοί Οργανισμοί αναλαμβάνουν την εκτέ-

λωση δράσεων κρατικών ενισχύσεων, αξιοποιούν χρηματοδοτικά εργαλεία και διαχειρίζονται αναπτυξιακά, επενδυτικά και ειδικά προγράμματα, χρηματοδοτούμενα από εθνικούς ή ενωσιακούς πόρους.

Η εδαφική περιφέρεια των Αναπτυξιακών Οργανισμών δεν ταυτίζεται, απαραίτητως, με την εδαφική περιφέρεια των μετόχων ΟΤΑ και των ενώσεών τους, αλλά αποτελεί αντικείμενο καταστατικής ρύθμισης. Ωστόσο, η εδαφική περιφέρεια δεν μπορεί να είναι μικρότερη από την εδαφική περιφέρεια των μετόχων ΟΤΑ ή/και των ενώσεών τους.

Στο μετοχικό κεφάλαιο των Αναπτυξιακών Οργανισμών μετέχουν περισσότεροι του ενός Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή/και Περιφερειακές Ενώσεις Δήμων.

Είναι, επίσης, δυνατή η συμμετοχή των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης, της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος, της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδος, της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης και των Δικτύων και των Συνδέσμων Δήμων, υπό την προϋπόθεση ότι οι ΟΤΑ και οι Περιφερειακές Ενώσεις Δήμων κατέχουν την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου, αποκλειόμενης, σε κάθε περίπτωση, της συμμετοχής ιδιωτών. Στο μετοχικό κεφάλαιο μπορούν να συμμετέχουν και φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα, επιστημονικοί φορείς, επιμελητήρια, φορείς συλλογικών κοινωνικών, περιβαλλοντικών, πολιτιστικών και οικονομικών συμφερόντων, συνεταιρισμοί και ενώσεις αυτών, υπό την προϋπόθεση ότι εκπροσωπούν αθροιστικά ποσοστό μικρότερο του τρία τοις εκατό (3%).

Κατ' εξαίρεση, οι περιφέρειες και οι δήμοι με πληθυσμό άνω των πενήντα χιλιάδων (50.000) κατοίκων, με βάση τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής, μπορούν να συστήσουν μονομετοχικό Αναπτυξιακό Οργανισμό, εισφέροντας το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου».

Αντικείμενο Δραστηριότητας

Οι Αναπτυξιακοί Οργανισμοί δεν επιχορηγούνται άμεσα ή έμμεσα από τους ΟΤΑ ή τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

Σύμφωνα με διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 100 του Ν. 3852/2010 «Πρόγραμμα Καλλικράτης» (ΦΕΚ Α' 87/07.06.2010), όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 21 του Ν. 4690/2020 «ΦΕΚ Α' 104/30.05.2020» (Μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις), ορίζεται ρητά ότι «...οι ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, οι Σύνδεσμοι Δήμων, τα δίκτυα δήμων και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου των ΟΤΑ μπορούν να συμβάλλονται με τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την υλοποίηση αυτοδιοικητικών αρμοδιοτήτων και την παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες».

Συνεπώς, οι Αναπτυξιακοί Οργανισμοί συμβάλλουν στην υλοποίηση αυτοδιοικητικών αρμοδιοτήτων και έχουν ως σκοπό κυρίως την επιστημονική, συμβουλευτική και τεχνική υποστήριξη των ΟΤΑ και των ενώσεών τους, την υποστήριξη και εφαρμογή της αναπτυξιακής πολιτικής των δήμων και των περιφερειών, την ωρίμανση έργων υποδομής και την υλοποίηση πολιτικών κοινωνικής συνοχής, ψηφιακής σύγκλισης και αειφόρου ανάπτυξης (ενδεικτικά και όχι περιοριστικά).

Προς εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος και της αναπτυξιακής πολιτικής, οι Αναπτυξιακοί Οργανισμοί μπορούν να υποστηρίξουν τους ΟΤΑ, στην άσκηση ευρέος φάσματος αρμοδιοτήτων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Σύμφωνα με την εγκύκλιο 200/2020 «Στρατηγική αναπτυξιακή προοπτική των ΟΤΑ - Σύσταση και λειτουργία Αναπτυξιακών Οργανισμών» ενδεικτικά, αναφέρεται ότι οι Αναπτυξιακοί Οργανισμοί έχουν τη δυνατότητα:

- ▶ Επιστημονικής, συμβουλευτικής και τεχνικής υποστήριξης των ΟΤΑ και των ενώσεων τους (αποτελούν, δηλαδή, τον θεσμοθετημένο σύμβουλο των ΟΤΑ για θέματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων τους).
- ▶ Ωρίμανσης έργων (η περίοδος της προπαρασκευής του έργου που καλύπτει χρονικά όλο το φάσμα σχεδιασμού, της σύνταξης μελετών, τη λήψη απαιτούμενων αδειοδοτήσεων, την εξασφάλιση πόρων κ.ά., η οποία ξεκινάει από τον γενικό προγραμματισμό και καταλήγει στη διακήρυξη της δημοπρασίας).
- ▶ Υλοποίησης πολιτικών κοινωνικής συνοχής (ενδεικτικά: δράσεις μετριασμού ή άρσης του κοινωνικού αποκλεισμού, όπως λειτουργία κοινωνικών παντοπωλείων και φαρμακείων, δράσεις κοινωνικής ένταξης ευπαθών ομάδων και μεταναστών κ.ά.).
- ▶ Υλοποίησης πολιτικών ψηφιακής σύγκλισης (αναζήτηση, επιλογή και εφαρμογή, διαχείριση, λειτουργία, ανάπτυξη, ολοκληρωμένων λύσεων και υπηρεσιών στους τομείς της ηλεκτρονικής, των τηλεπικοινωνιών, της πληροφοριακής, του διαδικτύου, καθώς και τον σχεδιασμό, εκτέλεση και διαχείριση αναπτυξιακών προγραμμάτων ψηφιακής σύγκλισης).
- ▶ Βιώσιμης ανάπτυξης (υλοποίηση σχεδίων βιώσιμης αστικής κινητικότητας μέσα από συστήματα μεταφορών χαμηλών ή μηδενικών εκπομπών ρύπων, αξιοποίηση ΑΠΕ, εφαρμογή αναπτυξιακών σχεδίων νέων τεχνολογιών και διαδικασιών για τη βιοοικονομία, εναλλακτική διαχείριση βιολογικών αποβλήτων - βιοενέργεια).
- ▶ Ανάληψης καθηκόντων τεχνικής υπηρεσίας των ΟΤΑ (σύναψη, εποπτεία και επίβλεψη δημοσίων συμβάσεων μελετών και έργων - άρθρο 3 του Ν. 4674/2020 «Στρατηγική αναπτυξιακή προοπτική των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ρύθμιση ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών και άλλες διατάξεις» - ΦΕΚ Α' 53/11.03.2020).
- ▶ Διοικητικής υποστήριξης Τεχνικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δόμησης των ΟΤΑ (για δήμους, οι οποίοι την 11.3.2020 ασκούσαν τις λοιπές αρμοδιότητες των Υπηρεσιών αυτών (πλην των διαδικασιών σύναψης, εποπτείας και επίβλεψης δημοσίων συμβάσεων μελετών και έργων) μέσω διοικητικής υποστήριξης από έτερο δήμο - άρθρο 4 του Ν. 4674/2020).
- ▶ Εκπόνησης επιχειρησιακών προγραμμάτων ΟΤΑ (άρθρο 7 του Ν. 4674/2020).
- ▶ Υποστήριξης των ΟΤΑ κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους (συμβατικές αναθέσεις υποστήριξης κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων των ΟΤΑ - άρθρο 8 παρ. 2 του Ν. 4674/2020).

Διοικητικό Συμβούλιο

Οι Αναπτυξιακοί Οργανισμοί διοικούνται από διοικητικό συμβούλιο, το οποίο εκλέγεται από τη γενική συνέλευση των μετόχων, κατά τις διατάξεις του Ν. 4548/2018 «Αναμόρφωση του δικαίου των ανωνύμων εταιρειών (νέος νόμος περί Ανωνύμων Εταιριών)» (ΦΕΚ Α' 104/13.06.2018).

Εξαιρουμένου του προέδρου, ο διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας και τα εκτελεστικά μέλη του διοικητικού συμβουλίου, όπως ορίζονται στο οικείο καταστατικό, δεν μπορεί να είναι αιρετοί εκπρόσωποι των δημοτικών συμβουλίων των μετόχων ΟΤΑ. Πλην των με-

λών του προηγούμενου εδαφίου, τα λοιπά μέλη του συμβουλίου δεν δικαιούνται αμοιβής ή άλλων παροχών.

Τα εκτελεστικά μέλη του διοικητικού συμβουλίου, όπως ορίζονται στο οικείο καταστατικό, και ο γενικός διευθυντής κατέχουν υποχρεωτικά αποδεδειγμένη εργασιακή εμπειρία στον σχεδιασμό, την εκτέλεση / εφαρμογή αναπτυξιακών προγραμμάτων και την επιχειρηματική, οικονομική και γενικότερα βιώσιμη ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών.

Στελέχωση

Το προσωπικό των Αναπτυξιακών Οργανισμών διακρίνεται σε τακτικό και έκτακτο. Το τακτικό προσωπικό προσλαμβάνεται για την κάλυψη θέσεων βάσει Κανονισμού εσωτερικής υπηρεσίας (ΚΕΥ). Στον ΚΕΥ προβλέπεται υποχρεωτικά Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών. Η στελέχωση των θέσεων του ΚΕΥ με τακτικό προσωπικό γίνεται κατά τις διατάξεις των άρθρων 14 και επόμενα του Ν. 2190/1994 «Σύσταση ανεξάρτητης Αρχής για την επιλογή προσωπικού και ρύθμιση θεμάτων διοίκησης» (ΦΕΚ Α' 28/03.03.1994).

Με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου είναι επίσης δυνατή η σύναψη συμβάσεων μίσθωσης έργου.

Για την επικουρία του προέδρου του διοικητικού συμβουλίου μπορεί να συστήνεται μια (1) θέση ειδικού συμβούλου με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου με αποδεδειγμένη εμπειρία σε θέματα δημόσιας διοίκησης και αναπτυξιακής πολιτικής στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ο ειδικός σύμβουλος προσλαμβάνεται με απόφαση του προέδρου.

Ο γενικός διευθυντής και ο προϊστάμενος της Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών ορίζονται με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου. Η θητεία τους ακολουθεί τη θητεία του διοικητικού συμβουλίου και μπορεί να ανανεώνεται.

Έως 30.4.2021, οι δήμοι, οι περιφερειακές ενώσεις τους και οι περιφέρειες μπορούν να λάβουν αποφάσεις για τη σύσταση Αναπτυξιακού Οργανισμού, για την προσαρμογή των υφιστάμενων αναπτυξιακών ανωνύμων εταιρειών και των δικτύων δήμων ή περιφερειών στις διατάξεις του άρθρου αυτού ή για τη συμμετοχή τους σε Αναπτυξιακούς Οργανισμούς.

Οι αποφάσεις αυτές λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών του οικείου συμβουλίου. Λειτουργούσες αναπτυξιακές εταιρείες των ΟΤΑ και δίκτυα δήμων ή περιφερειών που μετατρέπονται σε Αναπτυξιακούς Οργανισμούς οφείλουν να προσαρμόζουν τη μετοχική τους σύνθεση κατά την παράγραφο 2 του Ν. 3845/2010 (ΦΕΚ Α' 65/06.05.2010). Μετά τη μετατροπή αναπτυξιακής εταιρείας ή δικτύου σε Αναπτυξιακό Οργανισμό, οι τελευταίοι καθίστανται καθολικοί διάδοχοι. Αναπτυξιακές ανώνυμες εταιρείες ΟΤΑ, και δίκτυα που λειτουργούν και δεν μετατρέπονται σε Αναπτυξιακούς Οργανισμούς, συνεχίζουν να λειτουργούν και να διέπονται από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, υπό την επιφύλαξη της παραγράφου 2 του άρθρου 121 και της παραγράφου 8 του άρθρου 265 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Ν. 3463/2006 - ΦΕΚ Α' 114/08.06.2006).

5.5.3 Θεσμικό Πλαίσιο: νομοσχέδια και πρόσφατη νομοθεσία

5.5.3.1 Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών «Η Ελλάδα σε Κίνηση: Βιώσιμη Αστική Κινητικότητα - Μικροκινητικότητα και άλλες διατάξεις»

Πρόκειται για Σχέδιο Νόμου για τα ΣΒΑΚ, τις Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας και τη Μικροκινητικότητα.

Ως προς τα ΣΒΑΚ, αυτό το σχέδιο νόμου αφορά κυρίως στη διαδικασία εκπόνησης και έγκρισής τους.

Το Σχέδιο Νόμου καθιστά την εκπόνηση ΣΒΑΚ υποχρεωτική, χρηματοδότηση δεν προβλέπεται. Υποχρεώνονται να εκπονήσουν ΣΒΑΚ, σύμφωνα με το άρθρο 1, κάθε πόλη μεγαλύτερη των 30.000 κατοίκων, κάθε δήμος που βρίσκεται στις δύο μητροπόλεις Αθήνας και Θεσσαλονίκης (περιοχές αρμοδιότητας του ΟΑΣΑ και του ΟΣΕΘ) ανεξαρτήτως μεγέθους πληθυσμού, καθώς και το σύνολο των περιφερειών. Με τον νέο νόμο υποχρεώνονται να εκπονήσουν ΣΒΑΚ και οι περιφέρειες, διότι έτσι πιθανότατα θα καλυφτεί η συνολική επιφάνεια της επικράτειας, έστω και αν κάποιοι δήμοι καθυστερήσουν.

Σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 2 του σχεδίου νόμου «το Τμήμα Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών βεβαιώνει την περάτωση των επιμέρους ενεργειών της φάσης προετοιμασίας και της φάσης ανάπτυξης του κύκλου ΣΒΑΚ».

5.5.3.2 Σχέδιο Νόμου «Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης και άλλες διατάξεις»

Αναγνωρίζεται η ανάγκη «της αποκέντρωσης του συστήματος διακυβέρνησης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης» (άρθρο 6) και ότι οι περιφέρειες και οι δήμοι συμμετέχουν στον σχεδιασμό και την εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής ΕΕΚ και ΔΒΜ σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Η **Περιφέρεια** κατάρτιζει, στο πλαίσιο του περιφερειακού αναπτυξιακού προγράμματός της, το περιφερειακό πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης, με βάση το αντίστοιχο Εθνικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης, κατά τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 4. Το περιφερειακό πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης περιλαμβάνει ιδίως επενδύσεις, προγράμματα ή επί μέρους δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και γενικότερα δράσεις εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής Δια Βίου Μάθησης σε περιφερειακό επίπεδο.

Η **Περιφέρεια** εφαρμόζει το περιφερειακό πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης και διαχειρίζεται την εφαρμογή της πολιτικής και των κανόνων της παραγράφου 2 του άρθρου 4 που αφορούν στην επαγγελματική κατάρτιση στην περιφέρειά της. Στις αρμοδιότητές της περιλαμβάνονται ιδίως:

α) Η συγκρότηση, με απόφαση του Περιφερειακού Συμβουλίου, Περιφερειακής Επιτροπής Επαγγελματικής Κατάρτισης, με αρμοδιότητα τη διατύπωση εισηγήσεων στο Περιφερειακό Συμβούλιο για θέματα επαγγελματικής κατάρτισης και σύνδεσής της με την αγορά εργασίας και ιδίως για τη διερεύνηση και εκτίμηση των ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων της αγοράς εργασίας της περιφέρειας και την ιεράρχηση των επαγγελματικών ειδικοτήτων που πρέπει να λειτουργήσουν στα ΙΕΚ, στα ΚΕΚ και γενικότερα στις σχολές επαγγελματικής κατάρτισης. Οι σχετικές αποφάσεις του Περιφερειακού Συμβουλίου λαμβάνονται υπόψη κατά την εκπόνηση του Εθνικού Προγράμματος Δια Βίου

Μάθησης και του περιφερειακού προγράμματος Δια Βίου Μάθησης που προβλέπεται στην παράγραφο 1. Στην Επιτροπή αυτή συμμετέχουν εκπρόσωποι των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων εργαζομένων και εργοδοτών και των λοιπών κοινωνικών φορέων που αντιστοιχούν στους αναπτυξιακούς τομείς της περιφέρειας, εκπρόσωπος της αντίστοιχης Περιφερειακής Ένωσης Δήμων και εκπρόσωπος των ΚΠΑ της Περιφέρειας που ορίζεται από τον ΟΑΕΔ.

β) Η λειτουργία και η διαχείριση των δημόσιων ΙΕΚ, που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης, στο πλαίσιο προγραμματικών συμβάσεων, κατά τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 12.

Ο Δήμος καταρτίζει, στο πλαίσιο του τοπικού αναπτυξιακού προγράμματός του, το τοπικό πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης, με βάση το Εθνικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης που προβλέπεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 4 και το αντίστοιχο περιφερειακό πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης που προβλέπεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 7. Το τοπικό πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης περιλαμβάνει, ιδίως, επενδύσεις, προγράμματα ή επί μέρους δράσεις γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων και γενικότερα δράσεις εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής Δια Βίου Μάθησης σε τοπικό επίπεδο, όπως είναι:

α) Οι δραστηριότητες σύνδεσης των σχολικών μονάδων με την κοινωνία.

β) Οι δράσεις επιμόρφωσης ενηλίκων, ιδίως σε τομείς της δημόσιας υγείας, του πολιτισμού, του αθλητισμού, του περιβάλλοντος, της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών και οι δράσεις επιμόρφωσης της νέας γενιάς και της τρίτης ηλικίας, καθώς και η δημιουργία σχολών γονέων.

γ) Οι δράσεις προώθησης της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας, μέσω της σύνδεσης με την τοπική οικονομία.

Ο Δήμος εφαρμόζει το τοπικό πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης και διαχειρίζεται την εφαρμογή των πολιτικών και των κανόνων που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 4 που αφορούν στη γενική εκπαίδευση ενηλίκων στην περιφέρεια του δήμου. Στις αρμοδιότητές του περιλαμβάνονται ιδίως:

α) Η ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Δια Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ), που οργανώνονται στο πλαίσιο της υπηρεσιακής μονάδας που ασκεί αρμοδιότητες Δια Βίου Μάθησης ή νομικού προσώπου του δήμου και εφαρμόζουν το τοπικό πρόγραμμα δια βίου μάθησης.

β) Η λειτουργία και διαχείριση τοπικών δομών και η εφαρμογή προγραμμάτων της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης, στο πλαίσιο προγραμματικών συμβάσεων, κατά τις διατάξεις της περίπτωσης Α' της παραγράφου 6 του άρθρου 21.

γ) Η εφαρμογή προγραμμάτων των ΚΠΕ του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, στο πλαίσιο προγραμματικών συμβάσεων, κατά τις διατάξεις της περίπτωσης Β' της ίδιας παραγράφου.

5.5.3.3 Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική στον Νησιωτικό Χώρο και λοιπές διατάξεις

Η Εθνική Στρατηγική για την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική στον Νησιωτικό Χώρο, όπως ορίζεται στο άρθρο 2, εφαρμόζεται: α) στις αμιγώς νησιωτικές περιφέρειες δηλαδή: Κρήτη, Ιόνιο, Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, β) στις περιφέρειες με νησιωτικά συμπλέγματα ή μεμονωμένα νησιά, δηλαδή: Ανατολική Μακεδονία - Θράκη, Θεσσαλία, Αττική, Στερεά Ελλάδα, Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Ελλάδα καθώς και γ) στην Εύβοια και τη Λευκάδα.

Η Εθνική Στρατηγική περιλαμβάνει κατ' ελάχιστο τα ακόλουθα:

- α) Αποτίμηση των αναπτυξιακών κενών ανά κατηγορία νησιωτικών περιοχών ή θεματικού πεδίου, με έμφαση στην ανάλυση των ιδιαίτερων χωρικών, οικονομικών, κοινωνικών, πληθυσμιακών και περιβαλλοντικών προκλήσεων.
- β) Διατύπωση της κεντρικής επιδίωξης και του οράματος, υπό το πρίσμα της βιώσιμης ανάπτυξης και αειφορίας στη χρήση των υλικών και άυλων πόρων.
- γ) Διατύπωση των στρατηγικών και των ειδικών αναπτυξιακών στόχων.
- δ) Διατύπωση και ανάλυση πυλώνων προτεραιότητας, με επαρκή αιτιολόγηση του περιεχομένου και συσχέτιση με προτεραιότητες και κατευθύνσεις ευρωπαϊκών και άλλων εθνικών πολιτικών και στρατηγικών, καθώς και θέσπιση δεικτών εκροών και αποτελέσματος.
- ε) Περιγραφή του μηχανισμού παρακολούθησης και αξιολόγησης.
- στ) Ανάλυση πορισμάτων διαβούλευσης, με ειδική έμφαση στον τρόπο ενεργοποίησης των τοπικών νησιωτικών κοινωνιών και φορέων, λαμβάνοντας ειδική μέριμνα για την αποτύπωση των κρίσιμων αναπτυξιακών ζητημάτων των μικρών νησιών.
- ζ) Σχέδια δράσης υλοποίησης ανά τομέα πολιτικής, συμπεριλαμβανομένου ειδικού σχεδίου δράσης για την υλοποίηση πολιτικών και παρεμβάσεων για τα μικρά και τα απομακρυσμένα νησιά.

Στο πλαίσιο υλοποίησης δράσεων της Εθνικής Στρατηγικής, καταρτίζεται από το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής ειδικό πρόγραμμα με τον τίτλο «Νέαρχος» με τους εξής στόχους:

- α) Την οικονομικά βιώσιμη ανάπτυξη των λιμένων και τη βελτίωση των βασικών υποδομών τους.
- β) Την ανάπτυξη ποιοτικών υπηρεσιών θαλασσίων ενδομεταφορών και τουρισμού.
- γ) Την ανάπτυξη ειδικών νησιωτικών περιοχών ή περιοχών που αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις της νησιωτικότητας.
- δ) Τις ασφαλείς, ποιοτικές και επαρκείς μετακινήσεις και διαβίωση των κατοίκων των νησιωτικών περιοχών.

Με το πρόγραμμα «Νέαρχος» χρηματοδοτούνται έργα δημόσιου χαρακτήρα στους παρακάτω τομείς:

- Λιμενικές υποδομές
- Υποδομές και δίκτυα διαχείρισης, μεταφοράς και διανομής ύδατος ιδίως για τα μικρά, απομακρυσμένα και άνυδρα νησιά
- Έργα διαχείρισης ενέργειας
- Θαλάσσιες ενδομεταφορές που συνδέονται με τη διασφάλιση ελάχιστης θαλάσσιας συγκοινωνιακής εξυπηρέτησης του νησιωτικού χώρου.

Πρόγραμμα χρηματοδότησης νησιωτικής επιχειρηματικότητας

Στο πλαίσιο υλοποίησης δράσεων της Εθνικής Στρατηγικής και για την προώθηση της νησιωτικής επιχειρηματικότητας, καταρτίζεται ειδικό πρόγραμμα ενίσχυσης και αναδιάρθρωσης του παραγωγικού αναπτυξιακού προτύπου νησιωτικών περιοχών (εφεξής «πρόγραμμα χρηματοδότησης νησιωτικής επιχειρηματικότητας»), μέσω του οποίου δημιουργούνται κατάλληλα χρηματοδοτικά μέσα και εργαλεία με πόρους του εθνικού και του συγχρηματοδοτούμενου Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ).

5.5.3.4 Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας «Πρώθηση της Ανακύκλωσης - Ενσωμάτωση των Οδηγιών 2018/851 της 30ης Μαρτίου 2018 για την τροποποίηση της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ για τα Απόβλητα (ΕΕ L 150/109) και 2018/852 της 30ης Μαΐου 2018 για την τροποποίηση της Οδηγίας 94/62/ΕΚ για τις Συσκευασίες και τα Απορρίμματα Συσκευασίας (ΕΕ L 150/141)»

Στο άρθρο 5 «Θέσπιση συστήματος Πληρώνω Όσο Πετάω» του Νομοσχεδίου θεσπίζεται το Σύστημα «Πληρώνω Όσο Πετάω», ως το σύστημα με το οποίο οι παραγωγοί αποβλήτων χρεώνονται με βάση την πραγματική ποσότητα των παραγόμενων από αυτούς αποβλήτων. Προβλέπεται έτσι η δυνατότητα διαμόρφωσης από τους δήμους μέρους του ενιαίου ανταποδοτικού τέλους, ανάλογα με την ποσότητα των απορριπτόμενων αποβλήτων. Σκοπός είναι το εν λόγω σύστημα να συμβάλλει στη δημιουργία κινήτρων για την αύξηση της χωριστής συλλογής ανακυκλώσιμων υλικών και βιοαποβλήτων, σύμφωνα και με τα προβλεπόμενα στην παρ. 4 του άρθρου 1 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851. Η επιλογή της εφαρμογής του συστήματος «Πληρώνω Όσο Πετάω» λαμβάνει χώρα με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου κατόπιν πρότασης της Οικονομικής Επιτροπής.

Το νέο αυτό σύστημα δημιουργεί ένα νέο πλαίσιο με το οποίο οι δήμοι θα μπορούν να διαμορφώνουν τα δημοτικά τους τέλη, ανάλογα με πόσα απόβλητα παράγει ο κάθε δημότης αλλά και ανάλογα με πόσα από αυτά ανακυκλώνει και όχι βάσει των τετραγωνικών του ακινήτου του, όπως ίσχυε μέχρι σήμερα.

Στο άρθρο 11 «Πρόληψη αποβλήτων», θεσπίζονται τα Κέντρα Δημιουργικής Επαναχρησιμοποίησης (ΚΔΕΥ), τα οποία δύνανται να δημιουργούνται από τους δήμους για τους σκοπούς της πρόληψης της δημιουργίας των αποβλήτων αλλά και της πρώιμης της επαναχρησιμοποίησής τους.

Στο άρθρο 25 «Χωριστή συλλογή και ανακύκλωση στις σχολικές μονάδες (παρ. 12 άρθρου 1 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851)», διατυπώνεται η υποχρέωση, από 01/09/2021 σε κάθε σχολική μονάδα Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης να διατίθενται κάδοι ή περιέκτες, σε συγκεκριμένα σημεία του σχολικού συγκροτήματος, προκειμένου να γίνεται χωριστή συλλογή αποβλήτων των ακόλουθων ρευμάτων: α) απόβλητα συσκευασιών, β) βιοαπόβλητα και γ) έντυπο χαρτί.

Στο άρθρο 36 «Επικίνδυνα απόβλητα παραγόμενα από νοικοκυριά», καθιερώνεται η χωριστή συλλογή των επικίνδυνων αποβλήτων στα νοικοκυριά από είδη καθημερινής χρήσης, όπως τα προϊόντα καθαρισμού (χλωρίνες κ.λπ.), τα βερνίκια, τα χρώματα κ.ά. Οι δήμοι, έως την 31 Δεκεμβρίου 2023, υποχρεούνται να οργανώνουν τη χωριστή συλλογή των αποβλήτων αυτών, είτε στα Πράσινα Σημεία τους είτε σε οποιονδήποτε άλλο αδειοδοτημένο χώρο, που υποδεικνύει ο οικείος ΦοΔΣΑ.

Στο άρθρο 64 «Συστήματα επιστροφής, συλλογής και ανάκτησης», προβλέπονται διατάξεις σχετικές με τη χωριστή συλλογή. Ειδικότερα, το αργότερο έως την 5η Ιανουαρίου 2022 οι ΟΤΑ Α' Βαθμού υποχρεώνονται να οργανώνουν τη χωριστή συλλογή των αποβλήτων συσκευασίας σε 4 ρεύματα (για πλαστικό, χαρτί, μέταλλο, γυαλί) τουλάχιστον σε Κινηματογράφους, Θέατρα, Συναυλιακούς Χώρους, Αθλητικές Εγκαταστάσεις, Εμπορικά και Συνεδριακά Κέντρα, Ξενοδοχεία, Εγκαταστάσεις Εκπαίδευσης, Νοσοκομεία - Κλινικές, Λιμάνια, Κεντρικούς Σιδηροδρομικούς Σταθμούς, Πλοία, Τράπεζες, Καταστήματα Εστίασης

και άλλες δημοτικές εγκαταστάσεις συνάθροισης κοινού. Επισημαίνεται εκ νέου ότι οι δήμοι φέρουν το κύριο βάρος προώθησης της κυκλικής οικονομίας στις κοινωνίες και συνολικά στη χώρα.

Οι ίδιοι επιφορτίζονται, επίσης, με το βάρος να φέρουν εις πέρας τους εμπροσθοβαρείς στόχους που τέθηκαν με τον νέο Εθνικό Σχεδιασμό Διαχείρισης Αποβλήτων 2020-2030. Όλη αυτή η προσπάθεια θα πρέπει να δομηθεί εξ αρχής, στη βάση του νέου ΕΣΔΑ 2020-2030 και των νεότερων διατάξεων, που προβλέπονται στα πρόσφατα νομοσχέδια και που αλλάζουν τα δεδομένα στη διαχείριση των αποβλήτων.

Σε όλη αυτή την προσπάθεια αν συμπεριληφθούν οι αντιξοότητες που έχουν δημιουργηθεί με την πανδημία Covid-19, το κύριο βάρος της διαχείρισης του οποίου έχουν αναλάβει οι δήμοι, καθώς και οι ολοένα αυξανόμενες ανάγκες των δήμων σε εξοπλισμό και ανθρώπους, καθίσταται σαφές ότι οι απαιτήσεις έχουν αυξηθεί εκθετικά και είναι αντιστρόφως ανάλογες του χρόνου που δίνεται για την προσαρμογή και των πόρων που απαιτούνται για την άμεση υλοποίηση.

5.5.3.5 Εκσυγχρονισμός, Απλοποίηση και Αναμόρφωση του Ρυθμιστικού Πλαισίου των Δημοσίων Συμβάσεων, ειδικότερες Ρυθμίσεις Προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την Ανάπτυξη, τις Υποδομές και την Υγεία (Ν. 4772/2021)

Με τη συγκεκριμένη νομοθετική ρύθμιση (Ν. 4772/2021) αναμορφώνεται κατά βάση το νομοθετικό πλαίσιο (Ν. 4412/2016, Ν. 3978/2011 και Ν. 3433/2016), που διέπει τη διαδικασία σύναψης συμβάσεων προμηθειών, υπηρεσιών και έργων φορέων του δημόσιου τομέα. Τα βασικά σημεία παρατίθενται παρακάτω:

- ▶ Παρέχονται εξουσιοδοτήσεις για περιπτώσεις προμηθειών και παροχή υπηρεσιών, κατά τις οποίες δύναται να είναι υποχρεωτική η χρήση ηλεκτρονικών πλειστηριασμών, ως προς συγκεκριμένες κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών.
- ▶ Μειώνεται σε τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ από εξήντα χιλιάδες (60.000) ευρώ που ισχύει σήμερα, η εκτιμώμενη αξία δημοσίων συμβάσεων, για τις οποίες καθίσταται υποχρεωτική, από τις αναθέτουσες Αρχές, η χρήση του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΣΗΔΗΣ), με τις οριζόμενες εξαιρέσεις. Εξειδικεύονται οι λόγοι, υπέρ των οποίων επιβάλλεται η κράτηση ύψους 0,02% στις συμβάσεις, για τις οποίες καθίσταται υποχρεωτική η χρήση του ΕΣΗΔΗΣ καθώς και οι κατά περίπτωση δικαιούχοι αυτής.
- ▶ Ορίζεται, το αρμόδιο όργανο για τις διαδικασίες ανάθεσης δημόσιας σύμβασης που διενεργούνται από τις Εθνικές Κεντρικές Αναθέτουσες Αρχές (ΕΚΑΑ): Προβλέπεται: 1) διετής, αντί κατ' έτος που ισχύει σήμερα, προγραμματισμός των συγκεκριμένων κατηγοριών έργων, αγαθών και υπηρεσιών που πρόκειται να αποτελέσουν αντικείμενο συμβάσεων, συμφωνιών κ.λπ., οι οποίες ανατίθενται από τις ΕΚΑΑ και 2) η υποβολή, από τις αναθέτουσες αρχές, στις κατά περίπτωση ΕΚΑΑ, προγράμματος συμβάσεων που προτίθενται να αναθέσουν για το επόμενο έτος. Παρέχεται εξουσιοδότηση για τον καθορισμό, μεταξύ άλλων, των διοικητικών κυρώσεων που επιβάλλονται στις αναθέτουσες Αρχές για την παράλειψη της ανωτέρω υποχρέωσης.
- ▶ Επανακαθορίζονται / συμπληρώνονται οι δυνατότητες που παρέχονται σε αναθέτουσες Αρχές που δεν διαθέτουν τεχνική επάρκεια ή σε περίπτωση που αυτή είναι ελλιπής, όσον

αφορά στη σύναψη δημοσίων συμβάσεων έργων και μελετών. Ειδικότερα, όταν οι αναθέτουσες Αρχές που κρίνουν ότι δεν διαθέτουν τεχνική επάρκεια ή η τεχνική τους επάρκεια είναι ελλιπής, μπορούν κυρίως: α) να συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις, κατά την έννοια της παρ. 4 του άρθρου 12, για τη διεξαγωγή της διαδικασίας σύναψης, την εποπτεία και την επίβλεψη δημόσιας σύμβασης έργου ή μελέτης, β) να συνάπτουν συμβάσεις παροχής τεχνικών υπηρεσιών κατά την έννοια του άρθρου 52 και 37, γ) να υποστηρίζονται από την ΕΚΑΑ της παρ. 1α του άρθρου 41 στο πλαίσιο της άσκησης από αυτήν επικουρικών δραστηριοτήτων αγορών.

- ▶ Όταν πρόκειται να εκτελεστούν δημόσιες συμβάσεις ή συμβάσεις παραχώρησης έργων ή συμβάσεις έργων που υλοποιούνται ως Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ), εκτιμώμενης αξίας σύμβασης μεγαλύτερης των τριάντα εκατομμυρίων (30.000.000) ευρώ ή μέρη αυτών, ιδίως για σχεδιασμό, μελέτη, έλεγχο μελέτης, διοίκηση και επίβλεψη έργων ή συμβάσεων, επιτρέπεται η ανάθεση, με προσφυγή σε διαδικασία διαπραγμάτευσης, χωρίς δημοσίευση προκήρυξης, με ανάρτηση της πρόσκλησης στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα, υπηρεσιών συμβούλων οποιασδήποτε ειδικότητας, όπως, τεχνικού, νομικού, οικονομικού συμβούλου και συμβούλου οργάνωσης, σε ημεδαπά ή αλλοδαπά, φυσικά ή νομικά πρόσωπα, επί ειδικών θεμάτων, που απαιτούνται για την υλοποίηση, μελέτη και εκτέλεση των συμβάσεων αυτών.
- ▶ Ιδρύεται Ενιαίο Σύστημα Τεχνικών Προδιαγραφών και Τιμολόγησης Τεχνικών Έργων και Μελετών (ΕΣΤΙΜ - ΤΕΜ), το οποίο αποτελεί σύνολο εναρμονισμένων αρχών, κανόνων, μεθόδων και εργαλείων που υποστηρίζουν, μέσω του διαδικτύου, τον προγραμματισμό, τον σχεδιασμό καθώς και την κατασκευή και λειτουργία των τεχνικών έργων.
- ▶ Ιδρύεται Ηλεκτρονικό Σύστημα Προσδιορισμού Κόστους Συντελεστών Παραγωγής Τεχνικών Έργων (ΗΣΠΚΣΠΤΕ), το οποίο αποτελεί ηλεκτρονική διαδικτυακή πλατφόρμα υποστήριξης του ΕΣΤΙΜ - ΤΕΜ. Το 151 ΗΣΠΚΣΠΤΕ περιλαμβάνει τις ακόλουθες, συμβατές με τεχνολογία BIM, διαδικτυακές εφαρμογές: Παρατηρητήριο Τιμών, Σύστημα Αναλύσεων Τιμών και Προσδιορισμού Κόστους και Σύστημα Ενιαίων Τεχνικών Προδιαγραφών
- ▶ Αναπροσαρμόζεται:
 - Το κατώτατο όριο για την προσφυγή στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης για τις συμβάσεις προμηθειών και γενικών υπηρεσιών [ορίζεται στο ποσό των τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ από είκοσι χιλιάδες (20.000) ευρώ, που ισχύει]. Ειδικώς για την περίπτωση συμβάσεων έργων και υπηρεσιών για κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες, το αντίστοιχο όριο προσδιορίζεται στις εξήντα χιλιάδες (60.000) ευρώ. (άρθρα 109-33).
 - Το κατώτατο όριο και διευρύνεται ο αριθμός των οικονομικών φορέων που προσκαλούνται να συμμετάσχουν στην οικεία διαδικασία ανάθεσης σύμβασης, σε περίπτωση συμβάσεων προμηθειών ή υπηρεσιών, οι οποίες αφορούν σε ενέργειες τεχνικής βοήθειας των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, του ΕΟΧ ή άλλων ενωσιακών ή διεθνών προγραμμάτων ή/και ταμείων καθώς και των τομεακών, περιφερειακών και ειδικών προγραμμάτων του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ).

6. Υποστηρικτικοί Μηχανισμοί Στήριξης Δράσεων ΕΣΠΑ Στρατηγικές Προτεραιότητες του ΕΣΠΑ 2021-2027 και ο Ρόλος των ΟΤΑ Α' Βαθμού

6.1.1 Κεντρικοί Επιτελικοί Μηχανισμοί

Στην ενότητα αυτή γίνεται αναφορά στις Επιτελικές Υπηρεσίες του ΕΣΠΑ, οι οποίες κυρίως λειτουργούν ως:

- Επιτελικοί μηχανισμοί παρακολούθησης και σχεδιασμού τομειακών πολιτικών
- Ως δικαιούχοι μηχανισμοί σε προγράμματα, ώστε να επιτευχθεί η αναγκαία εφαρμογή τομειακής πολιτικής.

Στη χώρα μας και στην Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 οι Επιτελικές Υπηρεσίες υπουργείων, οι Διαχειριστικές Αρχές των Τομειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, σε συνεργασία με τις κεντρικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Ανάπτυξης διαμορφώνουν τη διοικητική ραχοκοκαλιά των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων (ΠΙΝΑΚΑΣ Ο.1).

Παρουσιάζοντας τη ενότητα αυτή, πρέπει να σημειωθεί ότι τα Περιφερειακά Προγράμματα διαμόρφωσαν σημαντικό μέρος των παρεμβάσεών τους, τόσο με τη σύνταξη στρατηγικών κειμένων (στο πλαίσιο των αιρεσιμοτήτων και των αυτοδεσμεύσεων) όσο και με την εφαρμογή και χρηματοδότηση δράσεων ως αποτέλεσμα του στρατηγικού ρόλου που κλήθηκε να παίξει η κάθε επιτελική υπηρεσία. Ειδικά, στις παρεμβάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, το σύνολο σχεδόν των χρηματοδοτήσεων προέκυψε από μια διαδρομή από το κέντρο προς τις ελληνικές περιφέρειες.

Α. Στο πρώτο επίπεδο, δηλαδή στο επίπεδο της διαμόρφωσης της πολιτικής γίνεται σαφές ότι στα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα καθοριστικό ρόλο παίζουν Επιτελικές Υπηρεσίες του ΕΣΠΑ. Οι φορείς αυτοί διαμορφώνουν πολιτικές που μετά τα Περιφερειακά Προγράμματα καλούνται να υλοποιήσουν κάνοντας σχετική εξειδίκευση. Αυτό είναι το **πρώτο επίπεδο προετοιμασίας: Το Επίπεδο Διαμόρφωσης Πολιτικής**.

Β. Ακολουθεί το επόμενο επίπεδο, κυρίως διαχειριστικού χαρακτήρα, που αφορά στη θεσμική προετοιμασία της υλοποίησης. Στο δεύτερο αυτό επίπεδο, ετοιμάζονται οι ΚΥΑ εφαρμογής αλλά και ο συντονισμός είτε με την ΕΥΚΕ είτε με τον φορέα πολιτικής (Επιτελικές Υπηρεσίες, Γενικές Γραμματείες). Αυτό είναι το **δεύτερο επίπεδο προετοιμασίας: Το Επίπεδο Διαμόρφωσης Θεσμικής Πλατφόρμας**.

Γ. Ακολουθεί το **τρίτο επίπεδο προετοιμασίας: Το Επίπεδο Εφαρμογής**. Εδώ το Επιχειρησιακό Επίπεδο προχωράει στην ενεργοποίηση της πρόσκλησης σε συγκεκριμένο δικαιούχο ή ΕΦΔ ή ενώνει εμπλεκόμενο. Η ένταξη, η δημοπράτηση και η παρακολούθηση της υλοποίησης, επίσης, ανήκουν σε αυτό το στάδιο.

Επίσης, αναγνωρίζονται κεντρικοί φορείς ως δικαιούχοι όπως:

1. Το ΕΠΑΝΕΚ για συγκεκριμένες δράσεις ενισχύσεων.
2. Το ΕΤΕΑΝ για το πρόγραμμα «Εξοικονομώ κατ' οίκον».
3. Το Υπουργείο Ναυτιλίας για τις επενδύσεις στην επαγγελματική εκπαίδευση ναυτικών.
4. Η Επιτελική Δομή του Υπουργείου Παιδείας για δράσεις επαγγελματικής εκπαίδευσης, θα είναι χρήσιμοι για τα προγράμματα και θα πρέπει να διευρυνθούν στις νησιωτικές περιφέρειες.

5. Τέλος πάντα θα υπάρχουν φορείς σκοπού όπως η ΚΤΥΠ που λειτουργούν ως δικαιούχοι και μπορούν να εκτελούν τα έργα στα νησιά, ιδιαίτερα τα μικρά νησιά.

Ο ΕΦΕΠΑΕ λειτουργεί, ανελλιπώς, ως Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης Δράσεων Ενισχύσεων από το 2009, όταν και διαχειρίστηκε δράσεις του ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα (ΕΠΑΝ ΙΙ). Οι εταιρείοι του λειτουργούσαν ως Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης Δράσεων Ενισχύσεων από το 1996.

Το 2016, ο ΕΦΕΠΑΕ επελέγη ως Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης Δράσεων Κρατικών Ενισχύσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα - Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία (ΕΠΑνΕΚ 2014-2020), σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 5 (β) του Ν. 4314/2014, μετά από διαγωνιστική διαδικασία που πραγματοποιήθηκε από την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού.

6.1.2 Κεντρικοί Υποστηρικτικοί Μηχανισμοί

Οι κεντρικοί φορείς, τόσο υποστήριξης, όσο και γενικότερα οι φορείς που ασκούν έναν επιτελικό ρόλο στην υλοποίηση του ΕΣΠΑ -και ειδικότερα του περιφερειακού σκέλους του- χωρίζονται σε:

- ▶ Επιτελικούς φορείς και φορείς που συγκροτήθηκαν και σταδιακά μετεξελίσσονται σε κεντρικούς φορείς υποστήριξης, όπως η ΜΟΔ Α.Ε. ή σήμερα η ΕΕΤΑΑ Α.Ε.
- ▶ Τελικούς δικαιούχους που ασκούν είτε λειτουργίες σκοπού, είτε ευρύτερες λειτουργίες τομεακού χαρακτήρα όπως π.χ. ο ΕΦΕΠΑΕ.

Ο ρόλος των επιτελικών φορέων έχει καθοριστεί από νομικό πλαίσιο πολύ συγκεκριμένο και συνήθως ως ραχοκοκαλιά του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου είναι ιδιαίτερα κρίσιμος.

Μονάδα Οργάνωσης Διαχείρισης Α.Ε. (ΜΟΔ Α.Ε.)

Ιδιαίτερο ρόλο στο κομμάτι της αρχιτεκτονικής της διαχείρισης, τον αφετηριακό -θα έλεγε κανείς- παίζει η ΜΟΔ Α.Ε. Η εταιρεία, βασικά, συγκροτήθηκε για να ασκήσει ρόλο αρχικά διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού και σταδιακά λειτούργησε και λειτουργεί ως υποστηρικτικός μηχανισμός των φορέων του ΕΣΠΑ. Η αρχική συστατική κατεύθυνση δόθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με σκοπό τη συγκέντρωση ρόλων και λειτουργιών και η αποφυγή κατακερματισμού. Οι ελληνικές Αρχές αγκάλιασαν και στήριξαν το νέο οργανωτικό και δομικό σχήμα -και ειδικότερα στις Αρχές του 2000- το στελέχωσαν με διοικητικό και ανθρώπινο δυναμικό που ήταν ιδιαίτερα ικανό. Οι εν λόγω Αρχές σύστασης και λειτουργίας επέτρεψαν στο σύστημα του ΕΣΠΑ να συγκεντρώσει ανθρώπους και να δομήσει αξίες και επιχειρησιακές λειτουργίες που μετασχημάτισαν το ΕΣΠΑ γενικά στα μάτια τόσο των κοινοτικών και εθνικών Αρχών όσο και στους δικαιούχους, ως μια πολύ ικανή δομή.

Σήμερα, στην ανατολή της Νέας Προγραμματικής Περιόδου, είναι σημαντικός ο ρόλος της ΜΟΔ Α.Ε. να σταθμιστεί ως προς τη δυναμική της και να συνεκτιμηθεί ως ένας κυρίαρχος μηχανισμός. Η ΜΟΔ Α.Ε. ασκεί ρόλους ως:

- ▶ **Υποστηρικτικός μηχανισμός**, μιας που παρέχει εργαλεία, σεμινάρια, ανθρώπινο δυναμικό και φυσικά εξοπλισμό και μέσα στην Υπηρεσία.
- ▶ **Μηχανισμός υποστήριξης κεντρικών στρατηγικών**, όπως αυτή για τα υγρά απόβλητα.
- ▶ **Μηχανισμός υποστήριξης τελικών δικαιούχων**, με υπηρεσίας κατά παραγγελία σε μικρούς κυρίως δήμους.

- ▶ **Τεχνική Υπηρεσία δικαιούχων**, μια πολύ πρόσφατη δομή που πρέπει να αξιοποιηθεί από το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα και την Ειδική Υπηρεσία ιδιαίτερα για τους μικρούς δήμους.

Με βάση, λοιπόν, τα παραπάνω, στη Νέα Προγραμματική Περίοδο θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη και να αξιοποιηθεί από την αρχή η ΜΟΔ Α.Ε. και μάλιστα στην περίπτωση που επιλεγούν χωρικές στρατηγικές για τα μικρά νησιά, θα πρέπει να αξιοποιηθεί ως υποστηρικτικός μηχανισμός σε τρία επίπεδα:

- ▶ Υποστηρικτικός μηχανισμός για την τεχνική στήριξη σε θέματα Τεχνικών Δελτίων, Τευχών Δημοπράτησης αλλά και ενδυνάμωσης των δικαιούχων, εν γένει, σε αυτά τα αρχικά θεσμικά βήματα της ένταξης και δημοπράτησης των έργων.
- ▶ Μηχανισμός σύνταξης μελετών για μικρούς δήμους.
- ▶ Μηχανισμός επίβλεψης έργων, αφού σε συνέχεια της δυσκολίας συγκρότησης Τεχνικής Υπηρεσίας, οι εν λόγω δήμοι καταφεύγουν συχνά σε προγραμματικές συμβάσεις με όμορους δήμους ή διαβαθμιδικές. Τον ρόλο της επίβλεψης των έργων, πολύ στοχευμένα θα μπορούσε να τον ασκήσει η νέα οργανωτική δομή.

Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης Α.Ε. (ΕΕΤΑΑ Α.Ε.)

Η ΕΕΤΑΑ Α.Ε. αποτελεί έναν παραδοσιακό φορέα στήριξης της αυτοδιοίκησης, ιδιαίτερα της Πρωτοβάθμιας Αυτοδιοίκησης αλλά πάντα παρόντα στις θεσμικές αλλαγές της χώρας μας με κατάρτιση προσωπικού, στελεχών αυτοδιοίκησης και άλλες οριζόντιες ενέργειες όπως εσωτερική οργάνωση δήμων, σύσταση επιχειρήσεων και οργανισμών, υποστήριξη σε περιβαλλοντικά και άλλα θέματα, ζητήματα πληροφορικής κ.ά. Στην Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, λειτούργησε ως δικαιούχος και γενικός συντονιστής των πράξεων που αφορούν στην Εναρμόνιση και Εναρμόνιση ΑΜΕΑ. Η εν λόγω ανάθεση, όπως φαίνεται από τις εκθέσεις των ΕΥΔ και τη γενικότερη αξιολόγηση των πράξεων αυτών, πέτυχε τους σκοπούς της.

Σήμερα, η ΕΕΤΑΑ Α.Ε. καλείται να παίξει και ένα άλλο ρόλο ως Τεχνική Υπηρεσία με αρμοδιότητες παρακολούθησης και επίβλεψης έργων. Η αρμοδιότητα αυτή είναι νέα και φυσικά δύσκολη αλλά και πολλά υποσχόμενη. Η ΕΕΤΑΑ Α.Ε. δεδομένου ότι αποτελεί φορέα με γενικότερη αναγνωσιμότητα στον κόσμο της αυτοδιοίκησης, θα πρέπει να ασκήσει αυτό τον ρόλο με επάρκεια και προσοχή. Σε κάθε περίπτωση, η ΕΥΔ Βορείου Αιγαίου και οι δικαιούχοι της περιφέρειας θα βρουν ένα φορέα υποστήριξης και εδώ και πάλι η εν λόγω υποστήριξη πρέπει να κατευθυνθεί στους μικρούς δήμους συμπεριλαμβανομένης της Λήμνου.

Ελληνική Αναπτυξιακή Εταιρία (ΕΛΑΝΕΤ)

Ταμείο Επιχειρηματικότητας (ΤΕΠΙΧ)

Ο ΕΦΕΠΑΕ αποτελεί φορέα κρατικών ενισχύσεων που έχει αναλάβει με εκχώρηση το μεγαλύτερο μέρος των κρατικών ενισχύσεων του ΠΕΠ.

Με βάση τις έως σήμερα πληροφορίες, αλλά και τον τρόπο λειτουργίας του ΕΦΕΠΑΕ - ΕΛΑΝΕΤ υπάρχει ικανοποιητική έως θετική ανταπόκριση και το πιθανότερο είναι να συνεχιστεί ο εν λόγω ρόλος του και στη Νέα Προγραμματική Περίοδο. Χρήσιμο είναι να αξιοποιηθεί και για τις δράσεις κρατικών ενισχύσεων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

Το ΤΕΠΙΧ που λειτούργησε στην παρούσα περίοδο ως φορέας που υποστήριξε την επιχειρηματικότητα και το ειδικό χρηματοδοτικό εργαλείο, στην πρώτη φάση φάνηκε να μην

ανταποκρίνεται στον δυναμικό αναπτυξιακό του ρόλο, μιας που οι τράπεζες δεν έδιναν τα δάνειά του αλλά κυρίως προωθούσαν τα δικά τους εμπορικά δάνεια. Στην παρούσα χρονική περίοδο έχει πλήρως απορροφήσει το ΤΕΠΙΧ λόγω, όμως, των ειδικών συνθηκών της πανδημίας και της ανάγκης χρηματοδότησης των επιχειρήσεων.

Η πραγματική δυσκολία των εν λόγω φορέων κρατικών ενισχύσεων είναι μόνο το γεγονός ότι δεν έχουν τοπική εκπροσώπηση. Αν αυτό επιλυθεί, τότε εκτιμάται ότι θα υπάρξει σημαντική στήριξη του ζητήματος των κρατικών ενισχύσεων, λαμβάνοντας υπόψη ότι η Διεύθυνση Αναπτυξιακού Σχεδιασμού, στην οποία και εκχωρήθηκαν πόροι, δεν κατάφερε να λειτουργήσει ως ΕΦΔ κρατικών ενισχύσεων, συνεπώς δεν έχουμε αξιολογικά συμπεράσματα.

Τέλος θα πρέπει να σημειωθεί ότι στη νέα Προγραμματική Περίοδο η χώρα μας θα πρέπει να αποφύγει νέες διαδικασίες επιλογής ΕΦΔ μετά από διαγωνιστική διαδικασία, μιας που αυτό έχει ήδη γίνει.

Δίκτυο Ελληνικών Πόλεων για την Ανάπτυξη (ΔΕΠΑΝ)

Έχει αναπτυχθεί και μια σειρά άλλων μηχανισμών όπως το Δίκτυο Ελληνικών Πόλεων για την Ανάπτυξη (ΔΕΠΑΝ). Το ΔΕΠΑΝ είναι Δίκτυο Πόλεων και Περιφερειών που συνεργάζονται για την ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων για μια πιο Βιώσιμη Ανάπτυξη.

Από την ίδρυσή του, το 2015, έως και σήμερα, ενθαρρύνει τη συνεργασία και την ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ των μελών αλλά και με την ΕΕ, προκειμένου να αναπτύξουν καινοτόμες λύσεις και καλές πρακτικές και να ανταποκριθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στις ανάγκες των πολιτών ενισχύοντας ταυτόχρονα την Τοπική Ανάπτυξη. Σήμερα, έχει μέλη του 135 δήμους, περιφέρειες και επιχειρήσεις ΟΤΑ. Η γεωγραφική κατανομή των μελών δίνει στο Δίκτυο πανελλαδική εμβέλεια με ταυτόχρονη παρουσία και στις 13 περιφέρειες της Ελλάδας. Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΔΕΠΑΝ, συγκροτείται από 9 εκλεγμένους εν ενεργεία δημάρχους ελληνικών πόλεων.

Στόχος του είναι η στήριξη και ενίσχυση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την αποτελεσματική διαχείριση των συγχρηματοδοτούμενων από εθνικούς πόρους αλλά και την Ευρωπαϊκή Ένωση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

6.1.3 Ο ρόλος της Αυτοδιοίκησης στα Επιχειρησιακά Προγράμματα

Από τον σχεδιασμό της νέας Προγραμματικής Περιόδου προκύπτει ένας «κοινός τόπος». Για να είναι αποτελεσματικότερη η χρηματοδότηση των έργων και δράσεων, θα πρέπει να αποκεντρωθεί και να πλησιάσει όσο το δυνατόν περισσότερο τον πολίτη. Αυτή η αποκεντρωτική αντίληψη δεν αφορά μόνο στον στόχο 5. Διαπερνά το σύνολο του σχεδιασμού, της διαχείρισης αλλά και του τρόπου υλοποίησης και εφαρμογής της νέας Προγραμματικής περιόδου⁵.

Η ευρωπαϊκή εμπειρία οδηγεί στην αποκέντρωση. Για παράδειγμα, η μεταναστευτική και προσφυγική κρίση του 2015, όπως και οι όλο και συχνότερες φυσικές καταστροφές, κατέδειξαν ότι οι κανόνες για την πολιτική συνοχής θα πρέπει να επιτρέπουν την ταχύτερη και

⁵ Άρθρο του Ράλλη Γκέκα «Η νέα προγραμματική περίοδος 2021-2027 της ΕΕ και η Τοπική Αυτοδιοίκηση στον ιστότοπο insider: <https://www.insider.gr/apopseis/vlogs/104302/programmatiki-periodos-2021-2027-tis-ee-kai-topiki-aytodioikisi>

πιο αποτελεσματική απόκριση σε απρόβλεπτα γεγονότα. Για τον λόγο αυτόν ανατίθεται ένας σημαντικός ρόλος στην πλησιέστερη στον πολίτη εξουσία.

Το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης, μαζί με τα κονδύλια της πολιτικής συνοχής, μπορεί να χρηματοδοτεί τοπικές στρατηγικές για την ένταξη των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο. Το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης, πιο συγκεκριμένα, θα εστιάζεται στις βραχυπρόθεσμες ανάγκες κατά την άφιξη (για παράδειγμα, υποδοχή και υγειονομική περίθαλψη) ενώ τα κονδύλια της πολιτικής συνοχής θα στηρίζουν τη μακροπρόθεσμη κοινωνική και επαγγελματική ένταξη.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό της ΕΕ, COM(2018) 375 final 2018/0196(COD), οι τοπικές, αστικές και εδαφικές Αρχές θα συμμετέχουν πιο ενεργά στη διαχείριση των κονδυλίων της ΕΕ και η αύξηση των ποσοστών συγχρηματοδότησης θα ενισχύσει το αίσθημα ευθύνης για τα έργα που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ στις περιφέρειες και τις πόλεις.

Στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής για το 2021-2027 ενισχύεται η τοπική διάσταση, στηρίζεται η εκπόνηση αναπτυξιακών στρατηγικών τοπικής εμβέλειας από αστικές, τοπικές ή άλλες περιφερειακές Αρχές, οι οποίες πλέον θα πρέπει να αναλάβουν την ευθύνη της επιλογής των έργων που χρηματοδοτεί η ΕΕ ή να συμμετέχουν στη διαδικασία επιλογής. Το νέο πλαίσιο στηρίζεται, επίσης, στη συνέχιση της προσέγγισης «Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων», δηλαδή τον σχεδιασμό στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης από ομάδες στις οποίες συμμετέχουν οι τοπικές Αρχές, η κοινωνία των πολιτών και επιχειρηματικοί εταίροι.

Στη νέα Προγραμματική Περίοδο οι πόλεις θεωρούνται ως μηχανές παραγωγής ανάπτυξης και καινοτομίας αλλά, ταυτόχρονα, γίνεται αντιληπτό ότι αντιμετωπίζουν πιεστικές προκλήσεις, όπως η ατμοσφαιρική ρύπανση, η ανεργία, ο κοινωνικός αποκλεισμός κ.ά.

Όλα τα παραπάνω, μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το πλαίσιο της νέας Προγραμματικής Περιόδου παρέχει τη δυνατότητα περαιτέρω αξιοποίησης του, από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Η αξιοποίηση αυτή είναι προφανές ότι δεν θα γίνει αυτόματα. Χρειάζεται συγκεκριμένη προετοιμασία, σχεδιασμό και παρέμβαση από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, την ΚΕΔΕ, την ΕΝΠΕ και κάθε δήμο και περιφέρεια της χώρας ξεχωριστά.

Η εμπειρία από τα προβλήματα που δημιούργησε ο σχεδιασμός του τρέχοντος ΕΣΠΑ δεν είναι η μικρή. Μεγαλύτερη απόδειξη από την αποτυχία της συγκεντρωτικής νοοτροπίας, που κυριάρχησε στον σχεδιασμό και τη διαχείριση του τρέχοντος ΕΣΠΑ, δεν υπάρχει από τη θεσμοθέτηση στον ΦΙΛΟΔΗΜΟ χρηματοδότησης μέτρων και δράσεων που είναι επιλέξιμα και στο ΕΣΠΑ. Είναι προφανές, ότι η μάχη δεν θα δοθεί μόνο στο ελληνικό, αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Μην υποτιμάμε τη δύναμη της αδράνειας και του συγκεντρωτισμού στη χώρα μας, που έχει ερείσματα όχι μόνο στο προσωπικό της κεντρικής πολιτικής σκηνής αλλά και στα στελέχη του κεντρικού κρατικού μηχανισμού.

Έχει φτάσει η στιγμή και έχουν ωριμάσει οι συνθήκες ώστε να αποκεντρωθεί η διαχείριση του ΕΣΠΑ σε όλα τα στάδια της; Εάν όχι, χρειάζεται άμεσα να γίνουν προσεκτικά σχεδιασμένα βήματα (ή άλματα όπου αυτό είναι εφικτό) -ιδίως από την πλευρά των ΟΤΑ- που να αποδεικνύουν με έμπρακτο τρόπο ότι αυτή η αποκέντρωση θα είναι αποδοτική, αλλιώς θα αναπαράγουμε και θα πολλαπλασιάζουμε τις παθογένειές μας, με κυριότερη αυτή που επιβάλλει τη συγκέντρωση αρμοδιοτήτων σε μια επί της ουσίας δομή στην Πλατεία Συντάγματος.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση, θεσμικά, έχει σημαίνοντα ρόλο τόσο στον σχεδιασμό όσο και στην εφαρμογή - υλοποίηση των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, αν και ο θε-

σμικός αυτός ρόλος δεν υπηρετείται συχνά με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο, είτε λόγω των προβλέψεων για τις διαδικασίες σχεδιασμού, είτε λόγω του περιοριστικού εξωγενούς πλαισίου (αυστηρός καθορισμός προτεραιοτήτων σε εθνικό επίπεδο) είτε λόγω της αντικειμενικής αδυναμίας των μικρών κυρίως ΟΤΑ να συμβάλλουν ουσιαστικά σε επίπεδο διατύπωσης προτάσεων πολιτικής.

Σε κάθε περίοδο σχεδιασμού, η Κεντρική Ένωση Δήμων (ΚΕΔΕ) διεκδικεί αυξημένο ρόλο για τους ΟΤΑ (ακόμη και ειδικά προγράμματα - υποπρογράμματα) στην υλοποίηση του ΕΣΠΑ και έχει τεκμηριώσει τις απόψεις της με ειδικές μελέτες και προσεγγίσεις.

Η συμμετοχή των συλλογικών φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στις Επιτροπές Παρακολούθησης, τόσο των τομεακών όσο και των περιφερειακών προγραμμάτων, είναι πολύ περιορισμένη, παρά τις διακηρύξεις και κατευθύνσεις της ΕΕ και των εθνικών Αρχών αλλά και τις υποδείξεις υπερεθνικών οργανισμών όπως ο ΟΟΣΑ για ενίσχυση της αρχής της επικουρικότητας και «τοπικότητας» του σχεδιασμού και της εφαρμογής των προγραμμάτων. Στην τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο επιχειρήθηκε να ενισχυθεί η συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, μέσω της συγκρότησης των ΠΕΑΣ με την ενεργό συμμετοχή των Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων και διακριτό ρόλο έκφρασης της γνώμης σε ζητήματα σχεδιασμού και εφαρμογής των ΠΕΠ προσπάθεια, που δεν είχε αποτέλεσμα και μάλλον λησμονήθηκε στην πορεία.

Η προσπάθεια της ΕΕΤΑΑ να συμβάλει στην προετοιμασία των δήμων για κάθε Προγραμματική Περίοδο εξαντλείται συνήθως στην έκδοση οδηγού για τη συμμετοχή τους και παροχής κατευθύνσεων για την αξιοποίηση των χρηματοδοτικών μέσων, ενώ η προσπάθεια να συσταθεί και να λειτουργήσει ειδικό σώμα τεχνικών συμβούλων για την ενημέρωση των ΟΤΑ, κυρίως σε θέματα προετοιμασίας και αξιοποίησης των σχετικών προσκλήσεων του τομεακού Υποδομών και Περιβάλλοντος και των συναφών προσκλήσεων των ΠΕΠ δεν είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Ενδεικτικές δράσεις με δικαιούχους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ανά τομέα δραστηριότητας:

- ▶ Ενδυνάμωση της ελκυστικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των νησιών:
 - Ενίσχυση των δημόσιων υπηρεσιών και οργανισμών της περιφέρειας για δημιουργία και λειτουργία υποδομής παροχής υψηλού επιπέδου υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις στους βασικούς κοινωνικούς και οικονομικούς τομείς.
 - Ενίσχυση των φορέων του τομέα της υγείας στην περιφέρεια για ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών ηλεκτρονικής υγείας, κυρίως στις απομακρυσμένες εσωτερικές ζώνες των μεγάλων νησιών και στο σύνολο των μικρών νησιών της περιφέρειας.
 - Ενίσχυση των φορέων πολιτισμού της περιφέρειας, για ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών ηλεκτρονικής προβολής των πολιτιστικών πόρων της περιφέρειας.
- ▶ Ενίσχυση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας, ενεργός ένταξη και ενσωμάτωση κοινωνικά ευπαθών ομάδων:
 - Ενίσχυση της παροχής φροντίδας και φιλοξενίας παιδιών (παιδικοί / βρεφικοί / βρεφονηπιακοί σταθμοί, ΚΔΑΠ κ.λπ.).
 - Λειτουργία κέντρων υποδοχής ή/και λειτουργία κινητών μονάδων υποστήριξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων.
 - Λειτουργία one stop shop / κέντρων κοινότητας ευπαθών ομάδων, με διευρυμένες υπηρεσίες.

- Υποστήριξη δομών φιλοξενίας και φροντίδας ΑμΕΑ.
- Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις καταπολέμησης των διακρίσεων (ενέργειες ευαισθητοποίησης τοπικής κοινωνίας και φορέων, συμβουλευτικά κέντρα και ξενώνες φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών).
- Λειτουργία δικτύου δομών αντιμετώπισης της φτώχειας (λειτουργία κοινωνικών παντοπωλείων / φαρμακείων, φροντιστηρίων, δημοτικών λαχανόκηπων, τραπεζών χρόνου κ.λπ.).
- Υποστήριξη λειτουργίας Δομών Φιλοξενίας για μετανάστες - αιτούντες άσυλο.
- Υποστήριξη της λειτουργίας Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων.
- Ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και κατάρτιση σε θέματα κοινωνικής οικονομίας.
- Δράσεις δικτύωσης επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας.
- Δράσεις κοινωνικής καινοτομίας.
- ▶ Υποστήριξη ανθρώπινου δυναμικού:
 - Επέκταση, αναβάθμιση των υποδομών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Υγείας.
 - Δημιουργία, επέκταση / αναβάθμιση των υποδομών πρόνοιας, κοινωνικής φροντίδας και χώρων / δομών υγιεινής (δημιουργία - αναβάθμιση υποδομών για ευάλωτες - ειδικές ομάδες πληθυσμού, όπως εξαρτημένα άτομα, ΑΜΕΑ κ.λπ.).
 - Δημιουργία κοινωνικών υποδομών για την κάλυψη βασικών αναγκών, όπως στέγαση ομάδων πληθυσμού που πλήττονται από φτώχεια.
 - Εξοπλισμοί κοινωνικών υποδομών για βελτίωση της λειτουργίας τους.
 - Κοινωνικές υποδομές εκπαιδευτικού, πολιτιστικού, ψυχαγωγικού ή άλλου χαρακτήρα για τους πολίτες).
 - Ενίσχυση επενδύσεων σε υποδομές για ίδρυση κοινωνικών επιχειρήσεων.
 - Αναβάθμιση των υποδομών εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων (ιδιαίτερη έμφαση στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, με στόχο τη βελτίωση των κτιριακών υποδομών και του εξοπλισμού).
 - Αναβάθμιση των υποδομών αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης.
- ▶ Προστασία του περιβάλλοντος και αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής:
 - Ενίσχυση της ενεργειακής απόδοσης των δημόσιων κτηρίων και για εγκατάσταση αποδοτικών συστημάτων ενέργειας, με προτεραιότητα την αξιοποίηση της γεωθερμίας.
 - Ορθολογικός και αποτελεσματικός σχεδιασμός και δράσεις προστασίας των ακτών της περιφέρειας από διάβρωση.
 - Εξειδίκευση του εθνικού σχεδιασμού για την αντιμετώπιση των κινδύνων από πλημμύρες και άμεσες παρεμβάσεις αντιπλημμυρικών έργων.
 - Εφαρμογή συστημάτων ηλεκτρονικής παρακολούθησης και έγκαιρης ειδοποίησης για πλημμύρες και δασικές πυρκαγιές.
 - Δράσεις ευαισθητοποίησης του πληθυσμού για την αντιμετώπιση καταστροφών.
 - Έργα / δράσεις διαχείρισης στερεών αποβλήτων με διαλογή στην πηγή.
 - Έργα ορθολογικής και αποδοτικής διαχείρισης πόσιμου ύδατος.
 - Συμπληρωματικά έργα ολοκλήρωσης των υποδομών για τη βελτίωση επεξεργασίας λυμάτων σε οικολογικά ευαίσθητες περιοχές καθώς και σε τουριστικές περιοχές.
 - Έργα αξιοποίησης επιφανειακών και θαλάσσιων υδάτων για χρήση ή/και για εμπλουτισμό του υδροφόρου ορίζοντα.

- Ενίσχυση των επενδύσεων για την προστασία και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Προστασία και ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς (επίγειας και θαλάσσιας) και τουριστική αξιοποίηση υπόγειων φυσικών πόρων (ιαματικά νερά).
- Δράσεις αποκατάστασης και φύλαξης των οικοσυστημάτων.
- Δράσεις / έργα ανάδειξης των οικοσυστημάτων.
- Προώθηση δράσεων αναβάθμισης αστικού φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.
- Ενίσχυση / προώθηση βιοκλιματικών αναπλάσεων στα αστικά κέντρα.
- Προώθηση δράσεων αστικής κινητικότητας.
- ▶ Συμπλήρωση - ολοκλήρωση διατηρήσιμων υποδομών για την ανάπτυξη και την απασχόληση:
 - Ολοκλήρωση, βελτίωση ή/και αναβάθμιση δια νησιωτικών λιμενικών / θαλασσιών συνδέσεων της περιφέρειας.
 - Αναβάθμιση και βελτίωση των σημαντικότερων δικτύων υποδομών (τουριστικοί προορισμοί και παραγωγικά κέντρα), που συνδέουν την ενδοχώρα των νησιών με πύλες εισόδου - εξόδου κάθε νησιού.
 - Βελτίωση κυκλοφοριακών συνθηκών, για την εξασφάλιση της οδικής ασφάλειας.

6.1.4 Δράσεις της Αυτοδιοίκησης ανά Τομέα Αρμοδιοτήτων και Δυνατότητες Χρηματοδότησης

Στο πλαίσιο του ΣΠ1 «Μια Έξυπνότερη Ευρώπη Μέσω της Προώθησης του Καινοτόμου και Έξυπνου Οικονομικού Μετασχηματισμού», οι δράσεις έξυπνης εξειδίκευσης, οι άμεσες ενισχύσεις προς ΜΜΕ και τα χρηματοδοτικά εργαλεία κατανέμονται κατά κύριο λόγο στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα - Επιχειρηματικότητα - Καινοτομία» (ΕΠΑνΕΚ). Από το Πρόγραμμα αυτό, θα χρηματοδοτηθούν, επίσης, δράσεις ΕΚΤ+ που αφορούν στις επιχειρήσεις, όπως χρηματοδοτήθηκαν και κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020. Τα Περιφερειακά Προγράμματα στο πλαίσιο του ΣΠ1 δύνανται να επιλέξουν, εφόσον τεκμηριώνεται ως απαραίτητη, τη χρηματοδότηση της περιφερειακής τους Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για δράσεις ως αποτέλεσμα επιχειρηματικής ανακάλυψης μέχρι ποσού ανά επενδυτικό σχέδιο 200.000 €, καθώς και τοπικές ερευνητικές υποδομές που συνδέονται με την περιφερειακή στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση, προϋπολογισμού έκαστη έως 1.000.000 €.

Στο πλαίσιο του ΣΠ2 «Μια πιο πράσινη χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και ανθεκτική Ευρώπη μέσω της προώθησης της καθαρής και δίκαιης ενεργειακής μετάβασης, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων» κατά κανόνα θα ενσωματωθούν στον σχεδιασμό των Περιφερειακών Προγραμμάτων παρεμβάσεις που αφορούν στην επεξεργασία λυμάτων, την ύδρευση και την αποχέτευση. Θα ενσωματωθούν επίσης μικρές υποδομές στερεών αποβλήτων και τα - μικρού μεγέθους - αντιπλημμυρικά έργα καθώς επίσης και δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας δημοσίων κτιρίων.

Από το νέο πρόγραμμα «**Περιβάλλον - Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή**» θα υλοποιηθούν οι λοιπές δράσεις του ΣΠ2 που αφορούν στο περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένης της βιοποικιλότητας, καθώς και λοιπές δράσεις που αφορούν στην ενέργεια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.1 ΡΟΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΟΜΕΑΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

Θεμ. Στόχος	Πολιτική	Εμπλεκόμενη Υπηρεσία		Ρόλος Εμπλεκόμενης Υπηρεσίας	Υπαρξη Προσπατούμενου	Τελικός Δικαιούχος/ ΕΦΔ	Τελικός Αποδέκτης
		Επίπεδο Πολιτικής	Επίπεδο Εφαρμογής				
Θ.Σ.1	Έρευνα και Ανάπτυξη	ΓΓΕΤ	ΕΥΚΕ	Διαμόρφωση Εθνικής RIS3	Εθνική RIS	Πανεπιστήμια	Ερευνητικός Κόσμος, Επιχειρήσεις
				Κεντρικές Υπηρεσίες ΕΥΣΣΑ/Διακυβέρνηση	Περιφερειακή RIS3	ΕΦΔ/ΕΥΔ	
Θ.Σ.2	Ψηφιακή Ατζέντα	ΓΓΨΣ	ΕΥΚΕ	Ορισμός Κατευθύνσεων Κρατικών Ενισχύσεων	Υποχρεώσεις Κρατικών Ενισχύσεων	ΕΦΔ/ΕΥΔ	Τοπικός Πληθυσμός
				Διαμόρφωση Εθνικής Πολιτικής Έκδοση Σύμφωνης Γνώμης	Εθνική Πολιτική	Φορείς ΟΤΑ, Περιφερειακοί τομειακοί φορείς (πολιτισμός, γεία)	
Θ.Σ.3	Επιχειρηματικότητα	Περιφερειακό/RIS	ΕΥΚΕ	Ορισμός Κατευθύνσεων Κρατικών Ενισχύσεων	Υποχρεώσεις Κρατικών Ενισχύσεων	ΕΦΔ	Επιχειρήσεις
				Ορισμός Κατευθύνσεων Κρατικών Ενισχύσεων	Περιφερειακή RIS για δράσεις κρατικών ενισχύσεων	ΕΦΔ Κρατικών Ενισχύσεων	Επιχειρήσεις
Θ.Σ.4	Ενέργεια	Επιτελική Ενέργεια	ΕΥΚΕ	Καθορισμός προδιαγραφών. Καθορισμός κατευθύνσεων σε κρατικές ενισχύσεις	Συντονισμός με αρμόδια επιτελική και αρμόδια υπομργεία	ΕΤΕΑΝ Α.Ε.	Νοικοκυριά
				Ορισμός Κατευθύνσεων Κρατικών Ενισχύσεων	Περιφερειακή RIS για δράσεις κρατικών ενισχύσεων	ΕΦΔ Κρατικών Ενισχύσεων	Επιχειρήσεις
Θ.Σ.5	Κλιματική Αλλαγή	Αρμόδιο Υπουργείο	Αποκεντρωμένη	Σύμφωνη γνώμη επί της Στρατηγικής	Σύνταξη και εφαρμογή Στρατηγικής Μελέτης για την Κλιματική Αλλαγή	Κυρίως Δήμοι και Περιφέρεια	Τοπικός Πληθυσμός
				Επιτελική Ενέργεια	Περιφερειακή RIS για δράσεις κρατικών ενισχύσεων	ΕΦΔ Κρατικών Ενισχύσεων	Επιχειρήσεις

Θεμ. Στόχος	Πολιτική	Εμπλεκόμενη Υπηρεσία		Ρόλος Εμπλεκόμενης Υπηρεσίας	Ύψιξη Προσπατούμενου	Τελικός Δικαιούχος/ ΕΦΔ	Τελικός Αποδέκτης
Θ Σ.6	Απορρίμματα	Αρμόδιο Υπουργείο, Περιφέρεια	Περιφέρεια, ΦοΣΔΑ	Σύμφωνη γνώμη επί της Στρατηγικής	ΠΕΣΔΑ	Δήμοι, ΦοΣΔΑ	Τοπικός Πληθυσμός
	Λύματα	Επιτελική / Αρμόδιο Υπουργείο / Γεν. Γραμματεία	Επιτελική / Αρμόδιο Υπουργείο / Γεν. Γραμματεία	Σύμφωνη γνώμη επί της Στρατηγικής	Περιφερειακό Σχέδιο Λυμάτων	Δήμοι, ΔΕΥΑ	Τοπικός Πληθυσμός
	Πολιτισμός	Επιτελική/ Αρμόδιο Υπουργείο / Γεν. Γραμματεία	Επιτελική / Αρμόδιο Υπουργείο / Γεν. Γραμματεία	Σύμφωνη γνώμη επί των έργων	Σύμφωνη γνώμη επί των έργων	Τοπικές Υπηρεσίες Υπ.Πο.	Τοπικός Πληθυσμός
	Πολιτική Προστασία	Αρμόδιο Υπουργείο	Αρμόδιο Υπουργείο		Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας	Περιφέρεια	Τοπικός Πληθυσμός
Θ Σ.7	Φύση	Επιτελική / Αρμόδιο Υπουργείο	Αρμόδιο Υπουργείο	Έκδοση Σχετικής ΚΥΑ	Διαμόρφωση Εθνικής Πολιτικής	Φορείς ΟΤΑ, Περιφέρεια	Τοπικός Πληθυσμός
	Προσπελασιμότητα	Επιτελική / Αρμόδιο Υπουργείο	Αρμόδιο Υπουργείο	Σύνταξη Εθνικής Στρατηγικής	Περιφερειακή Στρατηγική	Φορείς ΟΤΑ, Περιφέρεια	Τοπικός Πληθυσμός
Θ Σ.9	Υγεία	Επιτελική / Αρμόδιο Υπουργείο	Αρμόδιο Υπουργείο	Οδηγίες σε ΕΠ με δελτίο εξειδίκευσης	Σύμφωνη γνώμη επί των έργων με απόφαση σκοπιμότητας	Νοσοκομεία / ΥΠΕ	Τοπικός Πληθυσμός
	Πρόνοια	Επιτελική / Αρμόδιο Υπουργείο	Αρμόδιο Υπουργείο	Οδηγίες σε ΕΠ με δελτίο εξειδίκευσης	Σύμφωνη γνώμη επί των έργων με απόφαση σκοπιμότητας	Φορείς Πρόνοιας	Τοπικός Πληθυσμός
Θ Σ.10	Παιδεία	Επιτελική / Αρμόδιο Υπουργείο	Σχέδιο για την παιδεία	Οδηγίες σε ΕΠ με δελτίο εξειδίκευσης	Σχέδιο Περιφερειακής Πολιτικής / Αυτοδάρμηση	Πανεπιστήμια, ΟΤΑ, Επιτελικές, Υπ. Ναυτίας	Τοπικός Πληθυσμός

Στο νέο **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την Πολιτική Προστασία** στο πλαίσιο του ΣΠ2 θα ενσωματωθούν, πρωτίστως, παρεμβάσεις που αφορούν στην προμήθεια εξοπλισμού πολιτικής προστασίας, στοχευμένα αντιπλημμυρικά έργα και δράσεις ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης ανθρώπινου δυναμικού, συναφείς με τον τομέα.

Από το νέο **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Υποδομών Μεταφορών** στο πλαίσιο του ΣΠ3 «**Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων ΤΠΕ**» θα χρηματοδοτηθούν παρεμβάσεις στο βασικό δίκτυο και στο αναλυτικό δίκτυο ΔΕΔ-Μ.

Για τις παρεμβάσεις που προάγουν τη βιώσιμη πολυτροπική αστική κινητικότητα, το τομεακό πρόγραμμα θα επικεντρωθεί στη χρηματοδότηση δράσεων σε μέσα σταθερής τροχιάς, όπως και σε λοιπές παρεμβάσεις τοπικής κλίμακας.

Από τα Περιφερειακά Προγράμματα στο πλαίσιο του ΣΠ3 θα χρηματοδοτηθούν παρεμβάσεις εθνικής ή/και διαπεριφερειακής κλίμακας καθώς και περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας.

Από το νέο **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ψηφιακού Μετασχηματισμού** στο πλαίσιο του ΣΠ3 θα χρηματοδοτηθούν παρεμβάσεις για την προώθηση της ευρωζωνικότητας και από το ΣΠ1 δράσεις ψηφιακού μετασχηματισμού, πλην αυτών που αφορούν στην επιχειρηματικότητα (που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΠΑνΕΚ).

Στο πλαίσιο του ΣΠ4 «**Μια πιο Κοινωνική Ευρώπη Μέσω της Υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων**» από το τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «**Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού - Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» (ΕΠΑ-**ΑΔΕΔΒΜ**) θα υλοποιηθούν δράσεις που αφορούν την απασχόληση, την εκπαίδευση και τη Δια Βίου Μάθηση. Ειδικά, για την Επισιτιστική Βοήθεια και Υλική Στέριση (ΕΒΥΣ) θα δημιουργηθεί ξεχωριστός άξονας προτεραιότητας στο ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ.

Στα Περιφερειακά Προγράμματα από το ΣΠ4 θα υλοποιηθούν από το ΕΤΠΑ έργα για την υγεία, την εκπαίδευση, την κοινωνική πρόνοια, και από το ΕΚΤ+ όλες οι δράσεις για τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό (τέως Θ.Σ.9) όπως και κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020.

Ο ΣΠ5 «**Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών**» θα χρηματοδοτηθεί αποκλειστικά από τα Περιφερειακά Προγράμματα. Αποτελεί ένα ευέλικτο εργαλείο που θα υποστηρίξει τις ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που στοχεύουν στην ενίσχυση των τοπικών κοινοτήτων στη χώρα και το οποίο μπορεί να αξιοποιήσει για την υλοποίηση των παρεμβάσεων και τα πεδία παρέμβασης από τους υπόλοιπους ΣΠ 1-4.

Πέραν των ανωτέρω, ο σχεδιασμός των Προγραμμάτων θα πρέπει να λάβει υπόψη και τις συνέργειες και συμπληρωματικότητες που αναδεικνύονται με το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και τα επιμέρους σχέδια αυτού.

Στον Πίνακα 6.1 παρουσιάζονται εποπτικά οι διασυνδέσεις των Τομεακών και Περιφερειακών Πολιτικών της Νέας Προγραμματικής περιόδου 2021-2027 καθώς και ενδεικτικές ροές μεταξύ εμπλεκόμενων φορέων.

Ο Πίνακας 6.2 αποτυπώνει συνοπτικά ενδεικτικές δράσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ανά τομέα αρμοδιότητας και σημειώνεται η δυνατότητα χρηματοδότησης της κάθε δράσης από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 6.2 ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ**

Α/Α	Τομείς Δραστηριοτήτων Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Επιχειρησιακά Προγράμματα ΕΣΠΑ										ΕΠ Τεχνική Βοήθεια	ΠΕΠ
		ΕΠ Υποδομές Μεταφορών	ΕΠ Περιβάλλον, Ενέργεια, Κλιματική Αλλαγή	ΕΠΑΝΕΚ	ΕΠ Ψηφιακού Προγραμματισμού	ΕΠ ΑνΑ-ΔΕΔΒΜ	ΕΠ Αλιείας και Θάλασσας	ΕΠ Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας	ΕΠ Πολιτικής Προστασίας	Εθνικό Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης			
Οργάνωση Δήμων και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση													
1	Προώθηση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης			X	X				X				X
2	Οργάνωση και λειτουργικός εκσυγχρονισμός Δήμων				X								X
3	Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού Τοπικής Αυτοδιοίκησης				X			X					
4	Κατάρτιση Ανθρώπινου Δυναμικού Τοπικής Αυτοδιοίκησης				X			X			X		
Ενέργεια - Περιβάλλον - Βιώσιμη Ανάπτυξη													
1	Διαχείριση σερών αποβλήτων		X									X	X
2	Εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης παραγωγής αποβλήτων		X										X
3	Διαχείριση υγρών αποβλήτων		X										X
4	Επέκταση / Αναβάθμιση δικτύων ύδρευσης		X										X

Επιχειρησιακά Προγράμματα ΕΣΠΑ											
Τομείς Δραστηριοτήτων Τοπικής Αυτοδιοίκησης	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών	ΕΠ Περιβάλλον, Ενέργεια, Κλιματική Αλλαγή	ΕΠΑΝΕΚ	ΕΠ Ψηφιακού Προγραμματισμού	ΕΠ ΑνΑ-ΔΕΔΒΜ	ΕΠ Αλιείας και Θάλασσας	ΕΠ Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας	ΕΠ Πολιτικής Προστασίας	Εθνικό Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης	ΕΠ Τεχνική Βοήθεια	ΠΕΠ
A/A											
5	Διαχείριση υδάτων Βελτίωση διαχείρισης υδατικών πόρων σύμφωνα με το σχέδιο διαχείρισης λεκανών απορροής της περιφέρειας	X							X		X
6	Η ολοκληρωμένη διαχείριση των λεκανών απορροής ποταμών της ΠΒΑ και η βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων, των δασών και των θαλασσών	X		X							X
7	Προστασία προστατευόμενων περιοχών οικότοπων, Natura	X		X							X
8	Προστασία βιοποικιλότητας	X		X							X
9	Δράσεις αναβάθμισης αστικού φυσικού περιβάλλοντος (ποδηλατοδρόμοι, μονοπάτια κινητικότητα σε αστικά κέντρα κ.λπ.)	X							X		X

Επιχειρησιακά Προγράμματα ΕΣΠΑ												
Α/Α	Τομείς Δραστηριοτήτων Τοπικής Αυτοδιοίκησης	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών	ΕΠ Περιβάλλον, Ενέργεια, Κλιματική Αλλαγή	ΕΠΑΝΕΚ	ΕΠ Ψηφιακού Προγραμματισμού	ΕΠ Ανα-ΔΕΔΒΜ	ΕΠ Αλιείας και Θάλασσας	ΕΠ Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας	ΕΠ Πολιτικής Προστασίας	Εθνικό Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης	ΕΠ Τεχνική Βοήθεια	ΠΕΠ
10	Έργα/μελέτες αντιμετώπισης του θορύβου και της ηχορύπανσης σε εφαρμογή της Οδηγίας 2002/49/ΕΚ	X	X				X		X			
11	Στήριξη ενεργειακής απόδοσης της εξυπηνης διαχείρισης ενέργειας στις δημόσιες υποδομές (βελτίωση ενεργειακής απόδοσης δημόσιων κτιρίων, εφαρμογές κριτηρίων βιοκλιματικού σχεδιασμού κτίρια όπως κολυμβητήρια, σχολεία, γυμναστήριο κ.ά., έργα επίδειξης, προώθηση χρήσης ΑΠΕ σε δημόσια κτίρια κ.λπ.)		X	X	X					X	X	X
12	Επενδύσεις για τη βελτίωση της ενεργητικής αποδοτικότητας των μεταφορών ιδίως σε αστικές περιοχές [B.A.A.]	X	X	X								X

Επιχειρησιακά Προγράμματα ΕΣΠΑ												
A/A	Τομείς Δραστηριοτήτων Τοπικής Αυτοδιοίκησης	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών	ΕΠ Περιβάλλον, Ενέργεια, Κλιματική Αλλαγή	ΕΠΑΝΕΚ	ΕΠ Ψηφιακού Προγραμματισμού	ΕΠ Αν/Α-ΔΕΔΒΜ	ΕΠ Αλιείας και Θάλασσας	ΕΠ Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας	ΕΠ Πολιτικής Προστασίας	Εθνικό Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης	ΕΠ Τεχνική Βοήθεια	ΠΕΠ
13	Χωροταξία Περιβάλλον (Δράσεις Χωροταξικού σχεδιασμού και αξιοποίησης των περιβαλλοντικών πόρων, για την πρόωση ενιαίας και βιώσιμης εθνικής στρατηγικής και ανάπτυξης)		X							X		
14	Πολοδομικός και αστικός Σχεδιασμός για την ανάπτυξη βιώσιμων και «έξυπνων πόλεων» (smart cities)	X	X								X	X
15	Φυσική-πολιτιστική κληρονομιά		X		X			X				X
Πολιτική Προστασία												
1	Επενδύσεις σε μέσα και συστήματα πρόληψης και αντιμετώπισης καταστροφών		X		X				X			X

Επιχειρησιακά Προγράμματα ΕΣΠΑ												
A/A	Τομείς Δραστηριοτήτων Τοπικής Αυτοδιοίκησης	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών	ΕΠ Περιβάλλον, Ενέργεια, Κλιματική Αλλαγή	ΕΠΑΝΕΚ	ΕΠ Ψηφιακού Προγραμματισμού	ΕΠ Ανα-ΔΕΔΒΜ	ΕΠ Αλιείας και Θάλασσας	ΕΠ Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας	ΕΠ Πολιτικής Προστασίας	Εθνικό Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης	ΕΠ Τεχνική Βοήθεια	ΠΕΠ
	Επενδύσεις για την πρόληψη και αντιμετώπιση πυρκαγιών											
2	Ενίσχυση δομών και υποδομών φορέων πολιτικής προστασίας και διαχείρισης κινδύνων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή		X						X			
3	Επενδύσεις σε έργα αντιπλημμυρικής προστασίας και προστασίας ακτών		X						X			X
4	Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των αρχών, της οικονομίας και του πληθυσμού		X		X				X	X		
Επιχειρηματικότητα Καινοτομία												
1	Επιχειρηματικότητα - Καινοτομία		X	X	X			X		X		X
2	Στήριξη Κοινωνικών Επιχειρήσεων			X								X
3	Στήριξη τοπικής Επιχειρηματικότητας και τοπικής ανάπτυξης			X		X	X	X		X		

Α/Α	Τομείς Δραστηριοτήτων Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Επιχειρησιακά Προγράμματα ΕΣΠΑ								ΕΠ Τεχνική Βοήθεια	ΠΕΠ	
		ΕΠ Υποδομές Μεταφορών	ΕΠ Περιβάλλον, Ενέργεια, Κλιματική Αλλαγή	ΕΠΑΝΕΚ	ΕΠ Ψηφιακού Προγραμματισμού	ΕΠ ΑνΑ-ΔΕΔΒΜ	ΕΠ Αλιείας και Θάλασσας	ΕΠ Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας	ΕΠ Πολιτικής Προστασίας			Εθνικό Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης
Απασχόληση												
1	Πρώιμη απασχόληση			X		X	X	X		X		X
2	Κατάρτιση ανέργων			X		X						X
Κοινωνική Πολιτική - Εκπαίδευση												
1	Παροχή υπηρεσιών φροντίδας φιλοξενίας παιδιών (παιδικό, ΚΔΑΠ, ΚΔΑΠ κ.λπ.)											X
2	Καταπολέμηση διακρίσεων (ΚΔΑΠ ΜΕΑ, βρεφονηπιακοί σταθμοί ολοκληρωμένης φροντίδας, κέντρα διπλήρευσης, συμ-βουλευτική υποστήριξη κ.λπ.)											X
3	Δημιουργία Ολοκληρωμένου δικτύου Παροχής Υπηρεσιών Κοινωνικής Φροντίδας για άτομα που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας ή ανήκουν σε ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες [Ε.Κ.Ο.]											X

Επιχειρησιακά Προγράμματα ΕΣΠΑ												
A/A	Τομείς Δραστηριοτήτων Τοπικής Αυτοδιοίκησης	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών	ΕΠ Περιβάλλον, Ενέργεια, Κλιματική Αλλαγή	ΕΠΙΑΝΕΚ	ΕΠ Ψηφιακού Προγραμματισμού	ΕΠ ΑΝΑ-ΔΕΔΒΜ	ΕΠ Αλιείας και Θάλασσας	ΕΠ Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας	ΕΠ Πολιτικής Προστασίας	Εθνικό Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης	ΕΠ Τεχνική Βοήθεια	ΠΕΠ
4	Κοινωνικές δομές αντιμετώπισης της φτώχειας (κοινωνικά παντοπωλεία κ.ά.)											X
5	ΚΗΦΗ Κέντρα διημέρευσης											X
6	Κέντρα στήριξης γυναικών - ξενώνας											X
7	Παροχή στήριξης για επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας			X		X		X				X
8	Προγράμματα Δια Βίου Μάθηση					X						
Υποδομές Κοινωνικής Πολιτικής												
1	Επενδύσεις στον τομέα υγείας (κέντρα ψυχικής υγείας, κ.λπ.)											X
2	Δημιουργία βελτίωση αναβάθμιση κοινωνικών υποδομών (παιδικό, ΚΔΑΠ ΜΕΑ, κέντρα διημέρευσης, φροντίδας κ.λπ.)											X
3	Βελτίωση προσβασιμότητας ΑμΕΑ											X

Επιχειρησιακά Προγράμματα ΕΣΠΑ												
A/A	Τομείς Δραστηριοτήτων Τοπικής Αυτοδιοίκησης	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών	ΕΠ Περιβάλλον, Ενέργεια, Κλιματική Αλλαγή	ΕΠΑΝΕΚ	ΕΠ Ψηφιακού Προγραμματισμού	ΕΠ Αν/Α-ΔΕΔΜ	ΕΠ Αλιείας και Θάλασσας	ΕΠ Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας	ΕΠ Πολιτικής Προστασίας	Εθνικό Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης	ΕΠ Τεχνική Βοήθεια	ΠΕΠ
4	Δράσεις ανάπτυξης και αναβάθμισης υποδομών σχολικής και προσχολικής εκπαίδευσης											X
Λοιπές Υποδομές												
1	Συμπλήρωση και αναβάθμιση υποδομών οδικής διασύνδεσης με κόμβους ΔΕΔ-Μ	X									X	X
2	Βελτίωση και συμπλήρωση λιμενικών υποδομών και υπηρεσιών για τη διασύνδεση με τα ΔΕΔ-Μ	X									X	X
3	Υποδομές εγγείων βελτιώσεων	X								X		
4	Έργα αναδασμού	X										
5	Αγροτικής οδοποιία	X										
6	Υποδομές σχετικές με πρόβαση σε δασική γη	X										
7	Έργα υποδομής μικρής κλίμακας για αγροτικούς οικισμούς	X									X	

Επιχειρησιακά Προγράμματα ΕΣΠΑ												
A/A	Τομείς Δραστηριοτήτων Τοπικής Αυτοδιοίκησης	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών	ΕΠ Περιβάλλον, Ενέργεια, Κλιματική Αλλαγή	ΕΠΑΝΕΚ	ΕΠ Ψηφιακού Προγραμματισμού	ΕΠ ΑνΑ-ΔΕΔΒΜ	ΕΠ Αλιείας και Θάλασσας	ΕΠ Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας	ΕΠ Πολιτικής Προστασίας	Εθνικό Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης	ΕΠ Τεχνική Βοήθεια	ΠΕΠ
8	Δράσεις για την ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς των αγροτικών περιοχών		X					X		X		
9	Δημιουργία μικρών δημοσίων τουριστικών υποδομών και υποδομών αναψυχής		X				X	X				
10	Αλιευτικοί λιμένες καταφύγια	X					X				X	X

ΠΗΓΗ: Ίδια Επεξεργασία

6.2 Επισκόπηση Δυνατοτήτων Τελικών Δικαιούχων σε Τοπικό Επίπεδο Συμπεράσματα

Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) Α' Βαθμού (Δήμοι)

Οι δήμοι αποτελούν, από άποψη συμμετοχής (με βάση τις αρμοδιότητές τους και τις επιλεξιμότητες των προγραμμάτων), τους σημαντικότερους τελικούς δικαιούχους από την επίδοση των οποίων κρίνεται σε μεγάλο βαθμό η επίτευξη των στόχων των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ).

Από την ανάλυση που προηγήθηκε και αναφέρεται στη συμμετοχή των τελικών δικαιούχων διαπιστώνεται ότι οι δήμοι δεν ανταποκρίνονται όλοι στον ίδιο βαθμό στις απαιτήσεις, με συνέπεια να υπάρχουν διαφορετικές ταχύτητες τόσο στη συμμετοχή και την ανταπόκριση στις προσκλήσεις όσο και στην υλοποίηση των δράσεων και την απορρόφηση των πόρων του προγράμματος.

Ιδίως, οι μικροί δήμοι στην αλληλουχία των προγραμματικών περιόδων, συνεχίζουν να υστερούν ως προς τις δυνατότητες αξιοποίησης των συγχρηματοδοτούμενων πόρων των διαρθρωτικών ταμείων ενώ και οι μεσαίοι νησιωτικοί δήμοι υπολείπονται των επιδόσεων των αντίστοιχου μεγέθους ΟΤΑ της ηπειρωτικής χώρας.

Οι μεγάλοι αστικοί δήμοι διαθέτουν πλήρη οργανωτική δομή και σχετικά επαρκή στελέχωση συγκριτικά με τους μικρούς και μεσαίους ΟΤΑ αλλά όχι σε βαθμό που να επιτελέσουν πλήρως τον ρόλο του φορέα διοικητικής και τεχνικής υποστήριξης των γειτονικών ΟΤΑ.

Ιδιαίτερα κρίσιμο ζήτημα αποτελεί για το σύνολο των ΟΤΑ το έλλειμμα σε θέματα στρατηγικού και επιχειρησιακού σχεδιασμού καθώς δεν γίνεται πάντα κατανοητή, κυρίως από τα πολιτικά όργανα, η αναγκαιότητα και η σημασία του. Παράλληλα, ο τρόπος σύνταξης και υλοποίησης του τεχνικού προγράμματος και του προϋπολογισμού που γίνεται σε ετήσια βάση, χωρίς να συνδέεται με μεσοχρόνιο έστω σχεδιασμό και επίτευξη στόχων, δεν συμβάλλει στην εμπέδωση διαδικασιών σχεδιασμού και προγραμματισμού, που να συνδέεται με τις στοχεύσεις και τον χρονικό ορίζοντα εφαρμογής του ΕΣΠΑ και ειδικότερα με των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ).

Ως βασικά προβλήματα για την εύρυθμη λειτουργία των δήμων εντοπίζονται τα ακόλουθα:

- ▶ Οι μειωμένες επιχορηγήσεις που δεν επιτρέπουν στους δήμους, με αδύναμη οικονομική βάση, να ασκήσουν τις έστω περιορισμένες αρμοδιότητές τους.
- ▶ Οι περιορισμένες αρμοδιότητες.
- ▶ Η επικάλυψη αρμοδιοτήτων με την Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση.
- ▶ Η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού.
- ▶ Η ελλιπής ή μηδενική στελέχωση των υπηρεσιακών μονάδων.
- ▶ Οι περιορισμένες συνέργειες μεταξύ των υπηρεσιακών μονάδων.
- ▶ Η απουσία διανοητικής συνεργασίας.
- ▶ Η απουσία επανακατάρτισης του προσωπικού για την προσαρμογή στις νέες συνθήκες μηχανοργάνωσης - εφαρμογών πληροφορικής - ηλεκτρονικός δήμος.
- ▶ Ο κατακερματισμός αρμοδιοτήτων και φορέων που εμποδίζουν την άσκηση τομεακών πολιτικών και αρμοδιοτήτων των δήμων (π.χ. Γεωργία, Κτηνοτροφία, Αλιεία, Τουρισμός, Έργα, Χωροταξία, κ.λπ.).
- ▶ Η απουσία κόμβων διαδημοτικής εξυπηρέτησης.
- ▶ Η έλλειψη τεχνογνωσίας στους μικρούς δήμους.

- ▶ Η ανάγκη συμμετοχής των αιρετών στη λειτουργία των υπηρεσιακών μονάδων και στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, ειδικά στους μικρούς δήμους.

Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου των ΟΤΑ Α' Βαθμού

Τα ΝΠΔΔ των ΟΤΑ κατά κανόνα δημιουργήθηκαν προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι ανάγκες συνέχισης των δραστηριοτήτων των παλαιότερων αντίστοιχων φορέων των «Καποδιστριακών» δήμων και να υπηρετηθούν οι ανάγκες άσκησης των ευρύτατων αρμοδιοτήτων των ΟΤΑ σε θέματα, κυρίως, κοινωνικής πολιτικής, πολιτισμού και αθλητισμού. Δεδομένης της σχετικής αδυναμίας των περισσότερων δήμων, λόγω κυρίως της έλλειψης προσωπικού, αλλά του προσανατολισμού των Υπηρεσιών στις συνήθεις «αποκλειστικές» αρμοδιότητες, τα ΝΠΔΔ κάλυψαν τις σχετικές ανάγκες καθώς αναλάμβαναν και σε επίπεδο σχεδιασμού την εφαρμογή των γενικών πολιτικών κατευθύνσεων των Δημοτικών Συμβουλίων και ενεργοποιούσαν πρόσθετο πολιτικό δυναμικό σε αυτές τις κατευθύνσεις. Παρά την ύπαρξη ΟΕΥ σε όλα τα ΝΠΔΔ, οι δημοσιονομικοί περιορισμοί δεν επέτρεψαν την ουσιαστική στελέχωσή τους και επομένως, στις περισσότερες περιπτώσεις δεν απέκτησαν την απαιτούμενη διοικητική και τεχνική ικανότητα για την υλοποίηση έργων και δράσεων ΕΣΠΑ.

Για τους λόγους αυτούς, λειτούργησαν και εξακολουθούν στην πλειονότητά τους να λειτούργουν με «δάνεια», εμπειρία από τους ΟΤΑ, και να καλύπτουν τις λειτουργικές ανάγκες των προγραμμάτων μέσω προσλήψεων προσωπικού με συμβάσεις ορισμένου χρόνου και αναθέσεις υπηρεσιών σε εξωτερικούς συνεργάτες.

Σε αναμονή της σχεδιαζόμενης θεσμικής παρέμβασης από το ΥΠΕΣ για τη διοικητική αναδιοργάνωση και των σχετικών κατευθύνσεων και εν όψει των νέων αναγκών οργάνωσης και λειτουργίας των ΟΤΑ πολλοί δήμοι, ήδη, προχωρούν στην κατάργηση των ΝΠΔΔ και στην ενσωμάτωση των Υπηρεσιών και του προσωπικού στον Οργανισμό τους.

Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ)

Οι Δημοτικές και Διαδημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης αποτέλεσαν, τις προηγούμενες δεκαετίες, σημαντικούς παράγοντες στη συνολική προσπάθεια για τη βελτίωση των όρων ποιότητας ζωής και παροχής βασικών αγαθών κοινής ωφέλειας, ιδίως στα αστικά κέντρα, που είχαν ικανό πληθυσμιακό μέγεθος για να στηρίξουν με ανταποδοτικά τέλη, τη βιωσιμότητα και την αποτελεσματικότητά τους.

Η οργανωτική δομή είναι, γενικά, επαρκής, παρά τις ελλείψεις στελέχωσης ενώ διαθέτουν την απαιτούμενη υποδομή, εξοπλισμό και τεχνογνωσία -πέραν της διαχείρισης των δικτύων, της κατασκευής και λειτουργίας των εγκαταστάσεων- και σε θέματα ελέγχου και διασφάλισης ποιότητας πόσιμου νερού και ελέγχου των περιβαλλοντικών όρων λειτουργίας των εγκαταστάσεων επεξεργασίας νερού και υγρών αποβλήτων.

Στην πλειονότητά τους, έχουν ολοκληρώσει τα σχέδια ασφάλειας νερού και τα διαχειριστικά σχέδια λεκανών απορροής και είναι σε θέση να προχωρήσουν στην υλοποίηση σύνθετων έργων και προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων ενεργειακής εξοικονόμησης, εισαγωγής τεχνικών ψηφιακής διαχείρισης των δικτύων και παροχών κ.λπ.

Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΦοΔΣΑ)

Καθώς η χώρα, συνολικά, αγωνίζεται να πετύχει δεσμευτικούς στόχους στη διαχείριση των

στερών απορριμμάτων και αποβλήτων, επιβάλλεται να ενισχυθεί η διοικητική και τεχνική ικανότητά τους ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στον κρίσιμο ρόλο τους.

Εν όψει των υποχρεώσεων, με βάση τις δεσμεύσεις της χώρας αλλά και του νέου εθνικού πλαισίου, επιβάλλεται να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην ενίσχυση της οργάνωσης των φορέων αλλά και της απόκτησης διοικητικής και τεχνικής ικανότητας ώστε να ανταποκριθούν στις επιτακτικές ανάγκες της νέας προγραμματικής περιόδου.

Τοπικοί Φορείς (Επιμελητήρια, Συλλογικοί, Κοινωνικοί, Πολιτιστικοί κ.λπ.)

Η συμμετοχή των εκτός αυτοδιοίκησης τοπικών φορέων, σε όλα τα επιχειρησιακά προγράμματα του ΕΣΠΑ, είναι γενικά περιορισμένη, παρά τις κάθε φορά επιδιώξεις και παραινέσεις για την ενεργό συμμετοχή, ιδίως των κοινωνικών εταίρων, τόσο στον σχεδιασμό όσο και στην εφαρμογή των προγραμμάτων.

Τα Εμπορικά και Βιομηχανικά Επιμελητήρια έχουν αναγνωρισμένο θεσμικό ρόλο και συμμετοχή τόσο στον σχεδιασμό όσο και στην υλοποίηση των προγραμμάτων, μέσω και της συμμετοχής, τους στις Επιτροπές Παρακολούθησης ενώ -σύμφωνα με τις πάγιες κατευθύνσεις- έχουν σημαντικό ρόλο στη διαβούλευση και την επικοινωνία με τον επιχειρηματικό κόσμο της περιοχής.

Η ειδικότερη συμμετοχή τους, όμως, ως τελικών δικαιούχων είναι εξαιρετικά περιορισμένη, καθώς όλες οι δράσεις κρατικών ενισχύσεων υλοποιούνται μέσω των ΕΦΔ (ΕΦΕΠΑΕ) στους οποίους εκπροσωπούνται έμμεσα μέσω των κεντρικών συλλογικών φορέων των κοινωνικών εταίρων. Η εμπειρία από τη συμμετοχή τους σε Αστικές Αρχές για την υλοποίηση των σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης δεν είναι θετική, καθώς στα προγράμματα αυτά δεν διασφαλίστηκε, κυρίως από την πλευρά των ΟΤΑ η απαιτούμενη συνεργασία στον σχεδιασμό, την επιλογή και την υλοποίηση των δράσεων.

Ανάλογα περιορισμένη είναι και η συμμετοχή τους στις δράσεις ενίσχυσης της απασχόλησης και της επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς οι επιλογές της τρέχουσας περιόδου δεν ενίσχυσαν ή και δεν επέτρεψαν την ενεργό συμβολή τους, όπως άλλωστε και των άλλων συλλογικών φορέων των εργοδοτών (π.χ. Εμπορικοί Σύλλογοι) και των εργαζομένων.

Τα Επιστημονικά Επιμελητήρια -αν και συμμετέχουν με εκπροσώπους τους στην Επιτροπή Παρακολούθησης του ΠΕΠ- δεν έχουν ουσιαστικό ρόλο ως τελικοί δικαιούχοι και η συμμετοχή τους περιορίζεται στη διατύπωση απόψεων και προτάσεων, συνήθως, στη διαδικασία της δημόσιας διαβούλευσης, είτε του προγράμματος είτε των επιμέρους σχεδίων ή δράσεων, σύμφωνα με τις εκάστοτε τυπικές απαιτήσεις.

Οι Φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών δεν διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στη διαδικασία σχεδιασμού δημόσιων πολιτικών και προγραμμάτων, καθώς στερούνται κατά κανόνα των προϋποθέσεων -διοικητικών οργανωτικών, και λειτουργικών- συμμετοχής σε οργανωμένο διάλογο, που απαιτεί συγκροτημένη και απαιτητική προεργασία για τη διατύπωση θέσεων και απόψεων. Περιορίζονται, έτσι, σε ευκαιριακές και σημειακές παρεμβάσεις συνήθως επί συγκεκριμένων θεμάτων που τους αφορούν ή σε γενικότερες θέσεις για την αναπτυξιακή προοπτική των νησιών ή του τομέα δραστηριότητάς τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.3 ΕΞΕΤΑΣΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΕΡΓΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2021-2027

		Στόχοι Πολιτικής (ΣΠ)				
		ΣΠ1 Καινοτόμος Οικονομικός Μετασχηματι- σμός	ΣΠ2 Πράσινες / Γαλάζιες Επεν- δύσεις, Κλιματι- κή Αλλαγή	ΣΠ3 Ενίσχυση Κινητικότητας και Περιφερει- ακών Διασυν- δέσεων ΤΠΕ	ΣΠ4 Κοινωνικά Δικαιώματα	ΣΠ5 Ολοκληρωμένη Βιώσιμη Ανάπτυξη αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών
Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και Νομικά Πρόσωπα						
1	Σημασία για τον ΟΤΑ	X	XXX	X	XX	XXX
2	Ικανότητα Σχεδιασμού και Ωρίμανσης	X	XX	X	XX	X
3	Επάρκεια Οργανωτικών Λειτουργιών	X	X	X	X	X
4	Επάρκεια Δομών Προγραμματισμού	X	X	X	XX	XX
5	Διαβούλευση και Συμμετοχή	X	XXX	XXX	XXX	XX
6	Επάρκεια Στελέχωσης Κρίσιμων Υπηρεσιών					
6.1	Λειτουργίες Προγραμματισμού	X	X	X	X	X
6.2	Τεχνικές Υπηρεσίες	X	XX	XX		X
6.3	Οικονομικές Υπηρεσίες	XX	XX	XX	X	XX
6.4	Υπηρεσίες ΤΠΕ	X	X	X	XX	X
6.5	Κοινωνικές Υπηρεσίες - Υγεία	XX			XX	X
6.6	Υπηρεσίες Τοπικής Ανάπτυξης	X	X	X		X
6.7	Υπηρεσίες Ποιότητας Ζωής - Περιβάλλον	XX	XX		X	XX
Φορείς Επιχειρηματικότητας						
1	Σημασία για τον Φορέα	XXX	XX	XX	XX	XXX
2	Ικανότητα Σχεδιασμού και Ωρίμανσης	X	X	X		
3	Ικανότητα Υλοποίησης	X		X		
4	Διαβούλευση και Συμμετοχή	XX	X	X	XX	XX
Κοινωνικοί Φορείς						
1	Σημασία για τον Φορέα	X		XX	XXX	XX
2	Ικανότητα Σχεδιασμού και Ωρίμανσης	X		X	XX	X
3	Επάρκεια Οργανωτικών Λειτουργιών			X	X	
4	Επάρκεια Δομών Προγραμματισμού			X	X	
5	Ικανότητα Υλοποίησης			X	X	X

Κλίμακα από 1 (μικρότερη) έως 3 (μεγαλύτερη) X

ΠΗΓΗ: Ιδία Επεξεργασία

**ΠΙΝΑΚΑΣ 6.4 ΕΝΤΑΣΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΦΟΡΕΩΝ ΣΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΕΡΓΩΝ
ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2021-2027**

Στόχοι Πολιτικής (ΣΠ)	Φορείς									
	ΟΤΑ Α' Βαθμού	ΟΤΑ Β' Βαθμού	Νομικά Πρόσωπα ΟΤΑ	ΔΕΥΑ	ΦοΣΔΑ	Αναπτυξ. ΑΕ ΟΤΑ	Επιμελητήρια	Κοινωνικές Δομές	Λοιοί Φορείς	
ΣΠ1 Καινοτόμος Οικονομικός Μετασχηματισμός	X	X		XX	XX	XXX	XXX		XX	
ΣΠ2 Πράσινες / Γαλάζιες Επενδύσεις, Κλιματική Αλλαγή	XX	XX		XXX	XXX	X			X	
ΣΠ3 Ενίσχυση Κινητικότητας και Περιφερειακών Διασυνδέσεων ΤΠΕ	X	XXX				X	XX		XX	
ΣΠ4 Κοινωνικά Δικαιώματα	XXX	X	XXX			X		XXX	XX	
ΣΠ5 Ολοκληρωμένη Βιώσιμη Ανάπτυξη αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών	XXX	X	X	XX	XX	XXX	XX	X	X	

Κλίμακα από 1 (μικρότερη) έως 3 (μεγαλύτερη) X

ΠΗΓΗ: Ιδία Επεξεργασία

7. Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις & ΟΤΑ

Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) εισήχθησαν, για πρώτη φορά στο περιεχόμενο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) της τρέχουσας Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020, ως ένα από τα νέα χρηματοδοτικά εργαλεία για την εφαρμογή των ολοκληρωμένων εδαφικών στρατηγικών της πολιτικής συνοχής της ΕΕ.

Όσον αφορά στο υπόβαθρό τους, οι ΟΧΕ είναι αδιάρρηκτα συνδεδεμένες (απορρέουν) με την έννοια της «ολοκληρωμένης εδαφικής προσέγγισης», εφάλτήριο της οποίας είναι οι προσδιορισμένες ανάγκες και οι δυνατότητες ενός χώρου / τόπου, που είναι σαφώς οριοθετημένος.

Την τελευταία 10ετία, η διάσταση της «ολοκληρωμένης εδαφικής προσέγγισης», τόσο σε επίπεδο στρατηγικού σχεδιασμού όσο και σε επίπεδο άσκησης πολιτικής, έχει υιοθετηθεί και ενσωματωθεί στα προγραμματικά κείμενα διαφόρων διεθνών φορέων και οργανισμών, μεταξύ των οποίων ο ΟΟΣΑ, η Παγκόσμια Τράπεζα και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στο ευρωπαϊκό επίπεδο, η έννοια της «ολοκληρωμένης εδαφικής προσέγγισης» για την επίτευξη των στόχων της πολιτικής συνοχής της ΕΕ αναδείχθηκε, έντονα, σε σχετική έκθεση⁶ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το 2009. Αυτή η έκθεση, μεταξύ άλλων, υποστήριξε ότι μια αναπτυξιακή πολιτική, που λαμβάνει υπόψη της την τοπική διάσταση του χώρου (a place-based policy), μπορεί να συμβάλλει στην αναζωογόνηση της πολιτικής συνοχής της ΕΕ και να διευκολύνει την επίτευξη των βασικών οικονομικών και κοινωνικών στόχων που αυτή προτάσσει, καθώς οι παρεμβάσεις που περιλαμβάνει βασίζονται σε πληροφορίες (γνώση) τοπικής κλίμακας που είναι επαληθεύσιμες και λαμβάνουν υπόψη τις τοπικές διασυνδέσεις.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει ο ορισμός που δόθηκε, στο πλαίσιο αυτής της έκθεσης, στον όρο «a place-based policy», δηλ. στην άσκηση πολιτικής με τοπικο-κεντρική προσέγγιση: είναι μια μακροχρόνια στρατηγική που αφορά σ' ένα συγκεκριμένο χώρο και η οποία επιδιώκει την αξιοποίηση του (τοπικού) δυναμικού, που βρίσκεται σε «λανθάνουσα» κατάσταση, και την αντιμετώπιση του επίμονου κοινωνικού αποκλεισμού, μέσω εξωτερικών παρεμβάσεων και πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. Μια τέτοια στρατηγική προωθεί την παροχή ολοκληρωμένων αγαθών και υπηρεσιών προσαρμοσμένων στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του χώρου αναφοράς και πυροδοτεί θεσμικές αλλαγές.

Η αναγνώριση της θετικής συμβολής που μπορεί να έχει η ενσωμάτωση της τοπικής διάστασης του χώρου (τοπικο-κεντρική προσέγγιση) στον σχεδιασμό και την εφαρμογή της ευρωπαϊκής πολιτικής συνοχής, υιοθετήθηκε λίγο αργότερα (2011) στο κείμενο της ευρωπαϊκής Εδαφικής Ατζέντας 2020 (Territorial Agenda 2020) και κατέληξε στη διατύπωση μιας δέσμης μέτρων και πολιτικών που μπορούν να μετουσιώσουν τις προκλήσεις της εδαφικής συνοχής σε πολιτικές βιώσιμης εδαφικής ανάπτυξης και στον προσδιορισμό έξι (6) βασικών εδαφικών προτεραιοτήτων:

1. Προώθηση της πολυκεντρικής και ισόρροπης εδαφικής ανάπτυξης.
2. Ενθάρρυνση της ολοκληρωμένης ανάπτυξης στις πόλεις, σε αγροτικές και συγκεκριμένες περιφέρειες.

⁶ F. Barca, An Agenda for a Reformed Cohesion Policy. A Place-Based Approach to Meeting European Union Challenges and Expectations. DG REGIO, 2009.

3. Εδαφική ένταξη των διασυνοριακών και διακρατικών λειτουργικών περιφερειών.
4. Εξασφάλιση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας των περιφερειών με βάση την ισχυρή τοπική οικονομία.
5. Βελτίωση της εδαφικής συνδεσιμότητας των πολιτών, των κοινοτήτων και των επιχειρήσεων.
6. Διαχείριση και διασύνδεση του οικολογικού και πολιτιστικού κεφαλαίου.

Αυτές οι προτεραιότητες, στη συνέχεια, ελήφθησαν υπόψη και συνέβαλαν στη διαμόρφωση των στόχων της στρατηγικής Ευρώπη 2020, δηλαδή του στρατηγικού κειμένου που αποτελεί τη βάση του περιεχομένου και της αρχιτεκτονικής των ΕΠ της τρέχουσας Προγραμματικής Περιόδου (2014-2020) όσον αφορά στην εφαρμογή της πολιτικής συνοχής της ΕΕ.

Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω διεργασιών ήταν η ενσωμάτωση, για πρώτη φορά, στο περιεχόμενο του Γενικού Κανονισμού των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020 (άρθρο 36 του Κανονισμού), και κατ' επέκταση, στο περιεχόμενο των ΕΠ όλων των κρατών - μελών, της υποχρέωσης χρηματοδότησης παρεμβάσεων ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης και γι' αυτόν τον σκοπό ορίστηκε ως καταλληλότερο μέσο / εργαλείο εφαρμογής η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ).

Παράλληλα, στο περιεχόμενο του Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) -και ειδικότερα στο άρθρο 7 αυτού του Κανονισμού- ορίστηκε ότι τουλάχιστον το 5% των πόρων του ΕΤΠΑ σε εθνικό επίπεδο πρέπει να αξιοποιηθούν μέσω των ΕΠ του κάθε κράτους - μέλους, για τη χρηματοδότηση / υλοποίηση ολοκληρωμένων εδαφικών στρατηγικών βιώσιμης αστικής ανάπτυξης. Η εφαρμογή των στρατηγικών βιώσιμης αστικής ανάπτυξης ορίστηκε ότι θα διενεργηθεί, επίσης, μέσω των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων.

Είναι ενδιαφέρον ότι σύμφωνα με σχετικό οδηγό εφαρμογής της ΕΕ, η ΟΧΕ είναι «ένας μηχανισμός τοπικής κλίμακας που επιτρέπει την εφαρμογή μιας χωρικής / εδαφικής στρατηγικής με ολοκληρωμένο τρόπο, αντλώντας χρηματοδότηση (πόρους) από τουλάχιστον δύο διαφορετικούς άξονες προτεραιότητας, στο πλαίσιο του ίδιου προγράμματος ή από διαφορετικά προγράμματα»⁷.

7.1 Θεσμικό Πλαίσιο των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων

Το θεσμικό πλαίσιο για την εφαρμογή των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων, μέσω των ΕΠ της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020, διακρίνεται σε δύο (2) βασικά επίπεδα:

α) Το ευρωπαϊκό, το οποίο περιλαμβάνει τις διατάξεις των ευρωπαϊκών κανονισμών.

β) Το εθνικό, το οποίο περιλαμβάνει τις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας για την εφαρμογή των ΕΠ της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου, ήτοι το Ν. 4314/2014.

Οι διατάξεις του προαναφερθέντος θεσμικού πλαισίου που αναφέρονται άμεσα ή/και αποκλειστικά στις ΟΧΕ είναι οι ακόλουθες:

- ▶ Στο περιεχόμενο του Γενικού Κανονισμού (1303/2013) περί καθορισμού κοινών διατάξεων για τα ΕΔΕΤ το πλαίσιο εφαρμογής των ΟΧΕ προσδιορίζεται στο:

- ▶ Άρθρο 15 (2.α.ι), περί του περιεχομένου της Εταιρικής Σχέσης σε ό,τι αφορά στις ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις.

⁷ EE Guidance Fiche: Integrated Territorial Investment (ITI), 2014.

- ▶ Άρθρο 36, νομική βάση της χρήσης των ΟΧΕ.
- ▶ Άρθρο 96 (3.β, γ), περιεχόμενο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων σε ό,τι αφορά στις ΟΧΕ.
- ▶ Άρθρο 123 (6, 7), περί του ορισμού Ενδιάμεσου Φορέα των ΟΧΕ.
- ▶ Παράρτημα Ι (3.3), ενθάρρυνση ολοκληρωμένων προσεγγίσεων.
- ▶ Παράρτημα Ι (6), ρυθμίσεις για να αντιμετωπιστούν καίριες εδαφικές προκλήσεις.
- ▶ Στο περιεχόμενο του Κανονισμού του ΕΤΠΑ (1301/2013), προσδιορίζεται το πλαίσιο εφαρμογής των ΟΧΕ που έχουν ως επίπεδο αναφοράς τον αστικό χώρο και συμβάλλουν στην υλοποίηση Ολοκληρωμένων Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης:
 - ▶ Άρθρο 7, περί βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.
 - ▶ Άρθρο 8, περί καινοτόμων δράσεων στον τομέα της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.
 - ▶ Άρθρο 9, περί δικτύου αστικής ανάπτυξης.
- ▶ Στο περιεχόμενο του Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου/ΕΚΤ (1304/2013) προσδιορίζεται ο (συμπληρωματικός / υποστηρικτικός) ρόλος του ΕΚΤ στην εφαρμογή των ΟΧΕ που συνδέονται αφενός με τη στήριξη ολοκληρωμένων εδαφικών στρατηγικών της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης και αφετέρου με στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης που έχουν ως επίπεδο αναφοράς τον εξω-αστικό χώρο:
 - ▶ Άρθρο 12, προβλέψεις για αστική ανάπτυξη.
- ▶ Στο περιεχόμενο του Κανονισμού της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας / ΕΕΣ (1299/2013) η βιώσιμη αστική ανάπτυξη και η διασύνδεση του αστικού με το αγροτικό περιβάλλον συγκαταλέγονται στις συνιστώσες του στόχου της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας, που χρηματοδοτείται μέσω του Interreg:
 - ▶ Άρθρο 2 (3.β), περί ανταλλαγής εμπειριών στη βιώσιμη αστική ανάπτυξη.
- ▶ Στις διατάξεις του Νόμου για το Σύστημα Διαχείρισης, Ελέγχου και Εφαρμογής (Ν.4314/2014) προσδιορίζεται η διαδικασία ορισμού των Ενδιάμεσων Φορέων που εμπλέκονται στην υλοποίηση των ΟΧΕ:
 - ▶ Ν. 4314/2014, άρθρο 13 (7.α), Ενδιάμεσοι Φορείς.

Από τις παραπάνω διατάξεις, οι αναφορές στις οποίες αξίζει να επικεντρωθεί το ενδιαφέρον των ΟΤΑ καθώς σχετίζονται με προϋποθέσεις, Αρχές ή/και κατευθύνσεις που είναι χρήσιμο να έχουν υπόψη τους είτε ως φορείς σχεδιασμού των ολοκληρωμένων εδαφικών στρατηγικών είτε ως τελικοί δικαιούχοι έργων που περιλαμβάνονται σε τέτοιες στρατηγικές, είναι οι εξής:

- ▶ Στο άρθρο 15, σημείο 2.α(i), του Γεν. Κανονισμού (1303/2013) των ΕΔΕΤ αναφέρεται ότι στο περιεχόμενο του εθνικού κειμένου για το ΕΣΠΑ ορίζεται: «η ολοκληρωμένη προσέγγιση στη χωρική ανάπτυξη που στηρίζεται από τα ΕΔΕΤ ή συνοπτική παρουσίαση των ολοκληρωμένων προσεγγίσεων στη χωρική ανάπτυξη που βασίζονται στο περιεχόμενο των προγραμμάτων, προσδιορίζοντας:
 - ▶ Τις ρυθμίσεις που διασφαλίζουν μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της χρήσης των ΕΔΕΤ για τη χωρική ανάπτυξη ειδικών υπο-περιφερειακών περιοχών... ιδίως τις ρυθμίσεις εφαρμογής των άρθρων 32, 33⁸ και 36 συνοδευόμενες από τις Αρχές για τον καθορισμό των αστικών περιοχών, στις οποίες

⁸ Τα άρθρα 32 και 33 του Γενικού Κανονισμού (1303/2013) των ΕΔΕΤ αναφέρονται σε ένα χρηματοδοτικό εργαλείο εφαρμογής εδαφικών στρατηγικών, την Τοπική Ανάπτυξη, με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ ή CLLDs), το οποίο πρακτικά αποτελεί μετεξέλιξη της ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας Leader και υποστηρίζεται χρηματοδοτικά από το ΕΓΤΑΑ, το ΕΤΘΑ, το ΕΤΠΑ ή/και το ΕΚΤ.

πρόκειται να εφαρμοστούν ολοκληρωμένες δράσεις για βιώσιμη αστική ανάπτυξη».

- ▶ Στο άρθρο 36 του Γεν.Κανονισμού των ΕΔΕΤ ορίζεται τι είναι/συνιστά μια ΟΧΕ: «Όταν μια στρατηγική αστικής ανάπτυξης ή άλλες χωρικές στρατηγικές ή χωρικά Σύμφωνα που αναφέρονται στο άρθρο 12 παράγραφος 1 του Κανονισμού ΕΚΤ απαιτούν μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που συνεπάγεται επενδύσεις από το ΕΚΤ, το ΕΤΠΑ ή το Ταμείο Συνοχής στο πλαίσιο περισσότερων του ενός αξόνων προτεραιότητας ενός ή περισσότερων επιχειρησιακών προγραμμάτων, η οικεία ενέργεια μπορεί να υλοποιείται ως ολοκληρωμένη χωρική επένδυση (ΟΧΕ)».
- ▶ Η ενέργεια που πραγματοποιείται, στο πλαίσιο ΟΧΕ, μπορεί να συμπληρώνεται με χρηματοδοτική υποστήριξη από το ΕΓΤΑΑ ή το ΕΤΘΑ».⁹
- ▶ Στο άρθρο 96, σημεία 3.β και 3.γ, του Γεν. Κανονισμού των ΕΔΕΤ ορίζεται ότι κάθε ΕΠ στο περιεχόμενό του «περιγράφει... την ολοκληρωμένη προσέγγιση της χωρικής ανάπτυξης, έχοντας υπόψη το σύμφωνο εταιρικής σχέσης, και καταδεικνύοντας με ποιον τρόπο το επιχειρησιακό πρόγραμμα... συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων του και των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του». Μεταξύ των στοιχείων που ορίζεται ότι πρέπει να προσδιορίζονται ρητά στο εγκεκριμένο κείμενο κάθε ΕΠ συγκαταλέγονται:
 - (α) «3.(β)... οι ολοκληρωμένες δράσεις για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη, που θα υλοποιηθούν σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 3 του Κανονισμού ΕΤΠΑ...».
 - (β) «3.(γ) η προσέγγιση της χρήσης του μέσου ΟΧΕ εκτός των περιπτώσεων του στοιχείου (β)», δηλ. των ΟΧΕ που αφορούν στις ολοκληρωμένες δράσεις για βιώσιμη αστική ανάπτυξη.
- ▶ Στο άρθρο 7 του Κανονισμού του ΕΤΠΑ περιγράφεται αναλυτικά το κανονιστικό πλαίσιο υλοποίησης των ΟΧΕ που συμβάλλουν στη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη και έχουν ως περιοχή αναφοράς μόνο τον αστικό χώρο.
Ειδικότερα ορίζεται ότι:
 - 1. «Το ΕΤΠΑ στηρίζει, στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων, τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη μέσω στρατηγικών που καθορίζουν ολοκληρωμένες δράσεις για την αντιμετώπιση των οικονομικών, περιβαλλοντικών, κλιματικών, δημογραφικών και κοινωνικών προκλήσεων που θίγουν τις αστικές περιοχές, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη την ανάγκη προώθησης των διασυνδέσεων μεταξύ αστικών περιοχών και περιοχών της υπαίθρου.
 - 2. Η βιώσιμη αστική ανάπτυξη διενεργείται μέσω των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων όπως αναφέρεται στο άρθρο 36 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013...
 - 3. ...κάθε κράτος - μέλος ορίζει, στο Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης του, τις βασικές Αρχές για την επιλογή των αστικών περιοχών στις οποίες πρόκειται να εφαρμοστούν ολοκληρωμένες δράσεις βιώσιμης αστικής ανάπτυξης...
 - 4. Τουλάχιστον το 5 % των πόρων του ΕΤΠΑ, που χορηγήθηκαν σε εθνικό επίπεδο ... κατανέμονται σε ολοκληρωμένες δράσεις βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, στο πλαίσιο των οποίων πόλεις, υποπεριφερειακοί ή τοπικοί φορείς αρμόδιοι για την υλοποίηση βιώσιμων αστικών στρατηγικών ("Αστικές Αρχές"), θα επιφορτιστούν με καθήκοντα που συνδέονται τουλάχιστον με την επιλογή πράξεων σύμφωνα με το άρθρο 123 παράγραφος 6 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013...»
- ▶ Στο άρθρο 12, σημεία 1 και 2, του Κανονισμού του ΕΚΤ ορίζεται ρητά ότι:
 - 1. «Το ΕΚΤ δύναται να στηρίζει... ολοκληρωμένες εδαφικές επενδύσεις (ΟΕΕ), όπως αναφέρεται στο άρθρο 36 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013...
 - 2. ...το ΕΚΤ δύναται να στηρίζει τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη μέσω στρατηγικών που θεσπίζουν

⁹ Σε αυτή την περίπτωση η ΟΧΕ επέχει και θέση ΤΑΠΤοΚ.

ολοκληρωμένες ενέργειες για την αντιμετώπιση οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών προκλήσεων που επηρεάζουν τις αστικές περιοχές...».

- ▶ Στο άρθρο 123, σημεία 6 και 7 του Γεν. Κανονισμού των ΕΔΕΤ και στο άρθρο 13, σημείο 7.α, του Ν. 4314/2014 -σε συνδυασμό με το άρθρο 7, σημείο 4, του Κανονισμού του ΕΤΠΑ και το άρθρο 125, σημείο 3 του Γεν. Κανονισμού - αναδεικνύεται ο ρόλος των Αστικών Αρχών ως Ενδιάμεσων Φορέων των ΕΠ και προσδιορίζεται η εσωτερική διαδικασία ορισμού τους. Ειδικότερα:
 - ▶ Στο άρθρο 7, σημείο 4 του Κανονισμού του ΕΤΠΑ ορίζεται ρητά ότι: «πόλεις, υποπεριφερειακοί ή τοπικοί φορείς, αρμόδιοι για την υλοποίηση βιώσιμων αστικών στρατηγικών (Αστικές Αρχές) θα επιφορτιστούν με καθήκοντα, που συνδέονται τουλάχιστον με την επιλογή πράξεων».
 - ▶ Στο άρθρο 125, σημείο 3, του Γεν. Κανονισμού των ΕΔΕΤ «η επιλογή των πράξεων» συμπεριλαμβάνεται στα βασικά καθήκοντα της ΔΑ ενός ΕΠ.
 - ▶ Στο άρθρο 123, σημεία 6 και 7, του Γεν. Κανονισμού των ΕΔΕΤ αναφέρεται ότι: «Το κράτος μέλος μπορεί να ορίσει έναν ή περισσότερους ενδιάμεσους φορείς για να επιτελούν συγκεκριμένα καθήκοντα της Διαχειριστικής Αρχής...».
 - ▶ Στο άρθρο 13, σημείο 7.α, του Ν. 4314/2014 ορίζεται ότι: «Με απόφαση του αρμόδιου υπουργού ή περιφερειάρχη, δύναται να ορίζονται Ενδιάμεσοι Φορείς, οι οποίοι αναλαμβάνουν τη διαχείριση μέρους ΕΠ ή συγκεκριμένα καθήκοντα της Διαχειριστικής Αρχής του εν λόγω ΕΠ για δράσεις ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων ή βιώσιμης αστικής ανάπτυξης ή τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων, σύμφωνα με το άρθρο 123 παράγραφοι 7 και 6 του Κανονισμού».

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω σημεία που αναφέρονται στις ΟΧΕ -είτε ρητά, είτε απορρέουν συνδυαστικά από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο- μπορούμε να καταλήξουμε με ασφάλεια στα ακόλουθα συμπεράσματα:

- ▶ Οι ΟΧΕ συνιστούν τον μηχανισμό εφαρμογής μιας ολοκληρωμένης χωρικής / εδαφικής στρατηγικής, είτε για τον αστικό χώρο (ΟΧΕ-ΒΑΑ) είτε εκτός αστικού χώρου (θεματικές ΟΧΕ ή/και ΟΧΕ λειτουργικών περιοχών ή ΟΧΕ-ΤΑΠΤΟΚ), και όχι την ίδια τη στρατηγική.
- ▶ Οι Αρχές ή/και τα κριτήρια για την επιλογή των περιοχών στις οποίες θα εφαρμοστούν οι ΟΧΕ προσδιορίζονται στο επίπεδο του Εθνικού Προγραμματικού Κειμένου (δηλ. του ΕΣΠΑ 2014-2020) και εξειδικεύονται, σε τοπικό επίπεδο, μέσω των επιμέρους ΕΠ (κυρίως των ΠΕΠ).
- ▶ Η αστική διάσταση της Πολιτικής Συνοχής της τρέχουσας Προγραμματικής Περιόδου (2014-2020) έχει ενισχυθεί σημαντικά, καθώς όλα τα κράτη - μέλη της ΕΕ είναι υποχρεωμένα να «δεσμεύσουν» τουλάχιστον το 5% των πόρων του ΕΤΠΑ, που τους αναλογούν σε εθνικό επίπεδο, για τη στήριξη ολοκληρωμένων στρατηγικών βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.
- ▶ Το επίκεντρο των στρατηγικών βιώσιμης αστικής ανάπτυξης είναι η αντιμετώπιση, με ολοκληρωμένο τρόπο, των οικονομικών, περιβαλλοντικών, κλιματικών, δημογραφικών και κοινωνικών προσκλήσεων του αστικού χώρου αναφοράς της στρατηγικής.
- ▶ Στο πλαίσιο εφαρμογής των ολοκληρωμένων στρατηγικών βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, μέσω των αντίστοιχων ΟΧΕ-ΒΑΑ, οι Αστικές Αρχές έχουν -κατ' ελάχιστον- την αρμοδιότητα για την επιλογή των πράξεων που θα προκριθούν για χρηματοδότηση. Αυτή η παράμετρος τις καθιστά αυτόματα «ενδιάμεσους φορείς» του οικείου ΕΠ και ο ορισμός τους γίνεται με απόφαση του αρμόδιου υπουργού ή περιφερειάρχη.

7.2 Προγραμματικό Πλαίσιο για τον Σχεδιασμό, την Υλοποίηση, την Παρακολούθηση και τη Διαχείριση των ΟΧΕ της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020

Υπό τον όρο «προγραμματικό πλαίσιο» αναφερόμαστε στα επίσημα κείμενα που εξειδικεύουν σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο τους όρους, τις προϋποθέσεις και τις ακολουθούμενες διαδικασίες για τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και τη διαχείριση των ΟΧΕ, τόσο από την πλευρά των ΕΠ όσο και από την πλευρά των φορέων που είναι υπεύθυνοι για τη διαμόρφωση των ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών.

7.2.1 Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020

Το Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης (Partnership Agreement) 2014-2020, πιο γνωστό ως Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020, αποτελεί το βασικό προγραμματικό κείμενο που προσδιόρισε το πλαίσιο σχεδιασμού των ΟΧΕ της τρέχουσας περιόδου, σε επίπεδο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

Σε αυτό το κείμενο, λαμβάνοντας υπόψη τις προβλέψεις των κανονισμών όσον αφορά στην ολοκληρωμένη εδαφική προσέγγιση της Χωρικής Ανάπτυξης, προσδιορίστηκαν οι βασικές κατευθύνσεις, Αρχές και στρατηγικές προτεραιότητες, που έπρεπε να ληφθούν υπόψη κατά την κατάρτιση των κειμένων των 13 Περιφερειακών και των 7 Τομεακών ΕΠ.

Καταρχάς, ορίστηκε ότι η εφαρμογή της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης θα υποστηριχθεί πρωτίστως από τον σχεδιασμό και τους πόρους των 13 Περιφερειακών ΕΠ. Με αυτό υπόψη, οι περιφέρειες έπρεπε, λαμβάνοντας υπόψη τα τοπικά προβλήματα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν, να προσδιορίσουν: τους τύπους χωρικών ενότητων στους οποίους θα επικεντρωθεί η εφαρμογή ολοκληρωμένων εδαφικών στρατηγικών, αξιοποιώντας το χρηματοδοτικό εργαλείο / μηχανισμό των ΟΧΕ (είτε αποκλειστικά είτε συνδυαστικά με το έτερο χρηματοδοτικό εργαλείο / μηχανισμό των ΤΑΠΤΟΚ), τα κριτήρια επιλογής τους, το αναγκαίο ελάχιστο περιεχόμενο των τοπικών σχεδίων και τα κριτήρια αξιολόγησής τους, τους Θεματικούς Στόχους, Επενδυτικές Προτεραιότητες και τύπους δράσεων που θα καλύπτονται από τη στρατηγική ανά εργαλείο, τη χρηματοδότηση της στρατηγικής συνολικά και ανά εργαλείο, τις στρατηγικές, σχεδιαστικές, εφαρμοστικές και χρηματοδοτικές συνέργειες με τα άλλα προγράμματα.

Για τα Τομεακά ΕΠ, ο ρόλος τους στην εφαρμογή της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης ορίστηκε ως συμπληρωματικός / επικουρικός αυτού των Περιφερειακών. Ειδικότερα, προβλέφθηκε ότι τα Τομεακά ΕΠ, στο κείμενό τους, έπρεπε να ορίσουν τους άξονες προτεραιότητας ή/και τους πόρους με τους οποίους προτίθενται να στηρίξουν «ολοκληρωμένη εδαφική προσέγγιση» στις περιφέρειες, συνεργώντας με τα χρηματοδοτικά εργαλεία που ορίζονται στα Περιφερειακά ΕΠ, για τις χωρικές ενότητες που θα επιλεγούν.

Όσον αφορά συγκεκριμένα στην εφαρμογή των ΟΧΕ, στο κείμενο του ΕΣΠΑ 2014-2020 προσδιορίστηκαν δύο (2) βασικές τυπολογίες περιοχών: (α) η τυπολογία για τον εξω-αστικό χώρο και (β) η τυπολογία για τον αστικό χώρο.

Στον εξω-αστικό χώρο, η εφαρμογή των ΟΧΕ προκρίθηκε κατά προτεραιότητα στις ακόλουθες περιοχές:

- ▶ Υποπεριφερειακές περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις, όπου την πρωτοβουλία του σχεδιασμού αναλαμβάνει η οικεία περιφέρεια.
- ▶ Δια-περιφερειακές περιοχές με ομοιογενή χαρακτηριστικά, κοινές προκλήσεις και προ-

βλήματα, που εντοπίζονται σε μειονεκτικές γεωγραφικές περιοχές της χώρας, όπου τον σχεδιασμό αναλαμβάνει κεντρικός φορέας ή διαπεριφερειακό συντονιστικό όργανο.

- ▶ Περιοχές επιρροής τομεακών παρεμβάσεων και δράσεων, οι οποίες εντάσσονται σε ολοκληρωμένη τοπική στρατηγική / σχέδιο, όπου τον σχεδιασμό αναλαμβάνει κεντρικός φορέας.

Στον αστικό χώρο, αντίστοιχα, η εφαρμογή των ΟΧΕ-ΒΑΑ προκρίθηκε κατά προτεραιότητα στις παρακάτω περιοχές:

- ▶ Περιοχές εφαρμογής Ρυθμιστικού Σχεδίου ή περιοχές που έχουν προσδιοριστεί ως περιοχές παρεμβάσεων αστικής ανασυγκρότησης, στα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, στα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια ή σε Σχέδια Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης, κατά την κείμενη ελληνική νομοθεσία.
- ▶ Περιοχές, οι οποίες ορίζονται με βάση τα όρια της Δημοτικής Ενότητας ή τα όρια του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (ΓΠΣ) ή Ρυθμιστικού Σχεδίου και ο πληθυσμός τους ξεπερνά τους 10.000 κατ.
- ▶ Περιοχές που αντιμετωπίζουν έντονες προκλήσεις: οικονομικές / περιβαλλοντικές / κλιματικής αλλαγής / δημογραφικές / λειτουργικής οργάνωσης της πόλης.
- ▶ Περιοχές που περιλαμβάνουν ζώνες αποβιομηχάνισης, που δοκιμάζονται περισσότερο από την οικονομική κρίση, με τα συνακόλουθα φαινόμενα αστικής φτώχειας και υψηλών ποσοστών ανεργίας και κοινωνικού αποκλεισμού ή περιοχές αλλαγών χρήσεων γης και αυθαίρετης δόμησης.

Βασική προϋπόθεση για τη χρηματοδότηση των ΟΧΕ και στις δυο χωρικές κατηγορίες (αστικό και εξω-αστικό χώρο) είναι η ύπαρξη ολοκληρωμένων εδαφικών στρατηγικών, βάσει των οποίων θα τεκμηριώνεται η συμβολή τους στην επίτευξη των στόχων του ΕΠ. Ειδικά, για τις στρατηγικές της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης (ΒΑΑ) ορίστηκε επιπλέον ότι σε κάθε περιφέρεια το πλήθος των στρατηγικών θα προσδιορίζεται λαμβάνοντας υπόψη τη βαρύτητα του αστικού πληθυσμού και τη συμμετοχή των αστικών δραστηριοτήτων στο ΑΕΠ της περιφέρειας και στη συνολική απασχόληση. Με αυτό υπόψη προκρίθηκε: (α) η κάλυψη με στρατηγικές ΒΑΑ των αστικών κέντρων που έχουν λειτουργική περιοχή με πληθυσμό άνω των 70.000 κατ. και (β) η επιλογή έως δύο (2) στρατηγικών ΒΑΑ σε εκείνες τις περιφέρειες των οποίων ο αστικός πληθυσμός δεν ξεπερνά το 50% του συνολικού τους πληθυσμού.

Το παραπάνω πλαίσιο σχεδιασμού των ΟΧΕ, που έθεσε το εθνικό προγραμματικό κείμενο του ΕΣΠΑ 2014-2020, συμπληρώθηκε σταδιακά από δυο (2) εγκυκλίους της ΕΑΣ, το περιεχόμενο των οποίων απευθυνόταν τόσο στις ΔΑ των ΕΠ όσο και τους φορείς σχεδιασμού των τοπικών χωρικών στρατηγικών:

- ▶ Η πρώτη εγκύκλιος εκδόθηκε το 2015 από την Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού & Αξιολόγησης (ΕΥΣΣΑ) και αφορούσε στον σχεδιασμό, την υλοποίηση και παρακολούθηση των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων ως εργαλείων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης.
- ▶ Η δεύτερη εγκύκλιος εκδόθηκε το 2016 από την Ειδική Υπηρεσία Θεσμικής Υποστήριξης (ΕΥΘΥ) και περιλάμβανε οδηγίες για τη διαχείριση και εφαρμογή των στρατηγικών Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης.

7.2.2 Εγκύκλιος ΕΥΣΣΑ για τον Σχεδιασμό, την Υλοποίηση και την Παρακολούθηση των ΟΧΕ ως εργαλείων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης των ΕΠ της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020

Η εγκύκλιος της ΕΥΣΣΑ με τίτλο «ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ σχεδιασμού, υλοποίησης και παρακολούθησης των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων ως εργαλείων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020» εκδόθηκε το 2015 και στόχος της ήταν να αποσαφηνίσει, στον πληρέστερο δυνατό βαθμό, αφενός τις βασικές προϋποθέσεις και κατευθύνσεις για τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση από τους αρμόδιους φορείς χωρικών στρατηγικών με ολοκληρωμένο χαρακτήρα και αφετέρου το πλαίσιο υλοποίησης αυτών των στρατηγικών μέσω του εργαλείου των ΟΧΕ (εμπλεκόμενοι φορείς, οικονομική διαχείριση και παρακολούθηση της εφαρμογής). Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης, θα επικεντρώσουμε το ενδιαφέρον σε εκείνα τα σημεία της εγκυκλίου που σχετίζονται:

- ▶ Με τους φορείς που εμπλέκονται στα διάφορα στάδια του σχεδιασμού των στρατηγικών και της εφαρμογής τους μέσω των ΟΧΕ.
- ▶ Με τις κατηγορίες των περιοχών εφαρμογής ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών.
- ▶ Με τις διαδικασίες του σχεδιασμού των ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών και της έγκρισης των σχετικών ΟΧΕ.
- ▶ Με τα ενδεικτικά κριτήρια αξιολόγησης και επιλογής των χωρικών στρατηγικών και των ΟΧΕ εφαρμογής τους.
- ▶ Με τις διαδικασίες υλοποίησης των ΟΧΕ.

Όσον αφορά στους εμπλεκόμενους φορείς, η εγκύκλιος προσδιορίζει, ουσιαστικά, δύο (2) βασικές κατηγορίες φορέων: (α) τις Ειδικές Υπηρεσίες του ΕΣΠΑ, που έχουν κατά κανόνα εποπτικό, συντονιστικό και διαχειριστικό ρόλο στην όλη διαδικασία και (β) τους φορείς σχεδιασμού και υλοποίησης των εδαφικών στρατηγικών, που έχουν την ευθύνη / αρμοδιότητα να διαμορφώσουν και να εγκρίνουν τις ολοκληρωμένες χωρικές στρατηγικές και στη συνέχεια να επιλέξουν το μείγμα των παρεμβάσεων που θα υλοποιηθούν μέσω των ΟΧΕ. Στην πρώτη κατηγορία (Ειδικές Υπηρεσίες του ΕΣΠΑ) περιλαμβάνονται, κατά προτεραιότητα:

- ▶ Η Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης (ΕΥΣΣΑ) της Εθνικής Αρχής Συντονισμού (ΕΑΣ), όντας η αρμόδια Υπηρεσία συντονισμού για θέματα Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης για την έκδοση σχετικών κατευθύνσεων και οδηγιών εφαρμογής, για τις σχετικές εκθέσεις προόδου και για τον συντονισμό του Δικτύου Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης.
- ▶ Η Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού & Παρακολούθησης Δράσεων για το ΕΚΤ (ΕΥΣΕΚΤ), η οποία συνεπικουρεί το έργο της ΕΥΣΣΑ σε θέματα του ΕΚΤ.
- ▶ Οι Διαχειριστικές Αρχές (ΔΑ) των ΕΠ οι οποίες συνιστούν τις αρμόδιες Αρχές για τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο της εφαρμογής των στρατηγικών Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων, που καλύπτονται χρηματοδοτικά από τα ΕΠ. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, οι ΔΑ μεταξύ άλλων έχουν την ευθύνη για:
 - ▶ Την εξειδίκευση των βασικών κατευθύνσεων για την εφαρμογή των ΟΧΕ.
 - ▶ Τον προσδιορισμό των φορέων που θα εμπλακούν στον σχεδιασμό Στρατηγικών ΟΧΕ και το επίπεδο εμπλοκής τους στην εφαρμογή των Στρατηγικών ΟΧΕ και την υλοποίηση των επί μέρους δράσεων / πράξεων.

- ▶ Τη διαβούλευση με τις τοπικές Αρχές και τους τοπικούς φορείς για την ωρίμανση των ΟΧΕ.
- ▶ Την επιλογή του τρόπου εφαρμογής των ΟΧΕ (π.χ. εκχώρηση σε ΕΦ, επιλογή πράξεων από Αστική Αρχή - εκχώρηση καθηκόντων, υλοποίηση από τη ΔΑ εκχώρηση σε ΕΦΔ της επιλογής και της υλοποίησης των πράξεων, εκχώρηση σε ΕΦ / Αστική Αρχή της επιλογής των πράξεων και υλοποίηση από την ΔΑ ή ΕΦΔ).
- ▶ Τη διαμόρφωση μεθοδολογίας και κριτηρίων επιλογής τόσο των ΟΧΕ όσο και των επί μέρους δράσεων / πράξεων.
- ▶ Τις ενέργειες δημοσιότητας και προώθησης των ΟΧΕ.

Στη δεύτερη κατηγορία (φορείς σχεδιασμού και υλοποίησης) περιλαμβάνονται φορείς που, με βάση το ελληνικό διοικητικό σύστημα, έχουν αρμοδιότητα να συντάξουν, να εγκρίνουν και να εφαρμόσουν ολοκληρωμένες χωρικές στρατηγικές, σε τοπικό επίπεδο. Υπό αυτό το πρίσμα, και λαμβάνοντας υπόψη αφενός τη μορφή του χώρου αναφοράς των στρατηγικών (αστικός, εξω-αστικός χώρος) και αφετέρου τις προβλέψεις των ευρωπαϊκών κανονισμών, προσδιορίστηκαν δύο επιμέρους κατηγορίες φορέων:

- ▶ Οι Αστικές Αρχές ως φορείς σχεδιασμού για τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Στρατηγικές της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.

Στην Ελλάδα το ρόλο της Αστικής Αρχής, κατά την εγκύκλιο, μπορούν να αναλάβουν:

- ▶ Δημοτικές Αρχές.
- ▶ Δίκτυα δήμων, σε σχήματα / συμπράξεις (ενότητες γειτονικών δήμων, δίκτυα) που θα δημιουργήσουν οι ίδιοι, θέτοντας ως επικεφαλής έναν από τους δήμους όταν η περιοχή εφαρμογής αφορά στο σύνολο των δήμων ή σε τμήματά τους. Σε περιπτώσεις σχημάτων ή συμπράξεων δήμων, που έχουν λάβει μορφή νομικού προσώπου, ρόλο Αστικής Αρχής αναλαμβάνει το νομικό πρόσωπο.
- ▶ Εταιρικά σχήματα με επικεφαλής δημοτική/ές Αρχή/ές.
- ▶ Ειδικότερα για την Περιφέρεια Αττικής και την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, το ρόλο Αστικής Αρχής θα μπορούσαν να αναλάβουν αντίστοιχα, η Μητροπολιτική Περιφέρεια Αττικής και η Μητροπολιτική Ενότητα Θεσσαλονίκης, οι οποίες σύμφωνα με το άρθρο 210 του Ν. 3852/2010 για τη «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης», επιφορτίζονται και με αρμοδιότητες μητροπολιτικού χαρακτήρα.
- ▶ Οι λοιποί «Φορείς στρατηγικής» για τις ολοκληρωμένες χωρικές στρατηγικές εκτός ΒΑΑ. Στην Ελλάδα τέτοιο ρόλο δύναται να αναλάβουν:
 - ▶ Υπο-περιφερειακές Αρχές (δήμοι, συμπράξεις δήμων, περιφερειακές διοικητικές δομές κ.ά.), με θεσμικά κατοχυρωμένη διοικητική αρμοδιότητα.
 - ▶ Εταιρικά σχήματα (σχήματα συνεργασίας περιφερειακών και τοπικών αρχών / δημόσιων ή/και ιδιωτικών εταιριών / επαγγελματικών ενώσεων και επιμελητηρίων) που θα εκπροσωπούν λειτουργικές περιοχές ή περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά, με επικεφαλής φορείς ή οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' και Β' Βαθμού.
 - ▶ Κεντρικός και περιφερειακός φορέας (υπουργεία, εποπτευόμενοι φορείς υπουργείων, υπηρεσίες, φορείς της περιφέρειας).

Από τους προαναφερθέντες φορείς σχεδιασμού, οι Αστικές Αρχές, δεδομένου ότι εκ των προβλέψεων των ευρωπαϊκών κανονισμών των ταμείων έχουν την αρμοδιότητα κατ'ελάχιστο της επιλογής των πράξεων που θα υλοποιηθούν μέσω των ΟΧΕ, καθίστανται αυτό-

ματα και «Ενδιάμεσοι Φορείς»¹⁰ των ΕΠ χρηματοδότησης των ΟΧΕ.

Όσον αφορά στις περιοχές εφαρμογής ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών, η εγκύκλιος - αποδελτιώνοντας τις στρατηγικές προβλέψεις τόσο του εθνικού ΕΣΠΑ όσο και των εγκεκριμένων ΕΠ - προσδιόρισε τις ακόλουθες κατηγορίες:

- ▶ Υπο-περιφερειακές / αστικές περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις.
- ▶ Δια-περιφερειακές περιοχές, με ομοιογενή χαρακτηριστικά, κοινές προκλήσεις ή/και προβλήματα, που απαντώνται στις μειονεκτικές γεωγραφικές περιοχές του ελληνικού χώρου αλλά και στα όρια διασυνοριακών περιοχών.
- ▶ Περιοχές τομεακών παρεμβάσεων και δράσεων που εντάσσονται σε Ολοκληρωμένη Χωρική Στρατηγική / σχέδιο.
- ▶ Περιοχές που ορίζονται για ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης.
- ▶ Περιοχές με χρηματοδότηση από Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Ειδικά για τις αστικές περιοχές, ως περιοχές εφαρμογής ΟΧΕ-ΒΑΑ, ορίστηκαν κατά προτεραιότητα οι ακόλουθες κατηγορίες:

- ▶ Περιοχές εφαρμογής Ρυθμιστικού Σχεδίου ή περιοχές που έχουν προσδιοριστεί ως περιοχές παρεμβάσεων αστικής ανασυγκρότησης στα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, στα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια ή περιοχές εφαρμογής σχεδίων Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης ή ισοδύναμων σχεδίων στρατηγικού σχεδιασμού, κατά την κείμενη ελληνική νομοθεσία.
- ▶ Αστικά κέντρα που έχουν λειτουργική περιοχή¹¹ με πληθυσμό άνω των 70.000 κατοίκων.
- ▶ Ζώνες αποβιομηχάνισης, περιοχές που περισσότερο δοκιμάζονται από την οικονομική κρίση με συνακόλουθα φαινόμενα αστικής φτώχειας, υψηλών ποσοστών ανεργίας και κοινωνικού αποκλεισμού, ή περιοχές αλλαγών χρήσεων γης και αυθαίρετης δόμησης.

Σε όλες τις παραπάνω κατηγορίες, ο πληθυσμός των περιοχών πρέπει να ξεπερνά τους 10.000 κατοίκους¹² και να αντιμετωπίζουν έντονες προκλήσεις: οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές, κλιματικής αλλαγής, δημογραφικές και λειτουργικής οργάνωσης.

Όσον αφορά στις διαδικασίες του σχεδιασμού των Ολοκληρωμένων Χωρικών Στρατηγικών και της έγκρισης των σχετικών ΟΧΕ η εγκύκλιος αναφέρεται σε δυο (2) διακριτές διαδικασίες. Η πρώτη αφορά στις ενέργειες που πρέπει να δρομολογηθούν από την πλευρά των ΔΑ και η δεύτερη από την πλευρά των στρατηγικών φορέων.

Οι ενέργειες που χρειάζεται να αναληφθούν από την πλευρά των ΔΑ σχετίζονται με τον προσδιορισμό / αποτύπωση σε επίπεδο εξειδίκευσης ΕΠ και σε επίπεδο πρόσκλησης του πλαισίου (όροι και προϋποθέσεις) για τον σχεδιασμό των ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών και των ΟΧΕ εφαρμογής τους.

Σε επίπεδο εξειδίκευσης ΕΠ χρειάζεται να αποσαφηνιστούν τα εξής:

- ▶ Για τη διαμόρφωση της στρατηγικής μιας ΟΧΕ είναι απαραίτητη η περιγραφή από τη ΔΑ

¹⁰ Υπό την έννοια του άρθρου 123, παρ. 6 του Γεν. Κανονισμού των Ταμείων.

¹¹ Η εγκύκλιος όρισε τη λειτουργική περιοχή των αστικών κέντρων λαμβάνοντας υπόψη ένα ελάχιστο ποσοστό (τουλάχιστον 15%) ημερήσιων μετακινήσεων εργαζομένων, μεταξύ δυο μη συνεχόμενων αστικών πυρήνων. Σε αυτή την περίπτωση, αυτοί οι δύο αστικοί πυρήνες μπορούν να συνδυαστούν και να αντιμετωπιστούν ως ένας ενιαίος προορισμός.

¹² Σε σχέση με το πληθυσμιακό κριτήριο των 10.000 κατοίκων, η εγκύκλιος προβλέπει ότι, εφόσον στο πλαίσιο της εξειδίκευσης των περιοχών παρέμβασης παρέχεται κατάλληλα τεκμηριωμένη ανάλυση, οι παρεμβάσεις δύναται να αφορούν και σε περιοχές με πληθυσμό μικρότερο των 10.000 κατοίκων.

των κύριων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι προτεινόμενες χωρικές ενότητες, δηλ. η αποτύπωση των κυριότερων οικονομικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών και πολιτισμικών ζητημάτων, για την αντιμετώπιση των οποίων κρίνεται ότι η ΟΧΕ είναι ένα ικανό εργαλείο εφαρμογής.

- ▶ Για την προετοιμασία του πλαισίου υλοποίησης των ΟΧΕ, οι ΔΑ στο Έγγραφο Εξειδίκευσης του ΕΠ τους πρέπει να προσδιορίσουν το «τοπικό αναπτυξιακό δυναμικό» και τις κύριες επιλογές για την αξιοποίηση του μηχανισμού των ΟΧΕ συνυπολογίζοντας στοιχεία όπως: οι κύριες αναπτυξιακές επιλογές του ΕΠ, τη Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης εξειδίκευσης, η Περιφερειακή Στρατηγική για την κοινωνική ενσωμάτωση και την καταπολέμηση της φτώχειας, ο θεσμοθετημένος χωρικός σχεδιασμός (Γενικό Πλαίσιο, Περιφερειακά Χωροταξικά Σχέδια, Ρυθμιστικά Σχέδια, ΓΠΣ, ΣΧΟΑΠ, ΖΟΕ, Τομεακά Χωροταξικά Σχέδια, πενταετή Επιχειρησιακά Προγράμματα των ΟΤΑ Α' Βαθμού και άλλα τοπικά αναπτυξιακά σχέδια).
- ▶ Για τη διαδικασία αξιολόγησης, κάθε ΔΑ στο Έγγραφο Εξειδίκευσης πρέπει να προσδιορίσει τη διαδικασία, βάσει της οποίας προτίθεται να επιλέξει / αξιολογήσει τις στρατηγικές που θα χρηματοδοτήσει μέσω του ΕΠ της: είτε ανταγωνιστική διαδικασία, ορίζοντας τα κριτήρια επιλογής / αξιολόγησης, είτε να προσδιορίσει συγκεκριμένη περιοχή παρέμβασης, λαμβάνοντας υπόψη το εγκεκριμένο κείμενο του ΕΠ.

Οι παραπάνω ενέργειες είναι κρίσιμες καθώς θα καθορίσουν σε κάθε ΕΠ τον συνδυασμό των Ταμείων που θα χρηματοδοτήσουν τις ΟΧΕ, τους αντίστοιχους άξονες προτεραιότητας, τις επενδυτικές προτεραιότητες, τα πεδία παρέμβασης και κατ' επέκταση τη δημόσια δαπάνη. Σε επίπεδο πρόσκλησης, αντίστοιχα, χρειάζεται να αποτυπωθούν τα εξής:

- ▶ Στην περίπτωση της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, εφόσον στο εγκεκριμένο ΕΠ ή στο έγγραφο εξειδίκευσης του προβλέπονται ρητά συγκεκριμένες περιοχές, στις οποίες θα εφαρμοσθεί ΟΧΕ Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, η ΔΑ καλεί την Αστική Αρχή / Ενδιάμεσο Φορέα¹³ να υποβάλει τη Στρατηγική Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης με το ακριβές και αναλυτικό περιεχόμενο, τον αναλυτικό προϋπολογισμό των δράσεων / πράξεων, οι οποίες συνδέονται με δείκτες και αναμενόμενα αποτελέσματα, συγκεκριμένο Σχέδιο Δράσης, την συμπληρωματικότητα με χρηματοδοτικά εργαλεία και ενδεχόμενη συμμετοχή άλλων προγραμμάτων.
- ▶ Εφόσον, στο ΕΠ ή στο Έγγραφο Εξειδίκευσής τους, δεν προβλέπονται συγκεκριμένες περιοχές στις οποίες θα εφαρμοσθεί ΟΧΕ Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, η ΔΑ δημοσιεύει πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την υποβολή προτάσεων από Αστικές Αρχές, σύμφωνα με τα κριτήρια για τους τύπους περιοχών που έχουν καθορισθεί. Συγκεκριμένα, οι Αστικές Αρχές καλούνται, σε πρώτη φάση, να καταθέσουν προτάσεις Στρατηγικών ΒΑΑ με σύντομη περιγραφή του περιεχομένου της στρατηγικής, αρχικό Σχέδιο Δράσης, αρχικό προϋπολογισμό και χρονοδιάγραμμα. Στη συνέχεια και μετά την επιλογή των προτάσεων, καλούνται οι Αστικές Αρχές να καταθέσουν πλήρες / αναλυτικό σχέδιο της Στρατηγικής ΒΑΑ (όπως περιγράφεται στο παραπάνω σημείο). Στο υποβληθέν σχέδιο της Στρατηγικής ΟΧΕ-ΒΑΑ ενδέχεται επίσης να συμπεριληφθούν και άλλα χρη-

¹³ Με βάση επίσημες κατευθύνσεις της ΕΕ (Guidance for Member States, Programme Authorities and Cities, "Article 7 on Integrated Sustainable Urban Development of the Regulation 1301/2013 on the ERDF, σελ. 4) «οι Αστικές Αρχές πρέπει να χαρακτηρίζονται ως ενδιάμεσοι φορείς, ανεξάρτητα από την έκταση των καθηκόντων που τους ανατίθενται».

ματοδοτικά εργαλεία (Jessica, Jeremie, Elena), άλλα προγράμματα (Horizon 2020, Life+, εθνικά προγράμματα, κ.λπ.) καθώς και προβλέψεις κρατικών ενισχύσεων.

- ▶ Στην πρόσκληση προς την Αστική/ές Αρχή/ές, η ΔΑ θα περιγράψει τα καθήκοντα που τυχόν θα εκχωρηθούν σε Ενδιάμεσο Φορέα (ΕΦ) της ΟΧΕ για Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη, ο οποίος θα αναλάβει, κατ' ελάχιστον, το καθήκον της επιλογής των πράξεων. Στην περίπτωση που η ΔΑ προτίθεται να αναθέσει και καθήκοντα διαχείρισης στον ΕΦ, πρέπει να περιγράφεται στη στρατηγική με ιδιαίτερη προσοχή το προτεινόμενο σύστημα διαχείρισης.
- ▶ Στην περίπτωση των άλλων χωρικών / εδαφικών στρατηγικών (πλην αυτών της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης), εφόσον στο ΕΠ ή στο έγγραφο εξειδίκευσής του προβλέπονται ρητά συγκεκριμένες περιοχές, στις οποίες θα εφαρμοσθεί ΟΧΕ για άλλες χωρικές στρατηγικές, η ΔΑ καλεί τους Φορείς Στρατηγικής ή/και Ενδιάμεσους Φορείς να υποβάλουν τη Στρατηγική Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης με το ακριβές και αναλυτικό περιεχόμενο, αναλυτικό προϋπολογισμό των δράσεων, συγκεκριμένο σχέδιο δράσης, συμπληρωματικότητα με χρηματοδοτικά εργαλεία, συμμετοχή και άλλων προγραμμάτων. Στην περίπτωση που η ΔΑ προτίθεται να αναθέσει καθήκοντα διαχείρισης σε ΕΦ, θα πρέπει να περιγράφεται στη στρατηγική με ιδιαίτερη προσοχή το προτεινόμενο σύστημα διαχείρισης.
- ▶ Εφόσον στο ΕΠ ή στο έγγραφο εξειδίκευσης του δεν προβλέπονται συγκεκριμένες περιοχές, στις οποίες θα εφαρμοσθούν ΟΧΕ για άλλες χωρικές στρατηγικές, η ΔΑ καλεί τους ενδιαφερόμενους φορείς, να καταθέσουν προτάσεις ΟΧΕ με σύντομη περιγραφή του περιεχομένου, αρχικό σχέδιο δράσης, αρχικό προϋπολογισμό και χρονοδιάγραμμα, ώστε να μην επιβαρυνθούν οι ενδιαφερόμενοι. Για κάθε πρόταση ΟΧΕ που θα επιλεγεί, πρέπει στη συνέχεια να κατατεθεί, το πλήρες και αναλυτικό σχέδιο της πρότασης (όπως περιγράφεται στο προηγούμενο σημείο). Στο υποβληθέν σχέδιο της στρατηγικής ΟΧΕ ενδέχεται επίσης να συμπεριληφθούν και άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία (Jessica, Jeremie, Elena), άλλα προγράμματα (Horizon 2020, Life+, εθνικά προγράμματα, κ.λπ.) καθώς και προβλέψεις κρατικών ενισχύσεων.

Στη συνέχεια, η ΔΑ αξιολογεί τις προτάσεις που έχουν υποβληθεί από τους καλούμενους φορείς, βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων (που έχουν προσδιοριστεί από το επίπεδο της εξειδίκευσης του ΕΠ) και επιλέγει τη/τις στρατηγική/ές που θα χρηματοδοτήσει.

Επισημαίνεται, ότι σε κάθε περίπτωση οι ΔΑ δύναται να επιλέξουν να αναλάβουν εκείνες τη διαχείριση και παρακολούθηση μιας ΟΧΕ και αυτό πρέπει να αποτυπώνεται ρητά στη σχετική πρόσκληση.

Από την πλευρά των Φορέων Σχεδιασμού της στρατηγικής, οι ενέργειες που χρειάζεται να αναληφθούν είναι οι εξής:

- ▶ Να προσδιοριστεί ανάλογα με την κατηγορία του χώρου αναφοράς (αστικός ή εξω-αστικός χώρος) ο φορέας που θα αναλάβει τη διαμόρφωση και έγκριση της Ολοκληρωμένης Χωρικής Στρατηγικής. Ειδικά, για τις Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, τον ρόλο του φορέα σχεδιασμού της στρατηγικής αναλαμβάνει ο φορέας ή το σχήμα φορέων που δύναται στην Ελλάδα να επέχει θέση «Αστικής Αρχής».
- ▶ Κατά τη διαμόρφωση της στρατηγικής, ο αρμόδιος φορέας σχεδιασμού χρειάζεται να λάβει υπόψη αφενός τις στρατηγικές, αναπτυξιακές επιλογές του ΕΠ που θα χρηματοδοτήσει την υλοποίησή της και αφετέρου τις προβλέψεις των εγκεκριμένων χωροταξικών και πολεοδομικών / ρυθμιστικών σχεδίων (π.χ. Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια,

Ρυθμιστικά Σχέδια, εγκεκριμένα Σχέδια Χρήσεων Γης ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ, τον εγκεκριμένο Ρυμοτομικό Σχεδιασμό, κ.ο.κ.).

- ▶ Ως προς το περιεχόμενο της στρατηγικής, πρέπει να επιδιώκεται ο συνδυασμός τομέων (ενδεικτικά: μεταφορές, ενέργεια, υποδομές περιβάλλοντος, νέες τεχνολογίες, επιχειρηματικότητα / μικρομεσαίες επιχειρήσεις, κ.ο.κ.) που μπορούν να δράσουν συμπληρωματικά μεταξύ τους, καθώς και φορέων που μπορούν να αναλάβουν πρωτοβουλίες στην κατεύθυνση της ισόρροπης εταιρικής σχέσης και του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των μελλοντικών παρεμβάσεων.
- ▶ Βασικό στοιχείο για τη διαμόρφωση και οριστικοποίηση της στρατηγικής είναι η διαβούλευσή της με την τοπική κοινωνία, προκειμένου να αποτελεί προϊόν της «bottom up» προσέγγισης του σχεδιασμού.
- ▶ Να διαμορφωθεί το σχέδιο ΟΧΕ της εγκεκριμένης στρατηγικής, στη βάση των όρων και προϋποθέσεων που έχει θέσει, κατά την εξειδίκευση του ΕΠ και στο πλαίσιο της οικείας πρόσκλησης, η οικεία ΔΑ.

Όσον αφορά στα ενδεικτικά κριτήρια αξιολόγησης και επιλογής των χωρικών στρατηγικών και των ΟΧΕ εφαρμογής τους, η εγκύκλιος προσδιορίζει ανά στάδιο υποβολής τις ακόλουθες ενδεικτικές κατηγορίες κριτηρίων:

Κριτήρια Πληρότητας

- ▶ Συμφωνία με τις προϋποθέσεις και τους όρους της πρόσκλησης.
- ▶ Σαφήνεια ως προς τη δομή της στρατηγικής, την ανταπόκριση στις προκλήσεις, τα προβλήματα και τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα της.
- ▶ Συμβατότητα με το ΕΠ και άλλα αναπτυξιακά σχέδια / κείμενα αναφοράς (RIS, χωροταξικά, πολεοδομικά, τοπικά αναπτυξιακά σχέδια, κ.λπ.).
- ▶ Κριτήρια που θα αναφέρονται στη δυνατότητα του φορέα να ανταποκριθεί στα καθήκοντά του (θεσμική και διαχειριστική ικανότητα) ως ΕΦ.

Κριτήρια Επιλογής / Αξιολόγησης, που χαρακτηρίζουν τις χωρικές στρατηγικές

- ▶ Περιοχές με ιδιαίτερα οξυμένα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα στα οποία έχει συμβάλει η οικονομική κρίση.
- ▶ Περιοχές αυξημένης ανεργίας, χαμηλού εισοδήματος των κατοίκων, αστικής φτώχειας.
- ▶ Περιοχές υποβαθμισμένου φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, αλλαγών χρήσεων γης, αστικής διάχυσης.
- ▶ Περιοχές αστικής ή βιομηχανικής ρύπανσης, προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.
- ▶ Περιοχές περιβαλλοντικής υποβάθμισης, έλλειψης ή υποβάθμισης πρασίνου και ελεύθερων χώρων για τους πολίτες (κοινόχρηστοι και κοινωφελείς).
- ▶ Περιοχές που παρατηρούνται ελλείψεις βασικών υποδομών καθώς και υποδομών / υπηρεσιών που διευκολύνουν την κινητικότητα και την ένταξη στις λειτουργίες της περιοχής των ατόμων με ειδικές ανάγκες.
- ▶ Περιοχές αποβιομηχάνισης, εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών / βιοτεχνικών ζωνών στο κέντρο ή τις παρυφές των πόλεων, εξαφάνισης παραγωγικών τομέων και δραστηριοτήτων ή που φιλοξενούν φθίνουσες οικονομικές δραστηριότητες.
- ▶ Περιοχές που παρατηρούνται ελλείψεις κοινωνικών υποδομών καθώς και δομών / υπηρεσιών, περιοχές συγκέντρωσης μειονεκτικών κοινωνικών ομάδων και φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού.

- ▶ Περιοχές ιδιαίτερου πολιτισμικού χαρακτήρα.
- ▶ Περιοχές που χαρακτηρίζονται από προβλήματα οργανικής σύνδεσης, προσβασιμότητας και εξυπηρέτησης των παραγωγικών δραστηριοτήτων και του τοπικού πληθυσμού, του περιαστικού ή του ευρύτερου αγροτικού χώρου.
- ▶ Αστικές περιοχές που συμμετείχαν ή συμμετέχουν στα ευρωπαϊκά προγράμματα αστικής ανάπτυξης RFSC και URBACT.

Κριτήρια Επιλογής / Αξιολόγησης, που χαρακτηρίζουν την αναπτυξιακή δυναμική της Στρατηγικής

- ▶ Τοπικές δυνατότητες για τη χωρική παραγωγική εξειδίκευση και τη σύνδεση προτάσεων οικονομικής ανάκαμψης με τα στοιχεία της καινοτομίας και του εκσυγχρονισμού.
- ▶ Καταλληλότητα των προτεινόμενων προτεραιοτήτων και δράσεων της ΟΧΕ για την κάλυψη των τοπικών αναγκών και της τοπικής αναπτυξιακής προοπτικής, την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας των ΜΜΕ και της κοινωνικής οικονομίας.
- ▶ Ρεαλιστικότητα του προϋπολογισμού, όπως και ισόρροπη κατανομή των πόρων μεταξύ επενδυτικών προτεραιοτήτων και του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης των επιμέρους δράσεων.
- ▶ Ορατά και μετρήσιμα αναμενόμενα αποτελέσματα σε σχέση με το ΕΠ.

Κριτήρια αξιολόγησης του ολοκληρωμένου χαρακτήρα της Στρατηγικής ΟΧΕ

- ▶ Συνεκτικότητα των τομεακών δράσεων για τη συγκεκριμένη χωρική ενότητα
- ▶ Ικανό και αντιπροσωπευτικό εταιρικό σχήμα
- ▶ Συνδυασμός περισσοτέρων Ταμείων

Τελικά, όσον αφορά στις διαδικασίες υλοποίησης των ΟΧΕ, η εγκύκλιος επισήμανε ότι μια ΔΑ μπορεί να επιλέξει την εκχώρηση της διαχείρισης και υλοποίησης μιας ΟΧΕ σε Ενδιάμεσο Φορέα και προσδιόρισε δύο (2) βασικές κατηγορίες ΕΦ, ανάλογα με τον βαθμό της εκχώρησης:

(α) Τους ΕΦ που αναλαμβάνουν συγκεκριμένα καθήκοντα διαχείρισης κατά την υλοποίηση μιας ΟΧΕ (π.χ. επιλογή των πράξεων που θα χρηματοδοτηθούν), υπό την ευθύνη της αρμόδιας ΔΑ.

(β) Τους ΕΦ που αναλαμβάνουν τη συνολική διαχείριση της ΟΧΕ με παράλληλη εκχώρηση της διαχείρισης μέρους των πόρων του ΕΠ που χρηματοδοτεί την ΟΧΕ και ως εκ τούτου καθίστανται Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης (ΕΦΔ) του ΕΠ.

Και στις δύο περιπτώσεις, οι ΕΦ/ΕΦΔ βρίσκονται σε συνεργασία με την αρμόδια ΔΑ καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης των ΟΧΕ.

Η εγκύκλιος αποσαφήνισε, επίσης, ότι τον ρόλο του ΕΦΔ μπορεί να αναλάβει είτε ο φορέας σχεδιασμού (Αστική Αρχή ή άλλος φορέας) είτε άλλος κατάλληλος φορέας που θα προταθεί από τον Φορέα Σχεδιασμού.

Σε κάθε περίπτωση, κατά το στάδιο της διαδικασίας της τελικής επιλογής των σχεδίων, η αρμόδια ΔΑ προβαίνει σε αξιολόγηση της θεσμικής και διαχειριστικής ικανότητας του προτεινόμενου ΕΦΔ σύμφωνα με το εγχειρίδιο του ΣΔΕ.

Για τον ορισμό των ΕΦ/ΕΦΔ ακολουθούνται οι διαδικασίες που ορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 13 του Ν. 4314 και τα άρθρα 36 και 123 (6) (7) του Γεν. Κανονισμού 1303/2013 και 7 (4) (5) του Κανονισμού ΕΤΠΑ 1301/2013.

7.2.3 Εγκύκλιος ΕΥΘΥ για τη Διαχείριση και Εφαρμογή των Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης

Η εγκύκλιος της ΕΥΘΥ με τίτλο «Οδηγίες για τη Διαχείριση και Εφαρμογή των Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης» εκδόθηκε το 2016 και στόχος της ήταν να αποσαφηνίσει τις διατάξεις (έννοιες) που θέτουν οι κανονισμοί των Ταμείων σε σχέση με τη διαχείριση και εφαρμογή των Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης και να διαμορφώσει κοινές Αρχές και κανόνες διαχείρισης και εφαρμογής τους προς διευκόλυνση πρωτίστως των ΔΑ και κατ' επέκταση των φορέων διαμόρφωσης αυτών των στρατηγικών. Αποδελτιώνοντας και συνεκτιμώντας, αφενός το θεσμικό πλαίσιο των κανονισμών των ταμείων και του Ν. 4314/2014 και αφετέρου τις κατευθύνσεις / επεξηγήσεις που παρέχουν επίσημα έγγραφα καθοδήγησης της ΕΕ επί του θέματος, η εγκύκλιος αποσαφίνισε τα εξής:

Για την υλοποίηση των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης

- ▶ Η εμπλοκή των «Αστικών Αρχών» στην αξιολόγηση και επιλογή των πράξεων είναι υποχρεωτική για το σύνολο των ΟΧΕ που εφαρμόζουν Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, βάσει του Κανονισμού του ΕΤΠΑ (άρθρο 7, παρ. 4), και τα καθήκοντά τους περιλαμβάνουν τουλάχιστον την κατάταξη και την επιλογή, των πράξεων που θα υλοποιηθούν.
- ▶ Η εμπλοκή των «Αστικών Αρχών» δύναται να επεκταθεί και σε άλλα καθήκοντα της ΔΑ έως του βαθμού της πλήρους διαχείρισης των πράξεων, που περιλαμβάνει μια τέτοια στρατηγική. Εάν μια «Αστική Αρχή» δεν διαθέτει επαρκή εμπειρογνωμοσύνη για να διενεργήσει την αξιολόγηση και την επιλογή των πράξεων τότε αυτή μπορεί να διενεργηθεί από την οικεία ΔΑ (ή από άλλο ενδιαμέσο φορέα για λογαριασμό της Αστικής Αρχής). Σε αυτή την περίπτωση, η αρμοδιότητα της Αστικής Αρχής περιορίζεται στον έλεγχο της ποιότητας και της συνάφειας των πράξεων με τη στρατηγική.
- ▶ Ως εκ τούτου όλες οι Αστικές Αρχές πρέπει να ορίζονται κατ' ελάχιστο ως Ενδιάμεσοι Φορείς (ΕΦ) των ΕΠ.
- ▶ Σε περίπτωση που μια «Αστική Αρχή» αναλάβει τη διαχείριση της υλοποίησης του συνόλου μιας εγκεκριμένης Στρατηγικής ΟΧΕ-ΒΑΑ, τότε αυτή καθίσταται Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης του οικείου ΕΠ.
- ▶ Η ΔΑ, σε αυτή την περίπτωση, διατηρεί το δικαίωμα του τελικού ελέγχου της επιλεξιμότητας των πράξεων, πριν από την έγκρισή τους. Με αυτόν τον τρόπο, η ΔΑ μπορεί να βεβαιωθεί ότι οι Αστικές Αρχές εφαρμόζουν ορθά όλες τις προβλεπόμενες διαδικασίες και τα κριτήρια επιλογής των πράξεων.

Για την υλοποίηση των άλλων Εδαφικών Στρατηγικών

- ▶ Η εμπλοκή των φορέων σχεδιασμού των άλλων εδαφικών στρατηγικών (τοπικοί φορείς, φορείς περιφερειακής ανάπτυξης, κ.ο.κ.) στη διαχείριση και τον έλεγχο των ΟΧΕ εφαρμογής τους δεν είναι υποχρεωτική.
 - ▶ Σε περίπτωση που μια ΔΑ επιλέξει την εμπλοκή τους, τότε αυτή πραγματοποιείται στο επίπεδο της διαχείρισης, του ελέγχου και της εφαρμογής μιας ΟΧΕ, δηλαδή οι εν λόγω φορείς αναλαμβάνουν τις αρμοδιότητες για τη διαχείριση και τον έλεγχο του συνόλου των πράξεων της και καθίστανται ΕΦΔ του ΕΠ.
- Για τον ορισμό μιας Αστικής Αρχής ή ενός άλλου φορέα σχεδιασμού ως ΕΦΔ ενός ΕΠ απαι-

τείται εισήγηση της αρμόδιας ΔΑ προς τον αρμόδιο πολιτικό εποπτεύοντα του ΕΠ (αρμόδιος υπουργός ή περιφερειάρχης). Η εισήγηση της ΔΑ πρέπει να βασίζεται στα αποτελέσματα της εξέτασης / αξιολόγησης της ικανότητας του φορέα να ασκήσει αποτελεσματικά τα καθήκοντα / αρμοδιότητες που θα του ανατεθούν, την ικανότητά του στη διοικητική και δημοσιονομική διαχείριση και στη φερεγγυότητά του (εφόσον του ανατίθεται η συνολική διαχείριση / εκχώρηση της υλοποίησης μιας ΟΧΕ).

Η εγκύκλιος συμπεριέλαβε, επίσης:

α) Αναλυτικές οδηγίες προς τις ΔΑ των ΕΠ για τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθήσουν προκειμένου να αξιολογήσουν κάποιον φορέα ως ΕΦ ή ΕΦΔ του προγράμματός τους, λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές προβλέψεις του ΣΔΕ και προσαρμόζοντάς τις, όπου ήταν αναγκαίο.

β) Κατευθύνσεις προς τις ΔΑ των ΕΠ για τον τρόπο παρακολούθησης της εφαρμογής μιας ΟΧΕ καθώς και της παρακολούθησης / αξιολόγησης του ΕΦ/ΕΦΔ που εμπλέκεται στην υλοποίησή της.

7.2.4 Ευρωπαϊκές Κατευθύνσεις για την Εφαρμογή των ΟΧΕ

Μια εξαιρετικά χρήσιμη εισροή πληροφοριών και κατευθύνσεων όσον αφορά στους όρους, τις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες σχεδιασμού και εφαρμογής των νέων χρηματοδοτικών εργαλείων, που κατά καιρούς υιοθετεί η ΕΕ, είναι τα εξειδικευμένα κείμενα οδηγιών που προετοιμάζει και δημοσιεύει η ίδια.

Αναφορικά με τις ΟΧΕ η ΕΕ έχει δημοσιεύσει, το 2014 και το 2015, δύο (2) κείμενα / οδηγούς που περιγράφουν αναλυτικά τι είναι οι ΟΧΕ και παρέχουν πολύ σαφείς κατευθύνσεις για την αποτελεσματική εφαρμογή τους. Ο πρώτος οδηγός έχει τίτλο «Guidance Fiche: Integrated Territorial Investment (ITI)» και εξηγεί αναλυτικά το πλαίσιο εφαρμογής των ΟΧΕ, συνολικά. Ο δεύτερος οδηγός έχει τίτλο «Guidance for Member States on Integrated Sustainable Urban Development (Article 7 ERDF Regulation)» και εξηγεί αναλυτικά το πλαίσιο εφαρμογής των ΟΧΕ που έχουν ως αντικείμενο την υλοποίηση των ολοκληρωμένων στρατηγικών της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.

Από το κείμενο κατευθύνσεων για τις ΟΧΕ, συνολικά, αναδεικνύονται και αποσαφηνίζονται τα ακόλουθα σημεία:

- ▶ Οι ΟΧΕ, εν γένει, έχουν σχεδιαστεί για να συνιστούν έναν μηχανισμό / εργαλείο εφαρμογής (*a delivery mechanism/an implementation tool*) που χρησιμοποιείται για την υλοποίηση των προβλέψεων μιας υφιστάμενης Χωρικής / Εδαφικής Στρατηγικής. Αυτή η στρατηγική πρέπει να έχει συγκεκριμένη περιοχή αναφοράς και να αντιμετωπίζει τις προκλήσεις και τις αναπτυξιακές ανάγκες της περιοχής αναφοράς με ολοκληρωμένο τρόπο, λαμβάνοντας υπόψη τους θεματικούς στόχους που θέτει το στρατηγικό κείμενο «Ευρώπη 2020». Μια ΟΧΕ, λοιπόν, δεν αποτελεί τη στρατηγική προσέγγιση της χωρικής ανάπτυξης (*an ITI is an implementation tool and does not constitute an approach to territorial development in itself*). Ως εκ τούτου, οι ΟΧΕ συνιστούν το μηχανισμό / εργαλείο εφαρμογής και των στρατηγικών της ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, σύμφωνα με το άρθρο 7 του Κανονισμού του ΕΤΠΑ.
- ▶ Στο εθνικό προγραμματικό κείμενο (ΕΣΠΑ 2014-2020/Partnership Agreement) πρέπει να σκιαγραφούνται οι βασικές χωρικές προκλήσεις και τα κύρια θέματα που θα αντιμετωπιστούν μέσω των εδαφικών στρατηγικών για τις ΟΧΕ, ο τρόπος με τον οποίο θα δια-

σφαλιστεί η επίτευξη ολοκληρωμένης προσέγγισης σε περιφερειακό και υπο-περιφερειακό επίπεδο καθώς και ειδικότερες προβλέψεις / ρυθμίσεις εφαρμογής του εργαλείου των ΟΧΕ. Αυτό, μεταξύ άλλων, συνεπάγεται ότι το κάθε κράτος μέλος, στο εθνικό του προγραμματικό κείμενο, πρέπει να προσδιορίζει πώς¹⁴ και σε ποιες κατηγορίες περιοχών προτίθεται να εφαρμόσει το εργαλείο των ΟΧΕ.

- ▶ Η εκχώρηση αρμοδιοτήτων διαχείρισης, από τις ΔΑ των ΕΠ προς άλλους φορείς, που αφορούν στην εφαρμογή των ΟΧΕ εν γένει δεν είναι υποχρεωτική, με εξαίρεση την εφαρμογή των ΟΧΕ, που υλοποιούν ολοκληρωμένες Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης. Σε αυτή την περίπτωση είναι αναγκαία η εκχώρηση προς τις αρμόδιες Αστικές Αρχές τουλάχιστον της αρμοδιότητας επιλογής των πράξεων που θα χρηματοδοτηθούν.
- ▶ Είναι στη διακριτική ευχέρεια της κάθε ΔΑ να ορίσει έναν ή περισσότερους Ενδιάμεσους Φορείς (ΕΦ) για την εφαρμογή και διαχείριση των ΟΧΕ του ΕΠ της. Ως ΕΦ των ΟΧΕ μπορούν να οριστούν τοπικές Αρχές (ήτοι δήμοι), φορείς περιφερειακής ανάπτυξης ακόμα και μη κυβερνητικές οργανώσεις. Εφόσον, γίνει μια τέτοια εκχώρηση συνιστάται αυτή να αφορά σε έναν μόνο ΕΦ ανά ΟΧΕ. Εάν επιλεγεί να γίνει εκχώρηση αρμοδιοτήτων εφαρμογής / διαχείρισης μιας ΟΧΕ σε περισσότερους του ενός ΕΦ, τότε είναι απαραίτητο να συγκροτηθεί ένας αποτελεσματικός μηχανισμός συντονισμού, με στόχο τη διασφάλιση της ολοκληρωμένης προσέγγισης και την αποφυγή των αποσπασματικών ενεργειών.
- ▶ Δεδομένου ότι η εφαρμογή μιας ΟΧΕ δύναται να αντλήσει πόρους από πολλαπλά ΕΠ ή/ και Ταμεία, αυτό συνεπάγεται ότι μπορεί να απαιτείται ταυτόχρονη εκχώρηση αρμοδιοτήτων από περισσότερες της μιας ΔΑ/ΕΠ. Κάτι τέτοιο είναι πολύ πιθανό σε περιπτώσεις ΟΧΕ που θα κληθούν να υλοποιήσουν ολοκληρωμένες εδαφικές στρατηγικές διασυνοριακού χαρακτήρα (π.χ. μέσω του Interreg).

Αντίστοιχα, από το κείμενο κατευθύνσεων για τις ΟΧΕ, μέσω των οποίων υλοποιούνται οι ολοκληρωμένες Στρατηγικές της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, κατ' εφαρμογή του άρθρου 7 του Κανονισμού του ΕΤΠΑ, αναδεικνύονται και αποσαφηνίζονται (συμπληρωματικά) τα ακόλουθα σημεία:

- ▶ Επίκεντρο των προβλέψεων του άρθρου 7 του ΕΤΠΑ είναι η ύπαρξη ολοκληρωμένων Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (Στρατηγικές ΒΑΑ), μέσω των οποίων επιδιώκεται η αντιμετώπιση των οικονομικών, περιβαλλοντικών, κλιματικών, δημογραφικών και κοινωνικών προκλήσεων του αστικού χώρου. Μια τέτοια ολοκληρωμένη στρατηγική αποτελεί το πλαίσιο για την επιλογή των μεμονωμένων παρεμβάσεων, που θα χρηματοδοτηθούν από τα ΕΠ.
- ▶ Σε επίπεδο ΕΠ, ο καθορισμός των αστικών περιοχών στις οποίες θα υλοποιηθούν ολοκληρωμένες Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης αποτελεί ευθύνη της κάθε ΔΑ. Ωστόσο, εναπόκειται στο κάθε κράτος-μέλος να καθορίσει / προσδιορίσει στο εθνικό του πρόγραμμα (ΕΣΠΑ 2014-2020) ποιες περιοχές πρέπει να θεωρηθούν «αστικές περιοχές» για ΟΧΕ-ΒΑΑ [π.χ. μπορεί να γίνει προεπιλογή αστικών περιοχών βάσει ανάλυσης αναγκών (π.χ. αναγνωρισμένα κέντρα / πόλοι ανάπτυξης, μητροπολιτικές περιοχές ή υποβαθμισμένες γειτονιές) ή μέσω διαγωνιστικών / ανταγωνιστικών διαδικασιών].
- ▶ Εφόσον οι Αστικές Αρχές, σύμφωνα με τις προβλέψεις του άρθρου 7, παρ. 4 του Κανονι-

¹⁴ Υπό την έννοια ποια Ταμεία θα συμβάλλουν (συνδυαστικά) στη χρηματοδότηση των ΟΧΕ και ποια θα είναι η αρχιτεκτονική της εφαρμογής τους (διακριτό ΕΠ, διακριτός άξονας προτεραιότητας στα ΕΠ, οριζόντια εφαρμογή που θα διατρέχει όλους τους άξονες των ΕΠ).

σμού του ΕΤΠΑ, θα είναι υπεύθυνες κατ' ελάχιστο για την επιλογή των πράξεων που θα χρηματοδοτηθούν μέσω των ΟΧΕ-ΒΑΑ, καθίστανται αυτόματα και ΕΦ του οικείου ΕΠ.

- ▶ Η εφαρμογή και χρηματοδότηση των ολοκληρωμένων Στρατηγικών της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης μπορεί να γίνει είτε μέσω των ΟΧΕ, είτε μέσω διακριτού ΕΠ, είτε μέσω διακριτού άξονα προτεραιότητας στα ΕΠ. Σε κάθε περίπτωση, για την επίτευξη του ολοκληρωμένου χαρακτήρα της εφαρμογής απαιτείται η χρήση / αξιοποίηση πόρων από τουλάχιστον δύο (2) διαφορετικούς θεματικούς στόχους του ΕΣΠΑ 2014-2020 και η χρηματοδότηση (μέσω αυτών) πράξεων, που συνιστούν μια σαφώς ολοκληρωμένη παρέμβαση.
- ▶ Η διαμόρφωση της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης δεν πρέπει να θεωρηθεί από τις Αστικές Αρχές, απλά, ως μια διοικητική / γραφειοκρατική διαδικασία (άσκηση), την οποία πρέπει να ολοκληρώσουν για να αποδείξουν ότι πληρούν τις προϋποθέσεις χρηματοδότησης των έργων τους από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία. Στην πραγματικότητα, πρέπει να είναι μια ολοκληρωμένη, συνεκτική και εξελισσόμενη στρατηγική, με στόχο την επιτυχή αντιμετώπιση των προκλήσεων (κάθε είδους) που παρατηρούνται σε μια συγκεκριμένη περιοχή και την αναπροσαρμογή των παρεμβάσεων / προτάσεων όπου και όταν αυτό απαιτείται.
- ▶ Μια ολοκληρωμένη στρατηγική που αποσκοπεί στη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη πρέπει να βασίζεται στις πραγματικές αναπτυξιακές ανάγκες και δυνατότητες μιας περιοχής, όπως αυτές απορρέουν από μια ουσιαστική και εις βάθος χωρική και δημογραφική SWOT ανάλυση της περιοχής αναφοράς (προκλήσεις, δυνατά σημεία, αδυναμίες, ευκαιρίες), και να καταλήγει σε ένα συνεκτικό αναπτυξιακό σχέδιο (ενδεικτικές δράσεις, μέτρα, επενδύσεις, πράξεις / παρεμβάσεις). Πρέπει, επίσης, να είναι ρεαλιστική σε όρους επιχειρησιακής ικανότητας των εμπλεκόμενων στην υλοποίηση φορέων (Αστική Αρχή, τελικοί δικαιούχοι) και δυνατότητας έγκαιρης απορρόφησης των διαθέσιμων πόρων.
- ▶ Η στοχοθέτηση (στρατηγικό όραμα) μιας ολοκληρωμένης Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης οφείλει να έχει μεσο-μακροπρόθεσμο ορίζοντα αναφοράς. Υπό αυτό το πρίσμα, πρέπει να συνδυάζει ένα μείγμα αλληλοσυνδεόμενων δράσεων, με απώτερο στόχο την επίτευξη μόνιμης (όπου αυτό είναι εφικτό) βελτίωσης στις οικονομικές, περιβαλλοντικές, κλιματικές, κοινωνικές και δημογραφικές συνθήκες μιας αστικής περιοχής. Κατά συνέπεια, μια ολοκληρωμένη Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης οφείλει να είναι ευρύτερη, τόσο χρονικά όσο και σε επίπεδο παρεμβάσεων, από τις δράσεις (δηλ. το σχέδιο δράσης) που πρόκειται να χρηματοδοτηθούν από τα ΕΔΕΤ μέσω μιας ΟΧΕ.
- ▶ Κατά τη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης θα ήταν χρήσιμο να ληφθούν υπόψη (από τις Αστικές Αρχές) και τυχόν άλλες επενδύσεις ή/και αναπτυξιακά προγράμματα που βρίσκονται σε εξέλιξη ή προγραμματίζονται για την περιοχή αναφοράς της, για να υπάρχει συντονισμός και η βέλτιστη μεταξύ τους συνέργεια / συμπληρωματικότητα.
- ▶ Μέσα από τη στρατηγική, πρέπει να περιγράφεται με σαφήνεια το σύστημα διακυβέρνησης που θα διέπει την εφαρμογή της, δηλ. να απορρέει πώς οι τοπικοί πολίτες, η κοινωνία των πολιτών και άλλα επίπεδα διακυβέρνησης θα συμμετέχουν στην εφαρμογή της. Για να προσδιοριστεί το κατάλληλο σύστημα διακυβέρνησης, είναι σημαντικό ο σχεδιασμός της στρατηγικής να ακολουθεί την «bottom - up» προσέγγιση, η οποία προϋποθέτει την ενεργό συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας (τοπικοί φορείς άσκησης πολιτικών, επηρεαζόμενοι φορείς, πολίτες), τόσο στη διαμόρφωση των παρεμβάσεων όσο και στις διαδικασίες της διαβούλευσης.

7.3 Αξιολόγηση της Εφαρμογής των ΟΧΕ την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020

7.3.1 Παραδείγματα από τη Διεθνή Εμπειρία

Η επιστημονική βιβλιογραφία που αναφέρεται στις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις άρχισε να αναπτύχθηκε, σύντομα, μετά την υιοθέτησή τους. Ακολούθως, γίνεται μια επιλεκτική παρουσίαση της σχετικής εμπειρίας κρατών - μελών της ΕΕ, όπως επίσης και ένας απολογισμός, σε ενωσιακό επίπεδο, όπως προκύπτει από σχετική έκθεση της ΓΔ Εσωτερικών Πολιτικών της ΕΕ.

Στην Ελλάδα, την περίοδο 2014-2020 διαμορφώθηκαν 37 Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, με όλες τις στρατηγικές να χρησιμοποιούν τις ΟΧΕ. Το εργαλείο «Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων» (ΤΑΠΤοΚ), επίσης, θεωρείται ως τμήμα των στρατηγικών ΒΑΑ για τις αστικές περιοχές, με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και προκλήσεις, καθώς και σε προβληματικές περιοχές μεταξύ αστικού και περιαστικού χώρου. Οι στρατηγικές υλοποιούνται και στις 13 περιφέρειες NUTS2 της χώρας, τόσο στις μητροπολιτικές περιοχές, στις λοιπές μεγάλες αστικές περιοχές, και σε αστικά κέντρα άνω των 10 χιλιάδων κατοίκων που επιλέχθηκαν με ανταγωνιστικές διαδικασίες.

Μη ΒΑΑ στρατηγικές ΟΧΕ υλοποιούνται σε 10 περιφέρειες NUTS2. Αυτές οι στρατηγικές εστιάζουν, κυρίως, σε επενδύσεις σε πολιτιστικές / τουριστικές διαδρομές, όπως η Αρχαία Ολυμπία στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, τα αρχαία θέατρα στην Ήπειρο και η αρχαία Εγνατία Οδός στην Ανατολική Μακεδονία - Θράκη.

Άλλες στρατηγικές εστιάζουν στην απορρύπανση πρώην βιομηχανικών περιοχών, όπως η περιοχή του Ασωπού ποταμού στη Στερεά Ελλάδα και η βιώσιμη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών και των υγροτόπων στο Μεσολόγγι, στη Δυτική Ελλάδα και στη Δυτική Μακεδονία.

Όπως καταγράφεται, σε αντίθεση με τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους οι οποίες εστίαζαν σε μη συνεκτικές, βασιζόμενες σε έργα, παρεμβάσεις, η στρατηγική των ΟΧΕ, που εισάγεται την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, αφορά σε ολοκληρωμένο σχέδιο με συγκεκριμένη γεωγραφική εστίαση, το οποίο σε επίπεδο χωρικής διακυβέρνησης επιτυγχάνει τη μερική αναβάθμιση του ρόλου των αστικών αρχών (Αντωνοπουλος, 2018).

Στη Φινλανδία, η Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ) εφαρμόζεται με την Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) «Στρατηγική των Έξι Πόλεων» (6 Aika). Η συγκεκριμένη στρατηγική δημιουργήθηκε και υλοποιείται από τις έξι μεγαλύτερες πόλεις της χώρας: Ελσίνκι (600 χιλ. κάτοικοι), Έσποο (250 χιλ. κάτοικοι), Βάνταα (200 χιλ. κάτοικοι), Όουλου (190 χιλ. κάτοικοι), Τάμπερε (216 χιλ. κάτοικοι) και Τούρκου (180 χιλ. κάτοικοι). Αυτές οι πόλεις αποτελούν κύρια κέντρα για τις δραστηριότητες έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας στη χώρα, περιλαμβάνουν το 1/3 του εθνικού πληθυσμού, και απαρτίζουν μια αρκετά μεγάλη περιοχή, υπολογίσιμη σε ένα ευρύτερο γεωγραφικό πλαίσιο. Η μοναδικότητα της στρατηγικής έγκειται στο γεγονός ότι οι πόλεις που συμμετέχουν δεν αποτελούν μια συνεκτική γεωγραφική περιοχή. Με αφορμή το συγκεκριμένο εγχείρημα, οι πόλεις και οι αντίστοιχοι εμπλεκόμενοι φορείς συνεργάζονται για πρώτη φορά σε επιχειρησιακό επίπεδο (Vironen, 2018).

Η «Στρατηγική των 6 Πόλεων» στοχεύει να αξιοποιήσει τις εν λόγω πόλεις ως περιβάλλον ανάπτυξης και δοκιμής για νέες καινοτομίες. Η στρατηγική χαρακτηρίζεται ως εθνικής ση-

μασίας, καθώς αναμένεται να ενισχύσει της παραγωγικότητα στο σύνολο της χώρας, καθώς τα επιχειρησιακά πρότυπα που προκύπτουν είναι διαθέσιμα, προς αξιοποίηση από όλες τις πόλεις και τους δήμους, αλλά και διεθνώς. Οι κοινές προκλήσεις αντιμετωπίζονται από κοινού από τις πόλεις καθώς αυτό είναι πιο αποτελεσματικό. Η στρατηγική φέρνει τις πόλεις μαζί στη δημιουργία καινοτόμων λύσεων, υπηρεσιών και προϊόντων. Το βασικό στοιχείο στην υλοποίηση της στρατηγικής είναι ότι όλα τα έργα διεκπεραιώνονται σε συνεργασία, με την εμπλοκή των οργανισμών των πόλεων και άλλων ενδιαφερόμενων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα (Vironen, ό.π.). Η στρατηγική αποτελεί μια ευκαιρία εμπλοκής της αστικής κοινότητας στην ανάπτυξη των πόλεων, και ανάπτυξης των εργασιών και της απασχόλησης για τις επιχειρήσεις.

Η Τσехία για την περίοδο 2014-2020 καθόρισε επτά Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, με την αξιοποίηση των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ). Οι συγκεκριμένες στρατηγικές κάλυψαν διαφορετικούς τύπους περιοχών ως προς το πρότυπο χωρικής οργάνωσης. Πρόκειται για μονοκεντρικές μητροπολιτικές περιοχές, με έναν κύριο αστικό πυρήνα και την ενδοχώρα του, όπως το Μπρνο και η Πράγα, και πολυκεντρικούς σχηματισμούς, με μεγάλα περιφερειακά κέντρα και μεσαίες πόλεις, όπως στην περίπτωση της Οστράβα. Στη δεύτερη περίπτωση, καλύπτεται το μεγαλύτερο τμήμα των αντίστοιχων περιφερειών NUTS3, που αποτελεί την κύρια διοικητική ενότητα σε περιφερειακό επίπεδο στη χώρα.

Μεταξύ αυτών, η ΟΧΕ στη μητροπολιτική περιοχή του Μπρνο καλύπτει την περιοχή της πόλης του Μπρνο και τις περιμετρικές της περιοχές (μονοκεντρική μητρόπολη). Η έκταση της περιοχής παρέμβασης είναι 1.755 τ. χλμ. και περιλαμβάνει άνω των 600 χιλ. κατοίκων, (5,8% του εθνικού πληθυσμού). Κυρίως, αποτελείται από μικρούς αγροτικούς δήμους ενώ στον πυρήνα της περιοχής βρίσκεται η πόλη του Μπρνο, η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της χώρας. Η διαδικασία σχεδιασμού της ΟΧΕ αποτέλεσε αρμοδιότητα της Αρχής της πόλης του Μπρνο και συντονίστηκε από Επιτροπή, που δημιουργήθηκε για τον σκοπό αυτό. Η Επιτροπή περιελάμβανε εκπροσώπους από εκλεγμένα σώματα και διοικήσεις της πόλης και της περιφέρειας, το Κέντρο Καινοτομίας της Νότιας Μοραβίας, πανεπιστήμια, ΜΚΟ, το Οικονομικό Επιμελητήριο, την Ένωση των Πόλεων και των Δήμων και αντιπροσώπους των εξωτερικών συμβούλων διαμόρφωσης της στρατηγικής.

Οι στόχοι της στρατηγικής που διαμορφώθηκαν βάσει των αναπτυξιακών προκλήσεων που διαγνώστηκαν είναι οι ακόλουθες:

- ▶ Αύξηση της κινητικότητας και της ασφάλειας στις μεταφορές.
- ▶ Περιορισμός του περιβαλλοντικού βάρους και εξάλειψη των περιβαλλοντικών κινδύνων.
- ▶ Υποστήριξη της προσβασιμότητας και της ποιότητας της υποδομής, των υπηρεσιών για την ανάπτυξη των ανταγωνιστικών τομέων της οικονομίας και την προσαρμογή του συστήματος προετοιμασίας των ανθρωπίνων πόρων.
- ▶ Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και αύξηση της προσβασιμότητας σε υψηλής ποιότητας κοινωνικές και λοιπές υπηρεσίες.

Η Στρατηγική ΟΧΕ του Μπρνο αποτέλεσε θεσμικό καταλύτη για τη μητροπολιτική συνεργασία και έχει επιτρέψει ευρεία συμφωνία και χρηματοδότηση για στρατηγικά έργα στη μητροπολιτική περιοχή. Συνεπώς, ως βασική προστιθέμενη αξία των ΟΧΕ αναγνωρίζεται η δυνατότητα χρηματοδότησης και συντονισμού έργων από περισσότερα του ενός επιχειρησιακά προγράμματα για τη δημιουργία συνεργειών στη μητροπολιτική περιοχή, ενώ επι-

πλέον, η στρατηγική έχει επιτρέψει τη δημιουργία νέων συνεργασιών σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο (Feřtřoná, 2018).

Στην Πολωνία οι θεματικοί στόχοι στις στρατηγικές ΟΧΕ-BAA χαρακτηρίζονται από ποικιλομορφία. Όλες οι στρατηγικές σχεδίασαν επενδύσεις εντός του Στόχου 4 της περιόδου 2014-2020, για τη μετάβαση προς μια οικονομία με χαμηλές εκπομπές άνθρακα, με τις υποπροτεραιότητες που σχετίζονται με αυτή τη στρατηγική να αποτελούν το 22% των προτεραιοτήτων των ΟΧΕ. Ακολουθούν οι προτεραιότητες «Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη Δια Βίου Μάθηση (16%) και «Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜμΕ» (13%). Καθεμιά από τις 24 ΟΧΕ-BAA της χώρας προχώρησε στη δημιουργία μιας Αρχής Υλοποίησης. Μεταξύ αυτών, μόνο μια αποτελεί Ενδιάμεση Αρχή, η οποία είναι υπεύθυνη για το σύνολο της διαδικασίας υλοποίησης. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, οι αρμοδιότητες που δίνονται στις αστικές Αρχές είναι η προετοιμασία των στρατηγικών, η δημιουργία των κριτηρίων για την επιλογή των έργων, η προετοιμασία χρονοδιαγραμμάτων για τις προσκλήσεις έργων, η στρατηγική αξιολόγηση των έργων, η παρακολούθηση της υλοποίησης κ.λπ. (Ferry & Borkwska, 2018). Οι Διαχειριστικές Αρχές παίρνουν τις τελικές αποφάσεις για την έγκριση των στρατηγικών και των κριτηρίων για την επιλογή των έργων, όπως επίσης έχουν αρμοδιότητα για την προετοιμασία των προσκλήσεων, την επίσημη αξιολόγηση των έργων, την υπογραφή των συμβάσεων με τους δικαιούχους και την τελική αξιολόγηση. Οι μη BAA ΟΧΕ διαχειρίζονται εξ ολοκλήρου από τις περιφερειακές ΔΑ, με τα τοπικά γραφεία ΟΧΕ να έχουν συμβουλευτικό ρόλο. Τέλος, ο ρόλος της Ενδιάμεσης Αρχής για μια ΟΧΕ αναλαμβάνεται από την κύρια πόλη μιας Λειτουργικής Αστικής Περιοχής (ΛΑΠ/FUA, Functional Urban Area) ή από έναν νέο ή υφιστάμενο διαδημοτικό σύνδεσμο.

Στη Μεγάλη Βρετανία, η μητροπολιτική περιοχή του Λονδίνου (Greater London Area) εμφανίζει σημαντική οικονομική και κοινωνική ετερογένεια, και, παρότι κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 κατατάσσεται στις «Περισσότερο Ανεπτυγμένες Περιφέρειες», στην ευρύτερη περιοχή δικαιοδοσίας του συναντώνται 5 από τις 20 πιο υποβαθμισμένες περιοχές της Αγγλίας. Συνεπώς, η Στρατηγική ΟΧΕ εστιάζει στις συγκεκριμένες περιοχές για την ενίσχυση των δεξιοτήτων και της απασχόλησης, με έμφαση στις περιοχές που χαρακτηρίζονται από υψηλά επίπεδα οικονομικής και κοινωνικής υποβάθμισης (Miller & Van der Zwet, 2018).

Ο Οργανισμός Διακυβέρνησης του Λονδίνου (GLA) αποτελεί την Ενδιάμεση Αρχή για την ΟΧΕ του Λονδίνου. Έχει ευθύνη για τη διαχείριση και επιβλέπει την εφαρμογή, τη διαχείριση και την ολοκλήρωση των σχετικών παρεμβάσεων και αναφέρεται στην Επιτροπή Αναπτυξιακού Προγράμματος, η οποία αποτελεί την Εθνική Επιτροπή Παρακολούθησης για τα έργα ΕΤΠΑ και ΕΚΤ (Miller & Van der Zwet, ό.π.). Επιπλέον, ο Συνεταιρισμός για την Οικονομική Δράση στο Λονδίνο (London Economic Action Partnership, LEAP), αποτελεί το Τοπικό Σχήμα Συνεργασίας Επιχειρήσεων, με σκοπό την ταυτοποίηση των στρατηγικών για την υποστήριξη και την καθοδήγηση της οικονομικής ανάπτυξης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας στο Λονδίνο. Οι δύο Οργανισμοί έχουν δημιουργήσει μια ομάδα εργασίας για τα ΕΔΕΤ, η οποία είναι υπεύθυνη για την καθημερινή εφαρμογή και διαχείριση των ΟΧΕ. Ο Οργανισμός Διακυβέρνησης του Λονδίνου είναι υπεύθυνος για την επιλογή των παρεμβάσεων που θα υποστηριχθούν από τη στρατηγική, με την υπέρτατη εκτελεστική ευθύνη, σε περιφερειακό επίπεδο, να βρίσκεται στα χέρια του δημάρχου του Λονδίνου. Βάσει της πρόσφατης εμπειρίας των κρατών-μελών, έκθεση που συντάχθηκε για το Ευρω-

παϊκό Κοινοβούλιο, εντοπίζει πλήθος ζητημάτων - προκλήσεων στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των ΟΧΕ και ΒΑΑ (βλ. Ferry, 2019), όπως:

- ▶ Ο καθορισμός και ο σχεδιασμός των χωρικών στρατηγικών.
- ▶ Η κινητοποίηση των δυνητικών ωφελουμένων για τη δημιουργία στρατηγικών ολοκληρωμένων σχεδίων έργου (project plans).
- ▶ Η επίλυση προβλημάτων ικανότητας και ρυθμιστικής πολυπλοκότητας και η ανάπτυξη συστημάτων παρακολούθησης και αξιολόγησης που είναι ικανά να αποτυπώσουν και να εκτιμήσουν τις επιδράσεις των συγκεκριμένων μέσων.
- ▶ Η υποστήριξη της αποτελεσματικότητας του χωρικού προσανατολισμού της Πολιτικής Συνοχής από τα εργαλεία των ΟΧΕ και ΒΑΑ καθώς δίνεται έμφαση όλο και περισσότερο σε έργα που υιοθετούν μια προσέγγιση συνεργασίας στην αντιμετώπιση σύνθετων χωρικών ζητημάτων.
- ▶ Η ολοκλήρωση είναι πιο έκδηλη στον συνδυασμό των στρατηγικών στόχων στα χωρικά εργαλεία. Η ολοκλήρωση των πηγών χρηματοδότησης και στο χωρικό επίπεδο εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από τις διοικητικές ρυθμίσεις και τους μηχανισμούς εφαρμογής που θα επιλεγούν. Την πλέον δύσκολη μορφή ολοκλήρωσης αποτελεί η επιχειρησιακή ολοκλήρωση, με τον συνδυασμό των χρηματοδοτικών πηγών, στο επιχειρησιακό επίπεδο, να είναι εξαιρετικά απαιτητικός, κυρίως, λόγω των ρυθμιστικών περιορισμών και ζητημάτων ικανότητας.

Τέλος, στη συγκεκριμένη έκθεση περιλαμβάνονται γενικές προτάσεις για την προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής των ΟΧΕ και ΒΑΑ (Ferry, ό.π.):

- ▶ Κρίνεται σημαντική η δημιουργία θεσμικής ικανότητας και δεξιοτήτων στις περιφερειακές και τοπικές διοικήσεις προκειμένου να ενσωματωθεί η ολοκληρωμένη προσέγγιση στη θεσμική νοοτροπία. Επιπλέον, εκτιμάται ότι είναι σημαντική μια πιο εντατική, εφαρμοσμένη ανταλλαγή γνώσης και εμπειρίας μεταξύ των ατόμων που εμπλέκονται στις διαδικασίες σχεδιασμού, εφαρμογής και παρακολούθησης των ΟΧΕ και ΒΑΑ για τη δημιουργία ευκαιριών μάθησης μέσω αλληλεπίδρασης.
- ▶ Είναι σημαντικό να επιβεβαιωθεί ότι η επιλεχθείσα προσέγγιση για την εφαρμογή των χωρικών εργαλείων είναι αναλογική ως προς το μέγεθος της διαθέσιμης χρηματοδότησης, την υφιστάμενη εμπειρία και τις αρμοδιότητες μεταξύ των διαφορετικών επιπέδων διοίκησης. Τα κράτη-μέλη πρέπει να αποφεύγουν τη χρηματοδότηση των Τοπικών Αυτοδιοικήσεων πριν τη διερεύνηση των αναπτυξιακών αναγκών.
- ▶ Κρίνεται ως ιδιαίτερης σημασίας ο παράλληλος σχεδιασμός των στρατηγικών και των έργων με τα επιχειρησιακά προγράμματα. Η πρόθεση για προσαρμογή ή ανανέωση των υφιστάμενων στρατηγικών κειμένων που αφορούν στην περιοχή που πρόκειται να καλυφθεί, όπως προτάθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ως απάντηση στις προτάσεις της Επιτροπής για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, θα μπορούσαν να περιορίσουν τα διοικητικά βάρη για τις Αρχές σε αυτό το στάδιο.
- ▶ Αυξημένη προσοχή στην κινητοποίηση των ωφελουμένων και την ανάπτυξη της επικοινωνίας, η οποία είναι απαραίτητη για την ενίσχυση της ολοκληρωμένης προσέγγισης και όχι για την επίτευξη των θεματικών στόχων ή τη στόχευση συγκεκριμένων τομέων. Σε σχετικές έρευνες αποτυπώνεται η ανάγκη ενδυνάμωσης των Αρχών που είναι υπεύθυνες για την υποστήριξη των ωφελουμένων ενώ σε κάποιες περιπτώσεις καταγράφεται εξασφάλιση στρατηγικών, ολοκληρωμένων έργων από μη ανταγωνιστικές διαδικασίες επιλογής έργων.

- ▶ Η αξιολόγηση των χωρικών εργαλείων είναι ζωτικής σημασίας για τις στρατηγικές του αστικού χώρου, για την καταγραφή της προόδου και την ταυτοποίηση των στοιχείων που λειτουργούν όπως έχουν σχεδιαστεί. Αυτό είναι, επίσης, μια ένδειξη της προστιθέμενης αξίας των ολοκληρωμένων προσεγγίσεων, τόσο για το τοπικό, όσο και το εθνικό και το ευρωπαϊκό κοινό.
- ▶ Είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη η βιωσιμότητα των συγκεκριμένων εργαλείων σε βάθος χρόνου και του τρόπου ενσωμάτωσης των ωφελειών και των καινοτομιών τους. Η καθιέρωση εξειδικευμένων δομών και μηχανισμών μπορεί να βοηθήσει στην ενσωμάτωση της πρακτικής και η διασφάλιση ενός ισορροπημένου μίγματος διαφορετικών τύπων έργων και η ενεργός συμμετοχή ενός σημαντικού αριθμού ενδιαφερομένων κρίνονται σημαντικές. Οι αξιολογήσεις έχουν καταγράψει την ανάγκη ενίσχυσης των συνδέσεων μεταξύ ευρωπαϊκά χρηματοδοτούμενων και εθνικών χωρικών εργαλείων, προκειμένου να δημιουργηθεί μεγαλύτερος χώρος για πειραματισμό.

7.3.2 Επισκόπηση των Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης: Η Ελληνική Εμπειρία

Κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, για τις Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, μέσω του ΕΣΠΑ, έχουν κατανεμηθεί συνολικά 1.076,4 εκ. €. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ειδικής Υπηρεσίας Εφαρμογής¹⁵, στη χώρα υλοποιούνται (βλ. αναλυτικά Πίνακα 7-1 και Πίνακα 0-13):

- ▶ Τριάντα έξι (36) στρατηγικές ΟΧΕ-BAA, οι οποίες συγκεντρώνουν προϋπολογισμό 702,5 εκ. €, με επτά (7) από αυτές να μην έχουν ενεργοποιηθεί ακόμα.
- ▶ Δέκα πέντε (15) ΟΧΕ εκτός BAA, συνολικού προϋπολογισμού 347,4 εκ. €, με πέντε (5) από αυτές να μην έχουν ενεργοποιηθεί, και επιπλέον πέντε (5) να βρίσκονται στη διαδικασία έγκρισης.
- ▶ Δέκα έξι (16) ΤΑΠΤοΚ, συνολικού προϋπολογισμού 26,5 εκ. €.

Λαμβάνοντας υπόψη την πρόσθετη χρηματοδότηση από εθνικούς πόρους των ΟΧΕ και BAA, η συνολική κατανομή πόρων σε στρατηγικές Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης κατά την Προγραμματική Περίοδο υπερβαίνει τα 1,4 δισ. €, σύμφωνα με τα εγκεκριμένα σχέδια στρατηγικών (Πίνακας 7.1).

Συνολικά το ΕΚΤ χρηματοδοτεί το 9,6% του προϋπολογισμού των ενταγμένων έργων, έναντι 90,4% του ΕΤΠΑ.

Η Περιφέρεια Αττικής είναι αυτή με τη μεγαλύτερη κατανομή πόρων σε παρεμβάσεις ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης, και συγκεντρώνει το 36,9% του συνολικού προϋπολογισμού των ΟΧΕ-BAA που εγκρίθηκαν στο σύνολο της χώρας και το 24,1% των συνολικών πόρων, που έχουν κατανεμηθεί στις εγκεκριμένες Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης. Ακολουθεί η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας με 11,8% να αφορούν τόσο Στρατηγικές ΟΧΕ (17,9% του συνολικού προϋπολογισμού των ΟΧΕ) όσο και Στρατηγικές ΟΧΕ-BAA (9,2% του συνολικού προϋπολογισμού των ΟΧΕ-BAA στη χώρα). Σημαντικό ύψος πόρων έχει κατανεμηθεί στις παρεμβάσεις BAA της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας με 10% επί των συνολικών πόρων στρατηγικών ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης (15,2% του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού των BAA της χώρας). Η Περιφέρεια Ανατολι-

¹⁵ Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής (ΕΥΣΕ). Παρουσίαση στην 5η συνάντηση Εθνικού Δικτύου Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, 5 Νοεμβρίου 2020. (Στοιχεία ΟΠΣ 12/10/2020).

**ΠΙΝΑΚΑΣ 7.1 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ,
ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ 2014-2020**

Περιφέρεια	Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα										Εθνικοί πόροι		Γενικό σύνολο
	ΟΧΕ		ΒΑΑ		ΤΑΠΤΟΚ		Μερικό σύνολο		ΟΧΕ	BAA			
	Ποσό εκ. ευρώ	%	Ποσό εκ. ευρώ	%	Ποσό εκ. ευρώ	%	Ποσό εκ. ευρώ	%			Ποσό εκ. ευρώ		
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	55.207	15,9%	25.579	3,6%			80.786	7,5%	8.200			88.986	
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	37.500	10,8%	106.893	15,2%	0.468	1,8%	107.361	10,0%				107.361	
Περιφέρεια Θεσσαλίας	25.980	7,4%	48.429	6,9%			85.929	8,0%				85.929	
Περιφέρεια Ηπείρου	62.154	17,9%	32.680	4,7%	2.000	7,6%	60.560	5,6%	12.208			72.768	
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	36.600	10,5%	64.860	9,2%			127.014	11,8%	36.812		94.967	258.793	
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	26.913	7,7%	41.680	5,9%			78.280	7,3%				78.280	
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	12.100	3,5%	30.000	4,3%			56.913	5,3%	110.573		6.370	173.855	
Περιφέρεια Πελοποννήσου	14.779	4,3%	17.585	2,5%	19.000	71,8%	48.685	4,5%				48.685	
Περιφέρεια Ιονίων Νησιών	39.214	11,3%	27.700	3,9%			42.479	3,9%	32.000		43.400	117.879	
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	37.050	10,7%	19.000	2,7%			58.214	5,4%				58.214	
Περιφέρεια Κρήτης	259.099	36,9%	24.098	3,4%	5.000	18,9%	66.148	6,1%				66.148	
Περιφέρεια Αττικής	4.928	0,7%	259.099	36,9%			259.099	24,1%				259.099	
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου							4.928	0,5%				4.928	
Γενικό Άθροισμα	347.396	100,0%	702.531	100,0%	26.468	100,0%	1.076.395	100,0%	199.792		144.737	1.420.924	

ΠΗΓΗ: Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής (ΕΥΣΕ), στοιχεία ΟΠΣ (Νοεμβρίου 2020)

κής Μακεδονίας και Θράκης έχει εγκρίνει ΟΧΕ εκτός ΒΑΑ που αντιπροσωπεύουν το 15,9% των ΟΧΕ στο σύνολο της χώρας. Σε τρεις (3) περιφέρειες υλοποιούνται Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης που αφορούν μόνο σε Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (Περιφέρειες Αττικής, Νοτίου Αιγαίου) ή σε Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη και ΤΑΠΤοΚ (Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας).

Τέλος, στρατηγικές ΤΑΠΤοΚ επιλέγονται από τέσσερις Περιφέρειες (Ηπείρου, Κεντρικής Μακεδονίας, Κρήτης και Πελοποννήσου). Η Περιφέρεια Πελοποννήσου αντιπροσωπεύει το 71,8% του συνολικού αριθμού των ΤΑΠΤοΚ που έχουν εγκριθεί στη χώρα. Σε δύο περιφέρειες της χώρας (Στερεάς Ελλάδας και Ιονίων Νήσων) δεν καταγράφεται καμία ενεργοποίηση των στρατηγικών αυτών, δεν έχει δηλαδή ενταχθεί κανένα έργο. Οι δύο αυτές περιφέρειες αντιπροσωπεύουν το 9,3% του συνολικού προϋπολογισμού των Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, που έχουν εγκριθεί στο σύνολο της χώρας. Επιπλέον, όσον αφορά τις ΟΧΕ εκτός ΒΑΑ, δεν υπάρχει ενεργοποίηση στις Περιφέρειες Πελοποννήσου και Θεσσαλίας.

Παρά την υψηλή αυτή κατανομή πόρων στις παρεμβάσεις για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη, η πορεία υλοποίησης χαρακτηρίζεται από χαμηλούς ρυθμούς. Μέχρι τον Νοέμβριο 2020, σε όλα τα εργαλεία της πολιτικής για την ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη έχουν ενταχθεί έργα συνολικού επιλέξιμου προϋπολογισμού (Δημόσια Δαπάνη) ύψους 585,5 εκ. €, που αντιστοιχούν στο 54,5% των πόρων που έχουν κατανεμηθεί στις παρεμβάσεις αυτές από τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Οι νομικές δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί ανέρχονται συνολικά σε 166,4 εκ. ευρώ (επιλέξιμη Δημόσια Δαπάνη), που αντιστοι-

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.2 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Στρατηγική	Ποσά σε εκ. ευρώ				Νομικές δεσμεύσεις / Επιλέξιμες δαπάνες	Πληρωμές / Νομικές δεσμεύσεις
	Συνολική ΔΔ Έργου	Επιλέξιμη ΔΔ Έργου	Νομικές Δεσμεύσεις (Συγchr. ΔΔ)	Πληρωμές (Συγchr. ΔΔ)		
	2	3	4	5		
ΒΑΑ	415,77	406,18	110,49	25,16	27,2%	22,8%
ΟΧΕ	166,40	164,92	50,57	16,33	30,7%	32,3%
ΤΑΠΤοΚ	14,43	14,41	5,33	1,51	37,0%	28,4%
Γενικό Άθροισμα	596,59	585,51	166,39	43,01	28,4%	25,8%

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ, 15/10/2020

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.3 ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΑ ΠΕΠ

	Επιχειρησιακό πρόγραμμα	Ποσά σε εκ. ευρώ						Επιλέξιμες δαπάνες / Αρχικός Π/Υ	Νομικές δεσμεύσεις / Επιλέξιμες δαπάνες	Πληρωμές / Νομικές δεσμεύσεις	Πληρωμές / Αρχικός Π/Υ		
		Συνολική ΔΔ Έργου		Νομικές Δεσμεύσεις (Συγχρ. Δδ)		Πληρωμές (Συγχρ. ΔΔ)						Αρχικός Π/Υ	
		1	2	3	4	5	6=2/5					7=3/2	8=4/3
5	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	19.748	19.599	9.882	3.185	25.579	76,6%	50,4%	32,2%	12,5%			
6	ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	96.832	96.824	23.387	7.006	106.893	90,6%	24,2%	30,0%	6,6%			
7	ΠΕΠ Θεσσαλίας	30.614	30.614	6.820	1.300	48.429	63,2%	22,3%	19,1%	2,7%			
8	ΠΕΠ Ηπείρου	59.050	57.402	17.022	1.322	32.680	175,6%	29,7%	7,8%	4,0%			
9	ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας	67.675	67.535	11.450	3.053	64.860	104,1%	17,0%	26,7%	4,7%			
10	ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας	1.612	1.612	0.029		41.680	3,9%	1,8%					
11	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας					30.000							
12	ΠΕΠ Πελοποννήσου	8.733	8.733	0.215		17.585	49,7%	2,5%					
13	ΠΕΠ Ιονίων Νήσων					27.700							
14	ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου	10.500	10.368	4.606	1.976	19.000	54,6%	44,4%	42,9%	10,4%			
15	ΠΕΠ Κρήτης	12.329	12.329	1.979	0.364	24.098	51,2%	16,1%	18,4%	1,5%			
16	ΠΕΠ Αττικής	104.935	98.457	34.392	6.720	259.099	38,0%	34,9%	19,5%	2,6%			
17	ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου	3.744	2.706	0.706	0.237	4.928	54,9%	26,1%	33,5%	4,8%			
ΒΑΑ Άθροισμα		415.770	406.178	110.488	25.163	702.531	57,8%	27,2%	22,8%	3,6%			

ΟΧΕ	5	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	36.979	36.381	15.581	4.266	55.207	65,9%	42,8%	27,4%	7,7%	
	7	ΠΕΠ Θεσσαλίας					37.500					
	8	ΠΕΠ Ηπείρου	30.106	30.106	10.465	5.380	25.880	116,3%	34,8%	51,4%	20,8%	
	9	ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας	35.235	34.363	5.789	3.660	62.154	55,3%	16,8%	63,2%	5,9%	
	10	ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας	23.650	23.639	5.240	0.069	36.600	64,6%	22,2%	1,3%	0,2%	
	11	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας					26.913					
	12	ΠΕΠ Πελοποννήσου					12.100					
	13	ΠΕΠ Ιονίων Νήσων					14.779					
	14	ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου	27.059	27.059	13.283	2.959	39.214	69,0%	49,1%	22,3%	7,5%	
	15	ΠΕΠ Κρήτης	13.368	13.368	0.212		37.050	36,1%	1,6%			
		ΟΧΕ Άθροισμα	166.397	164.916	50.570	16.332	347.396	47,5%	30,7%	32,3%	4,7%	
	ΤΑΠΤΟΚ	6	ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	0.783	0.783	0.228	0.006	0.468	167,3%	29,2%	2,4%	1,2%
		8	ΠΕΠ Ηπείρου	0.300	0.300	0.075		2.000	15,0%	25,0%		
		12	ΠΕΠ Πελοποννήσου	12.593	12.579	5.360	1.507	19.000	66,2%	42,6%	28,1%	7,9%
		15	ΠΕΠ Κρήτης	0.750	0.750			5.000	15,0%			
	ΤΑΠΤΟΚ Άθροισμα	14.426	14.413	5.664	1.512	26.468	54,5%	39,3%	26,7%	5,7%		
	Γενικό Άθροισμα	596.593	585.506	166.721	43.008	1076.395	54,4%	28,5%	25,8%	4,0%		

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ, 15/10/2020, ίδια επεξεργασία

χούν στο 28,4% των επιλέξιμων δαπανών των ενταγμένων έργων και στο 16,2% του προϋπολογισμού των εγκεκριμένων στρατηγικών για χρηματοδότηση μέσω των ΠΕΠ (Πίνακας 7.2). Η συνολική απορρόφηση των ΟΧΕ-BAA κινείται στα επίπεδα του 3,6% των πόρων που έχουν κατανεμηθεί στο εργαλείο. Σε χαμηλά επίπεδα κινούνται οι επιλέξιμες δαπάνες που έχουν εγκριθεί -περίπου στα 406 εκ. ευρώ δηλαδή το 57,5% του αρχικού τους προϋπολογισμού- καθώς και οι νομικές δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί στα πλαίσια έργων των Στρατηγικών ΒΑΑ, οι οποίες δεν υπερβαίνουν τα 110 εκ. ευρώ, δηλαδή το 27,2% των επιλέξιμων δαπανών (Πίνακας 7.3). Σύμφωνα με τις προβλέψεις της ΕΥΣΕ, με βάση τα Σχέδια Δράσης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που υλοποιούν ΟΧΕ-BAA, οι παρεμβάσεις αυτές θα κλείσουν το 2023 στα 483,0 εκ. € περίπου, δηλαδή περίπου στο 68,7% των πόρων που είχαν αρχικά κατανεμηθεί.

Σημαντικά στοιχεία που προσδιορίζουν την εξέλιξη των παραπάνω μεγεθών όσον αφορά στις ΒΑΑ στις περιφέρειες αποτελούν:

- ▶ Στις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας και Ηπείρου καταγράφεται υπερδέσμευση, αφού ο προϋπολογισμός των ενταγμένων έργων υπερβαίνει τον εγκεκριμένο προϋπολογισμό των στρατηγικών στις περιφέρειες αυτές.
- ▶ Ιδιαίτερα χαμηλό ύψος δεσμεύσεων, εκτός από τις προαναφερόμενες περιφέρειες που δεν έχουν ενεργοποιήσει τις εγκεκριμένες στρατηγικές ΒΑΑ (Στερεά Ελλάδα, Ιόνιοι Νήσοι), καταγράφεται και στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (3,9%). Στις υπόλοιπες περιφέρειες η ανάληψη επιλέξιμων δαπανών κυμαίνεται μεταξύ του 38% (Περιφέρεια Αττικής) και του 90,6% (Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας) του προϋπολογισμού των εγκεκριμένων στρατηγικών.
- ▶ Παρά το γεγονός ότι στις περισσότερες περιφέρειες η ανάληψη δεσμεύσεων εμφανίζεται να κινείται σε ψηλά επίπεδα, αυτή έγινε με σημαντική καθυστέρηση, η οποία αντανακλάται στο χαμηλό ύψος δαπανών που έχουν πραγματοποιηθεί. Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης εμφανίζει το υψηλότερο ποσοστό απορρόφησης επί του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού ΟΧΕ-BAA (12,5%) ενώ ακολουθεί η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (6,6%). Σε δύο περιφέρειες η απορρόφηση είναι μηδενική, δεδομένου ότι δεν έχει γίνει καμία πληρωμή σε έργα που έχουν ενταχθεί (Πελοποννήσου και Δυτικής Μακεδονίας).

Η απορρόφηση για τις ΟΧΕ εκτός ΒΑΑ κινείται περί το 4,7% των πόρων που είχαν αρχικά κατανεμηθεί στις 14 εγκεκριμένες στρατηγικές ΟΧΕ στο σύνολο της χώρας. Όπως και στην περίπτωση των ΟΧΕ-BAA, οι επιλέξιμες δαπάνες που έχουν εγκριθεί μέχρι 12/10/2020 είναι χαμηλές (165 εκ. ευρώ) και δεν υπερβαίνουν το 47,5% του εγκεκριμένου τους προϋπολογισμού (Πίνακας 7.3). Η εκτίμηση για το τέλος της προγραμματικής περιόδου είναι ότι αυτές θα κλείσουν περί τα 173 εκ. ευρώ, στο 67,8% των πόρων που τους είχε κατανεμηθεί. Η παραπάνω εικόνα της υλοποίησης των ΟΧΕ-BAA δεν μεταβάλλεται σημαντικά όσον αφορά στα δεδομένα υλοποίησης των Στρατηγικών ΟΧΕ εκτός ΒΑΑ. Η Περιφέρεια Ηπείρου καταγράφει υπερδέσμευση του εγκεκριμένου προϋπολογισμού ενώ στις υπόλοιπες περιφέρειες τα ποσοστά ανάληψης νομικών δεσμεύσεων κινούνται μεταξύ του 36,1% (Περιφέρεια Κρήτης) και του 69% (Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου). Στις Περιφέρειες Ηπείρου και Βορείου Αιγαίου καταγράφονται τα υψηλότερα ποσοστά απορρόφησης (20,8% και 7,5% επί του εγκεκριμένου προϋπολογισμού αντίστοιχα) ενώ αυτά είναι ιδιαίτερα χαμηλά στις υπόλοιπες περιφέρειες που έχουν ενεργοποιήσει τις Στρατηγικές ΟΧΕ.

Η απορρόφηση των ΤΑΠΤΟΚ ανέρχεται στο 5,7% του αρχικού προϋπολογισμού τους (Πί-

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.4 ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΧΑΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΑ ΠΕΠ. ΜΕΡΙΔΙΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ

	Επιχειρησιακό πρόγραμμα	Αρ. δήμων	Μερίδιο στο σύνολο			Πληρωμές (Συγχρ. ΔΔ)
			Συνολική ΔΔ Έργου	Επιλέξιμη ΔΔ Έργου	Νομικές Δεσμεύσεις (Συγχρ. ΔΔ)	
		1	6	7	8	9
ΒΑΑ	Δήμοι Μητροπολιτικών Κέντρων	17	34,9%	34,5%	33,7%	41,1%
	Μεγάλοι Ηπειρωτικοί Δήμοι και Δήμοι Πρωτεύουσες	25	46,8%	47,6%	29,5%	39,4%
	ΒΑΑ Άθροισμα	42	81,8%	82,1%	63,2%	80,5%
ΟΧΕ	Μεγάλοι Ηπειρωτικοί Δήμοι και Δήμοι Πρωτεύουσες	7	11,7%	11,4%	13,9%	17,1%
	Μεσαίοι Ηπειρωτικοί Δήμοι	5	14,1%	14,2%	1,1%	
	Μικροί Ηπειρωτικοί και Μικροί Ώρεινοί Δήμοι	2	2,3%	2,4%		
	Μεγάλοι και Μεσαίοι Νησιωτικοί Δήμοι	2	2,5%	2,5%	0,9%	1,1%
	ΟΧΕ Άθροισμα	17	30,6%	30,5%	15,9%	18,1%
ΤΑΠΤΟΚ	Μεγάλοι Ηπειρωτικοί Δήμοι και Δήμοι Πρωτεύουσες	1	20,1%	20,0%	6,4%	
	Μεσαίοι Ηπειρωτικοί Δήμοι	1	1,3%	1,3%		
	ΤΑΠΤΟΚ Άθροισμα	2	21,3%	21,3%	6,4%	54,0%
	Γενικό Άθροισμα	61	66,0%	66,0%	47,0%	54,0%

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ, 15/10/2020, ίδια επεξεργασία

νακας 7.3) ενώ μέχρι το τέλος της περιόδου εκτιμάται απορρόφηση της τάξης του 55,5% του αρχικού προϋπολογισμού τους. Όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις, οι νομικές δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί ανέρχονται στο 16,8% του προϋπολογισμού των παρεμβάσεων.

Η -μέχρι την τρέχουσα περίοδο- εφαρμογή Στρατηγικών ΤΑΠΤοΚ στη χώρα, ουσιαστικά, συνίσταται στην υλοποίηση μιας στρατηγικής στο πλαίσιο του ΠΕΠ Πελοποννήσου, η οποία εμφανίζει ποσοστό επιλέξιμων δαπανών στο 66,2% του εγκεκριμένου προϋπολογισμού και απορρόφηση της τάξης του 7,9%.

Η αντιμετώπιση των σοβαρών καθυστερήσεων στην εφαρμογή των ΟΧΕ, ΟΧΕ-ΒΑΑ και ΤΑΠΤοΚ όπως συνοπτικά παρουσιάζονται παραπάνω, συνδέονται με τη γενικότερη επιτάχυνση εφαρμογής των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της τρέχουσας Προγραμματικής Περιόδου. Οι Διαχειριστικές Αρχές των ΠΕΠ, με τον συντονισμό της Εθνικής Αρχής Συντονισμού, έχουν εκπονήσει Σχέδια Δράσης ανά πρόγραμμα, τα οποία σε συνδυασμό με τις αναθεωρήσεις των προγραμμάτων (2020 και 2021) επιδιώκεται να επιτύχουν τους στόχους που έχουν τεθεί για το κλείσιμο της προγραμματικής περιόδου.

Όσον αφορά στον ρόλο των δήμων στην υλοποίηση των στρατηγικών χωρικής ανάπτυξης ΟΧΕ-ΒΑΑ & ΟΧΕ εκτός ΒΑΑ, διαπιστώνεται ότι 61 ΟΤΑ Α' Βαθμού εμφανίζονται ως κύριοι δικαιούχοι (Πίνακας 7.5 και 7.5). Μόνο δύο (2) εξ αυτών εμπλέκονται σε ΤΑΠΤοΚ ενώ η πλειονότητά τους (42) διαχειρίζεται έργα ΟΧΕ-ΒΑΑ και οι υπόλοιποι (17) έργα ΟΧΕ εκτός ΒΑΑ. Συνολικά, οι δήμοι αντιπροσωπεύουν το 66% των εγκεκριμένων επιλέξιμων δαπανών του συνόλου των στρατηγικών (394 εκ. ευρώ) αλλά μόνο 47% των νομικών δεσμεύσεων (78,2 εκ. ευρώ). Η απορρόφηση είναι χαμηλή και προσδιορίζεται στο 6% των εγκεκριμένων επιλέξιμων δαπανών και 29,7% των νομικών δεσμεύσεων.

Τη μερίδα του λέοντος καταλαμβάνουν έργα που εντάσσονται σε ΟΧΕ-ΒΑΑ με ποσοστό 86,2% επί των επιλέξιμων δαπανών για τους δήμους (333 εκ. ευρώ) και το 82,1% στο σύνολο των αντίστοιχων στρατηγικών (Πίνακας 7.4).

Η γεωγραφική αποτύπωση του ποσοστού νομικών δεσμεύσεων όπως παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 7.1 αναδεικνύει το ζήτημα της καθυστέρησης ενεργοποίησης των Στρατηγικών ΟΧΕ από τους δήμους, δεδομένου ότι 22 δεν εμφανίζουν καμία δέσμευση πόρων και μόνο 8 εξ' αυτών ποσοστό άνω του 50%. Οι δήμοι της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης, καθώς και ο Δήμος Αθηναίων και δευτερευόντως του Βορείου Αιγαίου, φαίνεται ότι βρίσκονται σε σχετικά καλό επίπεδο ενεργοποίησης πόρων Στρατηγικών ΟΧΕ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.5 ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΑ ΠΕΠ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ

	Επιχειρησιακό πρόγραμμα	Ποσά σε εκ. ευρώ				Πληρωμές / Νομικές δεσμεύσεις	Πληρωμές / Νομικές δεσμεύσεις
		Συνολική ΔΔ Έργου	Επιλέξιμη ΔΔ Έργου	Νομικές Δεσμεύσεις (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές (Συγχρ. ΔΔ)		
		1	2	3	4	5=3/2	6=4/3
ΒΑ	Κ1	145.288	140.190	37.203	10.336	26,5%	27,8%
	Κ2	194.624	193.165	32.611	9.913	16,9%	30,4%
	ΒΑΑ Άθροισμα	339.912	333.355	69.813	20.249	20,9%	29,0%
ΟΧΕ	Κ2	19.416	18.818	7.044	2.791	37,4%	39,6%
	Κ3	23.423	23.412	0.567		2,4%	0,0%
	Κ4	3.896	3.896				
	Κ5	4.176	4.176	0.437	0.172	10,5%	39,4%
		ΟΧΕ Άθροισμα	50.912	50.302	8.048	2.963	16,0%
ΤΑΠΤοΚ	Κ2	2.894	2.881	0.344		11,9%	
	Κ3	0.185	0.185				
		ΤΑΠΤοΚ Άθροισμα	3.079	3.066	0.344		11,2%
	Γενικό Άθροισμα	393.903	386.722	78.205	23.212	20,2%	29,7%

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ, 15/10/2020, ίδια επεξεργασία

7.4 Ο ρόλος των ΟΤΑ στον Σχεδιασμό των Ολοκληρωμένων Εδαφικών / Χωρικών Στρατηγικών και στην Εφαρμογή των ΟΧΕ

Συνεκτιμώντας όλα όσα έχουν αναλυθεί στις παραπάνω ενότητες, καθίσταται σαφές ότι ο ρόλος των ΟΤΑ (Πρωτοβάθμιων και Δευτεροβάθμιων) είναι εξαιρετικά καίριος, τόσο κατά τον σχεδιασμό των ολοκληρωμένων εδαφικών / χωρικών στρατηγικών όσο και κατά την υλοποίησή τους μέσω του μηχανισμού των ΟΧΕ.

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά στην προετοιμασία των εδαφικών στρατηγικών στην Ελλάδα οι ΟΤΑ (Πρωτοβάθμιοι και Δευτεροβάθμιοι) είναι οι καθ' ύλην αρμόδιοι φορείς για να επισπεύσουν τον σχεδιασμό τους και να τις εγκρίνουν. Στην περίπτωση της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης ως φορείς σχεδιασμού και έγκρισης των στρατηγικών, ορίζονται ρητά οι Αστικές Αρχές, στις οποίες η συμμετοχή των δήμων είναι υποχρεωτική ενώ στην περίπτωση των άλλων εδαφικών στρατηγικών (του εξω-αστικού χώρου), ο σχεδιασμός και η έγκριση των στρατηγικών εμπίπτει κατά προτεραιότητα στις αρμοδιότητες της οικείας περιφερειακής διοίκησης.

Κατά συνέπεια οι ΟΤΑ, όντας οι φορείς που φέρουν την πλήρη ευθύνη για τη διαμόρφωση του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των εδαφικών στρατηγικών, πρέπει να είναι πλήρως εξοικειωμένοι καταρχάς με την έννοια του «ολοκληρωμένου σχεδιασμού» και με την «bottom-up» προσέγγιση του (ολοκληρωμένου) σχεδιασμού και κατ' επέκταση με τους όρους και τις προϋποθέσεις χρηματοδότησης αυτών των στρατηγικών στο πλαίσιο των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020 και ευρύτερα της κάθε προγραμματικής περιόδου.

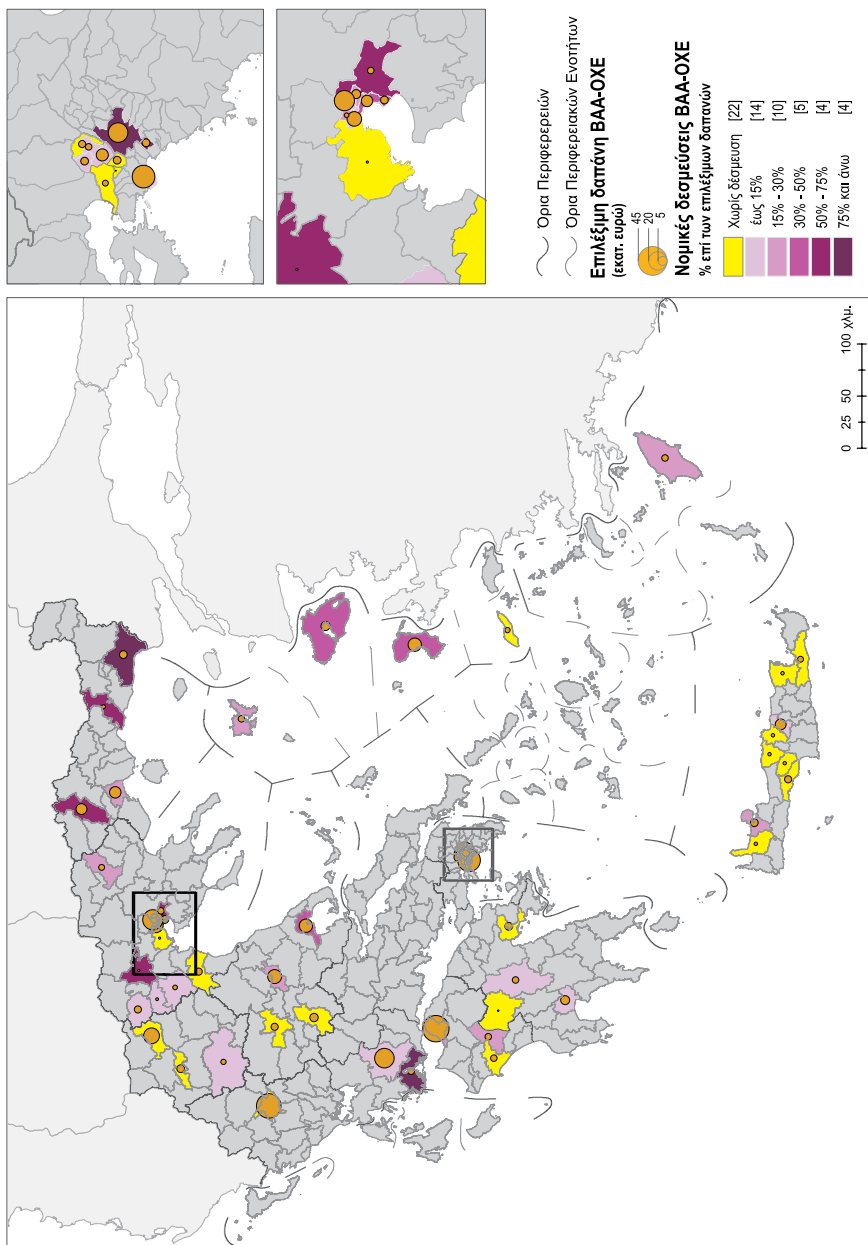
Όσον αφορά στην εφαρμογή των ολοκληρωμένων εδαφικών / χωρικών στρατηγικών μέσω του μηχανισμού των ΟΧΕ, ο ρόλος των ΟΤΑ στις διαδικασίες υλοποίησης διαφοροποιείται σημαντικά ανάλογα με την περιοχή αναφοράς μιας ΟΧΕ (ΟΧΕ-BAA ή ΟΧΕ άλλων εδαφικών στρατηγικών) και τη μορφή των φορέων σχεδιασμού των εδαφικών στρατηγικών (Αστικές Αρχές ή άλλοι φορείς σχεδιασμού).

Ειδικότερα, στην περίπτωση των ΟΧΕ που έχουν ως περιοχή εφαρμογής τον εξω-αστικό χώρο (δηλ. αποσκοπούν στην εφαρμογή εδαφικών στρατηγικών εκτός αστικού χώρου) ο βαθμός εμπλοκής των ΟΤΑ / φορέων σχεδιασμού των στρατηγικών στις διαδικασίες της υλοποίησης εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της κάθε ΔΑ. Αυτό, πρακτικά, σημαίνει ότι η κάθε ΔΑ αρχή έχει το δικαίωμα να επιλέξει είτε να εκχωρήσει κάποιες από τις αρμοδιότητες διαχείρισης που η ίδια κατέχει στους ΟΤΑ (κυρίως περιφερειακές Αρχές), που έχουν επιμεληθεί τις στρατηγικές των ΟΧΕ που θα χρηματοδοτήσει μέσω του ΕΠ της είτε να αναλάβει εκείνη την πλήρη διαχείριση της εφαρμογής και της παρακολούθησης αυτών των ΟΧΕ.

Στην πρώτη περίπτωση, η εκχώρηση αρμοδιοτήτων διαχείρισης από τη ΔΑ στον ΟΤΑ / φορέα σχεδιασμού μιας στρατηγικής ΟΧΕ θα τον καταστήσει αυτόματα Ενδιάμεσο Φορέα του ΕΠ, γεγονός που προφανώς αναβαθμίζει τον ρόλο του. Στη δεύτερη περίπτωση, η μη εκχώρηση αρμοδιοτήτων διαχείρισης από τη ΔΑ περιορίζει τον ρόλο ενός ΟΤΑ / φορέα σχεδιασμού μιας εδαφικής στρατηγικής, ουσιαστικά, σε αυτόν του τελικού δικαιούχου σε επίπεδο πράξεων.

Αντίθετα, στην περίπτωση των ΟΧΕ που υλοποιούν Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης η εκχώρηση στις Αστικές Αρχές (που συνιστούν τους φορείς σχεδιασμού και έγκρισης των σχετικών στρατηγικών και στις οποίες η συμμετοχή του δήμου είναι υποχρεωτική) κατ' ελάχιστο της αρμοδιότητας επιλογής των πράξεων, που θα χρηματοδοτηθούν από ένα ΕΠ

**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7.1 ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ
ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΒΑΑ-ΟΧΕ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ**

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ, 15/10/2020, ίδια επεξεργασία

είναι κανονιστική υποχρέωση των ΔΑ και απορρέει ρητά από το άρθρο 7, παρ. 4 του Κανονισμού του ΕΤΠΑ σε συνδυασμό με τα άρθρα 123, παρ. 6 και 125 του Γενικού Κανονισμού των Ταμείων. Κατά συνέπεια, οι ΟΤΑ / δήμοι που συγκροτούν ή μετέχουν ως επικεφαλής στο σχήμα μιας Αστικής Αρχής καθίστανται εκ προοιμίου Ενδιάμεσοι Φορείς του οικείου ΕΠ. Σε αυτό το πλαίσιο, η κάθε ΔΑ του κάθε ΕΠ έχει το δικαίωμα να επιλέξει τον βαθμό της εκχώρησης προς τις Αστικές Αρχές των ΟΧΕ-BAA που χρηματοδοτεί. Πρακτικά, αυτό συνεπάγεται ότι ανάλογα με την καταρχήν εκτίμηση της διαχειριστικής ικανότητας των ΟΤΑ (ή/ και λοιπών φορέων) που συγκροτούν μια Αστική Αρχή η ΔΑ του μπορεί να επιλέξει να εκχωρήσει προς αυτήν την ελάχιστη αρμοδιότητα διαχείρισης, η οποία αφορά στην επιλογή των πράξεων που θα χρηματοδοτηθούν ή να επιλέξει να εκχωρήσει περισσότερες αρμοδιότητες διαχείρισης και έως τον βαθμό της πλήρους εκχώρησης της διαχείρισης μιας ΟΧΕ-BAA. Στην τελευταία περίπτωση, ο ρόλος της Αστικής Αρχής αναβαθμίζεται περαιτέρω καθώς καθίσταται Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης του ΕΠ για το τμήμα των πόρων που αντιστοιχεί στον προϋπολογισμό της εγκεκριμένης ΟΧΕ-BAA. Αυτός ο ορισμός, ουσιαστικά, αποδίδει στην Αστική Αρχή τον λειτουργικό ρόλο της ΔΑ όσον αφορά στις διαδικασίες υλοποίησης και παρακολούθησης της ΟΧΕ-BAA.

Είναι, λοιπόν, σαφές και προφανές ότι για να διεκδικήσει μια Αστική Αρχή την πλήρη εκχώρηση της διαχείρισης μιας εγκεκριμένης ΟΧΕ-BAA απαιτείται να διαθέτει κατάλληλη τεχνογνωσία σε σχέση με όλες τις διαδικασίες του ΣΔΕ των συγχρηματοδοτούμενων έργων και επαρκή στελέχωση για να καλύπτει τις ελάχιστες οργανωτικές απαιτήσεις που έχει μια δομή / υπηρεσία στο σύστημα του ΕΣΠΑ. Βασικός οδηγός για την έγκαιρη διαμόρφωση αυτής της ικανότητας είναι το εγκεκριμένο -κάθε φορά- ΣΔΕ, στο οποίο προσδιορίζονται και περιγράφονται αναλυτικά τόσο η δομή ενός ΕΦΔ όσο και οι διαδικασίες στις οποίες εμπλέκεται.

8. Προτάσεις για τη Συμμετοχή των ΟΤΑ στα Προγράμματα & τους Πόρους της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027

8.1 Εισαγωγή

Η εμπειρία των τριών προηγούμενων προγραμματικών περιόδων θα πρέπει να αποτελεί βασικό οδηγό για την αποφυγή σφαλμάτων που οδήγησαν στην επιβολή σημαντικών δημοσιονομικών διορθώσεων με χαρακτηριστική αυτή του Ιουνίου του 2005, με αποτέλεσμα την απώλεια σημαντικών πόρων από τα ΕΔΕΤ και την αντίστοιχη επιβάρυνση του ΠΔΕ. Οι δημοσιονομικές διορθώσεις που έχουν κατά καιρούς επιβληθεί οφείλονται σε συστηματικές αδυναμίες της διοίκησης και διαρθρωτικά εμπόδια στην ορθή υλοποίηση των έργων. Με τον όρο υλοποίηση περιλαμβάνουμε και τον σχεδιασμό, την πληρότητα και ωριμότητα του οποίου καθορίζει μονοσήμαντα το αποτέλεσμα.

Τα βασικά στάδια υλοποίησης των συγχρηματοδοτούμενων έργων (με τον όρο έργο περιλαμβάνουμε το σύνολο των δράσεων, π.χ. δημόσια έργα, ΣΔΙΤ, προμήθειες, υπηρεσίες) είναι ο σχεδιασμός που περιλαμβάνει με ακρίβεια τον ορισμό και την αναλυτική τεκμηρίωση και περιγραφή του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου της σύμβασης, τον ρεαλιστικό και τεκμηριωμένο προγραμματισμό των απαιτούμενων ενεργειών για την υλοποίηση του, την υλοποίηση του φυσικού και κατά συνέπεια οικονομικού του αντικείμενου και τέλος, τις ενέργειες παρακολούθησης και ελέγχου, δηλαδή το Σύστημα Διαχείρισης Έργου προκειμένου να συγχρηματοδοτείται έγκαιρα και αξιόπιστα (δηλαδή να καλύπτει όλες τις απαιτήσεις του εθνικού και ευρωπαϊκού πλαισίου για τη χρηματοδότησή του από τα ΕΔΕΤ).

Κενά στον σχεδιασμό δημιουργούν εμπόδια και σφάλματα κατά την υλοποίηση.

Ένας ρεαλιστικός στόχος για τη νέα Προγραμματική Περίοδο θα ήταν η αύξηση της απορρόφησης κατά τουλάχιστον 30% μεσοσταθμικά σε όλες τις κατηγορίες δράσεων και με χρήση όλων των διαθέσιμων χρηματοδοτικών εργαλείων.

8.2 Συμμετοχή στον Σχεδιασμό των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων

Όπως προκύπτει από την ανάλυση της ενότητας ΠΙ.1.4 του Παραρτήματος Ι η συμμετοχή των περιφερειών στον σχεδιασμό των ΕΠ είναι άμεση και με προσδιορισμένο θεσμικό ρόλο στον σχεδιασμό, την προετοιμασία και την έγκριση της εξειδίκευσης ενός ΕΠ, τόσο μέσω της ΠΕΑΣ όσο και μέσω του περιφερειάρχη, ο οποίος προεδρεύει της οικείας Επιτροπής Παρακολούθησης, ενώ αντίθετα οι δήμοι δεν έχουν αυτή τη δυνατότητα.

1. Θεσμοθέτηση υποχρεωτικής γνωμοδότησης των ΟΤΑ Α' ΒΑΘΜΟΥ

Το πρώτο βήμα που προτείνεται να γίνει είναι η θεσμοθέτηση της γνωμοδότησης των δήμων κατά την κατάρτιση των ΕΠ. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να περιληφθεί στο νέο θεσμικό πλαίσιο η υποχρέωση αποστολής των προτάσεων των δήμων στην αρμόδια ΠΕΑΣ κατά την κατάρτιση της συνολικής πρότασης του σχεδίου του ΕΠ προς την Επ. ΠΑ.

Η ενημέρωση - ευαισθητοποίηση αιρετών και στελεχών σχετικά με τη νέα Προγραμματική Περίοδο, με τη συμμετοχή τους σε ημερίδες ενημέρωσης και τη συνεργασία με τις Διαχειριστικές Αρχές και την Περιφερειακή Επιτροπή Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ).

Εργαλεία

Ο δήμαρχος ορίζει τις αρμόδιες Υπηρεσίες που θα έχουν την ευθύνη των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ (Υπηρεσία Προγραμματισμού, Τεχνική Υπηρεσία, Κοινωνική Υπηρεσία, ΔΕΥΑ κ.λπ.).

Παράλληλα με αυτή την ενέργεια, προτείνεται η δημιουργία, με απόφαση δημάρχου, αμειβόμενης ομάδας εργασίας σε όλους τους δήμους, για την εκπόνηση των προτάσεων και την παρακολούθηση της εξειδίκευσης στη συνέχεια. Στην ομάδα εργασίας θα πρέπει να μετέχουν στελέχη από τη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών, την Οικονομική Διεύθυνση, τη Διεύθυνση Προγραμματικού Σχεδιασμού ή την Υπηρεσία Προγραμματισμού, Κοινωνική Υπηρεσία, ΔΕΥΑ κ.λπ. τις Διευθύνσεις δηλαδή που εκπονούν και εμπλέκονται στον προγραμματισμό και υλοποίηση των έργων.

Ταυτόχρονα, θα πρέπει να ξεκινήσει άμεσα η συμμετοχή των εμπλεκόμενων υπαλλήλων σε ειδικά σεμινάρια για την προετοιμασία και την κατάρτισή τους.

Σε περίπτωση που ο δήμος δεν διαθέτει το απαραίτητο ποσοτικά και ή ποιοτικά προσωπικό για την προετοιμασία των προτάσεων κατά τον σχεδιασμό μπορεί να προχωρήσει στη σύναψη προγραμματικής σύμβασης με το Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης, την ΕΕ-ΤΑΑ ΑΕ, το Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τη ΜΟΔ.

Στο επόμενο στάδιο, η παραπάνω ομάδα εργασίας θα πρέπει να παρακολουθεί την εξειδίκευση των Τομεακών και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, ώστε να παρέχει ενημέρωση, σε όλες τις αρμόδιες Υπηρεσίες του δήμου, μια σαφή εικόνα για τα έργα και τις δράσεις που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από αυτά κατά την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027.

2. Κατάρτιση Επιχειρησιακού Σχεδίου Δήμου

Προϋπόθεση για την αποτελεσματική συμμετοχή των δήμων στη νέα Προγραμματική Περίοδο είναι:

- ▶ Η καταγραφή αναγκών και προτεραιοτήτων.
- ▶ Η ιεράρχηση τους με ταυτόχρονη τεκμηρίωση της αναγκαιότητάς τους.
- ▶ Η κατάρτισή Επιχειρησιακού Σχεδίου Δήμου: ο δήμος θα πρέπει να διαθέτει συνολική στρατηγική για την ανάπτυξη της περιοχής του και αναλυτικό πρόγραμμα δράσεων και έργων. Προϋπόθεση για αυτά είναι η εκπόνηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος του δήμου 2021-2026. Η ύπαρξη Επιχειρησιακού Προγράμματος μπορεί να συμβάλει στη σωστή τεκμηρίωση των έργων και δράσεων του δήμου. Σύμφωνα με τον Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Ν. 3463/2006), οι δήμοι συντάσσουν κατ' έτος το Ετήσιο Τεχνικό Πρόγραμμα. Επίσης, οι δήμοι, σύμφωνα με τον ΚΔΚ και τον Ν. 3852/2010, είναι υποχρεωμένοι να συντάσσουν 5ετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα και Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης, που εξειδικεύει το προηγούμενο, κατ' έτος.

Αναγκαία και απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή των δήμων στο ΕΣΠΑ είναι ο τεκμηριωμένος ετήσιος προγραμματισμός:

- ▶ Είτε των έργων του δήμου, μέσω του Ετησίου Τεχνικού Προγράμματος,
- ▶ Είτε των δράσεων του δήμου, μέσω του Ετησίου Προγράμματος Δράσης (ως δράσεις νοούνται τόσο τα τεχνικά έργα όσο και οι προμήθειες και οι υπηρεσίες που προσφέρει ο δήμος ασκώντας τις αρμοδιότητές του).

Ο προγραμματισμός των έργων θα πρέπει να είναι πραγματικός και όχι προσημαστικός με κριτήρια επιλογής που να απορρέουν από τις πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας και της

οικονομίας, που να λαμβάνουν υπόψη τις δυνατότητες, τις αδυναμίες, τις ευκαιρίες και τις προοπτικές της διοίκησης και της αγοράς. Για τον σκοπό αυτόν θα πρέπει να γίνεται συνεχής εκπαίδευση των δημοσίων υπαλλήλων στα νέα εργαλεία που συμβάλλουν στην αποτελεσματική διαχείριση των έργων.

Εργαλεία

Τα βασικά εργαλεία για την επίτευξη του έγκαιρου και ορθολογικού προγραμματισμού είναι:

- ▶ Η παρακολούθηση και τροποποίηση των αναγκών έργων / δράσεων αρμοδιότητας του δήμου.
- ▶ Η εμπειριστατωμένη επεξεργασία των απολογιστικών στοιχείων των προηγούμενων ετών.
- ▶ Η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των δράσεων των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων.

Όλα τα ανωτέρω είναι δυνατόν να ενσωματωθούν στους αντίστοιχους πίνακες του υποδείγματος του «Εγχειρίδιου διαδικασιών διοικητικής ικανότητας για συγχρηματοδοτούμενα έργα που υλοποιούνται από ΟΤΑ» που έχει ετοιμάσει η ΕΕΤΑΑ σε συνεργασία με τη ΜΟΔ (https://www.eetaa.gr/index.php?tag=eu_eu2020). Εννοείται ότι το εν λόγω εγχειρίδιο αποτελεί μια βάση για την αναμόρφωση και επεξεργασία από τον κάθε δήμο, προκειμένου να εξυπηρετεί τις υπηρεσιακές του ανάγκες.

3. Αξιολόγηση δυνατοτήτων και ευκαιριών

Με βάση τις ανάγκες που προκύπτουν από το Επιχειρησιακό Σχέδιο του δήμου και τις δυνατότητες χρηματοδότησης από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα, ο δήμος μπορεί να αξιολογήσει τις ευκαιρίες της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027.

4. Επιλογή συγκεκριμένων έργων και δράσεων

Με βάση τα παραπάνω, είναι σημαντικό ο δήμος να επιλέξει συγκεκριμένα έργα και δράσεις που μπορούν να χρηματοδοτηθούν στη νέα Προγραμματική Περίοδο.

8.3 Βελτίωση του Προγραμματικού Σχεδιασμού των Έργων

Βασικές προϋποθέσεις για επιτυχή σχεδιασμό των έργων είναι:

- ▶ Η διοικητική ικανότητα της πρώτης βαθμίδας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι πολύ περιορισμένη. Χρειάζεται, επείγοντως, μηχανισμός για την υποστήριξη της προετοιμασίας των ειδικών μελετών που απαιτούνται για την εφαρμογή μιας πρότασης αξιολόγησης και χρηματοδότησης. Αυτό το ζήτημα απαιτεί υποστήριξη και συνεργασία, είτε με τις δημοτικές δομές, είτε με περιφερειακές δομές, είτε με μηχανισμούς σε κεντρικό επίπεδο, όπως η ΕΕΤΑΑ, ή ανάθεση σε εξωτερικούς φορείς. Οι Περιφερειακές Υπηρεσίες πρέπει να ενισχυθούν διότι, εκ της φύσεώς τους, μπορούν να δρουν κεντρικά για τη διαχείριση των τοπικών έργων. Ειδικά για τα μικρά νησιά, είναι απαραίτητος ένας μηχανισμός στήριξης για την υλοποίηση των έργων. Ο θεσμικός ρόλος της Εθνικής Αρχής Συντονισμού (στον συντονισμό των συνεργειών) είναι ανύπαρκτος. Ταυτόχρονα, πρέπει να συνεχιστεί η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των ελληνικών περιφερειών και οι δομές αυτές μπορούν να παράγουν τις αναγκαίες μελέτες για την υποβολή ολοκληρωμένης πρότασης. Συνεπώς, οι Περιφερειακές Διαχειριστικές Αρχές θα πρέπει να ενισχύσουν τις ικα-

νότητές τους μέσω των πόρων του προγράμματος και των εργαλείων που παρέχει η Τεχνική Βοήθεια. Επιπλέον, η Εθνική Αρχή Συντονισμού θα πρέπει να δημιουργήσει μια διασύνδεση μεταξύ των περιφερειακών και τοπικών διοικήσεων καθώς και αυτών και της κεντρικής διοίκησης, και να τους συμπεριλάβει ως ενδιαφερόμενα μέρη, τόσο στον σχεδιασμό όσο και στις διαδικασίες εφαρμογής. Πρέπει να δημιουργηθεί μια αποτελεσματική διασύνδεση μεταξύ των περιφερειακών και τοπικών διοικήσεων καθώς και αυτών και της Κεντρικής Διοίκησης.

- ▶ Η ύπαρξη και εξειδίκευση του θεσμικού πλαισίου που διέπει τον σχεδιασμό και συγκεκριμένα, η τήρηση των υποχρεώσεων του ορθού και τεκμηριωμένου προγραμματισμού των έργων από τις Αναθέτουσες Αρχές και η τήρηση των κανόνων που διέπουν την προετοιμασία και την ανάθεση των έργων (Ν. 4412/2016),
- ▶ Η θεσμοθέτηση των κατάλληλων μέτρων που να απλοποιούν τις διαδικασίες προγραμματισμού και ανάθεσης. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται η δημιουργία του μητρώου για την επιλογή των μελών των Επιτροπών Διαγωνισμού, ενστάσεων, παρακολούθησης και παραλαβής των έργων.
- ▶ Οι αρμοδιότητες όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιακών μονάδων και υπαλλήλων που εμπλέκονται στην υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων έργων θα πρέπει να περιγράφονται με τρόπο σαφή και ως προς το περιεχόμενο αλλά και ως προς τον τρόπο άσκησής τους, η κατανομή τους να είναι μονοσήμαντη και να εξασφαλίζεται η δυνατότητα άσκησής τους.

8.4 Απλούστευση Διαδικασιών ΕΣΠΑ

- ▶ Βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματική και αποδοτική λειτουργία του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου είναι η απλούστευση των διαδικασιών που απαιτούνται, με έμφαση στην αποκέντρωση, στη λήψη αποφάσεων και στην εξάλειψη των επικαλυπτόμενων ενεργειών ελέγχου και επαληθεύσεων.
- ▶ Οι στόχοι του Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) και ειδικότερα, η ορθολογική και τεκμηριωμένη εξειδίκευσή τους με έμφαση στην αποτελεσματικότητα της κατανομής των πόρων αποτελούν την απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή εφαρμογή του Προγράμματος. Ως εκ τούτου, η πηγή πληροφοριών πρέπει να προέρχεται από τους τελικούς αποδέκτες, τις τοπικές Αρχές και την τοπική κοινωνία των πολιτών και όχι από τις κεντρικές Αρχές (ΕΑΣ και ΔΑ). Τα καθήκοντά τους αφορούν στο σύστημα συντονισμού, διαχείρισης και ελέγχου και όχι τον σχεδιασμό και τον προγραμματισμό. Φυσικά, μέσω της αξιολόγησης των προτάσεων κατά την εξειδίκευση των προσκλήσεων, έχουν καθοριστικό ρόλο στην επιλογή των έργων. Ο ρόλος αυτός, όμως, δεν πρέπει να οδηγεί σε αποφάσεις που μεταβάλλουν το περιεχόμενο και τους στόχους του ΕΣΠΑ. Οι προτεραιότητες δεν πρέπει να ορίζονται από την κορυφή προς τα κάτω, όπως συμβαίνει σε μεγάλη έκταση αλλά από τις τοπικές κοινωνίες προς τις Επιτροπές Παρακολούθησης. Αυτή είναι μια από τις κύριες αιτίες παραγωγής έργων που δεν ανταποκρίνονται πάντα στις τοπικές προτεραιότητες και ανάγκες αλλά ούτε και είναι δυνατό να υλοποιηθούν από τις Τοπικές Αρχές.
- ▶ Οι αποφάσεις για την επιλογή των έργων που θα ενταχθούν στο ΕΠ τόσο κατά τον σχεδιασμό του όσο και κατά την εξειδίκευσή του, θα πρέπει να λαμβάνονται από κοινού με τους εκπροσώπους των ΟΤΑ (περιφέρειες και δήμοι), με τη συμμετοχή και των υπηρε-

σιακών στελεχών και όχι μόνο των αιρετών. Αυτή η συμμετοχή προϋποθέτει την απλοποίηση των διαδικασιών του ΣΔΕ σε όλα τα στάδια, ώστε να βοηθά τους τελικούς δικαιούχους να ανταποκριθούν με τρόπο αποτελεσματικό στα καθήκοντά τους.

- ▶ Το ΣΔΕ της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 θα πρέπει να αναμορφωθεί, με έμφαση στην κατάργηση των αλλεπάλληλων επιπέδων έγκρισης και ελέγχων. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να ενισχυθεί η διαδικασία της αξιολόγησης των έργων πριν την ένταξή τους και η διενέργεια αξιόπιστων μελετών ανάλυσης κινδύνου ώστε οι έλεγχοι να περιορίζονται εκεί όπου υπάρχει κίνδυνος παραλείψεων, λαθών ή παραβάσεων.

Εργαλεία

Ο αποτελεσματικός συντονισμός των ενεργειών όλων των εμπλεκόμενων στον σχεδιασμό φορέων από την Εθνική Αρχή Διαχείρισης, η οποία από συντονιστικό όργανο έχει μετατραπεί σε αποφασιστικό όργανο, με αδικαιολόγητα υψηλή συγκέντρωση αρμοδιοτήτων. Ο συντονισμός όλων των φορέων που εμπλέκονται στην υλοποίηση του ΕΣΠΑ έχει συγκεντρωθεί στην Εθνική Αρχή Συντονισμού, με τον ρόλο της συγκεκριμένης μονάδας της διοίκησης να ενισχύεται όλο και περισσότερο σε κάθε Προγραμματική Περίοδο και να επεκτείνεται σε αρμοδιότητες σχεδιασμού και ελέγχου ενάντια στην αρχή της διάκρισης των αρμοδιοτήτων. Μετά από τέσσερις προγραμματικές περιόδους αντί να διαθέτουμε περισσότερους περιφερειακούς φορείς με αυξημένη διοικητική επάρκεια, εξαιτίας της αποκτηθείσας εμπειρίας από τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, συγκεντρώνονται όλο και περισσότερες αρμοδιότητες στο κεντρικό συντονιστικό όργανο του Υπουργείου Ανάπτυξης, ενάντια στην αρχή της αποκέντρωσης και στην πολυεπίπεδη διοίκηση, στερώντας έτσι τις περιφερειακές υπηρεσίες από τον ρόλο και την εμπειρία που θα έπρεπε να διαθέτουν. Δημιουργείται, κατά αυτόν τον τρόπο, μια συγκεντρωτική δομή με επικαλύψεις αρμοδιοτήτων (είναι χαρακτηριστική η περίπτωση της συνύπαρξης της Εθνικής Αρχής Συντονισμού και των δύο Ειδικών Γραμματειών Διαχείρισης ΕΠ στο ίδιο υπουργείο με συναφείς αρμοδιότητες) ορθολογικής διαχείρισης, όπως και η εμπλοκή του συντονιστικού οργάνου σε ελεγκτικές διαδικασίες.

- ▶ Η συνεχής υποστήριξη των τελικών αποδεκτών κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Η λειτουργία του Help Desk είναι από τη φύση της είναι αποσπασματική. Αυτό που χρειάζεται είναι η συνεχής υποστήριξη από τις αρμόδιες ΔΑ με τρόπο προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες ανάγκες του κάθε δήμου (tailored assistance and support). Η επιλογή αυτή θα δημιουργήσει (σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα μέτρα που προτείνονται) τη βάση για την μεταφορά τεχνογνωσίας και δημιουργίας επαρκούς διοικητικής ικανότητας.
- ▶ Η μείωση των αλλεπάλληλων αναφορών (reporting) και η τυποποίηση των απαιτούμενων εγγράφων του φακέλου των έργων, με την ταυτόχρονη δημιουργία τυποποιημένου ηλεκτρονικού αρχείου για κάθε κατηγορία έργου.
- ▶ Η ενίσχυση των ελέγχων κατά τη διάρκεια υλοποίησης της πράξης από τη ΔΑ, με στόχο την πρόληψη σφαλμάτων.

8.5 Απλούστευση Διαδικασιών Υλοποίησης των Έργων

Με βάση τα αποτελέσματα των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων, παρατηρούμε ότι ενώ παρουσιάζεται μεγάλος βαθμός απορρόφησης κατά την ένταξη των πράξεων, αυτός μειώνεται δραστικά κατά την ανάληψη νομικών δεσμεύσεων.

1. Οι ΔΑ πρέπει να ενισχύσουν τον έλεγχο ωριμότητας των μελετών και να παρέμβουν νωρίς με διορθωτικές ενέργειες, ακόμη και απεντάξεις. Αυτό προϋποθέτει, ο έλεγχος της διοικητικής επάρκειας των φορέων υλοποίησης να είναι πλήρης και τεκμηριωμένος.
2. Τα εμπόδια και οι καθυστερήσεις στην ανάληψη νομικών δεσμεύσεων προσκρούουν, ακριβώς, στα κενά που παρουσιάζουν οι μελέτες των έργων (ατελείς μελέτες) και στο σοβαρό έλλειμμα ωριμότητας των έργων (πρόδρομες εργασίες: αναγκαίες αδειοδοτήσεις, αρχαιολογικές εργασίες, απαλλοτριώσεις, δημιουργία υποδομής για τη λειτουργία του έργου) με συνέπεια να μην μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της Απόφασης Ένταξής τους. Επιπλέον, το γεγονός ότι οι ΟΤΑ και η Δημόσια Διοίκηση γενικότερα, δεν έχει ενσωματώσει και εφαρμόσει διαδικασίες ορθού και τεκμηριωμένου προγραμματισμού των έργων, που προτίθεται να υλοποιήσει, συντελεί στη δημιουργία σοβαρών καθυστερήσεων και εμποδίων (τροποποιήσεων). Σε επίπεδο Κεντρικής Διοίκησης, ο προγραμματισμός καλύπτει περιστασιακά και περιπτώσιολογικά τις ανάγκες της χώρας, με σημαντική επιρροή των πολιτικών προϊστάμενων τόσο στον καθορισμό της προτεραιότητας των έργων που πρόκειται να υλοποιηθούν, όσο και στην επιλογή του τρόπου που θα υλοποιηθούν. Σε τοπικό επίπεδο (ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού), οι αιρετοί διαθέτουν μικρότερα περιθώρια αυτενέργειας, εξαιτίας των πιέσεων που δέχονται από τις τοπικές κοινωνίες, ιδιαίτερα στους μικρούς δήμους. Παρ' όλ' αυτά, παρατηρούνται και σε αυτό το επίπεδο αυθαίρετες επεμβάσεις που -ακριβώς όπως στο επίπεδο της Κεντρικής Κυβέρνησης- εξυπηρετούν τους πελατειακούς τους σκοπούς και προσβλέπουν στο πολιτικό και όχι στο κοινωνικό και εθνικό όφελος, από την υλοποίηση των έργων. Παραγκωνίζοντας τα μεσαία και υψηλά στελέχη της Δημόσιας Διοίκησης, που διαθέτουν την τομεακή τεχνογνωσία και την εμπειρία που απαιτείται για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των έργων, από τη λήψη των αποφάσεων, καθίσταται αδύνατος ο εξορθολογισμός και η τεκμηρίωση της διαδικασίας και επί της ουσίας καταργείται ο ίδιος ο προγραμματισμός. Αυτό οδηγεί την ΕΕ σε ακόμη αυστηρότερα κριτήρια ένταξης των έργων, γεγονός που επιτείνει τον κίνδυνο της περαιτέρω μείωσης της απορρόφησης των διαθέσιμων πόρων.
3. Σημαντικές καθυστερήσεις και γραφειοκρατικά εμπόδια (συντά ατελέσφορη αλληλογραφία και διοικητικός φόρτος), προκύπτουν από την μη ανταπόκριση της Αποκεντρωμένης Διοίκησης στην έγκριση των αναθέσεων των έργων με την ιδιότητα της ως ελεγκτή νομιμότητας. Προτείνεται η θέσπιση της σιωπηρής αποδοχής εντός 10 εργάσιμων ημερών εκ μέρους της Αποκεντρωμένης Διοίκησης.
4. Με τη θέση σε εφαρμογή του Ν. 4412/2016 για την ανάθεση του συνόλου των δημοσίων συμβάσεων, έγινε μια σοβαρή προσπάθεια να αντιμετωπιστούν με ενιαίο και συνεκτικό τρόπο όλες οι δημόσιες συμβάσεις. Η μεγάλη έκταση, η διόρθωση και τα εκκρεμή ζητήματα που άφησε να ρυθμιστούν με Υπουργικές Αποφάσεις, ο νόμος κατέστησε δυσχερή την εφαρμογή του, προκαλώντας μεγάλες καθυστερήσεις στις αναθέσεις των έργων. Είναι εμφανείς στη διάρθωση του νόμου, αλλά και στις Υπουργικές Αποφάσεις που εκδόθηκαν για την εξειδίκευσή του, οι συγκρούσεις μεταξύ των Αναθετουσών Αρχών (κυρίως στους τομείς των προμηθειών και των δημοσίων έργων). Είναι ενδεικτικό των προβλημάτων που εμφανίστηκαν κατά την εφαρμογή του ότι -μέχρι τις 30/10/2019, από τα στοιχεία που παραθέτει η ΕΑΔΗΣΥ στην ιστοσελίδα της- ο νόμος έχει υποστεί 395 τροποποιήσεις / συμπληρώσεις. Ταυτόχρονα, εντοπίζονται τροποποιήσεις που έρχονται σε αντίθεση με τις βασικές Αρχές του νόμου με χαρακτηριστική την περίπτωση της άρθρου 26 του Ν. 4585/2018 για την κατάτμηση των έργων ανά διοικητική ενότητα. Για την επί-

λυση του προβλήματος εκδόθηκε η Οδηγία 25 της ΕΑΑΔΗΣΥ, η οποία αποτελεί βασικό εργαλείο για την αντιμετώπιση της κατάτμησης των έργων. Κατά τον χρόνο συγγραφής της παρούσας μελέτης, βρίσκεται σε διαβούλευση σχέδιο νόμου για την αναμορφωση του Ν. 4412/2016. Η άμεση κωδικοποίηση του νόμου 4412/2016 με ταυτόχρονο εξορθολογισμό των ρυθμίσεων, κατάργηση δηλαδή των μεταγενέστερων ρυθμίσεων που έρχονται σε αντίθεση με τις Αρχές του νόμου, προκειμένου να γίνει ένα εργαλείο αντί για εμπόδιο. Χρειαζόμαστε λιγότερους, σαφέστερους και συντομότερους κανόνες. Απαιτείται ενοποίηση των κανόνων μεταξύ έργων, αγορών και υπηρεσιών δημόσιων συμβάσεων. Η δημιουργία μιας ομάδας πρότασης των αναγκαίων θεσμικών μεταρρυθμίσεων από τους βασικούς μετόχους: ΕΑΔΗΣΥ, Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών, Εθνική Αρχή Διαφάνειας, Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Γενική Γραμματεία Δημοσίων Έργων, θα επιταχύνει την αναγκαία θεσμική προσαρμογή.

5. Τέλος υπάρχει και η επιλογή της μεταβίβασης της αρμοδιότητας του δικαιούχου σε άλλο φορέα μέσω Προγραμματικής Σύμβασης.

8.6 Αναβάθμιση Διαχειριστικής Ικανότητας των Δήμων

Ο δήμος οφείλει σύμφωνα με το κανονιστικό πλαίσιο των ΕΔΕΤ να τεκμηριώσει τη διαχειριστική ικανότητά του για την κατηγορία πράξεων που θα υποβάλλει σχετικά τεχνικά δελτία. Πέραν όμως από την κανονιστική αυτή υποχρέωση, ο βαθμός της διαχειριστικής του ικανότητας είναι ο καθοριστικότερος παράγοντας για την αποτελεσματική και επιτυχή απορρόφηση πόρων από το ΕΣΠΑ.

Μετά από μια δεκαετία οικονομικής κρίσης και των σημαντικών δημοσιονομικών περικοπών δαπανών που επιβλήθηκαν, οι ΟΤΑ παρουσιάζουν σημαντικές ελλείψεις στη στελέχωση. Τα αποτελέσματα της δημοσιονομικής κρίσης στους ΟΤΑ καθιστούν επιτακτική την ανάγκη μεταρρύθμισης των σχέσεων Κεντρικής Διοίκησης - Περιφερειών - Δήμων, με στόχο την Πολυεπίπεδη Διακυβέρνηση, τον Δημοκρατικό Προγραμματισμό και τη Διαβαθμική Συνεργασία, αξιοποιώντας τις ΤΠΕ για τη διασφάλιση της κάθετης και της οριζόντιας διαλειτουργικότητας και προκειμένου να διαμορφωθεί η εταιρική σχέση και η συνεργασία τους, ως τριών ισότιμων πυλώνων του ενιαίου Διοικητικού Συστήματος της χώρας. Η διασφάλιση πόρων για την προώθηση της Βιώσιμης Περιφερειακής και Τοπικής Ανάπτυξης και της ισόρροπης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας, με έμφαση στην κατασκευή των τεχνικών υποδομών, τη στήριξη της επιχειρηματικότητας και τη στήριξη των κοινωνικών δομών και προγραμμάτων, με τη σταδιακή αποκατάσταση της ΣΑΤΑ και την αξιοποίηση του ΕΣΠΑ 2021-2027 και εναλλακτικών χρηματοδοτικών εργαλείων (όπως τα νέα χρηματοδοτικά προϊόντα της ΕΤΕπ και του ΤΠΔ).

Η τεκμηρίωση της διοικητικής ικανότητας ενός δήμου, που ενδιαφέρεται να υλοποιήσει έργα, αναθέσεις προμηθειών και υπηρεσιών και τεχνικά έργα, είναι χρήσιμο να γίνει χωρίς πίεση χρόνου άμεσα, αλλά σε χρόνο που δεν πιέζεται από την προθεσμία μιας συγκεκριμένης πρόσκλησης. Τα βήματα γι' αυτό είναι:

Κάλυψη τυχόν ελλείψεων στη στελέχωση των Υπηρεσιών του, που εμπλέκονται στην υλοποίηση όλων των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων και έργων και στον ορισμό προϊσταμένων για τις κύριες Υπηρεσίες τους (κατ' ελάχιστο Οικονομική Υπηρεσία και Τεχνική Υπηρεσία).

- ▶ Επικαιροποίηση του εγχειριδίου διαδικασιών για την υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων έργων, με ταυτόχρονη κατανομή αρμοδιοτήτων στις Υπηρεσίες του δήμου.

- ▶ Ενίσχυση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στους ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού, η οποία σε συνδυασμό με συστημικές δράσεις και πολιτικές, θα αποτελέσουν τα κύρια εργαλεία μετασχηματισμού των υφιστάμενων διαδικασιών και αναβάθμισης των παρεχόμενων υπηρεσιών, σε υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, καθιστώντας τη διοίκηση αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη.

Αύξηση των υπηρεσιών, εφαρμογών και συστημάτων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης που παρέχονται προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις: Αφορά στην παροχή ολοκληρωμένων ηλεκτρονικών υπηρεσιών στους πολίτες, οι οποίες θα αλλάξουν την καθημερινότητά τους, σε σχέση με τις συναλλαγές τους με τον Δημόσιο Τομέα και παράλληλα, θα ενισχύουν την ισότιμη και ενεργή συμμετοχή τους στον σχεδιασμό, την άσκηση και τον έλεγχο δημοσίων πολιτικών.

- ▶ Δημιουργία κατάλληλου δικτύου επικοινωνίας και διαχείρισης του συνόλου των διαδικασιών που απαιτούνται για την υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων έργων, χρησιμοποιώντας ως βάση τις απαιτήσεις του ΟΠΣ ΕΣΠΑ και διασφαλίζοντας τα κατάλληλα επίπεδα πρόσβασης, στα αρμόδια στελέχη, για κάθε βήμα της διαδικασίας. Τονίζεται ότι ένα βασικό χαρακτηριστικό του δικτύου θα πρέπει να είναι η διάχυση της πληροφορίας. Κατά συνέπεια, απαιτείται εξοπλισμός, λογισμικό και εκπαίδευση των υπαλλήλων. Στο σημείο αυτό, θα πρέπει οι περιφέρειες να παρέχουν την εκ του νόμου προβλεπόμενη διοικητική και τεχνική υποστήριξη στους δήμους, τόσο με προγραμματικές συμβάσεις όσο και με συνεχή υποστήριξη σε επίπεδο επικοινωνίας μεταξύ των υπαλλήλων, σύσταση ομάδων εργασίας και ανάληψη διεκπεραίωσης διαγωνιστικών διαδικασιών των έργων.
- ▶ Ο έλεγχος επάρκειας των τελικών αποδεκτών και των δικαιούχων θα πρέπει να πραγματοποιείται με επιτόπια επαλήθευση. Να επισημαίνονται οι υπάρχουσες αδυναμίες έγκαιρα και να προτείνονται σαφή και εφικτά μέτρα εντός συγκεκριμένου χρονικού πλαισίου. Η αντικατάσταση των δικαιούχων από τις ΔΑ και άλλες Κεντρικές Αρχές οδηγεί σε λάθη λόγω της έλλειψης γνώσης των τοπικών συνθηκών και προκαλεί περισσότερες καθυστερήσεις. Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση από τη βάση προς την κορυφή, είναι η απάντηση στις πολύπλοκες διαδικασίες διαχείρισης, με ενίσχυση της συμμετοχής των τοπικών φορέων και κατ'επέκταση κοινωνιών. Οι ορθά σχεδιασμένες και τεκμηριωμένες πρωτοβουλίες και δράσεις των τοπικών κοινοτήτων, που μετατρέπονται σε έργα τοπικής ανάπτυξης υπό την καθοδήγηση των τοπικών φορέων, μπορούν αποτελεσματικά να αντιμετωπίσουν πολλές αναπτυξιακές ανάγκες, ιδίως σε αγροτικές και παράκτιες περιοχές αλλά και σε ορισμένες μικρές πόλεις. Η ενίσχυση των αρμόδιων διοικητικών μονάδων για τον έλεγχο της πληρότητας και της ποιότητας των τεχνικών μελετών των έργων, πριν από την έγκρισή τους, με την ταυτόχρονη απομάκρυνση των αιρετών από παρεμβάσεις που αλλοιώνουν το τεκμηριωμένο αποτέλεσμα του ελέγχου, θα αντιμετωπίσει δραστικά τις παρατηρούμενες καθυστερήσεις στην απορρόφηση και την απώλεια σε κάποιες περιπτώσεις των διαθέσιμων πόρων.
- ▶ Ο καθορισμός συγκεκριμένων και διακριτών αρμοδιοτήτων αποτελεί άμεση προτεραιότητα για την επόμενη Προγραμματική Περίοδο. Η διαδικασία σχεδιασμού δεν πρέπει να επικαλύπτεται από τις Αρχές Διαχείρισης και Συντονισμού. Οι πολιτικές αποφάσεις και πρωτοβουλίες πρέπει να λαμβάνονται από την ηγεσία στο κατάλληλο επίπεδο και η υπηρεσιακή ανώτερη και μεσαία δημόσια διοίκηση πρέπει να βρίσκεται στον πυρήνα της εφαρμογής της πολιτικής, έχοντας το προβάδισμα στη μετατροπή του γενικού οράματος πολιτικής και των στόχων σε συγκεκριμένα μέτρα και δράσεις, χωρίς παρεμβάσεις.

- ▶ Ο καθορισμός και η απόδοση σαφών και διακριτών ευθυνών σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και, κατά την εκτέλεση των αντίστοιχων καθηκόντων και η καθιέρωση λογοδοσίας, η μη υποκατάσταση των δικαιούχων από τις Διαχειριστικές Αρχές καθώς και η αποτελεσματικότερη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών στον προγραμματισμό, προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα των σχεδίων, αποτελούν κομβικές αλλαγές που θα πρέπει άμεσα να συντελεστούν.

Η ενίσχυση της διαδημοτικής συνεργασίας, τόσο μέσω προγραμματικών συμβάσεων, όσο και μέσω ομάδων εργασίας, ημερίδων, κοινών δράσεων, θα συντελέσει στη μεταφορά τεχνογνωσίας, στη διάχυση της πληροφόρησης και στην ανάδειξη καλών πρακτικών. Για την εγκαθίδρυση της διαδημοτικής συνεργασίας, την πρωτοβουλία οφείλει να αναλάβει η οικεία περιφέρεια ή η ΚΕΔΕ ή η ΕΝΠΕ. Η συνεργασία θα βοηθήσει στην αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων, όπως για παράδειγμα η γήρανση του τοπικού πληθυσμού και η παροχή υπηρεσιών στους ηλικιωμένους δημότες. Πέραν των προγραμματικών συμβάσεων ή των μνημονίων συνεργασίας οι περιφερειακές και οι δημοτικές Αρχές θα πρέπει να αναλάβουν από κοινού πρωτοβουλίες για την υλοποίηση έργων με μεικτή χρηματοδότηση. Τέλος, είναι κακή πρακτική να κατευθύνεται ο δήμος στην πιστοποίηση κατά ISO ή ELOT 1429, μόνο και μόνο για να καλύψει την απαίτηση της διοικητικής ικανότητας, αντιμετωπίζοντάς την ως μια κανονιστική και μόνο υποχρέωση.

8.6.1 Προτεινόμενα Εργαλεία για την Αναβάθμιση της Διαχειριστικής Ικανότητας των Δήμων

1. Στρατηγικό Σχέδιο για την Προτυποποίηση και Απλούστευση των διαδικασιών λειτουργίας με την αξιοποίηση ΤΠΕ στην Τοπική Αυτοδιοίκηση Α' και Β' Βαθμού

Η εκπόνηση και εφαρμογή ενός νέου «Στρατηγικού Σχεδίου για την Προτυποποίηση και Απλούστευση των διαδικασιών λειτουργίας με την αξιοποίηση ΤΠΕ στην Τοπική Αυτοδιοίκηση Α' και Β' Βαθμού» ανάλογο αυτού που εφαρμόστηκε στο ΕΣΠΑ 2014-2020, σε συνδυασμό με «Πρόγραμμα Οργάνωσης και Λειτουργικού Εκσυγχρονισμού των 13 περιφερειών και των 325 δήμων», που χρηματοδοτήθηκε στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα» 2014-2020. Το πρόγραμμα αυτό, προϋπολογισμού 30 εκατ. €, χρηματοδοτήθηκε από το εγκεκριμένο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα» 2014-2020, στο οποίο εντάχθηκε κατά την πρώτη εξειδίκευσή του, που εγκρίθηκε στις 30.06.2015 από την Επιτροπή Παρακολούθησης, με τη μορφή τριών δράσεων (Α.2.1.4, Β.1.1.5, Γ.2.1.3), και για την υλοποίησή του έχει υπογραφεί Προγραμματική Συμφωνία μεταξύ ΥΠΕΣ - ΕΝΠΕ - ΚΕΔΕ και ορίστηκε ως φορέας υλοποίησης η Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ). Ένα ανάλογο πρόγραμμα που θα χρησιμοποιήσει ως δεδομένα για τον σχεδιασμό του τα αποτελέσματα της εφαρμογής του στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο θα συνδράμει αποφασιστικά στην ενίσχυση της διαχειριστικής ικανότητας των δήμων.

2. Προετοιμασία για την Αξιοποίηση του Χρηματοδοτικού Εργαλείου «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη»

Για την υλοποίηση δράσεων ΒΑΑ η Διαχειριστική Αρχή του κάθε ΠΕΠ, αφού διαμορφώ-

σει κατάλληλα τ'Εγγραφο Εξειδίκευσης, δημοσιεύει την πρόσκληση για την υποβολή των προτάσεων. Η πρόσκληση απευθύνεται στις Αστικές Αρχές.

Ως Αστικές Αρχές ορίζονται, ανάλογα με την περιοχή εφαρμογής:

- ▶ Δημοτικές Αρχές.
- ▶ Δίκτυο δήμων σε σχήματα / συμπράξεις (ενότητες γειτονικών δήμων) που θα δημιουργήσουν οι ίδιοι, θέτοντας ως επικεφαλής έναν από τους δήμους, όταν η περιοχή εφαρμογής αφορά στο σύνολο των δήμων ή σε τμήματά τους.
- ▶ Εταιρικά σχήματα με επικεφαλής δημοτική/ές Αρχή/ές. Οι εμπλεκόμενοι τοπικοί δήμοιοι και ιδιωτικοί φορείς μπορούν να εκπροσωπούν, ενδεικτικά, τους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας, των αναγκαίων υποστηρικτικών υποδομών, του περιβάλλοντος, των νέων τεχνολογιών, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, την τοπική κοινωνία, ενώ παράλληλα θα πρέπει να επιδιώκεται η συνεργασία των τομέων που μπορούν να δράσουν συμπληρωματικά και των εμπλεκόμενων που μπορούν να αναλάβουν πρωτοβουλίες στην κατεύθυνση της ισόρροπης εταιρικής σχέσης και του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των παρεμβάσεων.

Σε κάθε περίπτωση, η συνεργασία της Αστικής Αρχής με τη Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ), είναι απαραίτητη.

Τα βήματα προετοιμασίας για υποβολή πρότασης ΒΑΑ είναι τα ακόλουθα:

1. Προσδιορισμός περιοχών παρέμβασης που ικανοποιούν τα κριτήρια της ΒΑΑ: Οι περιοχές παρέμβασης πρέπει να καλύπτουν τα κριτήρια για την ΒΑΑ, όπως αυτά προβλέπονται στο ΕΣΠΑ, και θα εξειδικευτούν και στην πρόσκλησή της Διαχειριστικής Αρχής.
2. Προσδιορισμός στρατηγικής και στόχων, συμβατών με τη ΒΑΑ: Παρουσίαση της στρατηγικής και τεκμηρίωση των συγκεκριμένων επιλογών. Εστίαση σε συγκεκριμένα ζητήματα και προτεραιότητες και περιγραφή των στόχων και των αποτελεσμάτων.
3. Διαβούλευση με τους τοπικούς φορείς: Διοργάνωση ουσιαστικής διαβούλευσης με τους τοπικούς φορείς με στόχο την τοπική αντιπροσωπευτική συμμετοχή και εταιρικότητα, σε όλα τα στάδια της εφαρμογής, από την ανάπτυξη της στρατηγικής μέχρι και την υλοποίηση.
4. Οριστικοποίηση στρατηγικής και εταιρικού σχήματος: Με τη συνεργασία των τοπικών φορέων οριστικοποιούνται το όραμα και οι στρατηγικοί στόχοι καθώς και το εταιρικό σχήμα. Το σχήμα θα πρέπει να είναι αντιπροσωπευτικό αλλά και ικανό να ανταποκριθεί στις ανάγκες παρακολούθησης και υλοποίησης των έργων.
5. Προσδιορισμός αναλυτικών έργων και δράσεων, στο πλαίσιο της ΒΑΑ: Στη φάση αυτή προσδιορίζονται συγκεκριμένα έργα και δράσεις, ο προϋπολογισμός τους καθώς και οι φορείς υλοποίησης.
6. Προσδιορισμός Σχεδίου Χρηματοδότησης: Προσδιορίζονται οι πηγές χρηματοδότησης από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα καθώς και άλλες πηγές που μπορεί να προέρχονται από άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία (π.χ. jessika) και προγράμματα (HOPIZON 2020 κ.λπ.).
7. Προσδιορισμός διαδικασιών Διοίκησης - Διαχείρισης - Παρακολούθησης και Υλοποίησης.
8. Υποβολή πρότασης.

3. Προετοιμασία για την Υποβολή Πρότασης προς Χρηματοδότηση από ΤΑΠΤοΚ (Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων) - πρώην LEADER

Μέσω της προσέγγισης ΤΑΠΤοΚ - LEADER εφαρμόζονται Στρατηγικές Τοπικής Ανάπτυξης με ολοκληρωμένο και πολυτομεακό χαρακτήρα, σε σαφώς προσδιορισμένες αγροτικές περιοχές μικρότερες της περιφέρειας, από Ομάδα Τοπικής Δράσης, στην οποία εκπροσωπούνται δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς της περιοχής παρέμβασης.

Ο σχεδιασμός, η διαχείριση και υλοποίηση των τοπικών προγραμμάτων στα οποία αποτυπώνεται η Στρατηγική Τοπικής Ανάπτυξης κάθε περιοχής, πραγματοποιούνται από τοπικά εταιρικά σχήματα του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, τις Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ), που δραστηριοποιούνται στην προτεινόμενη περιοχή παρέμβασης.

Τον ρόλο αυτόν σε όλες τις προγραμματικές περιόδους είχαν οι πολυμετοχικές Αναπτυξιακές Ανώνυμες Εταιρείες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Τα βήματα προετοιμασίας είναι τα εξής:

1. Προσδιορισμός του οράματος: Το όραμα, ενώ θα πρέπει να είναι συμβατό με τις πολιτικές σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ταυτόχρονα θα πρέπει να αποτυπώνεται σε αυτό η διακριτή τοπική ταυτότητα.
2. Συγκρότηση Ομάδας Τοπικής Δράσης.
3. Κινητοποίηση του συνόλου των συμμετεχόντων - Αξιοποίηση Αναπτυξιακής Εταιρείας.
4. Διαμόρφωση της στρατηγικής και του κεντρικού στόχου.
5. Προσδιορισμός των βασικών κατευθύνσεων στις οποίες θα πρέπει να κατευθυνθούν οι πόροι (ενσωμάτωση στοιχείων καινοτομίας - έξυπνης εξειδίκευσης).
6. Κατάρτιση Α' φάσης σχεδίου Τοπικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής για την περιοχή παρέμβασης.
7. Επεξεργασία - προετοιμασία εισήγησης προϋπολογισμού των προτεινόμενων παρεμβάσεων και εξειδίκευση σε άξονες - μέτρα - πεδία παρέμβασης.
8. Κατάρτιση τελικού σχεδίου δράσης και υποβολή της αίτησης χρηματοδότησης.

4. Πρόγραμμα Υποστήριξης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Προκειμένου η Τοπική Αυτοδιοίκηση να αξιοποιήσει κατάλληλα τους πόρους του ΕΣΠΑ 2014-2020, απαιτείται η υποστήριξή της με ολοκληρωμένες ενέργειες και δράσεις.

Για τον σκοπό αυτό, κρίνεται αναγκαία η διοργάνωση ενός ολοκληρωμένου προγράμματος συλλογικής υποστήριξης, με στόχο την αναβάθμιση της ικανότητας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον σχεδιασμό, τη διαχείριση και την υλοποίηση έργων και δράσεων στο ΕΣΠΑ 2014-2020.

Το πρόγραμμα μπορεί να περιλαμβάνει δράσεις όπως οι παρακάτω:

- ▶ Ενημέρωσης και πληροφόρησης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης μέσω της εκπόνησης οδηγιών, διοργάνωσης ενημερωτικών συναντήσεων κ.λπ. για το περιεχόμενο και τις διαδικασίες του νέου ΕΣΠΑ.
- ▶ Συμβουλευτικής και τεχνικής υποστήριξης των Περιφερειακών Επιτροπών Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ), με στόχο να ανταποκριθούν στον ρόλο τους και να συμβάλουν στην εξειδίκευση κυρίως των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.
- ▶ Παροχής εργαλείων και οδηγιών και ιδίως επικαιροποίησης οδηγιών, που αφορούν στην απόκτηση διαχειριστικής ικανότητας από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, ενημέρωση - κατάρτιση του στελεχιακού της δυναμικού.

- ▶ Εκπόνηση και υλοποίηση ενός ειδικού προγράμματος υποστήριξης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με ιδιαίτερη έμφαση στην υποστήριξη των νησιωτικών και ορεινών δήμων που αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες, τόσο στην ωρίμανση έργων και στην υποβολή τεχνικών δελτίων, όσο και στην υλοποίηση των ίδιων των έργων.

8.7 Εστίαση των Δήμων σε νέες Προτεραιότητες Πολιτικής

Έξυπνες Πόλεις

Οι Έξυπνες Πόλεις συνιστούν μια από τις βασικές προτεραιότητες της πολιτικής συνοχής, στην οποία οι δήμοι έχουν να διαδραματίσουν πολύ σημαντικό ρόλο. Οι τεχνολογικές εφαρμογές μεταβάλλουν τη λειτουργία των πόλεων σε τομείς που είναι κρίσιμοι για την Οικονομία και το Περιβάλλον, παρέχοντας νέες υπηρεσίες στους πολίτες. Οι τομείς αυτοί αφορούν σε κάθε πτυχή της πόλης και των πολιτών όπως: μεταφορές, ενέργεια, περιβάλλον, εκπαίδευση, υγεία, ασφάλεια, κοινωνικές υπηρεσίες. Οι δήμοι θα πρέπει να έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο στον σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων ψηφιακής αναβάθμισης των πόλεων.

Ενίσχυση Δομών Στήριξης Ψηφιακών Υπηρεσιών

Οι Ψηφιακές Υπηρεσίες μπορεί να αναβαθμίσουν τη λειτουργία των δήμων. Για τον σκοπό αυτόν θα χρειαστεί να εκπονηθεί Στρατηγικό Σχέδιο για την Προτυποποίηση και Απλούστευση των διαδικασιών λειτουργίας με την αξιοποίηση ΤΠΕ στην Τοπική Αυτοδιοίκηση Α' και Β' Βαθμού, που θα προβλέπει την αναβάθμιση του Κόμβου Υπηρεσιών & Διαλειτουργικότητας GovHUB.

Η εκπόνηση και εφαρμογή ενός νέου «Στρατηγικού Σχεδίου για την Προτυποποίηση και Απλούστευση των διαδικασιών λειτουργίας με την αξιοποίηση ΤΠΕ στην Τοπική Αυτοδιοίκηση» ανάλογο αυτού που εφαρμόστηκε στο ΕΣΠΑ 2014-2020 και χρηματοδοτήθηκε στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα» 2014-2020, μέσω ενός προγράμματος ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας στο πλαίσιο αντίληψης της διαλειτουργικότητας μεταξύ των φορέων και οργανισμών της Δημόσιας Διοίκησης. Χρηματοδότηση των ΟΤΑ για την πλήρη ενσωμάτωση Υπηρεσιών Διαλειτουργικότητας, μέσω του κόμβου υπηρεσιών GovHUB από όλους τους δήμους της χώρας που θα υποστηρίζεται από εξειδικευμένο προσωπικό (Help Desk). Στο πλαίσιο αυτό μπορεί να εξεταστεί η επικαιροποίηση «Εγχειρίδιου διαδικασιών διοικητικής ικανότητας για συγχρηματοδοτούμενα έργα που υλοποιούνται από ΟΤΑ». Η έκδοση Οδηγών μπορεί να γίνει σε συνεργασία με φορείς των δήμων και εξειδικευμένα ακαδημαϊκά και ερευνητικά Ινστιτούτα.

8.8 Η θέση του Ινστιτούτου Τοπικής Ανάπτυξης (ΙΤΑ) για τη συμμετοχή των ΟΤΑ στη διαδικασία Λήψης Στρατηγικών Αποφάσεων

Η περίοδος 2021-2027 αποτελεί μια ιδιαίτερα μεγάλη πρόκληση για την ουσιαστική συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού στη διαδικασία λήψης στρατηγικών αποφάσεων που αφορούν τόσο αξιοποίηση των ευρωπαϊκών πόρων όσο και τη θεσμική συνδιαμόρφωση και ωρίμανση των σχετικών προτάσεων και πρωτοβουλιών.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση πρέπει να λάβει μέρος σε όλον τον οδικό χάρτη για την εφαρμογή και υλοποίηση του Σχεδίου Ανάκαμψης, όπως αυτό έχει κατατεθεί προς έγκριση στην

Ευρωπαϊκή Ένωση. Από τις δέκα παρεμβάσεις που προβλέπονται (αναφέρονται παρακάτω), στις επτά 7 από αυτές υπάρχει άμεση συνάφεια με το πεδίο αρμοδιοτήτων και δράσεων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Στις, δε, τρεις (βλ. σημεία 5, 8, 10) προκύπτει έμμεση ωφέλεια μέσω και των απαραίτητων συνεργειών.

1. Μετάβαση σε ένα νέο ενεργειακό μοντέλο, φιλικό προς το περιβάλλον, με την απλοποίηση διαδικασιών αδειοδότησης για ΑΠΕ.
2. Ενίσχυση των υποδομών προστασίας από τις φυσικές καταστροφές, με την κατασκευή περιφερειακών επιχειρησιακών κέντρων Πολιτικής Προστασίας και στις 13 περιφέρειες της χώρας.
3. Συνδεσιμότητα για πολίτες, επιχειρήσεις και κράτος. Το έργο θα περιλαμβάνει την εγκατάσταση υποδομής οπτικών ινών σε κτίρια αλλά και τη σύνδεση νησιών μέσω σύγχρονων υποβρύχιων καλωδίων.
4. Ψηφιακό μετασχηματισμό, με βασικό στόχο τη διαλειτουργικότητα συστημάτων και την αλληλοσυσχέτιση των δεδομένων που συλλέγει, διαχειρίζεται και συντηρεί το κράτος. Αλλά και φορολογικά κίνητρα για την ψηφιοποίηση των επιχειρήσεων μέσω υπεραποσβέσεων δαπανών (έως και 200%).
5. Αύξηση των θέσεων εργασίας και προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας, με επανακατάρτιση του εργατικού δυναμικού και ευκαιρία απόκτησης εργασιακής εμπειρίας μέσω πρακτικής πλήρους απασχόλησης επί πληρωμή.
6. Ψηφιακό μετασχηματισμό των υπηρεσιών Υγείας, με ανάπτυξη της τηλεϊατρικής, του εθνικού αποθέματος ιατρικού εξοπλισμού και ενός συστήματος κλινικών πληροφοριών για την υποστήριξη ασθενών με ογκολογικά και κακοήθη αιματολογικά νοσήματα.
7. Εξορθολογισμό και ενίσχυση των κοινωνικών επιδομάτων. Προκειμένου να υπάρχει καλύτερος έλεγχος, η καταβολή θα γίνεται μέσω προπληρωμένων καρτών ενώ θα αυτοματοποιηθεί ο έλεγχος για όσους ζουν εκτός χώρας.
8. Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος Δικαιοσύνης, με την εισαγωγή ψηφιακών εργαλείων και την κατάρτιση δικαστών και δικαστικών υπαλλήλων σχετικά με την οργάνωση διαχείρισης υποθέσεων.
9. Προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας αλλά και ανάδειξη του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα, ως ολοκληρωμένου αναπτυξιακού μοχλού των τοπικών κοινωνιών.
10. Χρηματοδοτικά εργαλεία για ιδιωτικές επενδύσεις, με έμφαση, μεταξύ άλλων, στους τομείς των πράσινων και ψηφιακών τεχνολογιών.

Η εξαγγελία της Κυβέρνησης για εμπροσθοβαρή εκταμίευση ενός δισεκατομμυρίου ευρώ από το Ταμείο Ανάκαμψης, το πρώτο εξάμηνο του 2021, οδηγεί την Αυτοδιοίκηση στην ανάγκη για ταχύτατη υιοθέτηση θέσεων ως προς αυτό και αρχών προγραμματισμού για το άμεσο μέλλον. Το συνολικό ύψος του νέου ΠΔΠ (Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου) 2021-2027 μαζί με τους προβλεπόμενους πόρους από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, πλησιάζει τα δύο τρισεκατομμύρια ευρώ, αποτελώντας την μεγαλύτερη δημόσια στοχευμένη παρέμβαση μετά το σχέδιο Μάρσαλ. Πρόκειται για μια πρωτοφανή δημοσιονομική επέκταση που περιλαμβάνει α) την από κοινού ανάληψη υποχρεώσεων μακρού χρόνου και μεγάλης σε διάρκεια στόχευσης (30 χρόνια) και β) τη δημιουργία ιδίων πόρων για τη χρηματοδότηση των αλλαγών που απαιτούνται.

Η πράσινη μετάβαση που θα χρηματοδοτήσει το Ταμείο Ανάκαμψης είναι, ίσως, η μείζων προτεραιότητα για τα κράτη-μέλη και τις τοπικές κοινωνίες. Η κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική «ανθεκτικότητα» που πρέπει να δημιουργήσει το Ταμείο προσδιορίζεται

με τις Αρχές 1) του «μη βλάπτειν» -do no harm-, 2) του «μη εγκαταλείπειν» -leave no one behind- και τον σεβασμό στο κράτος Δικαίου.

Οι βραχυπρόθεσμοι και μακροπρόθεσμοι κλιματικοί στόχοι που έχει θέσει η Ένωση θα επιτευχθούν μόνον εφόσον οι επενδύσεις που στηρίζονται από τα χρηματοδοτικά προγράμματα και εργαλεία της ΕΕ που θα ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένα περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια. Το δημόσιο χρήμα θα παράγει υποχρεωτικά κοινωνικά αγαθά που θα στηρίζουν τη Δημόσια Υγεία, που θα λειτουργούν για την κοινωνική συνοχή και θα συνεισφέρουν στην κλιματική ασφάλεια.

Στον σχεδιασμό της υλοποίησης όλων αυτών των αξόνων, κρίσιμο ρόλο θα παίξει ο χρηματοπιστωτικός τομέας. Η αρχή του «μη βλάπτειν» και τα πράσινα ομόλογα θα αναδειχθούν σε ιδιαίτερα χρήσιμα εργαλεία που θα οδηγούν τις δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις.

Στο πλαίσιο αυτό, η Τοπική Αυτοδιοίκηση θα πρέπει να εκπονήσει ένα αναπτυξιακό σχέδιο που θα χαρακτηρίζεται από τη σαφήνεια και την εξειδίκευση για όλες τις προβλεπόμενες δράσεις από το Ταμείο Ανάκαμψης και βεβαίως από το ΕΣΠΑ, το Ταμείο Συνοχής και τα υπόλοιπα χρηματοδοτικά εργαλεία. Προϋπόθεση γι' αυτό είναι οι απαραίτητες μεταρρυθμίσεις και προσαρμογές του κανονιστικού πλαισίου, με βασική πρόβλεψη για τον επαναπροσδιορισμό των αρμοδιοτήτων και την πλήρη εφαρμογή των αρχών της Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης -multilevel governance- σύμφωνα με την οποία η άσκηση μιας συντρέχουσας αρμοδιότητας, τομεακής δημόσιας πολιτικής, απαιτεί την κατανομή των επιμέρους λειτουργιών της σε περισσότερα επίπεδα της διοίκησης και της αυτοδιοίκησης. Το πλαίσιο των βασικών διαδικασιών εφαρμογής της Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης περιλαμβάνει, σύμφωνα με τη σχετική απόφαση της Επιτροπής των Περιφερειών της ΕΕ, τα εξής:

- ▶ Ανάπτυξη μιας διαφανούς, ανοιχτής και πλήρως συμμετοχικής διαδικασίας χάραξης των πολιτικών.
- ▶ Προώθηση της συμμετοχής και της εταιρικής σχέσης των άμεσα αρμόδιων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων καθ' όλη τη διαδικασία χάραξης των πολιτικών, μεταξύ άλλων, μέσω των κατάλληλων ψηφιακών εργαλείων, με ταυτόχρονο σεβασμό των δικαιωμάτων όλων των θεσμικών φορέων.
- ▶ Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της συνοχής των πολιτικών και προώθηση των δημοσιονομικών συνεργειών μεταξύ όλων των επιπέδων διακυβέρνησης.
- ▶ Τήρηση της επικουρικότητας και της αναλογικότητας κατά τη χάραξη των πολιτικών.
- ▶ Εξασφάλιση της μέγιστης προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης.

Η προώθηση των αρχών αυτών -υπό το πρίσμα του νέου νόμου για τα Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια (Περιβαλλοντικό Νομοσχέδιο)- προϋποθέτει την αξιολόγηση και την επανοριοθέτηση των αρμοδιοτήτων των τριών επιπέδων της Δημόσιας Διοίκησης κατά τομέα Δημόσιας Πολιτικής (ή κατά λειτουργική περιοχή) και τη συστημική συνεργασία των επιπέδων αυτών.

Πρέπει να σημειωθεί, δε, ότι η Πολυεπίπεδη Διακυβέρνηση αφορά καταρχήν τη συμμετοχή της δευτεροβάθμιας και της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον σχεδιασμό και την άσκηση των επιτελικών λειτουργιών και ιδιαίτερα:

1. Του αναπτυξιακού προγραμματισμού, δηλαδή του προγραμματισμού της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης.
2. Του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού.

3. Του επιχειρησιακού σχεδιασμού.

Η Πολυεπίπεδη Διακυβέρνηση πρέπει να λάβει υπόψη της τη συνταγματική επιταγή, σύμφωνα με την οποία **«Κάθε μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από κεντρικά ή περιφερειακά όργανα του κράτους προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση συνεπάγεται και τη μεταφορά των αντίστοιχων πόρων»** (Άρθρο 102, παράγρ. 5 του Συντάγματος).

Η Πολυεπίπεδη Διακυβέρνηση πρέπει να οδηγήσει στην ενοποίηση των λειτουργιών της Δημόσιας Διοίκησης με τελικό στόχο μια ολοκληρωμένη Ψηφιακή Διοίκηση «χωρίς εσωτερικά σύνορα» όπως σχετικώς έχει εξαγγείλει, προγραμματίσει και προσδιορίσει σε περιεχόμενο το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης.

Πέντε (5) είναι οι στόχοι πολιτικής για το ΕΣΠΑ 2021-2027:

1. **Ανταγωνιστική οικονομία και ψηφιακή μετάβαση**, με πιθανή δέσμευση ποσοστού 20,3% του συνόλου, δηλαδή το 1/5 του προγράμματος.
2. **Περιβάλλον, ενέργεια και πολιτική προστασία**, με πιθανή δέσμευση ποσοστού 26,1% των πόρων, δηλαδή μεγαλύτερου του 1/4 του προγράμματος.
3. **Μεταφορές και τα ευρυζωνικά δίκτυα**, με κάλυψη πόρων ποσοστού περίπου 15,3% του νέου ΕΣΠΑ.
4. **Απασχόληση, εκπαίδευση και κοινωνική προστασία**, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών Υγείας και Παιδείας, με πιθανή δέσμευση 31,9% των πόρων, κάτι λιγότερο από το 1/3 του προγράμματος.
5. **Ολοκληρωμένες χωρικές παρεμβάσεις και αστική ανάπτυξη**, με κάλυψη πόρων ύψους 5,4% του νέου ΕΣΠΑ.

Η ΕΕ έχει ιδρύσει ειδικό Οργανισμό (ESPON) που καλύπτει τον τομέα της συνοχής, σε όλα τα επίπεδα και παρακολουθεί την εφαρμογή των πολιτικών αυτών. Για πρώτη φορά οι ΟΧΕ και η Αστική Ανάπτυξη, που προϋποθέτουν ολοκληρωμένα σχέδια για συγκεκριμένες περιοχές με τις ιδιομορφίες τους -αντί για ξεχωριστά έργα- γίνονται διακριτός άξονας πολιτικής με δέσμευση συγκεκριμένων πόρων.

Η αναγκαιότητα αυτή προκύπτει, αδιαμφισβήτητα, από το γεγονός ότι την περίοδο 2014-2020 διατέθηκαν στους δήμους 260 εκατ. ευρώ για την υλοποίηση ΟΧΕ (μεμονωμένα αποσπασματικά μικρά έργα) με προφανή κατάληξη να δηλωθούν ως δαπάνες μόνο 6,5 εκατ. ευρώ!

Ο στόχος αυτός, σύμφωνα με την ελληνική πρόταση, δίνει προτεραιότητα στην ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, με έμφαση στη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη, της πολιτιστικής κληρονομιάς, του τουρισμού, της αναζωογόνησης δημόσιων χώρων και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και των παράκτιων περιοχών, μέσω της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων.

Το χαρακτηριστικό του νέου ΕΣΠΑ που αφορά άμεσα στην Τοπική Αυτοδιοίκηση Α' Βαθμού είναι να αλλάξει ο συγκεντρωτικός χαρακτήρας που προσδιόριζε όλα τα προηγούμενα ΕΣΠΑ στην Ελλάδα. Με τη νέα αυτή φιλοσοφία, οι 13 περιφέρειες θα διαχειριστούν αυξημένους πόρους τόσο με τα δικά τους Επιχειρησιακά Προγράμματα όσο και με τις αντίστοιχες εκχωρήσεις από τα Τομεακά Προγράμματα. Δηλαδή τα 13 ΠΕΠ θα λάβουν περίπου το 1/3 των συνολικών πόρων του ΕΣΠΑ. Υπάρχει, ουσιαστικά, μια πλήρης ανταπόκριση στις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που δίνει ιδιαίτερη σημασία στην Περιφερειακή Πολιτική, με θεσμικά εργαλεία υλοποίησης τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία. Οι πόροι θα κατανεμηθούν με βάση το ΑΕΠ της κάθε περιφέρειας, καθώς καμία από αυτές δεν

μπαίνει στην υψηλή κατηγορία, στην οποία αντιστοιχούν λιγότεροι πόροι.

Όλες οι ελληνικές περιφέρειες χαρακτηρίζονται ως αναπτυσσόμενες με υψηλότερα άρα ποσοστά ενισχύσεων και χρηματοδοτήσεων ενώ δύο Περιφέρειες (Αττική και Νότιο Αιγαίο) θα ανήκουν στη μεσαία κατηγορία (μετάβαση).

Στο πλαίσιο αυτό, η Τοπική Αυτοδιοίκηση Α' Βαθμού δεν μπορεί να μείνει και αυτή τη φορά έξω από τον σχεδιασμό και την κατανομή των πόρων. Η εγγύτητα που έχει η Τοπική Αυτοδιοίκηση με τον πολίτη / δημότη, η καλή και σε βάθος γνώση των χωρικών ενότητων, η ιδιομορφία κάθε περιοχής, η υψηλή απορροφητικότητα που παρουσίασαν οι δήμοι ως τελικοί δικαιούχοι και το έμπειρο προσωπικό, παρόλες τις ελλείψεις, καθιστούν αναγκαία την πλήρη αξιοποίηση των δήμων σε όλα τα επίπεδα.

Βασικές προϋποθέσεις του οδικού χάρτη για την ένταξη και των δήμων στον σχεδιασμό και την κατανομή των σχετικών πόρων είναι:

1. Συμμετοχή σε όλες τις διαβουλεύσεις, ωριμάνσεις προγραμμάτων, Επιτροπές κ.λπ. που θα έχουν αποφασιστική διάσταση και βαρύνουσα σημασία.
2. Προτάσεις τροποποίησης των ευρωπαϊκών Κανονισμών ούτως ώστε να περιλαμβάνονται και οι δήμοι ως τελικοί δικαιούχοι εκεί που δεν προβλέπεται π.χ. μεταναστευτικό.
3. Αναβάθμιση του θεσμικού ρόλου των ΠΕΔ με ενίσχυση της λειτουργικότητάς τους και προσλήψεις τριών επιστημόνων ανά ΠΕΔ με γνώση του ευρωπαϊκού αντικειμένου και θεσμική συνεργασία με τη ΜΟΔ.
4. Επανασχεδιασμός των ΟΧΕ με συμμετοχή της ΚΕΔΕ στην επιλογή των κριτηρίων ένταξης και όχι μόνο ως τελικοί δικαιούχοι.
5. Προσδιορισμός ποσοστού χρηματοδότησης που θα λάβουν οι δήμοι με κεντρική (προγραμματική) συμφωνία για όλη την περίοδο 2021-2027 (επί του ποσοστού του 1/3 του συνολικού ποσού που προβλέπεται να πάρουν οι 13 περιφέρειες της χώρας).

Εκχώρηση του ποσοστού των κοινοτικών πόρων θα λαμβάνει υπόψη μεταξύ άλλων την

κρίση στη Δημόσια Υγεία, τον αριθμό των δήμων, τις γεωγραφικές ενότητες, το ΑΕΠ, την ανεργία, το μεταναστευτικό, την ορεινότητα ή νησιωτικότητα με θέσπιση μπόνους για την επίτευξη σημαντικής προόδου την πρώτη κρίσιμη τριετία. Επίσης, η υιοθέτηση πρόβλεψης οριζόντιας εκχώρησης για μείζονα θέματα που διαχρονικά συνιστούν μείζονα προβλήματα της Ελλάδας π.χ. διαχείριση απορριμμάτων.

6. Δημιουργία κεντρικού και περιφερειακών desk μικρών δήμων, που θα παρέχει δυνατότητα πλήρους υποστήριξης (μελέτες, τεχνογνωσία, αξιοποίηση συνεργειών).

Ός προς το θέμα της νησιωτικότητας, καλό είναι να μη βλέπουμε πλέον παθητικά τη συνεχή υιοθέτηση μέτρων υπέρ των υπερπόντιων γαλλικών νησιών (Γουιάνα, Γουαδελούπη, Μαρτινίκα, Μαγιότ, Ρεϊνιόν και Άγιος Μαρτίνος) ζητώντας ψίχουλα και παρατάσεις (ισχύος ρυθμίσεων). Ας πρωτοστατήσουμε σε μια νέα Ευρωπαϊκή Νησιωτική Αρχιτεκτονική, με βάση τη γνώση και την εμπειρία μας.

Η ελληνική αυτή πρωτοβουλία που πρέπει να θεωρηθεί ως ένα σχέδιο σημαία (flag ship project), θα μπορούσε να βασιστεί:

- α) Σε ένα στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τα νησιά, με προοπτική τη διασύνδεση των μέσων που θα μπορούσαν να έχουν σημαντικό εδαφικό αντίκτυπο.
- β) Στην αξιολόγηση του επιπλέον κόστους της ζωής στις νησιωτικές περιοχές, σε ότι αφορά στο σύστημα μεταφορών για πρόσωπα και εμπορεύματα, τον ενεργειακό εφοδιασμό και την πρόσβαση στις αγορές.
- γ) Σε ένα θεματολόγιο για τις νησιωτικές περιοχές της ΕΕ ως προοίμιο μιας Λευκής Βίβλου

για τα νησιά, που θα εμπεριέχει και βέλτιστες πρακτικές και τη συμμετοχή των Εθνικών, Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών.

Για να εξειδικεύσουμε τη θεωρία και να προσεγγίσουμε την πράξη, στοιχεία αναφοράς θα μπορούσαν να είναι:

1. Επέκταση ή προσαρμογή των διευρωπαϊκών δικτύων στα νησιά, συμπεριλαμβανόμενου του «μεταφορικού ισοδύναμου».
2. Ειδικό καθεστώς στους Κανονισμούς των Διαρθρωτικών και των Επενδυτικών Ταμείων (ESI Funds) της ΕΕ, για τις νησιωτικές περιοχές ή/και τα νησιά, που θα τροποποιεί ή εξειδικεύει τους Κανονισμούς που πρόσφατα εγκρίθηκαν.
3. Ειδικό καθεστώς κρατικών ενισχύσεων.
4. Ειδικό φορολογικό καθεστώς και μειωμένοι συντελεστές ΦΠΑ.
5. Ρήτρα νησιωτικότητας σε όλα τα νομοθετήματα της ΕΕ και ειδική αναφορά στα νησιά, στις εκθέσεις αξιολόγησης επιπτώσεων (impact assessment reports) που συνοδεύουν κάθε νέα νομοθετική πρωτοβουλία της ΕΕ.
6. Στήριξη, κατά προτεραιότητα, των έργων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος (PCIs) που συνδέονται, κυρίως, με τη Μάλτα και την Κύπρο (νησιά - κράτη), την Κρήτη καθώς και άλλων που μπορούν στο μέλλον να καλύψουν και τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά νησιά.

Μια οριζόντια δομή - παρατηρητήριο για τα νησιά που θα προσδιοριζόταν από τη διαλειτουργικότητα και τη συνεχή παρακολούθηση των οικονομικών, κοινωνικών και διοικητικών μεγεθών δυσκολιών / προβλημάτων των νησιών, θα έδινε ίσως το στίγμα μιας πολιτικής επιλογής που θα έφερνε κοντά τη νησιωτική περιφέρεια με το κέντρο, ως έμπρακτη υλοποίηση στο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 4ης Φεβρουαρίου 2016, σχετικά με την ειδική κατάσταση των νησιών (2015/3014 (RSP)) (P8_TA(2016)0049).

Ενδεικτικά, παρατίθενται κάποιοι τομείς που πρέπει η αυτοδιοίκηση να έχει αυτοτέλεια:

- ▶ Αδειοδότηση επαγγελματικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας.
- ▶ Αδειοδότηση των έργων και επενδύσεων περιφερειακής και τοπικής σημασίας (με βάση εγκεκριμένα χωροταξικά και πολεοδομικά σχέδια).
- ▶ Παρακολούθηση της κατάστασης του περιβάλλοντος και εφαρμογή του κανονιστικού πλαισίου προστασίας του περιβάλλοντος (έδαφος, αέρας, θάλασσα).
- ▶ Διαχείριση των υδάτων.
- ▶ Διαχείριση των στερεών και των υγρών αποβλήτων.
- ▶ Διαχείριση των κινδύνων από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές - Πολιτική Προστασία.
- ▶ Ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων.
- ▶ Διοίκηση της ενδοπεριφερειακής συγκοινωνίας.
- ▶ Παρακολούθηση της λειτουργίας και συντήρηση των συγκοινωνιακών έργων περιφερειακής και τοπικής σημασίας.
- ▶ Διαχείριση των δημόσιων ακινήτων και υποδομών περιφερειακής και τοπικής σημασίας, των πάρκων και των ορεινών όγκων.
- ▶ Διαχείριση των μαρινών και των παράκτιων εγκαταστάσεων.

8.9 Προτάσεις της Επιτροπής ΕΣΠΑ της ΚΕΔΕ για τη συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027 και γενικότερα των Αναπτυξιακών Προγραμμάτων της χώρας

Οι θέσεις της ΚΕΔΕ για το νέο ΕΣΠΑ αποτυπώθηκαν, με σχετική απόφαση της, στις Προτάσεις της Επιτροπής ΕΣΠΑ της ΚΕΔΕ για τη συμμετοχή της Τ.Α. στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027 και γενικότερα των Αναπτυξιακών Προγραμμάτων της χώρας και με Επιστολή του προέδρου της ΚΕΔΕ Δ. Παπαστεργίου, στον πρωθυπουργό Κ. Μητσοτάκη (ΚΕΔΕ, 2020). Η πρόταση αυτή παρατίθεται στη συνέχεια. Στην ανακοίνωση αυτή, η Επιτροπή ΕΣΠΑ της ΚΕΔΕ επισημαίνει ότι το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο παρέχει σημαντικές αναπτυξιακές αρμοδιότητες στους δήμους, σε όλους τους τομείς δημόσιας πολιτικής. Επομένως δεν χρειάζεται η «νομική» μεταφορά αρμοδιοτήτων, αλλά η διεύρυνση του ρόλου των δήμων και των συλλογικών οργάνων τους (ΚΕΔΕ και ΠΕΔ) στον σχεδιασμό και εφαρμογή των Αναπτυξιακών Προγραμμάτων.

Για τον λόγο αυτόν, η ΚΕΔΕ έχει ήδη ζητήσει τη συμμετοχή αιρετών εκπροσώπων και επιστημονικών στελεχών της στα όργανα κατάρτισης του ΕΣΠΑ και των Προγραμμάτων του. Η συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι απαραίτητο να αφορά σε όλες τις λειτουργίες της διακυβέρνησης του ΕΣΠΑ (προετοιμασία, σχεδιασμός, διαχείριση, υλοποίηση, παρακολούθηση, αξιολόγηση), όπως εξάλλου αναφέρεται και στην 2η Εγκύκλιο που περιέχει τις βασικές Αρχές που θα διέπουν τη δομή και το περιεχόμενο των προγραμμάτων της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 (βλ. υποσημείωση.).

Σύμφωνα με το Κανονιστικό Πλαίσιο και το Κοινωνικό Κεκτημένο που στηρίζεται στις Αρχές της εταιρικής σχέσης, της επικουρικότητας και της εγγύτητας, είναι αναγκαίο να διασφαλιστεί η ουσιαστική συνεργασία και η συνέργεια υπουργείων, περιφερειών και δήμων όσον αφορά στον σχεδιασμό, την εξειδίκευση και την υποστήριξη της εφαρμογής των Αναπτυξιακών Προγραμμάτων της επόμενης προγραμματικής περιόδου.

ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΕΔΕ

«Η Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος, στις πρόσφατες συνεδριακές διασκέψεις της, διαμόρφωσε ένα σύνολο θέσεων και προτάσεων, που αφορούν την συμμετοχή της Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού στον σχεδιασμό και την υλοποίηση του νέου ΕΣΠΑ.

Η συγκεκριμένη πρωτοβουλία καθίσταται ιδιαίτερα επίκαιρη, αφού στο διάστημα αυτό διαμορφώνεται η νέα Προγραμματική Περίοδος, η οποία μαζί με το Ταμείο Ανάκαμψης και το πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης», αποτελούν, ίσως, την τελευταία ευκαιρία για τη χώρα και τους δήμους για να αναστρέψουν το αρνητικό κλίμα, προσθέτοντας ένα ξεκάθαρο θετικό πρόσημο στην ανάπτυξη.

Οι δήμοι μπορούν να πρωταγωνιστήσουν στην αναπτυξιακή επανεκκίνηση της χώρας

Οι δήμοι, μέσω της ΚΕΔΕ, τα τελευταία χρόνια δείχνουν ότι μπορούν να επιτελέσουν σημαντικό ρόλο στην εθνική αυτή προσπάθεια, κάτι που την προηγούμενη χρονιά διαφάνηκε και από τις προτάσεις που κατέθεσαν για το Ταμείο Ανάκαμψης αλλά και από τη συμμετοχή τους, για πρώτη φορά, στην επιτροπή αξιολόγησης του προγράμματος «Αντώνης Τρίτσης».

Δυστυχώς, δεν συμβαίνει το ίδιο με την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο, όπου οι δήμοι δεν συμμετείχαν σε κανένα στάδιο, ούτε στον σχεδιασμό αλλά και ούτε στην υλοποίηση, όντας παρόντες μόνο στις διακοσμητικού τύπου επιτροπές παρακολούθησης. Ακόμη και οι πολλά υποσχόμενες Περιφερειακές Επιτροπές Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ), δεν δούλεψαν, αφού ο ρόλος τους εκκινείτο στη σφαίρα της δυναμικότητας και όχι της υποχρεωτικότητας.

Αποτέλεσμα του κενού αυτού ήταν: η έλλειψη χρονοπρογραμματισμού, αφού πολλές φορές οι δήμοι μαθαίνανε τις προσκλήσεις από τον Τύπο, η έλλειψη ετοιμότητας και ωριμότητας έργων λόγω ελλιπούς ενημέρωσης αλλά και η στρεβλή στόχευση, αφού δεν εισακούστηκε η φωνή τους κατά τον αρχικό σχεδιασμό.

Ήρθε η ώρα για δραστικές αλλαγές στη διαχείριση του ΕΣΠΑ

Η ΚΕΔΕ θεωρεί ότι η διαμορφωμένη κατάσταση πρέπει να αλλάξει.

Το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο παρέχει σημαντικές αναπτυξιακές αρμοδιότητες στους δήμους, σε όλους τους τομείς δημόσιας πολιτικής. Επομένως, δεν χρειάζεται η «νομική» μεταφορά αρμοδιοτήτων αλλά η διεύρυνση του ρόλου των δήμων και των συλλογικών οργάνων τους (ΚΕΔΕ και ΠΕΔ) στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των Αναπτυξιακών Προγραμμάτων.

Η συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι απαραίτητο να αφορά σ' όλες τις λειτουργίες της Διακυβέρνησης του ΕΣΠΑ (Προετοιμασία, σχεδιασμός, διαχείριση, υλοποίηση, παρακολούθηση, αξιολόγηση) όπως, εξάλλου, αναφέρεται και στην 2η εγκύκλιο για τον σχεδιασμό των Προγραμμάτων [1].

Σύμφωνα με το Κανονιστικό Πλαίσιο και το Κοινοτικό Κεκτημένο που στηρίζεται στις Αρχές της εταιρικής σχέσης, της επικουρικότητας και της εγγύτητας, είναι αναγκαίο να διασφαλιστεί η ουσιαστική συνεργασία και η συνέργεια υπουργείων, περιφερειών και

δήμων, όσον αφορά στον σχεδιασμό, την εξειδίκευση και την υποστήριξη της εφαρμογής των Αναπτυξιακών Προγραμμάτων της επόμενης προγραμματικής περιόδου.

Οι νέες προτάσεις της ΚΕΔΕ

Για την αντιμετώπιση των κύριων πηγών προβλημάτων με επιπτώσεις στον χρόνο υλοποίησης των έργων, προτείνονται συγκεκριμένες παρεμβάσεις, τόσο στο στάδιο σχεδιασμού των προγραμμάτων, όσο και στη συμμετοχή των δήμων στην υλοποίησή τους. Συγκεκριμένα:

1. Στάδιο σχεδιασμού των Προγραμμάτων (Τομεακών και Περιφερειακών)

Για τη συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον σχεδιασμό προτείνονται τα ακόλουθα:

- Για κάθε Τομεακό Πρόγραμμα (ΤΠ), συμμετοχή της ΚΕΔΕ στην Ομάδα Σχεδιασμού Προγράμματος καθώς και στις τυχόν ειδικές ομάδες ανά δημόσια πολιτική, με στόχο την ολοκλήρωση των βασικών τεχνικών υποδομών και των δημοτικών κοινωνικών δομών.
- Για κάθε Περιφερειακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ), συμμετοχή των Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων (ΠΕΔ) στην Ομάδα Σχεδιασμού Προγράμματος καθώς και στις Ομάδες Σχεδιασμού των Στόχων Πολιτικής. Η Επιτροπή Σχεδιασμού είναι σκόπιμο να υποστηρίζεται από ομάδες εργασίας, ανά δημόσια πολιτική (Επιχειρηματικότητα, Περιβάλλον, Υποδομές, Κοινωνική Πολιτική κ.λπ.), στις οποίες θα συμμετέχουν στελέχη που προτείνουν οι ΠΕΔ.
- Δημιουργία - θεσμοθέτηση, σε περιφερειακό επίπεδο, κοινού οργάνου της Περιφέρειας και της ΠΕΔ, στο οποίο θα συμμετέχουν επίσης αναπτυξιακοί φορείς της Τ.Α. που υλοποιούν προγράμματα Leader.
- Συγκρότηση Περιφερειακής Επιτροπής Αναπτυξιακού Σχεδιασμού - Ανάπτυξης (π.χ. με τη βελτίωση του θεσμού των ΠΕΑΣ), ως κοινού οργάνου κάθε περιφέρειας με την αντίστοιχη Περιφερειακή Ένωση Δήμων (ΠΕΔ), για τη συστηματική συνεργασία της περιφέρειας και των δήμων, προκειμένου να διασφαλιστεί ο συντονισμός της περιφερειακής και της τοπικής αναπτυξιακής πολιτικής, η επιστημονική υποστήριξη και η κοινωνική συναίνεση στον περιφερειακό και τον τοπικό αναπτυξιακό προγραμματισμό.
- Στη νέα Προγραμματική Περίοδο, περίοπτη θέση καταλαμβάνουν οι δράσεις των «έξυπνων πόλεων» που αφορούν σχεδόν αποκλειστικά σε δήμους. Προτείνουμε οι πόροι για τη σύγχρονη διακυβέρνηση των πόλεων, να τεθούν υπό ενιαίο συντονισμό, παρακολούθηση της εφαρμογής και αξιολόγηση των επιπτώσεων από Διαχειριστική Αρχή του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης σε συνεργασία με την ΚΕΔΕ.

Ειδικά για τον Στόχο Πολιτικής 5 (ΣΠ5):

- Η ΚΕΔΕ θεωρεί ότι ειδικά για τον σχεδιασμό του Στόχου Πολιτικής 5 για την αξιοποίηση του μοντέλου των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων, θα πρέπει να είναι επικεφαλής σχετικής Ομάδας ή Δομής, εκπρόσωπος της ΚΕΔΕ.

- Εκχώρηση της Κεντρικής Διαχείρισης των Προγραμμάτων ΟΧΕ Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ) και ΤΑΠΤοΚ σε Ενδιάμεσο Φορέα, άμεσα συνεργαζόμενο με την ΚΕΔΕ (πχ. ΕΥΔ ΥΠΕΣ, ΕΕΤΑΑ, ΜΟΔ).
- Δημιουργία Επιτελικής Ομάδας Καθοδήγησης, στην οποία θα συμμετέχουν αρμόδια στελέχη του ΥΠΙΑΝΕ, της ΚΕΔΕ, της ΕΝΠΕ και της ΕΕΤΑΑ, με αντικείμενο, σε πρώτη φάση, την εκπόνηση συγκεκριμένου επιχειρησιακού σχεδίου για τον ΣΠ5 και εν συνεχεία την υλοποίησή του.
- Επίσης είναι αναγκαία η άμεση συμμετοχή των περιφερειών και των δήμων στη διαμόρφωση της αρχιτεκτονικής του Προγράμματος για την Αγροτική Ανάπτυξη.
- Καθοριστική συμμετοχή της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον σχεδιασμό και την εφαρμογή του Προγράμματος Δίκαιης Μετάβασης (ειδική αναπτυξιακή ρήτρα, φορολογικό και επενδυτικό καθεστώς, χωρικό σχέδιο, ολοκλήρωση των μεγάλων οδικών, σιδηροδρομικών και αεροπορικών έργων υποδομής κ.ά.
- Να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην επιβίωση και ανάπτυξη των αγροτικών και νησιωτικών περιοχών. Με συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δημιουργία τοπικών δομών αγροτικής ανάπτυξης σε γεωργία και κτηνοτροφία, αγροτικό εξηλεκτρισμό, κτηνοτροφικά πάρκα, βελτίωση αγροτικών υποδομών (αγροτικής οδοποιίας, δικτύων άρδευσης κ.λπ.), ενημέρωση και υποστήριξη για την ανάπτυξη εναλλακτικών καλλιεργειών, έργα δασικής αναψυχής, δασική οδοποιία.

2. Συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην εφαρμογή των Προγραμμάτων

Για τη συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην εφαρμογή των προγραμμάτων προτείνονται τα ακόλουθα:

- Θεσμοθέτηση ευέλικτων και λειτουργικών Επιτροπών Παρακολούθησης, προκειμένου να λειτουργούν ως πραγματικά θεσμικά εργαλεία παρακολούθησης (monitoring).
- Θεσμοθέτηση διαδικασίας χρονοπρογραμματισμού των προσκλήσεων και έγκαιρη ενημέρωση των δήμων ως δικαιούχων στο νέο ΕΣΠΑ. Συμμετοχή της ΚΕΔΕ και των ΠΕΔ, μέσω της διαβούλευσης, στη διαμόρφωση των προσκλήσεων.
- Δημιουργία προγράμματος υποστήριξης των δικαιούχων με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ. Διάθεση πόρων Τεχνικής Βοήθειας για δράσεις θεσμικής υποστήριξης των δήμων και τη συγκρότηση δομών τεχνικής και επιστημονικής υποστήριξης σε επίπεδο ΠΕΔ. Ενίσχυση του θεσμού της «Διοικητικής Υποστήριξης» των μικρών δήμων.
- Συστηματική παρακολούθηση των δράσεων του Στόχου Πολιτικής 5 μέσω της προαναφερόμενης Επιτελικής Ομάδας Καθοδήγησης.

9. Σύνοψη - Πλαίσιο Πολιτικής

Η διερεύνηση της σχέσης Πολιτική Συνοχής και Τοπική Αυτοδιοίκηση εμπεριέχει μια σημαντική αντινομία. Ενώ η Πολιτική Συνοχής περιλαμβάνει ως βασικό συστατικό στοιχείο τη φυσιογνωμία της την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση και την επικουρικότητα, τα οποία αποδίδουν πρωταρχική σημασία την τοπική κλίμακα, στην πράξη, η συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση των δράσεων της Πολιτικής Συνοχής είναι αρκετά περιορισμένη. Η αντινομία αυτή, πέρα από το ότι αντιστρατεύεται τους διακηρυγμένους στόχους της Πολιτικής συνοχής, υπονομεύει την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων και τη βέλτιστη αξιοποίηση των υφιστάμενων πόρων. Επιπλέον, περιορίζεται η αντιληπτότητα της Πολιτικής Συνοχής από τους πολίτες, κάτι που αποτελεί το κύριο χαρακτηριστικό των δράσεων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση, αντί να αποτελεί την εμπροσθοφυλακή στην υλοποίηση των προγραμμάτων, βρίσκεται συχνά σε σχέση υπαγωγής και εξάρτησης από τα υπέρτερα επίπεδα διοίκησης σε κεντρικό ή περιφερειακό επίπεδο. Η ευρωπαϊκή εμπειρία έχει αποδείξει ότι, όπου η Τοπική Αυτοδιοίκηση βρέθηκε με σχέσεις ισοτιμίας και συνεργασίας με τα άλλα επίπεδα οργάνωσης του κράτους και της διοίκησης, τα αποτελέσματα ήταν εντυπωσιακά. Το ίδιο έχει συμβεί και στην Ελλάδα, όταν η συνεργασία όλων των επιπέδων διοίκησης λειτούργησε σε μια ισότιμη βάση, αξιοποιώντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα, που μπορεί να παρέχει κάθε επίπεδο διοίκησης στον -κοινά- επιδιωκόμενο σκοπό.

Η αρχή της νέας δεκαετίας έχει θέσει όλους τους φορείς αναπτυξιακού σχεδιασμού ενόψει πολύ σημαντικών ζητημάτων / διακυβευμάτων. Η χρόνια οικονομική κρίση, οι επιπτώσεις της πανδημίας στην τοπική οικονομία και στις πόλεις έχουν διαμορφώσει ένα εντελώς διαφορετικό περιβάλλον από αυτό που γνωρίζαμε, σε προηγούμενες προγραμματικές περιόδους. Παράλληλα, η περιβαλλοντική κρίση και η κλιματική αλλαγή διαμορφώνουν ένα νέο περιβάλλον ανασφάλειας και διακινδύνευσης. Ο σχεδιασμός θα πρέπει σήμερα να προχωρήσει με νέα δεδομένα και να βρεθεί αντιμέτωπος με το θεμελιώδες ζήτημα, ποιες πρέπει να είναι οι Αρχές και η δράση των επιμέρους φορέων, σε συνθήκες κρίσης και πολλαπλής διακινδύνευσης. Σε αυτές τις συνθήκες, οι τοπικοί φορείς έχουν να επιτελέσουν έναν πολύ ιδιαίτερο και εξόχως σημαντικό ρόλο.

Η νέα Προγραμματική Περίοδος βρίσκεται αντιμέτωπη με πλανητικά διακυβεύματα μεγάλης εμβέλειας, τα οποία επιβάλλουν τρόπους αντιμετώπισης πέρα από τα καθιερωμένα μέχρι σήμερα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαμορφώνει ένα πλαίσιο επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής για τη θωράκιση της υγείας, την προστασία του παραγωγικού τομέα και της απασχόλησης. Το Ταμείο Ανάκαμψης συνιστά μια δράση σε αυτή την κατεύθυνση. Παράλληλα, οι πόροι του ΕΣΠΑ και οι ανεκμετάλλευτοι πόροι που έρχονται από το παρελθόν, δημιουργούν ένα σωρευτικό ποσό για αξιοποίηση που ξεπερνά τα 60 δισ. ευρώ με ορίζοντα την ερχόμενη δεκαετία. Η πρόκληση για την ελληνική οικονομία και για τη διευθέτηση χρόνιων ανισοροπιών, είναι τεράστια. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν μπορεί να μένει στο περιθώριο αυτών των προκλήσεων και των διακυβευμάτων.

Για την υλοποίηση των πολιτικών χρειάζεται συστράτευση όλων των συντελεστών της αναπτυξιακής διαδικασίας στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. Σε αυτή την προσπάθεια μπορεί να ξεπεραστούν ανισοροπίες και παθογένειες του παρελθόντος. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση θα πρέπει να δώσει ουσιαστικό περιεχόμενο στις σχέσεις ισοτιμίας, συναλ-

ηλθίας και συνεργασίας που ορίζει ο νόμος, αλλά και συνεργασίας και συμπληρωματικότητας στην αλυσίδα παραγωγής και υλοποίησης της πολιτικής. Η επανεκκίνηση του συστήματος διαμόρφωσης των πολιτικών, πρέπει να οδηγήσει αναπόδραστα σε ένα νέο και ουσιαστικά αναβαθμισμένο ρόλο στη συμμετοχή της αυτοδιοίκησης, στη διαχείριση δημόσιων πόρων. Στρατηγικός στόχος η συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης να φτάσει, σταδιακά, στον μέσο όρο συμμετοχής της αυτοδιοίκησης στα προγράμματα και πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παράλληλα, η νέα περίοδος επιβάλλει ακόμη μεγαλύτερες ταχύτητες ανταπόκρισης στα χρονίζοντα και επίκαιρα προβλήματα. Η ίδια η φύση των προγραμμάτων ανάκαμψης είναι αρκετά εμπροσθοβαρής. Το μεγαλύτερο μέρος των πόρων πρέπει να εκταμιευτεί τα πρώτα χρόνια εφαρμογής των προγραμμάτων. Επομένως, δεν χρειάζεται μόνο να αναβαθμιστεί η συμμετοχή απαιτείται, παράλληλα με αυτό, να αυξηθεί η διαχειριστική ικανότητα και ο χρόνος υλοποίησης μιας δράσης. Επομένως, η φιλοσοφία των παρεμβάσεων κάνει ακόμη πιο επιτακτική την ανάγκη εξεύρεσης λύσεων ώστε να επιταχύνονται οι διαδικασίες υλοποίησης των προγραμμάτων. Η ίδια η πραγματικότητα επιβάλλει πιο ρηξικέλευθες λύσεις σε χρονίζοντα προβλήματα άσκησης πολιτικής. Αν η συμμετοχή της αυτοδιοίκησης στους πόρους της Πολιτικής Συνοχής πρέπει να πολλαπλασιαστεί, οι χρόνοι υλοποίησης των προγραμμάτων και των δράσεων πρέπει να υπο-πολλαπλασιαστούν.

Σε αυτές τις σύγχρονες προκλήσεις οι δήμοι θα πρέπει να δηλώσουν μια δυναμική παρουσία διατυπώνοντας προτάσεις και αναλαμβάνοντας το μερίδιο που τους αναλογεί στη συλλογική προσπάθεια. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση επιδιώκει να δηλώσει παρούσα σε ένα διάλογο και σε ένα σχέδιο δράσεων για την επόμενη δεκαετία. Στο πλαίσιο αυτό, δήμοι καταθέτουν συγκεκριμένες προτάσεις, που θα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο διαλόγου στο πλαίσιο μιας νέας συμφωνίας για τον σχεδιασμό των πολιτικών της επόμενης δεκαετίας.

- ▶ Στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, θα πρέπει να αναβαθμιστεί η συμμετοχή των δήμων σε όλα τα προγράμματα και δράσεις του ΕΣΠΑ.
- ▶ Δημιουργία μηχανισμών στήριξης διοικητικής ωρίμανσης των τελικών δικαιούχων, για την προετοιμασία μελετών και την υλοποίηση προγραμμάτων.
- ▶ Εξειδικευμένα προγράμματα, είτε χωρικά είτε θεματικά, που θα απευθύνονται αποκλειστικά σε δήμους,

Οι δήμοι θα προτείνουν και θα διαβουλευτούν με βάση προτάσεις και στη βάση αρχών των συνεργασίας, ισοτιμίας και συμπληρωματικότητας στην αλυσίδα παραγωγής πολιτικών τα ακόλουθα:

- Δημιουργία ρήτρας τοπικότητας σε όλα τα προγράμματα και δράσεις του ΕΣΠΑ, δηλαδή ένα μέρος των προγραμμάτων να αφορά αποκλειστικά στους δήμους.
- Λεπτομερής διερεύνηση της διοικητικής ικανότητας των τελικών δικαιούχων κατά περιφέρεια και συμπλήρωση των κενών με τα προσφορότερα κάθε φορά μέσα.
- Αξιοποίηση των νέων μέσων για την επίτευξη της χωρικής συνοχής - δυνητικά όλοι οι δήμοι να πρέπει συμμετέχουν τουλάχιστον σε μια ΟΧΕ.
- Δημιουργία μηχανισμών ωρίμανσης μελετών αποκλειστικά για δήμους σε κάθε περιφέρεια, σε συνεργασία με την Περιφερειακή Ένωση Δήμων.
- Ενίσχυση της διοικητικής επάρκειας των δήμων με προσωπικό, τεχνογνωσία και συνδρομή της ΜΟΔ.

- Αναβάθμιση της ΕΕΤΑΑ και στήριξη των δήμων στην υλοποίηση δράσεων και προγραμμάτων που αναλαμβάνουν οι δήμοι.
- Δημιουργία ρήτρας ευελιξίας για προγράμματα ειδικού σκοπού.
- Αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων όπως της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, για την ενίσχυση επενδύσεων σε δήμους με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, π.χ. νησιωτικότητα.
- Ενεργότερη συμμετοχή της αναπτυξιακής τράπεζας στον σχεδιασμό και υλοποίηση δράσεων.
- Δημιουργία δικτύων συνεργασιών για την υποβολή προτάσεων, στο πλαίσιο προγραμμάτων αστικής ανάπτυξης.
- Δημιουργία Κέντρου Πληροφόρησης και διασύνδεσης πόλεων, για την υποβολή προτάσεων στο πλαίσιο της πολιτικής της Ευρωπαϊκής ένωσης.
- Ενίσχυση και επιβράβευση των συνεργασιών διαδημοτικής και διαβαθμιδικής συνεργασίας.
- Διεύρυνση της συμμετοχής των δήμων στα προγράμματα ελέγχου της διασποράς του COVID-19 και της αντιμετώπισης των επιδράσεων της πανδημίας - ενίσχυση των δομών της πρωτοβάθμιας υγειονομικής φροντίδας.
- Συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε προγράμματα αντιμετώπισης της πανδημίας, ενίσχυση των δομών Πρωτοβάθμιας Υγειονομικής Φροντίδας και μεταβίβαση της αρμοδιότητας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.
- Ενίσχυση των δήμων για τις έξυπνες πόλεις και καινοτόμες εφαρμογές στην οργάνωση και παροχή υπηρεσιών και των τοπικών δημοσίων αγαθών.
- Ενίσχυση του κόμβου διαλειτουργικότητας και τεχνολογικής αναβάθμισης της λειτουργίας των δήμων.
- Εκπαίδευση στις νέες τεχνολογίες και προγράμματα αναβάθμισης ψηφιακών δεξιοτήτων του προσωπικού των δήμων.
- Αξιοποίηση καινοτόμων εφαρμογών στους τομείς μεταφορών, ενέργειας και περιβάλλοντος.
- Ενίσχυση δράσεων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που αφορούν σε θέματα πολιτικής προστασίας και φυσικών καταστροφών.
- Προγράμματα ενίσχυσης τοπικής επιχειρηματικότητας, σε συνεργασία με τα επιμελητήρια και παραγωγικούς φορείς.
- Αξιοποίηση προγραμμάτων αστικής πολιτικής ανάπτυξης.

Με βάση την εμπειρία που έχει αποκτηθεί και τις κατευθύνσεις πολιτικής που έχουν διατυπωθεί, η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να αξιώνει έναν νέο ρόλο με όρους ισοτιμίας, μέσα στο σύστημα διαμόρφωσης και υλοποίησης των δημόσιων πολιτικών. Στρατηγικός στόχος είναι η αναβάθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο σύστημα σχεδιασμού και υλοποίησης δημόσιων πολιτικών.

Οι προτάσεις αυτές έχουν ως σκοπό τη συνεισφορά σε ένα πλαίσιο διαλόγου που είναι σκόπιμο και αναγκαίο να διεξαχθεί ανάμεσα σε όλους τους φορείς άσκησης δημόσιας πολιτικής, στην έναρξη της νέας προγραμματικής περιόδου. Σε αυτή την προσπάθεια, όλοι έχουν να συνεισφέρουν με ένα ιδιαίτερο και διακριτό ρόλο. Οι δήμοι προσέρχονται σε αυτή τη συζήτηση με την επίγνωση ότι από αυτή τη συνεργασία υπηρετείται, με τον καλύτερο τρόπο, το συλλογικό όφελος και εκπληρώνεται η αποστολή του καθένα φορέα, ξεχωριστά. Αυτό αποτελεί την κινητήρια δύναμη και γνώμονα της δράσης μας και από αυτό διαπνέεται η ανάλυση που έχει προηγηθεί και οι προτάσεις που διατυπώθηκαν.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 9.1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΟΤΑ Α' ΒΑΘΜΟΥ
ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΤΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2021-2027**

1. Διασφάλιση ρήτρας συμμετοχής των δήμων σε όλα τα προγράμματα του ΕΣΠΑ

Εισαγωγή ρήτρας τοπικότητας σε όλα τα προγράμματα και δράσεις του ΕΣΠΑ, δηλαδή ένα μέρος των προγραμμάτων να αφορά αποκλειστικά στους δήμους. Στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Κανονισμών προβλέπεται ελάχιστη ποσόστωση αξιοποίησης των πόρων του ΕΤΠΑ σε δράσεις Διώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (5% στο ΕΣΠΑ 2014-2020 & 8% στο ΕΣΠΑ 2021-2027) ενώ το 1/3 των πόρων του ΕΣΠΑ 2021-2027 θα περάσει στις περιφέρειες. Χρειάζεται να υπάρξει αντιστοιχη εξειδίκευση της πολιτικής σε επίπεδο δήμων, σε συνεργασία με την ΚΕΔΕ.

2. Συμμετοχή των δήμων στον σχεδιασμό των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων

Οι δήμοι θα πρέπει να γίνουν εταίροι του σχεδιασμού και όχι μόνον τελικοί δικαιούχοι. Σταδιακά, θα πρέπει να προβλέπεται η ισότιμη συμμετοχή των δήμων σε όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα. Το πρώτο βήμα που προτείνεται να γίνει, είναι η θεσμοθέτηση υποχρεωτικής γνωμοδότησης των δήμων κατά την κατάρτιση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να περιληφθεί στο νέο θεσμικό πλαίσιο η υποχρέωση αποστολής των προτάσεων των δήμων στην αρμόδια Περιφερειακή Επιτροπή Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ) κατά την κατάρτιση της συνολικής πρότασης του σχεδίου του ΕΠ προς την Επ.ΠΑ.

3. Ενίσχυση καινοτόμων δράσεων σε όλους τους δήμους της χώρας

Οι δήμοι θα πρέπει να βρεθούν στην πρώτη γραμμή όσον αφορά στην εισαγωγή καινοτόμων μορφών οργάνωσης και παροχής τοπικών δημόσιων αγαθών. Ιδιαίτερη προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί σε προγράμματα και δράσεις για τις Έξυπνες Πόλεις, την Ενέργεια, το Περιβάλλον και τις Μεταφορές. Η εισαγωγή της αρχής της μηδενικής ρύπανσης και «μηδενικά απορρίμματα» να ξεκινήσει από τους δήμους.

4. Χρηματοδότηση για την άμεση κατάρτιση Επιχειρησιακών Σχεδίων δήμων

Αναγκαία και απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή των δήμων στο ΕΣΠΑ, είναι ο τεκμηριωμένος ετήσιος προγραμματισμός. Τα σχέδια των δήμων θα προβλέπεται να γίνουν με πόρους από συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα. Θα πρέπει να προβλέπεται η δυνατότητα πρόσληψης ειδικών συμβούλων / προσωπικού από συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα.

5. Λειτουργία Task force στο Υπουργείο Εσωτερικών σε συνεργασία με την ΚΕΔΕ

Η Task force θα έχει ως αρμοδιότητα τον εντοπισμό προβλημάτων στην εφαρμογή

των προγραμμάτων χωρικής εξειδίκευσης και στην υποστήριξη των φορέων στην υλοποίηση των έργων.

6. Απόδοση πλήρους ιδιοκτησίας των ΟΧΕ στους δήμους

Οι ΟΧΕ, ΟΧΕ - ΒΑΑ και ΤΑΠΤΟΚ αποτελούν τα, κατεξοχήν, εργαλεία χωρικής ανάπτυξης και πλέον, υπάρχουν όλες οι προϋποθέσεις να περάσουν στην πλήρη δικαιοδοσία των δήμων. Σύμφωνα με τον Κανονισμό COM /2018/375 final - 2018/0196 (COD) τα εδαφικά εργαλεία που εντάσσονται στο πλαίσιο του στόχου 5, θα πρέπει να βασίζονται σε Περιφερειακές και Τοπικές Αναπτυξιακές Στρατηγικές, που θα αναπτυχθούν και θα εγκριθούν υπό την ευθύνη των σχετικών αρμόδιων Αρχών ή φορέων. Επίσης, ο Κανονισμός αναγνωρίζει την ανάγκη να ενισχυθεί και να διευκολυνθεί η τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων.

7. Δημιουργία δικτύου ΟΧΕ - ΒΑΑ στην ΚΕΔΕ

Δημιουργία ενός εθνικού φορέα διαβούλευσης και συντονισμού των παρεμβάσεων ειδικά για τις ΟΧΕ - ΒΑΑ με τη συμμετοχή συναρμόδιων υπουργείων και φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΚΕΔΕ, ΕΝΠΕ).

8. Δημιουργία νέων ΟΧΕ και νέων δομών διαχείρισης ΟΧΕ - ΒΑΑ και ΤΑΠΤΟΚ

Τα χωρικά εργαλεία πρέπει να αξιοποιηθούν, πλήρως. Στόχος θα πρέπει να είναι όλοι οι δήμοι να αξιοποιήσουν τουλάχιστον ένα εργαλείο Χωρικής Ανάπτυξης. Παράλληλα, απαιτείται η ενθάρρυνση δημιουργίας νέων δομών, προσαρμοσμένων στις ανάγκες διαχείρισης των ΟΧΕ - ΒΑΑ (ή νέων φορέων ή εξειδικευμένων δομών σε υφιστάμενους), με στόχο την ενίσχυση των ικανοτήτων εφαρμογής. Ειδικότερα, ο φορέας εφαρμογής της στρατηγικής είναι σκόπιμο να συστήσει ειδική υπηρεσία εφαρμογής, διαχείρισης και παρακολούθησης των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων, ανεξαρτήτως εργαλείου ΟΧΕ, ΟΧΕ - ΒΑΑ ή ΤΑΠΤΟΚ, κατάλληλα στελεχωμένης για να μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις υλοποίησης. Οι υπηρεσίες αυτές μπορούν να υποστηριχθούν και από την Τεχνική Βοήθεια των ΠΕΠ.

9. Συντονισμός χωροταξικής πολιτικής και αναπτυξιακών προγραμμάτων

Η θεσμικά προβλεπόμενη συσχέτιση των Στρατηγικών Χωρικών Πλαισίων με τα Αναπτυξιακά Προγραμματικά Πλαίσια καθώς και η δυνατότητα προσαρμογής των Χωρικών Πλαισίων, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι στόχοι και οι επιδιώξεις των Αναπτυξιακών Στρατηγικών Πλαισίων μπορούν να γίνουν στο πλαίσιο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των δήμων. Η εκπόνηση θα μπορεί να γίνεται με πρόσληψη εξειδικευμένων συμβούλων ή εξειδικευμένου προσωπικού που θα χρηματοδοτείται από συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα.

10. Στρατηγικό Σχέδιο για την προτυποποίηση και απλούστευση των διαδικασιών λειτουργίας με την αξιοποίηση ΤΠΕ στην Τοπική Αυτοδιοίκηση Α' και Β' Βαθμού

Η εκπόνηση και εφαρμογή ενός νέου «Στρατηγικού Σχεδίου για την Προτυποποίηση και Απλούστευση των διαδικασιών λειτουργίας με την αξιοποίηση ΤΠΕ στην Τοπική Αυτοδιοίκηση», ανάλογου αυτού που εφαρμόστηκε στο ΕΣΠΑ 2014-2020 και χρηματοδοτήθηκε στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα» 2014-2020.

Στο πλαίσιο αυτό, μπορεί να εξεταστεί η επικαιροποίηση «Εγχειρίδιου διαδικασιών διοικητικής ικανότητας για συγχρηματοδοτούμενα έργα που υλοποιούνται από ΟΤΑ». Η έκδοση οδηγών μπορεί να γίνει σε συνεργασία με φορείς των δήμων και εξειδικευμένα ακαδημαϊκά και ερευνητικά Ινστιτούτα

11. Αναβάθμιση διοικητικής ικανότητας δήμων

Λεπτομερής καταγραφή των προβλημάτων που εντοπίζονται από τους δήμους ως τελικοί δικαιούχοι και αναζήτηση των προσφορότερων μέσων για την επίλυσή τους ανά κατηγορία δήμου.

12. Συμμετοχή του πληθυσμού, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση

Η ενημέρωση - ευαισθητοποίηση των πολιτών, αιρετών και στελεχών των δήμων, σχετικά με τη νέα προγραμματική περίοδο, με τη συμμετοχή τους σε ημερίδες ενημέρωσης και τη συνεργασία με τις Διαχειριστικές Αρχές και την Περιφερειακή Επιτροπή Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ), κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντική για τη διαμόρφωση μιας κουλτούρας διαλόγου και συνεργασίας σε ένα κοινό σκοπό.

13. Συμμετοχή των Δήμων στο πρόγραμμα ανάκαμψης

Πράσινο Μετασχηματισμός των πόλεων και των δήμων για την αντιμετώπιση των κλιματολογικών αλλαγών. Waste management - Διαχείριση των απορριμμάτων, περιορισμός των απορριμμάτων ενίσχυση και πρόληψη και σύγχρονη διαχείριση. Έξυπνες και βιώσιμες πόλεις - Ο ψηφιακός δεκάλογος για έξυπνες και βιώσιμες πόλεις, το smart κομμάτι, Ψηφιακή Αυτοδιοίκηση - Το επόμενο βήμα -προκειμένου να μπορέσουμε να οργανώσουμε εσωτερικά τους δήμους. Ανάπτυξη δικτύων 5ης γενιάς από τους δήμους -5G Plug n'Play Cities (πάνω από τον δημοτικό φωτισμό για να μπορέσουμε γρήγορα και μέσω ΣΔΙΤ να προχωρήσουμε στην ανάπτυξη των δικτύων). Αυτοδιοίκηση - Στηρίζοντας την Κοινωνική Συνοχή - Αναβάθμιση Κοινωνικών Δομών με το βλέμμα στο μέλλον (με δημιουργία Πανελληνίου Δικτύου Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, Αναβάθμιση Πρωτοβάθμιας Κοινωνικής Φροντίδας και Πρόνοιας, ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της εργασίας σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες). Πόλεις της Ελλάδας - Εθνικά πλεονεκτήματα - λιμάνια, μαρίνες, ιατρικός και ιαματικός τουρισμός - Αξιοποίηση δημοτικής περιουσίας. Υποδομές και προσβασιμότητα στις πόλεις (περιλαμβάνεται η προσβασιμότητα των ΑμεΑ αλλά και η ανακατασκευή των δρόμων των πόλεων, η επέκταση του δικτύου φυσικού αερίου σε όλη τη χώρα, η τοποθέτηση ψηφιακών μετρητών ύδρευσης). Ανθεκτικές πόλεις - ισχυρή Πολιτική Προστασία (δημιουργία σύγχρονων ψηφιακών -και όχι μόνο- κέντρων που θα προστατεύουν σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο τις ανθρώπινες ζωές). Νέοι υποδοχείς επιχειρηματικότητας (με δεδομένο ότι ο οδικός, σιδηροδρομικός και λιμενικός χάρτης της χώρας αλλάζει, να δημιουργηθούν βιομηχανικές περιοχές με νέους κοινωνικού δικτύου με ομογενοποίηση της κοινωνικής πολιτικής. Κοινωνική ενσωμάτωση προσφύγων - μεταναστών στις τοπικές κοινωνίες / ένταξη τους στην αγορά εργασίας (ενίσχυση ελληνομάθειας, εξοικείωση με Υπηρεσίες του Δημοσίου, υποστήριξη ωφελούμενων από διαμεσολαβητές, Συμβουλευτική οικογενειών με μαθητές, Πιστοποίηση ωφελούμενων σε δεξιότητες).

Βιβλιογραφικές αναφορές

- ▶ Antonopoulos, E. (2018). Sustainable Urban Development in Greece Using Integrated Territorial Investments. *European Structural & Investment Funds Journal*, 6(1), 28-34.
- ▶ Council of European Municipalities and Regions (CCRE/CEMR) (2015), *Planning of EU structural funds: Is Local Government a real partner?*, Bruxelles
- ▶ Council of European Municipalities and Regions (CCRE/CEMR) (2015), *The implementation of the Integrated Territorial Investments (ITIs) by Member States*, Bruxelles
- ▶ Council of European Municipalities and Regions (CCRE/CEMR) (2013), *Partnership Agreements. CEMR Survey Report on "Involvement of national associations of LRAs in the Partnership Agreement preparations"*, Bruxelles
- ▶ European Commission (2016). *Implementation of the partnership principle and multi-level governance in 2014-2020 ESI Funds*, Directorate - General for Regional and Urban Policy Study on Partnership Principle, Bruxelles
- ▶ European Commission [EU] (2018). «EU budget: Regional Development and Cohesion Policy beyond 2020», Press release 29/05/2018, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-3885_en.htm
- ▶ European Court Of Auditors [ECA] (2019). «Rapid case review: Allocation of Cohesion policy funding to Member States for 2021-2027», March 2019, https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/rcr_cohesion/rcr_cohesion_en.pdf.
- ▶ Ferry M. (2019). *Integrated Territorial Investments as an effective tool of the Cohesion Policy*, Policy Department D: Budgetary Affairs, Directorate General for Internal Policies, Brussels: European Union.
- ▶ Ferry M. και Borkowska-Waszak S. (2018). *Integrated Territorial Investments and New Governance Models in Poland*. *European Structural & Investment Funds Journal*, 6 (1), 35-50
- ▶ Ferry M. και McMaster I. (2018). *Assessing Integrated Territorial and Urban Strategies: Challenges, Emerging Approaches and Options for the Future*, European Policies Research Centre, January 2018
- ▶ Feřtrov, M. (2018). *Integrated Territorial Investments in the Czech Republic: A New Tool for Metropolitan Areas*. *European Structural & Investment Funds Journal*, 6(1), 13-19
- ▶ Miller S. και van der Zwet A. (2018). *Integrated Territorial Investment in the UK: A Tale of Two Regions*. *European Structural & Investment Funds Journal*, 6 (1), 51-57
- ▶ OECD (2020). *Regional Policy for Greece Post-2020*, OECD Territorial Reviews, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/cedf09a5-en>
- ▶ Psycharis Y. (2019). «The multi-level governance framework for ESPA: Presentation, assessment, and recommendations», Background paper for the OECD Review, Unpublished
- ▶ Vironen H. (2018). *Finland's ITI-The Six City Strategy Delivering Open and Smart Services in Partnership*. *European Structural & Investment Funds Journal*, 6(1), 20-27
- ▶ ΚΕΔΕ (2020). *Προτάσεις της Επιτροπής ΕΣΠΑ της ΚΕΔΕ για τη συμμετοχή της Τ.Α. στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027 και γενικότερα των Αναπτυξιακών Προγραμμάτων της χώρας*, ΚΕΔΕ - Επιτροπή ΕΣΠΑ Αθήνα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Ροή Διαδικασιών για Ένταξη Έργων στο ΕΣΠΑ 2014-2020

ΠΙ.1 Καταγραφή των Διαδικασιών Αξιοποίησης των Πόρων του ΕΣΠΑ

ΠΙ.1.1 Εισαγωγή

Η δραματική μείωση των εσόδων των δήμων, λόγω της πρόσφατης οικονομικής κρίσης, μιας κρίσης πρωτόγνωρης όχι μόνο για τα ελληνικά αλλά και για τα ευρωπαϊκά δεδομένα, εξαιτίας, αφενός της περικοπής των κρατικών επιχορηγήσεων και αφετέρου της μείωσης των ιδίων εσόδων λόγω της φοροδοτικής ανικανότητας πολιτών και επιχειρήσεων, καθιστούν τους πόρους του ΕΣΠΑ ως σημαντική πηγή χρηματοδότησης. Το ΕΣΠΑ, όμως, προϋποθέτει μια διοικητική επάρκεια των ΟΤΑ, τέτοια που να τους καθιστά ισότιμους εταίρους στη διεκδίκηση και απορρόφηση των κοινοτικών πόρων. Αυτή η απαίτηση διοικητικής επάρκειας των δήμων, καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολο να επιτευχθεί για δήμους που δεν διαθέτουν την αναγκαία διοικητική ικανότητα, για τους μικρούς, ορεινούς και νησιωτικούς δήμους. Η κρίσιμη απάντηση σε αυτό το πρόβλημα, που αποτελεί ταυτόχρονα και την αχίλλειο πτέρνα της Δημόσιας Διοίκησης, βρίσκεται στην ανυπαρξία του προγραμματικού σχεδιασμού.

Ταυτόχρονα, το θεσμοθετημένο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου του ΕΣΠΑ για την επιτυχή υλοποίηση των έργων στο πλαίσió του, απαιτεί αυξημένη διοικητική ικανότητά τόσο εξαιτίας της πολυπλοκότητας των διαδικασιών όσο και εξαιτίας της γραφειοκρατίας που εισάγει. Για να ανταποκριθούν οι ΟΤΑ στις απαιτήσεις του ΕΣΠΑ θα πρέπει καταρχάς να αντιμετωπίσουν τις εγγενείς αδυναμίες τους και στη συνέχεια να επενδύσουν σε μια αποτελεσματική διοίκηση τέτοια, που να μπορεί να υπερβεί προς όφελος των τοπικών κοινωνιών τους πόρους του ΕΣΠΑ.

Ειδικότερα, για τις νησιωτικές περιφέρειες και τους μικρούς ορεινούς και νησιωτικούς δήμους, προκειμένου να αποκτήσουν τις ίδιες δυνατότητες πρόσβασης στο ΕΣΠΑ και τα άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία αλλά και γενικότερα για να αποκτήσουν ισότιμο ρόλο με τους άλλους ΟΤΑ, είναι απαραίτητες ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις και ειδικό πρόγραμμα επιστημονικής, διοικητικής και τεχνικής υποστήριξής τους. Χαρακτηριστικά, παραθέτουμε το «ειδικό πρόγραμμα τηλε-υποστήριξης των 85 μικρών ορεινών και νησιωτικών δήμων και των νησιωτικών περιφερειών» (της Δράσης Β.1.1.5 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα» 2014-2020). Ανάλογα προγράμματα θα πρέπει να εισαχθούν και στο επόμενο θεσμικό πλαίσιο ΕΣΠΑ 2021-2027.

Στο παρόν κεφάλαιο, θα παραθέσουμε μια εργαλειακού τύπου ανάλυση των ενεργειών, στις οποίες θα πρέπει να προβούν οι ΟΤΑ προκειμένου να επιτύχουν αποτελεσματική απορρόφηση των πόρων του ΕΣΠΑ.

Για τον σκοπό αυτόν, θα ακολουθήσουμε τη χρονική ροή των διαδικασιών του ΣΔΕ του ΕΣΠΑ, παραθέτοντας, σε κάθε στάδιο, τα αναγκαία εργαλεία και τους ελάχιστους απαιτούμενους πόρους για την εφαρμογή τους.

ΠΙ.1.2 Ενεργοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ

Σε κάθε Προγραμματική Περίοδο, η έγκριση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) του ΕΣΠΑ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν συνεπάγεται αυτοδίκαια και την ενεργοποίηση των

χρηματοδοτικών τους δυνατοτήτων, δηλαδή τη δυνατότητα των αρμόδιων Διαχειριστικών Αρχών (ΔΑ) να εκδίδουν προσκλήσεις για τη χρηματοδότηση έργων.

Αρχικά, το κάθε κράτος-μέλος μετά την έγκριση του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου και των επιμέρους ΕΠ και λαμβάνοντας υπόψη -κατά κύριο λόγο- το περιεχόμενο των Κανονισμών των Διαρθρωτικών Ταμείων της ΕΕ και την «αρχιτεκτονική» των Προγραμμάτων (περιεχόμενο, ειδικότερα χαρακτηριστικά), θεσπίζει με νόμο το δικό του εσωτερικό Σύστημα Διαχείρισης & Ελέγχου (ΣΔΕ)¹⁶. Με το ΣΔΕ καθορίζονται, πρακτικά, όλοι οι κανόνες που διέπουν τον συντονισμό, τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή των αναπτυξιακών παρεμβάσεων των ΕΠ σε κάθε Προγραμματική Περίοδο.

Μεταξύ αυτών των κανόνων, περιλαμβάνεται και το πλαίσιο για την ενεργοποίηση των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων των ΕΠ ή αλλιώς «εξειδίκευση της εφαρμογής των ΕΠ»¹⁷, το οποίο είθισται να εξειδικεύεται περαιτέρω ως προς την ακολουθούμενη διαδικασία μέσω εγκυκλίου/ων. Στην τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο (ΕΣΠΑ 2014-2020) τα βήματα της εν λόγω διαδικασίας περιγράφονται αναλυτικά σε Εγκύκλιο της Εθνικής Αρχής Συντονισμού (ΕΑΣ) του ΕΣΠΑ, που υπάγεται στο Υπουργείο Ανάπτυξης, με τίτλο: «ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ (ΕΠ) ΤΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2014-2020» (Μάρτιος 2015).

Παράλληλα, με βάση τις προβλέψεις του Γενικού Κανονισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων της ΕΕ, για την ενεργοποίηση ενός ΕΠ απαιτείται η συγκρότηση της οικείας Επιτροπής Παρακολούθησης σε διάστημα τριών (3) μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης στο κράτος - μέλος της απόφασης έγκρισης του ΕΠ, δεδομένου ότι ο θεσμικός ρόλος αυτής της Επιτροπής είναι να εξετάζει και να εγκρίνει τη μεθοδολογία και τα κριτήρια επιλογής των πράξεων (δηλ. την εξειδίκευση του ΕΠ) που τις υποβάλλει η αρμόδια ΔΑ (είτε στο πλαίσιο φυσικής συνεδρίασης είτε μέσω γραπτής διαδικασίας) και να παρακολουθεί την πορεία εφαρμογής του.

Εθιμοτυπικά, η ενεργοποίηση των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων των εγκεκριμένων ΕΠ σε κάθε Προγραμματική Περίοδο πραγματοποιείται στο πλαίσιο της της Συνεδρίασης των οικείων Επιτροπών Παρακολούθησης, η οποία διοργανώνεται το αργότερο εντός 12 μηνών, από την ημερομηνία έγκρισης του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου (π.χ. ΕΣΠΑ 2014-2020).

ΠΙ.1.3 Περιγραφή της Διαδικασίας Εξειδίκευσης των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020

Με βάση το άρθρο 19 του Ν. 4314/2014 η διαδικασία που αφορά στην «Εξειδίκευση Εφαρμογής ΕΠ» για τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020 επισπεύδεται με πρωτοβουλία της αρμόδιας Διαχειριστικής Αρχής (ΔΑ) και καταρτίζεται σύμφωνα με το τυποποιημένο έγγραφο που έχει προετοιμάσει η Εθνική Αρχή Συντονισμού (ΕΑΣ).

Το τυποποιημένο έγγραφο «Εξειδίκευση Εφαρμογής ΕΠ» (ΕΕΕΠ), πρακτικά, συνιστά ένα υποστηρικτικό εργαλείο διαχείρισης για τις ΔΑ, που αποβλέπει στη διευκόλυνση του έργου τους και την ομογενοποίηση της σχετικής διαδικασίας, με στόχο την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ).

Ως προς το περιεχόμενο του ΕΕΕΠ, βάση της κάθε εξειδίκευσης αποτελούν η στρατηγική που διέπει το κάθε ΕΠ, οι διαπιστωμένες ανάγκες και δυνατότητες, οι στόχοι και οι προ-

¹⁶ Το ΣΔΕ για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο (2014-2020) θεσπίστηκε με τον Ν. 4314/2014, όπως αυτός ισχύει κάθε φορά.

¹⁷ Βλ. άρθρο 19 του Ν. 4314/2017.

τεραιότητες που διατυπώθηκαν στο ΕΠ ή αναδεικνύονται κατά τη διάρκεια υλοποίησής του. Σε αυτό το πλαίσιο, για την κατάρτιση της εξειδίκευσης, η ΔΑ οφείλει να συνεργάζεται με όλους τους αρμόδιους φορείς, που ορίζει ο Ν. 4314/2014, ήτοι τις Επιτελικές Δομές ή/και τις αρμόδιες Υπηρεσίες των Υπουργείων και τις Περιφερειακές Επιτροπές Αναπτυξιακού Σχεδιασμού ΕΣΠΑ.

Με στόχο τη διευκόλυνση αυτής της συνεργασίας, η ΕΑΣ προετοίμασε ένα ακόμα πρότυπο έγγραφο, το Τυποποιημένο Έντυπο Πρότασης, το οποίο συμπληρώνεται από την αρμόδια, κατά περίπτωση, Επιτελική Δομή ή την ΠΕΑΣ και αποστέλλεται στις ΔΑ, προκειμένου να εξετάσουν την ωριμότητα ενσωμάτωσης των προτεινόμενων δράσεων σε κάποια από τις εξειδικεύσεις τους.

Μετά την ολοκλήρωση της προετοιμασίας του τυποποιημένου εγγράφου ΕΕΕΠ αυτό, βάσει του άρθρου 19 του Ν. 4314/2014, υποβάλλεται στην Επιτροπή Παρακολούθησης κάθε ΕΠ προκειμένου να εγκριθεί η μεθοδολογία, η διαδικασία και το περιεχόμενο της εξειδίκευσης του Προγράμματος καθώς και ο προγραμματισμός των προσκλήσεων και των εντάξεων, θέτοντας ετήσιους στόχους.

Πιο αναλυτικά, η διαδικασία εξειδίκευσης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) του ΕΣΠΑ 2014-2020 –σύμφωνα με τη σχετική εγκύκλιο- περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενέργειες:

- ▶ Η ΕΑΣ διαμορφώνει τυποποιημένο έγγραφο «Εξειδίκευση Εφαρμογής του ΕΠ» (ΕΕΕΠ) το οποίο αποστέλλει στις ΔΑ.
- ▶ Κάθε ΔΑ εξειδικεύει το ΕΠ, για το οποίο είναι υπεύθυνη, βάσει του τυποποιημένου από την ΕΑΣ εγγράφου ΕΕΕΠ, αντλώντας στοιχεία από το εγκεκριμένο στην SFC¹⁸ Πρόγραμμα.
- ▶ Κάθε ΔΑ προσδιορίζει τις Επιτελικές Δομές, οι οποίες σχετίζονται με τους τομείς της στρατηγικής της (άρθρο 18 του Ν. 4314/2014). Για έργα και δράσεις τοπικής ανάπτυξης και ιδίως των πράξεων που εντάσσονται σε κατηγορίες δράσεων με δικαιούχους τους δήμους, οι ΔΑ θα πρέπει να προσδιορίσουν και τις σχετιζόμενες Περιφερειακές Επιτροπές Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ) ΕΣΠΑ, (άρθρο 24Α του Ν. 4314/2014). Ειδικά, για τις δράσεις διοικητικής μεταρρύθμισης και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης των υπουργείων, η ΔΑ συνεργάζεται για την έκδοση προσκλήσεων πράξεων, και για τον προγραμματισμό προσκλήσεων, με την Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (τ. Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης), η οποία με τη σειρά της συνεργάζεται προς τούτο με τις Επιτελικές Δομές ΕΣΠΑ των Υπουργείων στους Θεματικούς Στόχους 2 και 11 του Κανονισμού (άρθρο 26, παρ. 2, Ν. 4314/2014).
- ▶ Κάθε ΔΑ συνεργάζεται για τη διαμόρφωση του εγγράφου ΕΕΕΠ με τις ως άνω Επιτελικές Δομές και -ελλείψει αυτών- με τις αρμόδιες Υπηρεσίες των Υπουργείων και τις κατά περίπτωση ΠΕΑΣ ΕΣΠΑ. Η ΔΑ ενημερώνει τις ως άνω Υπηρεσίες για την έναρξη της διαδικασίας εξειδίκευσης, αποστέλλοντας το τυποποιημένο έντυπο πρότασης για την υποβολή τυχόν προτάσεων θέτοντας δεσμευτική ημερομηνία παραλαβής. Το χρονικό περιθώριο υποβολής προτάσεων καθορίζεται με ευθύνη των ΔΑ και κατά τη διαμόρφωση του πρώτου ΕΕΕΠ προτείνεται να μην ξεπερνά τις 15 εργάσιμες ημέρες. Η ΔΑ, μετά την εξέτα-

¹⁸ SFC είναι η επίσημη ηλεκτρονική πύλη / σύστημα ηλεκτρονικής ανταλλαγής δεδομένων της ΕΕ, μέσω του οποίου πραγματοποιούνται όλες οι επίσημες ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ του κάθε κράτους - μέλους και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

ση των προτάσεων, διαμορφώνει το τελικό σχέδιο εγγράφου ΕΕΕΠ με βάση το εγκεκριμένο ΕΠ, την ιεράρχηση των αναγκών και την πορεία υλοποίησης του ΕΠ. Η ΔΑ εισηγείται το τελικό σχέδιο του ΕΕΕΠ στον περιφερειάρχη ή ειδικό γραμματέα κατά περίπτωση.

- ▶ Ο περιφερειάρχης ή ειδικός γραμματέας εισηγείται προς έγκριση στην Επιτροπή Παρακολούθησης του οικείου ΕΠ τη μεθοδολογία, τη διαδικασία και το περιεχόμενο της εξειδίκευσης του ΕΠ καθώς και τον προγραμματισμό των προσκλήσεων και των εντάξεων, σύμφωνα με τους, κατ' έτος, στόχους. Η έγκριση του εγγράφου ΕΕΕΠ ή ενδεχόμενη αναθεώρηση αυτού, γίνεται κατά κανόνα στο πλαίσιο συνεδρίασης της Επιτροπής Παρακολούθησης και εφόσον προκύψουν επείγουσες κατά την κρίση της ΔΑ ανάγκες, η έγκριση / αναθεώρηση μπορεί να γίνει και με γραπτή διαδικασία. Η έγκριση του πρώτου ΕΕΕΠ γίνεται υποχρεωτικά σε συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης. Το έγγραφο ΕΕΕΠ αναθεωρείται, υποχρεωτικά, ως αποτέλεσμα ενδεχόμενης αναθεώρησης του ΕΠ. Στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Παρακολούθησης -και τουλάχιστον μια φορά ανά έτος- παρουσιάζεται ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί στο έγγραφο ΕΕΕΠ.
- ▶ Βάσει του εγκεκριμένου κάθε φορά ΕΕΕΠ, μια ΔΑ δύναται να προβεί στην έκδοση προσκλήσεων, μόνο για εκείνες τις δράσεις οι οποίες έχουν εξειδικευτεί. Εξειδίκευση δράσεων στις Επενδυτικές Προτεραιότητες που συνδέονται με εκ των προτέρων θεματικές αιρεσιμότητες ή/και τυχόν σχετικές «αυτοδεσμεύσεις» που δεν έχουν εκπληρωθεί, θα μπορεί να πραγματοποιηθεί από τη ΔΑ. Θα πρέπει, ωστόσο, να λαμβάνονται υπόψη πιθανοί κίνδυνοι / επιπτώσεις που απορρέουν από ενδεχόμενη μη εκπλήρωσή τους.

Με βάση τα παραπάνω, καθίσταται σαφές ότι η εξειδίκευση ενός ΕΠ είναι μια δυναμική διαδικασία, η έκταση και ο βαθμός της οποίας προσδιορίζονται ανάλογα με τα κάθε φορά δεδομένα υλοποίησης που η αρμόδια ΔΑ έχει στη διάθεσή της. Ως εκ τούτου, γίνεται σταδιακά στη βάση αφενός της ωριμότητας των υποβαλλόμενων προτάσεων (τυποποιημένα έντυπα) για την έκδοση προσκλήσεων, στο πλαίσιο των Αξόνων Προτεραιότητας, που περιλαμβάνει κάθε ΕΠ και αφετέρου των διαπιστωμένων από τις αρμόδιες ΔΑ αναγκών, κατά την πορεία υλοποίησης κάθε ΕΠ.

Βασικό χαρακτηριστικό της εξειδίκευσης είναι ότι γίνεται ανά άξονα προτεραιότητας και έχει ως επίπεδο αναφοράς τη δράση / πρόσκληση. Αυτό, πρακτικά, συνεπάγεται ότι εάν μια δράση για να υλοποιηθεί απαιτεί την έκδοση δύο ή περισσότερων προσκλήσεων, τότε η εξειδίκευσή της πρέπει να γίνει τόσες φορές όσες θα είναι και οι απαιτούμενες προσκλήσεις. Για κάθε δράση / πρόσκληση στο πλαίσιο της εξειδίκευσης, μεταξύ άλλων, προσδιορίζονται: οι ενδεικτικοί δικαιούχοι, ο τρόπος υλοποίησης, ο προγραμματισμός ενεργειών, οι δείκτες εκροής και οι ενδεικτικοί προϋπολογισμοί.

Επιπλέον, η εξειδίκευση δύναται να περιλαμβάνει:

α) Ειδικότερη αναφορά στις ενέργειες που θα αναληφθούν για τα έργα που η υλοποίησή τους έχει ξεκινήσει πριν την έγκριση του ΕΠ (εμπροσθοβαρή), τα μεγάλα έργα και τα τμηματοποιημένα (phasing) έργα, που ένα τμήμα τους χρηματοδοτήθηκε από ΕΠ του ΕΣΠΑ 2007-2013 και ένα άλλο προβλέπεται να υλοποιηθεί από το ΕΠ την περίοδο 2014-2020.

β) Αναφορά στις ενέργειες που δύναται να αναληφθούν για την επίτευξη των ενδιάμεσων στόχων που έχουν τεθεί σε επίπεδο άξονα προτεραιότητας.

Σε αυτό το πλαίσιο, η επιλογή των δράσεων που περιλαμβάνονται κάθε φορά στην εξειδίκευση ενός ΕΠ πρέπει να βασίζεται σε μια σειρά κριτηρίων, τα οποία μεταξύ άλλων πρέπει να εστιάζουν στο κατά πόσο είναι δυνατό κάθε φορά:

- ▶ Να εξειδικευθούν οι δράσεις, να προσδιοριστεί η σύνδεσή τους με συγκεκριμένα πεδία

- παρέμβασης και να αναλυθεί, στα αντίστοιχα επίπεδα, ο ενδεικτικός π/υ.
- ▶ Να διαμορφωθεί σαφής και ρεαλιστικός χρονοπρογραμματισμός ενεργοποίησης μιας δράσης, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις απαραίτητες ενέργειες (π.χ. μη εκπλήρωση εκ των προτέρων θεματικών αιρεσιμοτήτων).
 - ▶ Να προσδιοριστούν οι δυνητικοί δικαιούχοι μιας δράσης.
 - ▶ Να προσδιοριστούν ενδεχόμενοι ενδιάμεσοι φορείς, οι οποίοι θα κληθούν να διαχειριστούν μια ή περισσότερες δράσεις.
 - ▶ Να καλυφθεί η ανάγκη για επίτευξη των ενδιάμεσων στόχων που έχουν τεθεί για την κατανομή του αποθεματικού επίδοσης.
 - ▶ Να καλυφθεί η ανάγκη για την κάλυψη των στόχων του αρ. 19 του Ν. 4314/2014 για τις εντάξεις, τις νομικές δεσμεύσεις και τις δαπάνες.

ΠΙ.1.4 Ο ρόλος των ΟΤΑ στη Διαδικασία της Εξειδίκευσης των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020

Οι φορείς που εμπλέκονται, άμεσα, στη διαδικασία εξειδίκευσης των ΕΠ της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020 προσδιορίζονται ρητά στον Ν. 4314/2014. Πρόκειται συγκεκριμένα για τους ακόλουθους:

- ▶ Η Εθνική Αρχή Συντονισμού (ΕΑΣ) του ΕΣΠΑ, η οποία καταρχάς ασκεί καθήκοντα συνδέσμου και συνομιλητή με τα όργανα της ΕΕ που είναι αρμόδια για τα θέματα του ΕΣΠΑ -πρωτίστως με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή- και παρέχει πληροφορίες, εκπροσωπώντας τη χώρα, συνολικά. Παράλληλα, η ΕΑΣ λειτουργεί και ως συντονιστική Αρχή των άλλων λοιπών εθνικών Αρχών και Δομών του ΕΣΠΑ προωθώντας την εφαρμογή του ενωσιακού και του εναρμονισμένου Εθνικού Δικαίου.
- ▶ Οι αρμόδιες ΔΑ των ΕΠ, οι οποίες βάσει του Γενικού Κανονισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων της ΕΕ φέρουν τη συνολική ευθύνη για τη διαχείριση του ΕΠ της αρμοδιότητάς τους (ενεργοποίηση προσκλήσεων, παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής, δημοσιονομική διαχείριση, υποστήριξη τελικών των τελικών δικαιούχων, δημοσιότητα, κ.ο.κ.).
- ▶ Οι Επιτελικές Δομές ΕΣΠΑ των Υπουργείων ή ελλείψει Επιτελικών Δομών ΕΣΠΑ οι αρμόδιες, κάθε φορά, Υπηρεσίες των υπουργείων. Κύριος ρόλος της κάθε Επιτελικής Δομής (ή των αρμόδιων Υπηρεσιών ενός υπουργείου, σε περίπτωση που δεν έχει συγκροτηθεί Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ), είναι η υποστήριξη του οικείου της υπουργείου και των φορέων που αυτό εποπτεύει στην αποτύπωση, ιεράρχηση και εξειδίκευση των αναγκών τους, για το σύνολο των τομέων πολιτικής τους καθώς και η ενίσχυση της διοικητικής τους ικανότητας σε σχέση με τις διαδικασίες / απαιτήσεις των ΕΠ του ΕΣΠΑ. Σε αυτό το πλαίσιο, μετέχουν στον σχεδιασμό των Τομεακών Πολιτικών του οικείου υπουργείου, του προγραμματισμού, της εξειδίκευσης, της προετοιμασίας και της υλοποίησης έργων ή δράσεων που χρηματοδοτούνται μέσω των ΕΠ του ΕΣΠΑ της περιόδου 2014-2020 και άλλων προγραμμάτων.
- ▶ Οι Περιφερειακές Επιτροπές Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ) ΕΣΠΑ, οι οποίες συγκροτούνται σε κάθε περιφέρεια με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ) και σύμφωνη γνώμη της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων (ΠΕΔ) και λειτουργούν ως υποεπιτροπή της Επιτροπής Παρακολούθησης του κάθε Περιφερειακού ΕΠ (ΠΕΠ) ενώ αποτελούν μέλος της κάθε Επιτροπής Παρακολούθησης, με δικαίωμα ψήφου.

- ▶ Κύριος ρόλος της κάθε ΠΕΑΣ είναι να διατυπώνει γνώμη προς τη ΔΑ του οικείου ΠΕΠ, σχετικά με την κατάρτιση και την εξειδίκευσή του, με τη διαδικασία εκπόνησης των προσκλήσεων και με τα κριτήρια και τη διαδικασία ένταξης των πράξεων που αφορούν σε έργα και δράσεις τοπικής ανάπτυξης και ιδίως των πράξεων που εντάσσονται σε κατηγορίες δράσης με δικαιούχους τους δήμους και ενημερώνεται από τη ΔΑ για την πορεία υλοποίησης των πράξεων αυτών. Η ΠΕΑΣ μπορεί να διατυπώνει αντίστοιχες εισηγήσεις προς τις ΔΑ των Τομεακών ΕΠ σχετικά με τους άξονες προτεραιότητας ή τους ειδικούς στόχους ή τις κατηγορίες δράσης αυτών των ΕΠ που έχουν ως δικαιούχους δήμους και να ενημερώνεται από τις αρμόδιες ΔΑ για την πορεία υλοποίησής τους.
- ▶ Οι αρμόδιες Επιτροπές Παρακολούθησης των ΕΠ, ο ρόλος των οποίων (όπως και στην περίπτωση των ΔΑ των ΕΠ) προσδιορίζεται από τον Γενικό Κανονισμό των Διαρθρωτικών Ταμείων της ΕΕ και είναι να παρακολουθεί την εφαρμογή του οικείου ΕΠ και να εγκρίνει την εξειδίκευσή του.
- ▶ Οι οικείοι περιφερειάρχες ή ειδικοί γραμματείς των υπουργείων, όντας οι πρόεδροι των Επιτροπών Παρακολούθησης των ΕΠ που ο καθένας τους εποπτεύει (ως πολιτικοί προϊστάμενοι των αρμόδιων ΔΑ).

Σε αυτό το πλαίσιο, ο ρόλος των ΟΤΑ στη διαδικασία εξειδίκευσης ενός ΕΠ του ΕΣΠΑ διαφοροποιείται αισθητά ανάμεσα στις δύο βαθμίδες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Οι δευτεροβάθμιοι ΟΤΑ (ήτοι οι περιφέρειες) έχουν άμεσο και προσδιορισμένο θεσμικό ρόλο στον σχεδιασμό, την προετοιμασία και την έγκριση της εξειδίκευσης ενός ΕΠ, τόσο μέσω της ΠΕΑΣ όσο και μέσω του προεδρεύοντος της οικείας Επιτροπής Παρακολούθησης. Απεναντίας, οι πρωτοβάθμιοι ΟΤΑ (ήτοι οι δήμοι) εμπλέκονται με πιο έμμεσο τρόπο στη διαδικασία της εξειδίκευσης των ΕΠ, κυρίως, ως τελικοί δυνητικοί δικαιούχοι των δράσεων που εξειδικεύονται και ενίοτε όντας οι φορείς που επισπεύδουν με στοιχειοθετημένα αιτήματα είτε προς τις αρμόδιες ΔΑ είτε προς τις αρμόδιες Επιτελικές Δομές την ενεργοποίηση στοχευμένων δράσεων σε περιοχές / τομείς της αρμοδιότητάς τους.

ΠΙ.2 Υλοποίηση Έργων στο ΕΣΠΑ

ΠΙ.2.1 Κατάρτιση Πρόσκλησης (ΔΑ ή ΕΦΔ)

Με βάση το ΣΔΕ της τρέχουσας Προγραμματικής Περιόδου ΕΣΠΑ 2014-2020, η διαγραμματική παρουσίαση των διαδικασιών υλοποίησης ενός έργου από την υποβολή πρότασης για ένταξη μέχρι και την ολοκλήρωσή του είναι η εξής:

Η ΔΑ, προκειμένου να καταρτίσει την πρόκληση για υποβολή αιτήσεων χρηματοδότησης, πρέπει να έχει ολοκληρώσει μια σειρά ενεργειών, με κομβικότερη την εξειδίκευση του ΕΠ, σύμφωνα με εγκύκλιο που εκδίδεται από την ΕΑΣ, διαδικασία που περιγράψαμε στην προηγούμενη παράγραφο.

Όταν εκδίδει την πρόσκληση η ΔΑ έχει ήδη καθοριστεί η συμμετοχή των ΟΤΑ στην υλοποίηση του ΕΣΠΑ, από τη στιγμή που το περιεχόμενο της πρόσκλησης περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα στοιχεία ενημέρωσης των δυνητικών δικαιούχων, σχετικά με τις δυνατότητες και τους όρους χρηματοδότησης πράξεων. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- ▶ Οι φορείς στους οποίους απευθύνεται η πρόσκληση.
- ▶ Το ύψος της συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης που διατίθεται στη συγκεκριμένη πρόσκληση.
- ▶ Οι στόχοι (περιγραφή, αναμενόμενες τιμές δεικτών), στους οποίους θα πρέπει να συνει-

σφέρουν οι προτάσεις που θα υποβληθούν.

- ▶ Οι όροι χρηματοδότησης πράξεων (έναρξη επιλεξιμότητας δαπανών, κ.λπ.).
- ▶ Η διαδικασία υποβολής των αιτήσεων χρηματοδότησης και οι σχετικές προθεσμίες.
- ▶ Η διαδικασία επιλογής και ένταξης πράξεων (μεθοδολογία αξιολόγησης των προτάσεων, κριτήρια επιλογής, κ.λπ.).
- ▶ Οι υποχρεώσεις των δικαιούχων.
- ▶ Οι δαπάνες και αμοιβές διαχείρισης του δικαιούχου.

Σε αυτό το σημείο, είναι καθοριστική η συμβολή του ΟΤΑ ως Τελικού Δικαιούχου (ΤΔ) μιας πρόσκλησης. Κατά συνέπεια πριν ή/και παράλληλα με την κατάρτιση της πρόσκλησης από τη ΔΑ, ο ΟΤΑ πρέπει:

- ▶ Αφενός να γνωρίζει τις ανάγκες του σε έργα (υποδομές, προμήθειες, υπηρεσίες, ΣΔΙΤ, επενδυτικές ευκαιρίες, που μπορεί να προσφέρει για την προσέλκυση υποψηφίων επενδυτών) και αφετέρου να γνωρίζει το περιεχόμενο του Εταιρικού Συμφώνου.
- ▶ Να τις έχει καταγράψει και προτεραιοποιήσει. Πρέπει, δηλαδή, να έχει καταρτίσει και εγκρίνει τον Προγραμματικό του Σχεδιασμό. Η επιτυχία της κατάρτισης του προγραμματικού σχεδιασμού των ΟΤΑ πηγάζει από την επιτυχή αναγνώριση και αξιολόγηση των αναγκών της τοπικής κοινωνίας και την υποστήριξή τους από τις αναγκαίες μελέτες, τουλάχιστον σε επίπεδο προμελέτης. Στο σημείο αυτό, η αρμόδια οργανική μονάδα πρέπει να διαθέτει εγκεκριμένο πρόγραμμα δράσεων και αντίστοιχα η Διεύθυνση Τεχνικών Έργων και οι άλλες συναρμόδιες διευθύνσεις, πρέπει να υποστηρίζουν τις προτάσεις των έργων για ένταξη σε επίπεδο προμελέτης, **πρέπει, δηλαδή, να έχουν προσδιοριστεί τρία καθοριστικά στοιχεία που είναι το βασικό σχέδιο του παραδοτέου, ο προϋπολογισμός και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής του.**

ΠΙ.2.2 Έγκριση και Έκδοση Πρόσκλησης

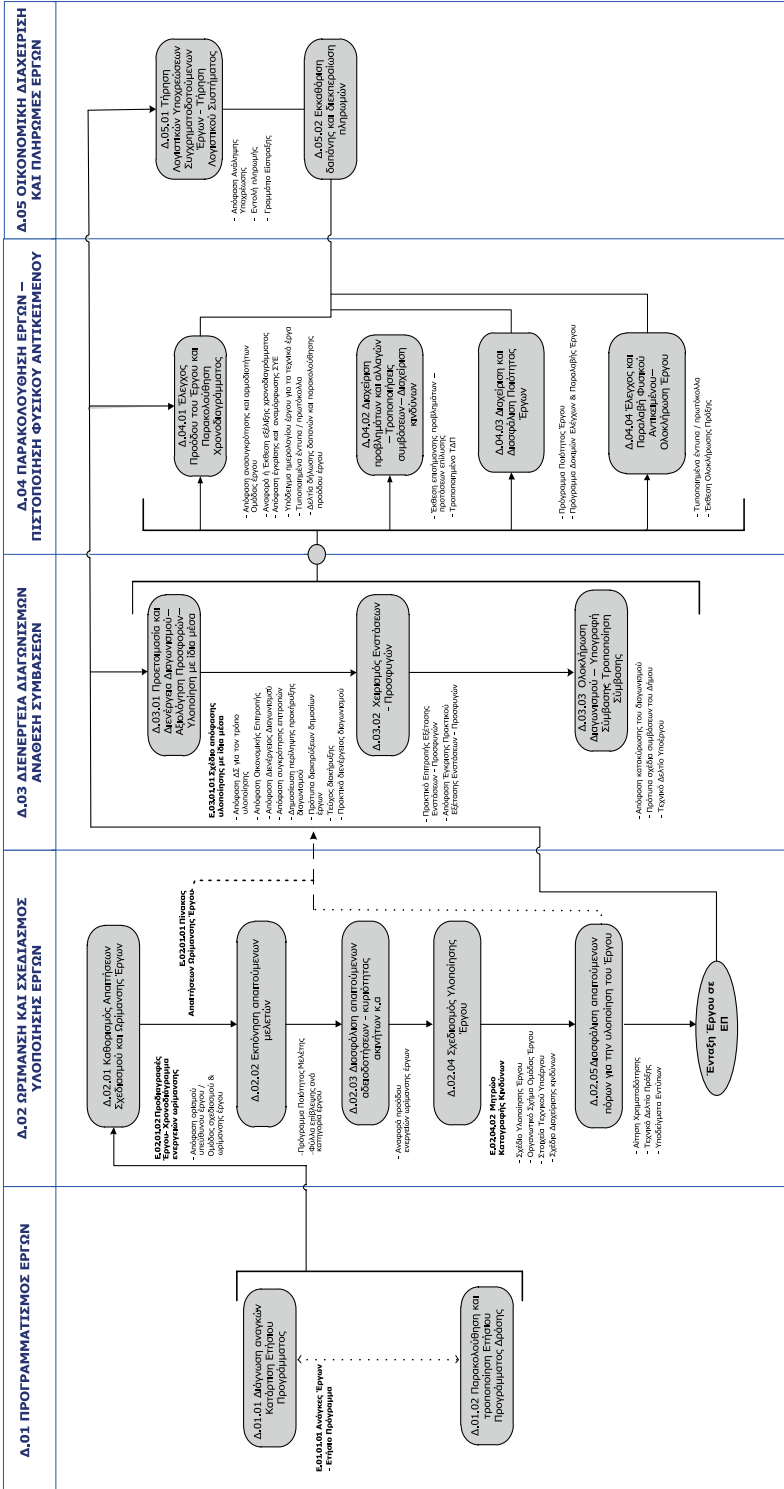
Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής, ο ΟΤΑ πρέπει:

- ▶ Να έχει ήδη συμπληρώσει και προσαρμόσει / αναμορφώσει το υπόδειγμα του «Εγχειρίδιου διαδικασιών διοικητικής ικανότητας για συγχρηματοδοτούμενα έργα που υλοποιούνται από ΟΤΑ» που έχει ετοιμάσει η ΕΕΤΑΑ σε συνεργασία με τη ΜΟΔ Α.Ε. (https://www.eetaa.gr/index.php?tag=eu_euzo2o), το οποίο θα συνοδεύεται από Οδηγό Διαχείρισης, ο οποίος θα περιλαμβάνει:
 - α) Πλήρη καταμερισμό αρμοδιοτήτων μεταξύ των οργανικών του μονάδων, από την υποβολή του αιτήματος χρηματοδότησης μέχρι και τη δήλωση ολοκλήρωσης ενός έργου.
 - β) Αναλυτική περιγραφή και τεκμηρίωση των ενεργειών σε κάθε στάδιο, συνοδευόμενη από τα υποστηρικτικά και παραγόμενα έγγραφα κανονιστικού ή διαχειριστικού περιεχομένου.
 - γ) Αναλυτικές Οδηγίες για κάθε ενέργεια.

Εναλλακτικά, ένας ΟΤΑ μπορεί να τεκμηριώσει τη διοικητική του ικανότητα, όσον αφορά στην επάρκεια της οργανωτικής δομής και των διαδικασιών διαχείρισης που ακολουθεί, υποβάλλοντας πιστοποιητικό από κατάλληλα διαπιστευμένο Πιστοποιητικό Οργανισμό. Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ είναι αποδεκτές οι ακόλουθες πιστοποιήσεις:

- ▶ Το πρότυπο ΕΛΟΤ 1429 «Διαχειριστική επάρκεια οργανισμών για την υλοποίηση έργων δημοσίου χαρακτήρα» για τις κατηγορίες δράσεων που αφορούν στον εκάστοτε οργανισμό, σύμφωνα με τους σχετικούς Οδηγούς Εφαρμογής:

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 0.1 ΡΟΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ

- ▶ ΕΛΟΤ 1431-1 «Οδηγός εφαρμογής του ΕΛΟΤ 1429 για οργανισμούς υλοποίησης δημοσίων τεχνικών έργων υποδομής».
 - ▶ ΕΛΟΤ 1431-2 «Οδηγός εφαρμογής του ΕΛΟΤ 1429 για οργανισμούς υλοποίησης δημοσίων συμβάσεων, προμηθειών και υπηρεσιών».
 - ▶ ΕΛΟΤ 1431-3 «Οδηγός εφαρμογής του ΕΛΟΤ 1429 για οργανισμούς υλοποίησης συγκεκριμένων δράσεων με ίδια μέσα».
 - ▶ Το πρότυπο ISO 9001, εφ' όσον περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής του διαδικασίες διαχείρισης (συγχρηματοδοτούμενων) έργων. Οι εν λόγω διαδικασίες θα πρέπει να καλύπτουν συγκεκριμένη κατηγορία ή κατηγορίες δράσεων ήτοι, Δημόσια Τεχνικά Έργα Υποδομών, Δημόσια Έργα Προμηθειών και Υπηρεσιών ή Δημόσια Έργα που Υλοποιούνται με Ίδια Μέσα. Στο πεδίο εφαρμογής του πιστοποιητικού που επιβεβαιώνει τη σχετική ικανότητα του φορέα, πρέπει να αναγράφεται εμφανώς η αντίστοιχη κατηγορία ή κατηγορίες δράσεων σε άμεση συσχέτιση με την προτεινόμενη πράξη.
 - ▶ Να διαθέτει υπάλληλο/ους που να μπορούν να διαχειριστούν το ΟΠΣ ΕΣΠΑ (καταχώρηση - επικαιροποίηση στοιχείων και διαρκής επικοινωνία με ΔΑ) και τον κατάλληλο εξοπλισμό (hardware και software).
 - ▶ Να διαθέτει επαρκή τεκμηρίωση των προτάσεών του (ωριμότητα μελετών) για να παρέχει όλες τις πληροφορίες που απαιτούνται για τη συμπλήρωση της πρόσκλησης αλλά και για να τις υποστηρίξει έναντι άλλων ανταγωνιστικών προτεραιοτήτων.
- Είναι σαφές ότι για να μπορεί ένας ΟΤΑ να αξιοποιήσει τις χρηματοδοτικές δυνατότητες μιας πρόσκλησης, πρέπει να διαθέτει:
- ▶ Τις απαραίτητες μελέτες που τεκμηριώνουν την ωριμότητα των έργων του.
 - ▶ Τη διοικητική ικανότητα για τη διαχείριση και υλοποίησή τους.
 - ▶ Τους πόρους που απαιτούνται για τα παραπάνω.

ΠΙ.2.3 Αξιολόγηση και Έγκριση Αιτήσεων Χρηματοδότησης

Από τη ΔΑ αξιολογείται κυρίως:

- α) Η πληρότητα και σαφήνεια του περιεχομένου της πρότασης.
- β) Η ρεαλιστικότητα του χρονοδιαγράμματος ολοκλήρωσης της πράξης.
- γ) Η τήρηση εθνικών και κοινοτικών κανόνων και καθοδηγητικών εγγράφων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ως προς τους κανόνες που καλύπτουν τα ΕΔΕΤ, την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων καθώς και την ισχύουσα νομοθεσία σχετικά με την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και της φοροδιαφυγής και αξιολόγηση της τήρησης της αρχής της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης, της αμεροληψίας και της αποφυγής σύγκρουσης συμφερόντων.

Τα ανωτέρω κριτήρια εξαρτώνται αποκλειστικά:

- ▶ Από την πληρότητα, τη νομιμότητα και την ωριμότητα των μελετών. Στον όρο ωριμότητα, περιλαμβάνονται όλες οι ενέργειες και διαδικασίες σχεδιασμού.
- ▶ Από τη διοικητική επάρκεια των φορέων υλοποίησης. Αξιολογείται, δηλαδή, η διοικητική του ικανότητα (κυρίως με βάση την παρελθούσα δράση του φορέα), η στελέχωσή του, η υλικοτεχνική υποδομή και οι διαθέσιμοι πόροι του.

Στο Διάγραμμα Ο.1 απεικονίζεται το σύνολο των διαδικασιών που απαιτούνται από τους ΟΤΑ για την υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων έργων.

ΠΙ.2.4 Διαδικασία Υλοποίησης - Παρακολούθησης Πράξεων

Ο ΟΤΑ, ως Δικαιούχος, μετά την έκδοση της Απόφασης Ένταξης, υποχρεούται στην παροχή συνεχούς πληροφόρησης σχετικά με την εξέλιξη των ενεργειών ωρίμανσης ανά υποέργο και των απαιτήσεων παρακολούθησης (τις οποίες δήλωσε αρχικά στο Τεχνικό Δελτίο Πράξης κατά την υποβολή της πρότασής του), που είναι απαραίτητες για την έναρξη της υλοποίησης ή και την ολοκλήρωση της Πράξης.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ενημέρωση της εξέλιξης των ενεργειών ωρίμανσης, που διενεργείται με τη συμπλήρωση στο ΟΠΣ, του τυποποιημένου εντύπου που είναι το Δελτίο Προόδου Ενεργειών Ωρίμανσης¹⁹, στο οποίο, πέραν των κοινών με το ΤΔΠ στοιχείων, περιλαμβάνονται και στοιχεία που αφορούν στα προβλήματα και τις εμπλοκές που δύναται να παρουσιαστούν κατά την εκτέλεση των ενεργειών ωρίμανσης, καθώς και τα αποτελέσματα των ενεργειών για την απόκτηση γης / απαλλοτρίωση.

Οι βασικές κατηγορίες των ενεργειών ωρίμανσης είναι:

- α) Ανάληψη νομικών δεσμεύσεων / Έναρξη υποέργου (διαγωνιστική διαδικασία - υπογραφή σύμβασης).
- β) Οι ενέργειες που αφορούν στην έναρξη υποέργων, που δεν υλοποιούνται μέσω δημοσίων συμβάσεων (π.χ. έκδοση προσκλήσεων σε ωφελούμενους για υλοποίηση Πράξεων ΕΚΤ, κ.λπ.).
- γ) Απόκτηση γης / απαλλοτριώσεις: περιλαμβάνονται τα επιμέρους στάδια της διαδικασίας απαλλοτρίωσης (έγκριση κτηματολογίου, κήρυξη απαλλοτρίωσης, καθορισμός προσωρινών τιμών, παρακατάθεση κ.λπ.).
- δ) Οι απαιτούμενες διοικητικές ενέργειες: στις ενέργειες ωρίμανσης περιλαμβάνονται οι διοικητικές ενέργειες, οι οποίες είναι απαραίτητες για την υλοποίηση της Πράξης όπως η έκδοση αδειών (π.χ. οικοδομική άδεια, έγκριση περιβαλλοντικών όρων κ.λπ.), η έκδοση εγκρίσεων (π.χ. από Αρχαιολογική Υπηρεσία, εγκριτικές αποφάσεις μελετών, κ.λπ.), άλλες προαπαιτούμενες ενέργειες (έκδοση υπουργικών αποφάσεων, προγραμματικές συμβάσεις κ.λπ.). Στις ενέργειες αυτές εμπίπτουν και οι διοικητικές ενέργειες που θα πρέπει να αναλάβει ο Δικαιούχος για την ολοκλήρωση της Πράξης, όπως αποφάσεις συλλογικών οργάνων κ.λπ.

Ιδιαίτερη έμφαση κατά την υλοποίηση του έργου θα πρέπει να αποδοθεί στην ανάγκη τροποποιήσεων. Οι τροποποιήσεις ελέγχονται και εγκρίνονται από τη ΔΑ σε τρεις, κυρίως, τομείς:

1. Τροποποίηση φυσικού αντικείμενου ως προς τα ποιοτικά ή και ποσοτικά του χαρακτηριστικά.
2. Τροποποιήσεις προϋπολογισμού (συνήθως πρόκειται για αυξήσεις π/υ).
3. Τροποποίηση χρονοδιαγράμματος υλοποίησης.

Σε κάθε περίπτωση, λαμβάνονται υπ' όψη τα προβλεπόμενα στα άρθρα 132 και 337 του Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147 Α/8-8-16) καθώς και στην ΥΠΑΣΥΔ 81986/ΕΥΘΥ 712/31-7-2015 (ΦΕΚ 1822 Β, 24.8.2015), άρθρο 36, παράγραφο 3 για τις τροποποιήσεις των συμβάσεων και επίσης, όσα αναφέρονται στην εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία για τον χειρισμό των «επί έλασσαν δαπανών». Συγκεκριμένα, οι δαπάνες δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπη-

¹⁹ Η υποχρεωτική συμπλήρωση / υποβολή Δελτίου Προόδου Ενεργειών Ωρίμανσης στο ΟΠΣ από τους δικαιούχους των πράξεων, στο πλαίσιο μιας πρόσκλησης εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια / κρίση της κάθε ΔΑ κατά την καταχώρηση της οικείας πρόσκλησης στο ΟΠΣ.

ρσειών, ανεξαρτήτως προϋπολογισμού αυτών, οι οποίες προέκυψαν μετά από ουσιώδη τροποποίηση των όρων της αρχικής σύμβασης, δεν είναι επιλέξιμες.

Μια τροποποίηση θεωρείται ουσιώδης όταν πληροί μια ή περισσότερες από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α) Η τροποποίηση εισάγει όρους, οι οποίοι εάν είχαν αποτελέσει μέρος της αρχικής διαδικασίας σύναψης σύμβασης, θα είχαν επιτρέψει τη συμμετοχή διαφορετικών υποψηφίων από αυτούς που επιλέγησαν αρχικώς ή στην αποδοχή άλλης προσφοράς από εκείνη που επελέγη αρχικώς ή θα προσέλκυαν και άλλους συμμετέχοντες στη διαδικασία σύναψης σύμβασης,
- β) Η τροποποίηση αλλάζει την οικονομική ισορροπία της σύμβασης ή της συμφωνίας -πλαίσιο υπέρ του αναδόχου, κατά τρόπο που δεν προβλεπόταν στην αρχική σύμβαση ή συμφωνία-πλαίσιο,
- γ) Η τροποποίηση επεκτείνει σημαντικά το αντικείμενο της σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαίσιο.
- δ) Όταν νέος ανάδοχος υποκαθιστά, εκείνον στον οποίο είχε ανατεθεί αρχικώς η σύμβαση σε περιπτώσεις διαφορετικές από τις προβλεπόμενες, στην περίπτωση δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 132 του Ν. 4412/2016.

Οι συμβάσεις (και οι συμφωνίες -πλαίσιο) μπορούν να τροποποιηθούν χωρίς νέα διαδικασία σύναψης στις ακόλουθες περιπτώσεις (σύμφωνα με τα αρ. 132 και 337 του Ν. 4412/2016):

- α) Όταν οι τροποποιήσεις, ανεξαρτήτως της χρηματικής αξίας τους, προβλέπονται με σαφή τρόπο στα αρχικά έγγραφα της σύμβασης σε ρήτρες αναθεώρησης ή προαίρεσεις, αρκεί οι τροποποιήσεις αυτές να μη μεταβάλουν τη συνολική φύση της σύμβασης.
- β) Για τα συμπληρωματικά έργα, υπηρεσίες ή αγαθά από τον αρχικό ανάδοχο, τα οποία κατέστησαν αναγκαία και δεν περιλαμβάνονταν στην αρχική σύμβαση, εφόσον η αλλαγή αναδόχου: αα) δεν μπορεί να γίνει για οικονομικούς ή τεχνικούς λόγους και ββ) θα συνεπαγόταν σημαντικά προβλήματα ή ουσιαστική επικάλυψη δαπανών για την Αναθέτουσα Αρχή.
- γ) Όταν πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:
 - Η ανάγκη τροποποίησης προέκυψε λόγω περιστάσεων που δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν, από μια επιμελή αναθέτουσα αρχή.
 - Η τροποποίηση δεν μεταβάλλει τη συνολική φύση της σύμβασης.
 - Οποιαδήποτε αύξηση της τιμής δεν υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης ή της συμφωνίας πλάσιο. Σε περίπτωση διαδοχικών τροποποιήσεων, η σωρευτική αξία των τροποποιήσεων αυτών δεν μπορεί να υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαίσιο.
- δ) Όταν ένας νέος ανάδοχος υποκαθιστά εκείνον, στον οποίο ανατέθηκε αρχικά η σύμβαση από την Αναθέτουσα Αρχή, συνεπεία: ρητής ρήτρας αναθεώρησης ή προαίρεσης, ολικής ή μερικής διαδοχής του αρχικού αναδόχου, ή περίπτωσης που η Αναθέτουσα Αρχή αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις του κύριου αναδόχου έναντι των υπεργολάβων του και εφόσον η δυνατότητα αυτή προβλέπεται στις κείμενες διατάξεις.
- ε) Όταν οι τροποποιήσεις, ανεξαρτήτως της αξίας τους, δεν είναι ουσιώδεις κατά την έννοια που αναφέρθηκε παραπάνω.

Σε κάθε περίπτωση, όταν οι συμβάσεις τροποποιούνται χωρίς νέα διαδικασία ανάθεσης, οποιαδήποτε αύξηση της τιμής δεν μπορεί να υπερβαίνει το πενήντα τοις εκατό (50%) της αξίας της αρχικής σύμβασης ή σε περίπτωση διαδοχικών τροποποιήσεων, η σωρευτική

αξία των τροποποιήσεων αυτών, δεν μπορεί να υπερβαίνει το πενήντα τοις εκατό (50%) της αξίας της αρχικής σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαίσιο.

Τροποποιήσεις συμβάσεων: α) για συμπληρωματικά έργα / υπηρεσίες / αγαθά, β) λόγω απρόβλεπτων περιστάσεων και γ) για αύξηση τιμής που δεν υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης, γνωστοποιούνται από την Αναθέτουσα Αρχή στην Επίσημη Εφημερίδα της Ένωσης.

Τέλος, χωρίς να απαιτείται επαλήθευση αν τηρούνται οι προϋποθέσεις της ουσιαστικής τροποποίησης, οι συμβάσεις μπορεί να τροποποιούνται χωρίς νέα διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης, εφόσον συντρέχουν σωρευτικά τα ακόλουθα:

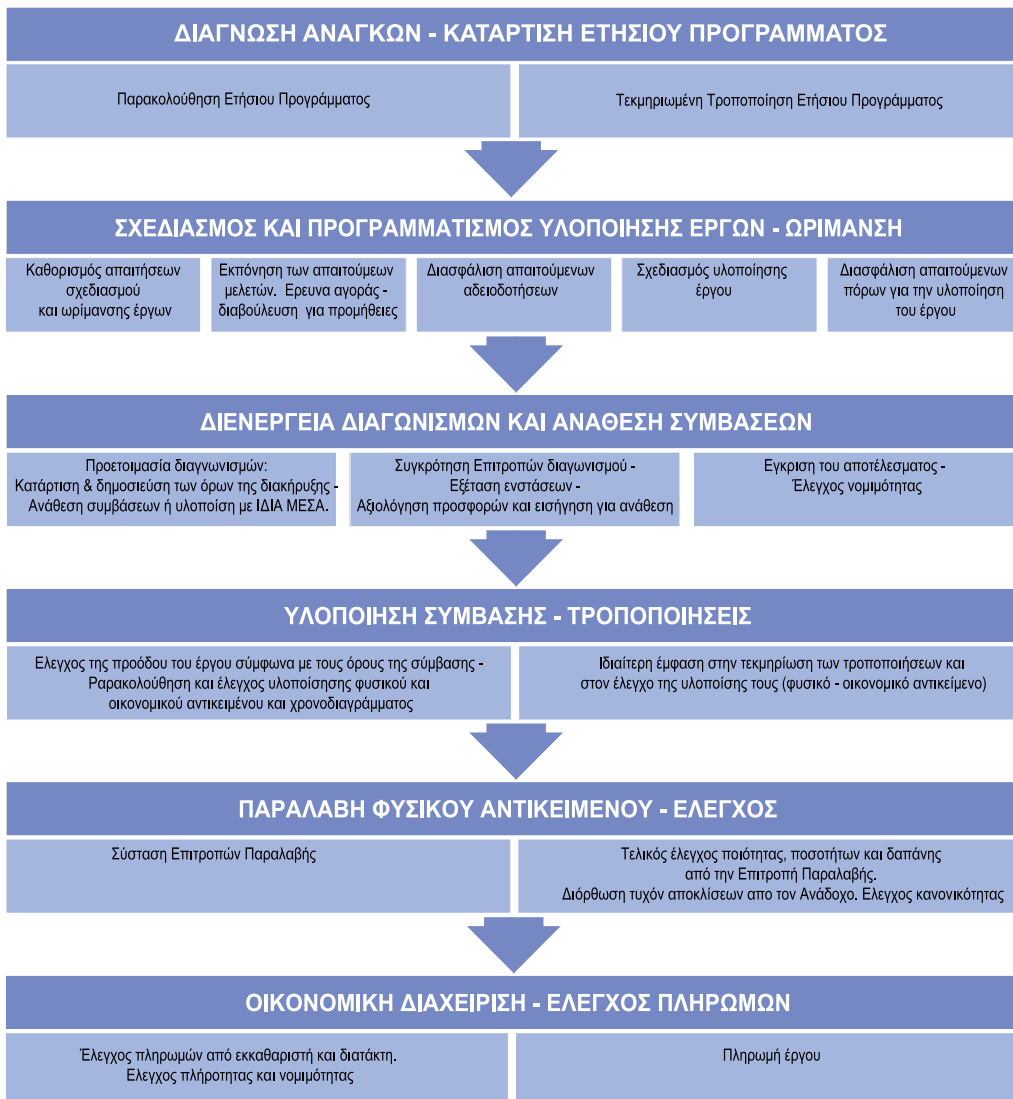
I) Η αξία της τροποποίησης είναι κατώτερη από τα κατώτατα όρια που ορίζονται στον Ν. 4412/2016, άρθρο 5, ήτοι: α) 5.225.000 ευρώ για τις δημόσιες συμβάσεις έργων, β) 135.000 ευρώ για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από Κεντρικές Κυβερνητικές Αρχές και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω Αρχές, γ) 209.000 ευρώ για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από μη Κεντρικές Αναθέτουσες Αρχές και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω Αρχές, δ) 750.000 ευρώ για δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών που αφορούν κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα XIV του Προσαρτήματος Α' (ή όπως εκάστοτε προσαρμόζονται τα ανωτέρω όρια).

II) Η αξία της τροποποίησης είναι κατώτερη του 10% της αξίας της αρχικής σύμβασης για τις συμβάσεις υπηρεσιών και προμηθειών και του 15% της αξίας της αρχικής σύμβασης για τις συμβάσεις έργων.

Ειδικότερα, στις περιπτώσεις συμβάσεων άνω των ορίων των κοινοτικών οδηγιών λαμβάνονται υπ' όψη με τη δέουσα επιμέλεια οι κύριοι τύποι παρατυπιών που επιφέρουν δημοσιονομικές διορθώσεις του κειμένου C_2013_9257_F1_ANNEX της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το σύστημα παρακολούθησης της υλοποίησης συνίσταται στην ουσιαστική επίβλεψη του έργου από τον ΟΤΑ (ως ΤΔ) με ταυτόχρονη συμπλήρωση και αποστολή του δελτίου προόδου ενεργειών ωρίμανσης, αξιολόγησης και παρακολούθησης προόδου πράξης, καθώς και των δελτίων δήλωσης δαπανών. Όλα τα ανωτέρω, ελέγχονται διοικητικά από τη ΔΑ και σε ορισμένες περιπτώσεις και επιτοπίως. Ελέγχους εκτός από τη ΔΑ ο ΟΤΑ ως ΤΔ δέχεται μετά από δειγματοληψία ή καταγγελία και από την ΕΔΕΛ, το Ελεγκτικό Συνέδριο, την ΕΑΔ και την Αρχή Πιστοποίησης. Απαιτείται, κατά συνέπεια, Τεχνική Υπηρεσία, επαρκώς, ποιοτικά και ποσοτικά στελεχωμένη, Μονάδα Προμηθειών και Οικονομική Διεύθυνση.

Το διάγραμμα ροής που απεικονίζει τη διαδικασία συνολικά παρουσιάζεται παρακάτω:

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 0.2 ΡΟΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ - ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΠΡΑΞΕΩΝ

ΠΙ.2.5 Παρακολούθηση Πληρωμών

Τα στάδια της διαδικασίας διενέργειας της πληρωμής ενός έργου είναι:

1. Πριν τη διενέργεια οποιασδήποτε πληρωμής, που σχετίζεται με την υλοποίηση ενός έργου, προμήθειας, κ.λπ., διενεργείται Ανάλυση Υποχρέωσης, με την οποία εγκρίνεται η πραγματοποίηση της δαπάνης και δεσμεύεται η αναγκαία πίστωση. Για τα έργα του ΠΔΕ, τίτλο Ανάλυσης Υποχρέωσης αποτελεί η Συλλογική Απόφαση Έργων (ΣΑΕ), στην οποία εγγράφεται το έργο.
2. Η παραλαβή και ο έλεγχος των δικαιολογητικών που προσκομίζουν οι ανάδοχοι για να εισπράξουν τις αμοιβές τους για την εκτέλεση έργων κ.λπ., γίνεται από το υπεύθυνο όργανο που παρακολουθεί την εκτέλεση του φυσικού αντικείμενου (επιβλέπων, υπεύθυνος έργου) και στη συνέχεια, διαβιβάζονται στην Οικονομική Υπηρεσία. Ο υπεύθυνος του έργου διαβιβάζει στην Οικονομική Υπηρεσία τα αναγκαία δικαιολογητικά (πιστοποιήσεις, λογαριασμούς, πρωτόκολλα κ.λπ). Εκδίδεται το σχετικό παραστατικό από τον ανάδοχο, το οποίο υποβάλλεται στην Οικονομική Υπηρεσία και καταχωρείται στο λογιστικό σύστημα. Φωτοαντίγραφο του παραστατικού κοινοποιείται στον υπεύθυνο και στον Επιβλέποντα το έργο.
3. Η Οικονομική Υπηρεσία προβαίνει στην εκκαθάριση, δηλ. ελέγχει την πληρότητα των δικαιολογητικών και εξετάζει τυχόν συμψηφισμούς ή παραγραφές.
4. Μετά την εκκαθάριση από την Οικονομική Υπηρεσία, εκδίδεται το αντίστοιχο παραστατικό (Εντολή Πληρωμής), το οποίο υπογράφεται από τα αρμόδια όργανα και στο οποίο αναγράφονται οι κρατήσεις και τα δικαιολογητικά.
5. Η Εντολή Πληρωμής ελέγχεται και εγκρίνεται από τον προϊστάμενο της Οικονομικής Υπηρεσίας.
6. Η Οικονομική Υπηρεσία μεριμνά για τη σχετική ανάρτηση στη ΔΙΑΥΓΕΙΑ της υπογεγραμμένης απόφασης / εντολής.
7. Ο Ταμίας ελέγχει την πληρότητα των δικαιολογητικών που αφορούν στην εξόφληση (φορολογική, ασφαλιστική ενημερότητα, εξακρίβωση στοιχείων δικαιούχων κ.λπ.).
8. Ο Ταμίας συνεργάζεται με τον υπεύθυνο λογαριασμού, ο οποίος έχει δηλωθεί στην Τράπεζα της Ελλάδος ως εξουσιοδοτημένο πρόσωπο για τη διενέργεια των ηλεκτρονικών πληρωμών, μέσω του ΠΣΥΠΠΟΔΕ, παρέχοντάς του τις αναγκαίες πληροφορίες προκειμένου να προβεί στην εκτέλεση της εντολής πληρωμής.
9. Ο υπεύθυνος λογαριασμού προβαίνει, μέσω της ταυτοποίησής του (έκδοση προσωπικού κωδικού και παραλαβή «τόκεν») ως χρήστη του ΠΣΥΠΠΟΔΕ, το οποίο συνεργάζεται με το πληροφοριακό σύστημα της ΤτΕ, στην έκδοση της ηλεκτρονικής εντολής πληρωμής προς τον δικαιούχο της, καταχωρώντας όλα τα απαιτούμενα στοιχεία.
10. Επίσης ο υπεύθυνος λογαριασμού, παράλληλα με την έκδοση της ηλεκτρονικής εντολής προς την ΤτΕ για τη μεταφορά του ποσού στον λογαριασμό του δικαιούχου της πληρωμής, πραγματοποιεί, με ευθύνη του, μέσω του ΠΣΥΠΠΟΔΕ, την απόδοση της παρακράτησης φόρου ή άλλων κρατήσεων, που ορίζονται στην απόφαση / εντολή πληρωμής.
11. Την επομένη της αποστολής της ηλεκτρονικής εντολής, μέσω του ΠΣΥΠΠΟΔΕ στην ΤτΕ, επιβεβαιώνει την επιτυχή ολοκλήρωσή της από την ΤτΕ και εκτυπώνει την εντολή σε καθεστώς «εκτελεσμένη».
12. Τα οικονομικά στοιχεία που απαιτούνται, προωθούνται κάθε φορά στον υπεύθυνο έρ-

γου, προκειμένου για τη σύνταξη των Μηνιαίων Δελτίων Δήλωσης Δαπανών, κατά τα αναφερόμενα στη Διαδικασία Δ.04.01 «Έλεγχος προόδου του έργου και παρακολούθηση χρονοδιαγράμματος».

13. Ο φάκελος με τα στοιχεία και δικαιολογητικά που τηρεί σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις η Οικονομική Υπηρεσία αρχειοθετείται κατάλληλα, και σχετικά αντίγραφα προωθούνται στον υπεύθυνο έργου προκειμένου να αρχειοθετηθούν, στον φάκελο έργου.
14. Η κανονική καταχώρηση στο λογιστικό σύστημα των εγγραφών που αφορούν στις διαδικασίες πληρωμής προς τους αναδόχους των έργων, γίνεται σε κάθε φάση από το αρμόδιο όργανο ή πρόσωπο της Οικονομικής Υπηρεσίας. Μετά την πληρωμή, ο υπεύθυνος του έργου ενημερώνει το φάκελο του έργου.

Στο σημείο αυτό και δεδομένης της υποστολέχωσης των ΟΤΑ, είναι πολύ σημαντικό να τονίσουμε την αρχή της διάκρισης των ρόλων, σε συνδυασμό με την αρχή της αποφυγής της σύγκρουσης συμφερόντων, που επιβάλλουν τη διακριτικότητα των ιδιοτήτων του διατάκτη, του εκκαθαριστή και του υπολόγου της δαπάνης.

Τα στάδια της διαδικασίας λογιστικής παρακολούθησης των πληρωμών ενός συγχρηματοδοτούμενου έργου είναι τα εξής:

Σύμφωνα με το εκάστοτε ισχύον σύστημα διαχείρισης και ελέγχου, προκύπτουν συγκεκριμένες υποχρεώσεις του Δικαιούχου, κατά την έννοια του Ν. 4314/2014, που σχετίζονται με την οικονομική διαχείριση του έργου οι οποίες κατά κανόνα είναι:

- ▶ Να τηρεί ξεχωριστή λογιστική μερίδα ή διακριτή λογιστική κωδικοποίηση για την πράξη (έργο), στην οποία θα καταχωρούνται όλες οι δαπάνες που θα αντιστοιχούν, πλήρως, προς τις δηλούμενες προς την αρμόδια Διαχειριστική Αρχή στα Δελτία Δήλωσης Δαπανών.
- ▶ Να υποβάλλει στην αρμόδια Διαχειριστική Αρχή και στην Αρχή Πιστοποίησης, μετά την ολοκλήρωση της πράξης, στοιχεία για τους δημιουργούμενους τόκους από τη χρηματοοικονομική διαχείριση των πόρων που διατίθενται.
- ▶ Να τηρεί όλα τα δικαιολογητικά έγγραφα, σχετικά με τις δαπάνες και τους λογιστικούς ελέγχους των πράξεων για διάστημα τριών ετών, μετά το κλείσιμο του Επιχειρησιακού Προγράμματος και τουλάχιστον μέχρι το 2027. Το ανωτέρω διάστημα, μπορεί να παρατείνεται είτε στην περίπτωση ενδίκων διαδικασιών είτε κατόπιν δεόντως αιτιολογημένης αίτησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Τα ανωτέρω στοιχεία και δικαιολογητικά έγγραφα τηρούνται είτε σε πρωτότυπη μορφή, είτε σε ακριβή αντίγραφα των πρωτότυπων εγγράφων, είτε επικυρωμένα φωτοαντίγραφα από το πρωτότυπο ή από το ακριβές αντίγραφο των εγγράφων, είτε σε απλά φωτοαντίγραφα των πρωτοτύπων, είτε σε ηλεκτρονική μορφή.
- ▶ Να αποστέλλει στις προβλεπόμενες προθεσμίες τα Δελτία Δήλωσης Δαπανών του έργου συνοδευόμενα από τα απαραίτητα παραστατικά (π.χ. αντίγραφο τιμολογίου, εντολής, πληρωμής κ.λπ.)

Ενδεχόμενοι λοιποί όροι, που προβλέπονται στους όρους χρηματοδότησης της Απόφασης Ένταξης της Πράξης (π.χ. προσδιορισμός των εσόδων προκειμένου για έργα, που παράγουν έσοδα).

Όπως, ήδη, αναλύσαμε, το ΣΔΕ επιβάλλει συγκεκριμένες υποχρεώσεις στους Τ.Δ.

Τα βήματα για την εφαρμογή των ανωτέρω υποχρεώσεων από τους ΟΤΑ είναι:

1. Η απόφαση ένταξης σε συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα, συνοδεύεται από τους όρους χρηματοδότησης, που προσδιορίζουν τις υποχρεώσεις του Δικαιούχου. Το κείμε-

- νο αυτό κοινοποιείται από την αρμόδια Υπηρεσία στην Οικονομική Υπηρεσία του δήμου.
2. Η Οικονομική Υπηρεσία ορίζει, για κάθε νέο έργο, τον υπεύθυνο λογαριασμού του έργου (πράξης). Ο υπεύθυνος λογαριασμού αποτελεί μέλος της Ομάδας Έργου με συγκεκριμένα καθήκοντα για την εκτέλεση των πληρωμών του.
 3. Με την έγκριση της χρηματοδότησης ενός έργου, στο οικονομικό διαχειριστικό σύστημα του δήμου, δημιουργείται διακριτή λογιστική μερίδα για το έργο (διακριτή κωδικοποίηση), στην οποία πραγματοποιούνται όλες οι αντίστοιχες εγγραφές για τις οικονομικές πράξεις.
 4. Με την έγκριση της χρηματοδότησης ενός έργου, η Οικονομική Υπηρεσία ανοίγει ειδική οικονομική μερίδα - λογαριασμό, στο Οικονομικό Διαχειριστικό Σύστημα και ειδικότερα στον προϋπολογισμό (για την είσπραξη στους κωδικούς των εσόδων και για τις πληρωμές στους κωδικούς των εξόδων) καθώς και στο Λογιστικό Σχέδιο του δήμου. Δεν επιτρέπεται η έναρξη της διαδικασίας υλοποίησης του έργου, αν δεν υπάρχει πίστωση στον προϋπολογισμό.
 5. Με την έκδοση κάθε παραστατικού (Απόφαση Ανάληψης Υποχρέωσης, Εντολή Πληρωμής, Αποδεικτικό Διενέργειας Πληρωμής, Γραμμάτιο Είσπραξης κ.λπ.), γίνεται ενημέρωση των κωδικών των λογαριασμών του έργου καθώς και των αντίστοιχων βιβλίων, που τηρούνται, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Τα παραστατικά που καταχωρούνται στο λογιστικό σύστημα χαρακτηρίζονται από υπεύθυνα όργανα της Οικονομικής Υπηρεσίας.
 6. Με την ολοκλήρωση των εγγραφών, τα παραστατικά αρχειοθετούνται. Τηρείται οργανωμένο και ελεγχόμενο αρχείο για την τήρηση όλων των παραστατικών και των δικαιολογητικών που συνδέονται με τις λογιστικές εγγραφές και γενικά την οικονομική διαχείριση.
 7. Στο τέλος κάθε μήνα, γίνεται έλεγχος των εγγραφών και διασφαλίζεται η συμφωνία των παραστατικών με τις λογιστικές εγγραφές.
 8. Από το μηχανογραφημένο λογιστικό σύστημα εκδίδονται τα προβλεπόμενα βιβλία και οι προβλεπόμενες οικονομικές καταστάσεις.

ΠΙ.2.6 Παραλαβή και Ολοκλήρωση Έργου

Ο ποιοτικός και ποσοτικός έλεγχος του συμβατικού αντικειμένου, αποτελεί το τελευταίο στάδιο ελέγχου σε ό,τι αφορά στην υλοποίηση της σύμβασης και άρα το τελευταίο ανάχωμα για την προστασία του δημόσιου χρήματος. Με την ολοκλήρωσή της, ο ανάδοχος πληρώνεται χωρίς δυνατότητα αμφισβήτησης της νομιμότητας της πληρωμής. Η σημαντική αυτή δημοσιονομική επίπτωση είναι που καθιστά τη διαδικασία της παραλαβής ως το κρισιμότερο σημείο ελέγχου στην υλοποίηση της σύμβασης. Συνεπώς, τα μέλη των Επιτροπών Παραλαβής θα πρέπει να επιτελούν τον ρόλο που τους ανατίθεται με τη δέουσα προσοχή²⁰ και να εξετάζουν τόσο τη συμμόρφωση των προδιαγραφών των παραδοθέντων αγαθών ή υπηρεσιών με αυτές που προδιαγράφονται στη διακήρυξη του διαγωνισμού και εξειδικεύονται στη σύμβαση, σύμφωνα με την προσφορά του αναδόχου όσο και την εκπλήρωση τυχόν λοιπών συμβατικών υποχρεώσεων του αναδόχου.

²⁰ Δέουσα προσοχή είναι η επιτέλεση των καθηκόντων με σύνεση και επαγγελματική επάρκεια σύμφωνα με τις υφιστάμενες διαδικασίες και περιγραφές καθηκόντων ενώ σε καμία περίπτωση δεν υπονοεί το αλάθητο ή την απαίτηση για τον εντοπισμό δόλου ή απάτης.

Ο Ν. 4412/2016 περιγράφει τη διαδικασία παραλαβής για τη μεν προμήθεια αγαθών στο άρθρο 208 «Παραλαβή υλικών» για τη δε παροχή υπηρεσιών στο άρθρο 219 «Παραλαβή του αντικειμένου της σύμβασης παροχής γενικών υπηρεσιών».

Επισημαίνεται ότι πέραν του Ν. 4412/2016, για τη συγκρότηση και λειτουργία των Επιτροπών θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, τόσο συναφή κανονιστικά κείμενα όπως για παράδειγμα ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας (Ν. 2690/1999) όσο και βασικές ελεγκτικές Αρχές, όπως είναι η επαρκής διαδρομή ελέγχου για τη μεταγενέστερη πιστοποίηση και επαλήθευση όλων των ενεργειών που πραγματοποιήθηκαν σε μια δημόσια σύμβαση.

Η αναλυτική, πλήρης και εμπεριστατωμένη περιγραφή του φυσικού αντικειμένου στα συμβατικά τεύχη αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη σωστή διεξαγωγή της παραλαβής. Σε τι συνίσταται η παραλαβή του συμβατικού αντικειμένου; Σε δύο τύπους ελέγχων: τον ποιοτικό και τον ποσοτικό έλεγχο.

Ποιο είναι το σημείο αναφοράς για κάθε έναν από τους δύο τύπους ελέγχου; Ο προσδιορισμός των ποιοτικών και ποσοτικών χαρακτηριστικών, στην περιγραφή του συμβατικού αντικειμένου στα τεύχη της διακήρυξης και κατά συνέπεια στη σύμβαση.

Έχει παρατηρηθεί από ελέγχους που έχουν διενεργηθεί τόσο από ελληνικούς ελεγκτικούς φορείς όσο και φορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ότι η συγκεκριμένη δικλείδα ελέγχου (control) δεν λειτουργεί συνήθως με τον τρόπο που θα έπρεπε, με αποτέλεσμα να δημιουργείται οικονομική ζημιά στο Δημόσιο, λόγω της παραλαβής αγαθών ή υπηρεσιών που δεν ανταποκρίνονται (εν μέρει ή συνολικά) στην υπογραφείσα σύμβαση, δηλαδή δεν υπάρχει πλήρης αντιστοίχιση του οικονομικού τιμήματος που καταβάλλεται στον ανάδοχο με το φυσικό αντικείμενο που παραλαμβάνεται, με σημείο αναφοράς πάντοτε τις απαιτήσεις της διακήρυξης και της σύμβασης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Συμπληρωματική περιγραφική ανάλυση

ΠΙΝΑΚΑΣ 0.1 ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΑΝΑ ΤΑΜΕΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα		Ποσά σε εκ. ευρώ					ΣΥΝΟΛΟ
		ΕΤΠΑ	ΕΚΤ	ΤΣ	ΜΠΒ-ΙΙ	ΠΑΝ	
1	Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία	5.627,14	496,47				6.123,61
2	Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη	1.933,28		4.373,60			6.306,88
3	Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση		2.838,74			344,25	3.182,99
4	Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα	311,26	241,83				553,09
5	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	497,37	86,49				583,86
6	ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	810,55	245,95				1.056,49
7	ΠΕΠ Θεσσαλίας	451,37	67,96				519,33
8	ΠΕΠ Ηπείρου	324,90	53,91				378,81
9	ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας	427,52	77,85				505,37
10	ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας	258,29	36,21				294,50
11	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας	129,53	56,88				186,41
12	ΠΕΠ Πελοποννήσου	208,05	67,14				275,20
13	ΠΕΠ Ιονίων Νησιών	263,97	42,97				306,94
14	ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου	292,26	37,41				329,67
15	ΠΕΠ Κρήτης	353,81	98,67				452,49
16	ΠΕΠ Αττικής	828,29	411,10				1.239,40
17	ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου	153,62	46,85				200,47
20	Τεχνική Βοήθεια	245,45	110,29	88,53			444,27
21	Ελλάδα-Κύπρος	47,50					47,50
22	«Interreg V-A Greece - Bulgaria»	123,97					123,97
23	Ελλάδα - Ιταλία	131,39					131,39
24	IPA CBC Greece - The former Yugoslav Republic of Macedonia				43,29		43,29
25	Interreg IPA II Cross-Border Cooperation programme Greece - Albania 2014-2020				67,96		67,96
26	Βαλκάνια - Μεσόγειος	35,95			7,70		43,65
Γενικό Άθροισμα		13.455,48	5.016,71	4.462,13	118,95	344,25	23.397,53

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

**ΠΙΝΑΚΑΣ 0.2 ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΑΝΑ ΤΑΜΕΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ.
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ**

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα	Ποσό σε εκ. ευρώ					Μερίδιο στο σύνολο				
	ΕΤΠΑ	ΕΚΤ	ΤΣ	ΜΠΒ-II	ΣΥΝΟΛΟ	ΕΤΠΑ	ΕΚΤ	ΤΣ	ΜΠΒ-II	ΣΥΝΟΛΟ
1 Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία	258,65				258,65	4,6%				4,2%
2 Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη	375,30		909,78		1.285,08	19,4%		20,8%		20,4%
3 Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση										
4 Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα	2,50				2,50	0,8%				0,5%
5 ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	131,52	23,13			154,65	26,4%	26,7%			26,5%
6 ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	170,51	45,41			215,92	21,0%	18,5%			20,4%
7 ΠΕΠ Θεσσαλίας	98,88	14,60			113,49	21,9%	21,5%			21,9%
8 ΠΕΠ Ηπείρου	135,88	15,36			151,23	41,8%	28,5%			39,9%
9 ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας	191,37	24,02			215,39	44,8%	30,8%			42,6%
10 ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας	125,19	8,61			133,80	48,5%	23,8%			45,4%
11 ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας	26,36	12,69			39,05	20,4%	22,3%			20,9%
12 ΠΕΠ Πελοποννήσου	46,91	4,08			50,99	22,5%	6,1%			18,5%
13 ΠΕΠ Ιονίων Νησιών	71,78	5,65			77,43	27,2%	13,2%			25,2%
14 ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου	103,27	7,00			110,27	35,3%	18,7%			33,4%
15 ΠΕΠ Κρήτης	135,87	20,50			156,37	38,4%	20,8%			34,6%
16 ΠΕΠ Αττικής	124,12	81,76			205,89	15,0%	19,9%			16,6%
17 ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου	69,95	14,02			83,97	45,5%	29,9%			41,9%
20 Τεχνική Βοήθεια										
21 Ελλάδα-Κύπρος	2,54				2,54	5,3%				5,3%
22 «Interreg V-A Greece - Bulgaria»	13,07				13,07	10,5%				10,5%

23	Ελλάδα - Ιταλία	3,94						3,94	3,0%				3,0%
24	IPA CBC Greece - The former Yugoslav Republic of Macedonia				9,90			9,90					22,9%
25	Interreg IPA II Cross-Border Cooperation programme Greece - Albania 2014-2020				12,67			12,67					18,6%
26	Βαλκάνια - Μεσόγειος	3,43			1,18			4,61	9,5%				10,6%
Γενικό Άθροισμα		2.091,04	276,82	909,78	23,75	3.301,39	5,5%	20,4%	20,0%	15,4%	20,0%	14,1%	

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

ΠΙΝΑΚΑΣ 0.3 ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΑΝΑ ΤΑΜΕΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΗΜΩΝ. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ

Κατηγορίες Δήμων	ΤΑΜΕΙΟ											
	ΕΤΠΑ		ΕΚΤ		ΤΣ		ΜΠΣ_II		ΣΥΝΟΛΟ			
	Εκ. ευρώ	%	Εκ. ευρώ	%	Εκ. ευρώ	%	Εκ. ευρώ	%	Εκ. ευρώ	%		
Κ1 Δήμοι Μητροπολιτικών Κέντρων	205,98	60,8%	90,23	26,6%	42,65	12,6%	0,00	0,0%	338,86	100,0%		
Κ2 Μεγάλοι Ηπειρωτικοί Δήμοι και Δήμοι Πρωτεύουσες	1.320,88	65,1%	134,80	6,6%	561,95	27,7%	11,33	0,6%	2.028,95	100,0%		
Κ3 Μεσαίοι Ηπειρωτικοί Δήμοι	415,28	61,1%	33,03	4,9%	225,22	33,1%	6,39	0,9%	679,93	100,0%		
Κ4 Μικροί Ηπειρωτικοί και Μικροί Ορεινοί Δήμοι	58,24	55,4%	9,06	8,6%	31,83	30,3%	6,03	5,7%	105,16	100,0%		
Κ5 Μεγάλοι και Μεσαίοι Νησιωτικοί Δήμοι	70,98	59,1%	8,46	7,0%	40,64	33,8%	0,00	0,0%	120,08	100,0%		
Κ6 Μικροί Νησιωτικοί Δήμοι	10,02	53,4%	1,25	6,6%	7,49	39,9%	0,00	0,0%	18,76	100,0%		
Γενικό Άθροισμα	2.081,39	63,2%	276,82	8,4%	909,78	27,6%	23,75	0,7%	3.291,74	100,0%		

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

**ΠΙΝΑΚΑΣ 0.4 ΝΟΜΙΚΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ ΑΝΑ ΤΑΜΕΙΟ
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ**

Επιχειρησιακό πρόγραμμα		Ποσά σε εκ. ευρώ					
		ΕΤΠΑ	ΕΚΤ	ΤΣ	ΜΠΒ-II	ΠΑΝ	ΣΥΝΟΛΟ
1	Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία	4.639,34	216,34				4.855,68
2	Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Δειφόρος Ανάπτυξη	1.166,15		1.703,98			2.870,13
3	Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση		2.336,69			334,71	2.671,40
4	Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα	106,90	187,87				294,77
5	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	200,45	73,00				273,45
6	ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	445,16	210,56				655,72
7	ΠΕΠ Θεσσαλίας	144,21	61,20				205,41
8	ΠΕΠ Ηπείρου	140,89	41,48				182,37
9	ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας	173,66	66,62				240,29
10	ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας	117,73	26,50				144,23
11	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας	68,67	35,49				104,16
12	ΠΕΠ Πελοποννήσου	109,27	52,10				161,37
13	ΠΕΠ Ιονίων Νησιών	95,50	25,25				120,75
14	ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου	136,89	24,48				161,37
15	ΠΕΠ Κρήτης	194,02	89,80				283,81
16	ΠΕΠ Αττικής	602,02	333,77				935,79
17	ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου	89,11	41,36				130,46
20	Τεχνική Βοήθεια	233,16	104,77	84,10			422,03
21	Ελλάδα - Κύπρος	47,51					47,51
22	«Interreg V-A Greece - Bulgaria»	123,97					123,97
23	Ελλάδα - Ιταλία	131,39					131,39
24	IPA CBC Greece - The former Yugoslav Republic of Macedonia				43,29		43,29
25	Interreg IPA II Cross-Border Cooperation programme Greece - Albania 2014-2020				67,96		67,96
26	Βαλκάνια - Μεσόγειος	35,95			7,70		43,65
Γενικό Άθροισμα		9.001,95	3.927,27	1.788,08	118,95	334,71	15.170,97

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

**ΠΙΝΑΚΑΣ 0.5 ΝΟΜΙΚΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ ΑΝΑ ΤΑΜΕΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ**

Επιχειρησιακό πρόγραμμα	Ποσά σε εκ. ευρώ			Μερίδιο στο σύνολο						
	ΕΠΠΑ	ΕΚΤ	ΤΣ	ΜΠΒ-II	ΣΥΝΟΛΟ	ΕΠΠΑ	ΕΚΤ	ΤΣ	ΜΠΒ-II	ΣΥΝΟΛΟ
1 Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία	20,74				20,74	0,4%				0,4%
2 Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη	215,33		322,27		537,60	18,5%		18,9%		18,7%
3 Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση										
4 Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα										
5 ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	52,68	20,56			73,23	26,3%	28,2%			26,8%
6 ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	63,41	41,10			104,52	14,2%	19,5%			15,9%
7 ΠΕΠ Θεσσαλίας	20,84	14,24			35,07	14,4%	23,3%			17,1%
8 ΠΕΠ Ηπείρου	27,99	11,92			39,91	19,9%	28,7%			21,9%
9 ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας	91,88	22,62			114,50	52,9%	34,0%			47,7%
10 ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας	48,78	8,60			57,38	41,4%	32,5%			39,8%
11 ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας	8,37	9,95			18,32	12,2%	28,0%			17,6%
12 ΠΕΠ Πελοποννήσου	22,69	3,95			26,64	20,8%	7,6%			16,5%
13 ΠΕΠ Ιονίων Νησιών	31,94	4,86			36,81	33,5%	19,3%			30,5%
14 ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου	51,08	6,45			57,53	37,3%	26,4%			35,7%
15 ΠΕΠ Κρήτης	64,95	20,45			85,39	33,5%	22,8%			30,1%
16 ΠΕΠ Αττικής	60,07	55,95			116,02	10,0%	16,8%			12,4%
17 ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου	31,66	12,84			44,50	35,5%	31,0%			34,1%
20 Τεχνική Βοήθεια										
21 Ελλάδα - Κύπρος	2,54				2,54	5,3%				5,3%
22 «Interreg V-A Greece - Bulgaria»	13,07				13,07	10,5%				10,5%

23	Ελλάδα - Ιταλία	3,94						3,94	3,0%							3,0%
24	IPA CBC Greece - The former Yugoslav Republic of Macedonia					9,90		9,90							22,9%	22,9%
25	Interreg IPA II Cross-Border Cooperation programme Greece - Albania 2014-2020					12,67		12,67							18,6%	18,6%
26	Βαλκάνια - Μεσόγειος	3,43				1,18		4,61	9,5%						15,4%	10,6%
Γενικό Άθροισμα			835,38	233,49	322,27	23,75		1.414,90	9,3%		5,9%		18,0%		20,0%	9,3%

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

ΠΙΝΑΚΑΣ 0.6 ΝΟΜΙΚΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ ΑΝΑ ΤΑΜΕΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΗΜΩΝ. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ

Κατηγορίες δήμων	ΤΑΜΕΙΟ													
	ΕΠΠΑ			ΕΚΤ			ΤΣ			ΜΠΣ-II			ΣΥΝΟΛΟ	
	Εκ. ευρώ	%		Εκ. ευρώ	%		Εκ. ευρώ	%		Εκ. ευρώ	%		Εκ. ευρώ	%
K1	50,49	35,7%		67,87	48,0%		23,17	16,4%		0,00	0,0%		141,52	100,0%
K2	561,45	63,1%		118,09	13,3%		198,41	22,3%		11,33	1,3%		889,28	100,0%
K3	159,21	60,4%		29,46	11,2%		68,65	26,0%		6,39	2,4%		263,72	100,0%
K4	18,55	52,2%		8,72	24,6%		2,21	6,2%		6,03	17,0%		35,51	100,0%
K5	31,74	48,2%		8,11	12,3%		25,94	39,4%		0,00	0,0%		65,79	100,0%
K6	4,29	45,5%		1,25	13,2%		3,89	41,3%		0,00	0,0%		9,42	100,0%
Γενικό Άθροισμα	2.081,39	825,73		58,8%	233,49		16,6%	322,27		22,9%		23,75	1,7%	1.405,25

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

**ΠΙΝΑΚΑΣ 0.7 ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΤΟΧΟ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ,
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ**

	Επιχειρησιακό πρόγραμμα	ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ									
		02		03		04		05		06	
		ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%
1	Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία	9,65	3,7%	113,97	44,1%					135,04	52,2%
2	Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη					122,62	9,5%			1.159,71	90,2%
3	Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση										
4	Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα	2,50	100,0%								
5	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	0,40	0,3%	0,23	0,1%	14,68	9,5%	0,89	0,6%	104,11	67,3%
6	ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	2,99	1,4%			37,56	17,4%	16,42	7,6%	90,13	41,7%
7	ΠΕΠ Θεσσαλίας					36,18	31,9%			56,37	49,7%
8	ΠΕΠ Ηπείρου	2,67	1,8%			11,27	7,5%	22,73	15,0%	65,37	43,2%
9	ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας	1,46	0,7%			9,41	4,4%	4,83	2,2%	123,07	57,1%
10	ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας					13,37	10,0%	9,14	6,8%	74,13	55,4%
11	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας					3,24	8,3%	1,58	4,0%	7,94	20,3%
12	ΠΕΠ Πελοποννήσου					0,66	1,3%			25,69	50,4%
13	ΠΕΠ Ιονίων Νησιών	0,30	0,4%			2,91	3,8%	1,67	2,2%	49,95	64,5%
14	ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου	2,35	2,1%			18,84	17,1%	12,15	11,0%	43,57	39,5%
15	ΠΕΠ Κρήτης	2,88	1,8%			12,57	8,0%	5,52	3,5%	86,62	55,4%
16	ΠΕΠ Αττικής	2,41	1,2%	16,1	7,8%	10,72	5,2%	4,05	2,0%	59,76	29,0%
17	ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου	1,69	2,0%			8,45	10,1%	4,29	5,1%	22,83	27,2%
20	Τεχνική Βοήθεια										
21	Ελλάδα-Κύπρος					2,54	100,0%				
22	«Interreg V-A Greece - Bulgaria»									9,22	70,5%
23	Ελλάδα-Ιταλία			0,65	16,5%					3,29	83,5%
24	IPA CBC Greece - The former Yugoslav Republic of Macedonia										
25	Interreg IPA II Cross-Border Cooperation programme Greece - Albania 2014-2020										
26	Βαλκάνια-Μεσόγειος									4,61	100,0%
	Γενικό Άθροισμα	29,28	0,9%	130,95	4,0%	305,02	9,2%	83,28	2,5%	2.121,41	64,3%

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ													
07		08		09		10		99		IG		ΣΥΝΟΛΟ	
ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ.	%
												258,65	100,0%
								2,75	0,2%			1.285,08	100,0%
												2,50	100,0%
		0,56	0,4%	24,15	15,6%	9,14	5,9%	0,49	0,3%			154,65	100,0%
		0,44	0,2%	45,85	21,2%	22,43	10,4%	0,1	0,0%			215,92	100,0%
				20,01	17,6%	0,92	0,8%					113,49	100,0%
27,34	18,1%			18,95	12,5%	2,89	1,9%					151,23	100,0%
13,41	6,2%			40,66	18,9%	22,32	10,4%	0,23	0,1%			215,39	100,0%
6,32	4,7%			21,27	15,9%	9,56	7,1%					133,80	100,0%
				14,05	36,0%	12,24	31,3%					39,05	100,0%
				7,71	15,1%	16,93	33,2%					50,99	100,0%
				12,03	15,5%	10,57	13,6%					77,43	100,0%
15,3	13,9%			9,33	8,5%	8,74	7,9%					110,27	100,0%
1,78	1,1%			28,48	18,2%	18,36	11,7%	0,16	0,1%			156,37	100,0%
		1,3	0,6%	108,35	52,6%	0,64	0,3%	2,55	1,2%			205,89	100,0%
11,11	13,2%			22,96	27,3%	12,66	15,1%					83,97	100,0%
												2,54	100,0%
				3,85	29,5%							13,07	100,0%
												3,94	100,0%
										9,9	100,0%	9,90	100,0%
										12,67	100,0%	12,67	100,0%
												4,61	100,0%
75,25	2,3%	2,3	0,1%	377,65	11,4%	147,4	4,5%	6,27	0,2%	22,57	0,7%	3.301,39	100,0%

ΠΙΝΑΚΑΣ 0.8 ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΤΟΧΟ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα		ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ			
		02	03	04	05
1	Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία	1,6%	3,2%		
2	Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη			5,3%	
3	Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση				
4	Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα	0,8%			
5	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	85,9%	1,9%	35,0%	6,0%
6	ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	31,1%		79,4%	27,8%
7	ΠΕΠ Θεσσαλίας			57,7%	
8	ΠΕΠ Ηπείρου	67,1%		27,6%	75,3%
9	ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας	27,0%		45,8%	27,3%
10	ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας			42,3%	49,8%
11	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας			43,4%	34,5%
12	ΠΕΠ Πελοποννήσου			23,0%	
13	ΠΕΠ Ιονίων Νησιών	9,4%		33,5%	16,3%
14	ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου	35,4%		69,5%	76,6%
15	ΠΕΠ Κρήτης	51,9%		61,5%	58,9%
16	ΠΕΠ Αττικής	6,7%	24,4%	42,1%	3,0%
17	ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου	57,1%		62,2%	53,7%
20	Τεχνική Βοήθεια				
21	Ελλάδα-Κύπρος			22,4%	
22	«Interreg V-A Greece - Bulgaria»				
23	Ελλάδα - Ιταλία		9,5%		
24	IPA CBC Greece - The former Yugoslav Republic of Macedonia				
25	Interreg IPA II Cross-Border Cooperation programme Greece - Albania 2014-2020				
26	Βαλκάνια -Μεσόγειος				
Γενικό Άθροισμα		2,9%	3,5%	9,4%	19,8%

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

ΠΙΝΑΚΑΣ 0.9 ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΤΟΧΟ

	Κατηγορίες δήμων	ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ									
		02		03		04		05		06	
		ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%
Κ1	Δήμοι Μητροπολιτικών Κέντρων	7,25	2,1%	31,82	9,4%	24,25	7,2%	7,07	2,1%	146,36	43,2%
Κ2	Μεγάλοι Ηπειρωτικοί Δήμοι και Δήμοι Πρωτεύουσες	8,62	0,4%	77,51	3,8%	210,17	10,4%	49,48	2,4%	1298,57	64,0%
Κ3	Μεσαίοι Ηπειρωτικοί Δήμοι	0,88	0,1%	21,62	3,2%	59,59	8,8%	23,17	3,4%	501,66	73,8%
Κ4	Μικροί Ηπειρωτικοί και Μικροί Ορεινοί Δήμοι	0,91	0,9%			6,95	6,6%	1,61	1,5%	75,26	71,6%
Κ5	Μεγάλοι και Μεσαίοι Νησιωτικοί Δήμοι	1,48	1,2%			3,00	2,5%	1,96	1,6%	87,49	72,9%
Κ6	Μικροί Νησιωτικοί Δήμοι	0,50	2,7%			1,07	5,7%			12,07	64,3%
Γενικό Άθροισμα		19,64	0,6%	130,95	4,0%	305,02	9,3%	83,28	2,5%	2121,41	64,4%

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ, ΜΕΡΙΔΙΟ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ							
06	07	08	09	10	99	IG	ΣΥΝΟΛΟ
69,7%							4,2%
50,4%					5,9%		20,4%
							0,0%
							0,5%
76,5%		36,0%	19,3%	16,1%	10,5%		26,5%
51,6%		6,8%	15,5%	37,4%	1,4%		20,4%
7			20,5%	4,9%			21,9%
54,7%	35,6%		24,6%	17,4%			39,9%
82,4%	9,1%		38,0%	59,8%	4,9%		42,6%
84,6%	67,1%		31,3%	15,6%			45,4%
40,6%			15,2%	8			20,9%
51,3%			9,5%	88,5%			18,5%
44,1%			17,1%	27,0%			25,2%
59,8%	13,7%		16,9%	36,1%			33,4%
58,8%	1,8%		22,7%	65,0%	3,3%		34,6%
38,2%		29,3%	23,3%	0,7%	28,8%		16,6%
55,4%	36,9%		32,6%	56,5%			41,9%
							0,0%
							5,3%
24,9%			18,8%				10,5%
5,2%							3,0%
						25,5%	22,9%
						19,9%	18,6%
20,6%							10,6%
53,2%	2,0%	0,1%	17,4%	8,6%	0,9%	22,0%	14,1%

ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΗΜΩΝ. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ													
07		08		09		10		99		IG		ΣΥΝΟΛΟ	
ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%
0,00	0,0%	1,30	0,4%	109,30	32,3%	9,61	2,8%	1,91	0,6%	0,00	0,0%	338,86	100,0%
65,69	3,2%	1,00	0,0%	204,81	10,1%	101,26	5,0%	1,70	0,1%	10,14	0,5%	2.028,95	100,0%
3,53	0,5%			39,51	5,8%	21,36	3,1%	2,21	0,3%	6,39	0,9%	679,93	100,0%
1,78	1,7%			9,14	8,7%	3,49	3,3%			6,03	5,7%	105,16	100,0%
4,25	3,5%			13,59	11,3%	7,91	6,6%	0,40	0,3%			120,08	100,0%
				1,30	6,9%	3,78	20,1%	0,05	0,3%			18,76	100,0%
75,25	2,3%	2,30	0,1%	377,65	11,5%	147,40	4,5%	6,27	0,2%	22,57	0,7%	3.291,74	100,0%

ΠΙΝΑΚΑΣ 0.10 ΝΟΜΙΚΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΤΟΧΟ ΚΑΙ

	Επιχειρησιακό πρόγραμμα	ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ									
		02		03		04		05		06	
		εκ. ευρώ	%	εκ. ευρώ	%	εκ. ευρώ	%	εκ. ευρώ	%	εκ. ευρώ	%
1	Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία	9,65	46,5%	2,02	9,7%					9,07	43,7%
2	Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη					32,03	6,0%			502,98	93,6%
3	Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση										
4	Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα										
5	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης			0,12	0,2%	5,66	7,7%	0,89	1,2%	35,56	48,6%
6	ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	0,39	0,4%			1,58	1,5%	9,09	8,7%	30,95	29,6%
7	ΠΕΠ Θεσσαλίας					4,01	11,4%			14,44	41,2%
8	ΠΕΠ Ηπείρου					0,81	2,0%	3,27	8,2%	20,85	52,3%
9	ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας	0,04	0,0%			2,34	2,0%	0,27	0,2%	66,48	58,1%
10	ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας					1,14	2,0%	9,14	15,9%	23,64	41,2%
11	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας							1,51	8,3%	3,05	16,7%
12	ΠΕΠ Πελοποννήσου					0,45	1,7%			10,77	40,4%
13	ΠΕΠ Ιονίων Νησιών					0,19	0,5%			18,68	50,8%
14	ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου	0,03	0,1%			5,98	10,4%	4,76	8,3%	20,05	34,9%
15	ΠΕΠ Κρήτης	0,16	0,2%			4,20	4,9%	1,61	1,9%	35,91	42,0%
16	ΠΕΠ Αττικής	0,91	0,8%	4,12	3,5%			0,41	0,4%	43,56	37,5%
17	ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου	0,06	0,1%			0,58	1,3%	0,69	1,5%	13,10	29,4%
20	Τεχνική Βοήθεια										
21	Ελλάδα-Κύπρος					2,54	100,0%				
22	«Interreg V-A Greece - Bulgaria»									9,22	70,5%
23	Ελλάδα-Ιταλία			0,65	16,5%					3,29	83,5%
24	IPA CBC Greece - The former Yugoslav Republic of Macedonia										
25	Interreg IPA II Cross - Border Cooperation programme Greece - Albania 2014-2020										
26	Βαλκάνια - Μεσόγειος									4,61	100,0%
	Γενικό Άθροισμα	11,24	0,8%	6,91	0,5%	61,50	4,3%	31,65	2,2%	866,23	61,2%

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ														
07		08		09		10		99		IG		ΣΥΝΟΛΟ		
ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	ΕΚ. ευρώ	%	
												20,74	100,0%	
								2,59	0,5%			537,6	100,0%	
		0,01	0,0%	21,81	29,8%	8,82	12,0%	0,37	0,5%			73,23	100,0%	
				41,42	39,6%	20,99	20,1%	0,08	0,1%			104,52	100,0%	
				16,10	45,9%	0,53	1,5%					35,07	100,0%	
				12,34	30,9%	2,63	6,6%					39,91	100,0%	
2,91	2,5%			30,51	26,6%	11,71	10,2%	0,23	0,2%			114,5	100,0%	
2,72	4,7%			14,48	25,2%	6,27	10,9%					57,38	100,0%	
				11,07	60,4%	2,68	14,6%					18,32	100,0%	
				4,59	17,2%	10,83	40,6%					26,64	100,0%	
				10,12	27,5%	7,82	21,2%					36,81	100,0%	
11,06	19,2%			8,09	14,1%	7,56	13,1%					57,53	100,0%	
				27,82	32,6%	15,55	18,2%	0,16	0,2%			85,39	100,0%	
		1,30	1,1%	64,93	56,0%			0,79	0,7%			116,02	100,0%	
4,68	10,5%			16,62	37,3%	8,77	19,7%					44,5	100,0%	
												2,54	100,0%	
				3,85	29,5%							13,07	100,0%	
												3,94	100,0%	
											9,90	100,0%	9,9	100,0%
											12,67	100,0%	12,67	100,0%
												4,61	100,0%	
21,37	1,5%	1,31	0,1%	283,74	20,1%	104,15	7,4%	4,22	0,3%	22,57	1,6%	1.414,9	100,0%	

ΠΙΝΑΚΑΣ 0.11 ΝΟΜΙΚΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΤΟΧΟ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα		ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ			
		02	03	04	05
1	Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία	5,1%	0,1%		
2	Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη			3,0%	
3	Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση				
4	Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα				
5	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης		1,2%	46,7%	23,5%
6	ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	17,1%		40,7%	37,5%
7	ΠΕΠ Θεσσαλίας			24,0%	
8	ΠΕΠ Ηπείρου			15,4%	77,2%
9	ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας	10		70,2%	2,7%
10	ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας			20,2%	54,3%
11	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας				33,8%
12	ΠΕΠ Πελοποννήσου			23,9%	
13	ΠΕΠ Ιονίων Νησιών			9,4%	
14	ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου	1,7%		44,4%	89,7%
15	ΠΕΠ Κρήτης	36,5%		43,6%	61,0%
16	ΠΕΠ Αττικής	2,8%	7,6%		0,4%
17	ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου	5,5%		13,6%	19,4%
20	Τεχνική Βοήθεια				
21	Ελλάδα-Κύπρος			22,4%	
22	«Interreg V-A Greece - Bulgaria»				
23	Ελλάδα - Ιταλία		9,5%		
24	IPA CBC Greece - The former Yugoslav Republic of Macedonia				
25	Interreg IPA II Cross-Border Cooperation programme Greece - Albania 2014-2020				
26	Βαλκάνια - Μεσόγειος				
Γενικό Άθροισμα		3,3%	0,2%	3,8%	14,3%

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ, ΜΕΡΙΔΙΟ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΕΚΑΣΤΟΤΕ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ							
06	07	08	09	10	99	IG	ΣΥΝΟΛΟ
21,3%							0,4%
53,3%					10,2%		18,7%
							0,0%
							0,0%
67,0%		10,9%	22,5%	22,7%	11,4%		26,8%
48,0%			17,3%	64,4%	1,5%		15,9%
72,1%			21,8%	3,5%			17,1%
34,6%			20,6%	20,2%			21,9%
96,9%	8,1%		35,7%	51,6%	5,4%		47,7%
64,9%	54,7%		35,1%	20,8%			39,8%
23,6%			16,4%	46,7%			17,6%
45,3%			8,0%	83,2%			16,5%
55,5%			21,0%	54,8%			30,5%
48,5%	37,0%		22,2%	39,3%			35,7%
55,1%			25,6%	69,6%	3,8%		30,1%
34,2%		40,5%	18,5%		20,8%		12,4%
54,0%	36,8%		28,5%	56,9%			34,1%
							0,0%
							5,3%
24,9%			18,8%				10,5%
5,2%							3,0%
						25,5%	22,9%
						19,9%	18,6%
20,6%							10,6%
49,2%	1,1%	0,1%	16,1%	7,9%	0,7%	22,0%	9,3%

ΠΙΝΑΚΑΣ 0.12 ΝΟΜΙΚΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΤΟΧΟ ΚΑΙ

Κατηγορίες δήμων		ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ									
		02		03		04		05		06	
		εκ. ευρώ	%	εκ. ευρώ	%	εκ. ευρώ	%	εκ. ευρώ	%	εκ. ευρώ	%
K1	Δήμοι Μητροπολιτικών Κέντρων	1,20	0,8%	4,53	3,2%	0,81	0,6%	2,19	1,5%	50,42	35,6%
K2	Μεγάλοι Ηπειρωτικοί Δήμοι και Δήμοι Πρωτεύουσες	0,32	0,0%	1,55	0,2%	57,74	6,5%	15,98	1,8%	557,52	62,7%
K3	Μεσαίοι Ηπειρωτικοί Δήμοι			0,83	0,3%	2,53	1,0%	13,37	5,1%	185,79	70,4%
K4	Μικροί Ηπειρωτικοί και Μικροί Ορεινοί Δήμοι									17,19	48,4%
K5	Μεγάλοι και Μεσαίοι Νησιωτικοί Δήμοι	0,02	0,0%			0,42	0,6%	0,10	0,2%	49,21	74,8%
K6	Μικροί Νησιωτικοί Δήμοι	0,05	0,5%							6,11	64,8%
	Γενικό Άθροισμα	1,60	0,1%	6,91	0,5%	61,50	4,40%	31,65	2,3%	866,23	61,6%

ΠΗΓΗ: ΟΠΣ (15/10/2020), ίδια επεξεργασία

	ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ
01	Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας.
02	Βελτίωση της πρόσβασης σε τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών και της χρήσης και της ποιότητάς τους
03	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, του γεωργικού τομέα, της αλιείας και των υδατοκαλλιεργειών
04	Υποστήριξη της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, σε όλους τους τομείς
05	Προώθηση της προσαρμογής στις κλιματικές αλλαγές, της πρόληψης και της διαχείρισης του κινδύνου
06	Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΗΜΩΝ. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ													
07		08		09		10		99		IG		ΣΥΝΟΛΟ	
εκ. ευρώ	%	εκ. ευρώ	%	εκ. ευρώ	%	εκ. ευρώ	%	εκ. ευρώ	%	εκ. ευρώ	%	εκ. ευρώ	%
		1,30	0,9%	72,29	51,1%	7,98	5,6%	0,79	0,6%			141,52	100,0%
20,65	2,3%	0,01	0,0%	156,07	17,6%	68,17	7,7%	1,12	0,1%	10,14	1,1%	889,28	100,0%
				34,98	13,3%	17,78	6,7%	2,05	0,8%	6,39	2,4%	263,72	100,0%
				8,80	24,8%	3,49	9,8%			6,03	17,0%	35,51	100,0%
0,72	1,1%			10,35	15,7%	4,72	7,2%	0,25	0,4%			65,79	100,0%
				1,25	13,2%	2,02	21,4%					9,42	100,0%
21,37	1,5%	1,31	0,1%	283,74	20,2%	104,15	7,4%	4,22	0,3%	22,57	1,6%	1.405,25	100,0%

07	Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και απομάκρυνση των σημείων συμφόρησης, σε σημαντικά δίκτυα υποδομών
08	Προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων
09	Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας
10	Επένδυση στην εκπαίδευση, στις δεξιότητες και στη Διά Βίου Μάθηση
11	Βελτίωση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικής Δημόσιας Διοίκησης
99	ΜΔ

ΠΙΝΑΚΑΣ 0.13 ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Τύπος	Τίτλος	Έγκριση	Αρχικός Προϋπολογισμός (Π/Υ)						Φορέας Υλοποίησης	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
			Π/Υ από ΕΠ	ΕΠΠΑ	ΕΚΤ	ΤΒ ΕΠΠΑ	ΤΒ ΕΚΤ	ΛΟΙΠΟΙ ΠΟΡΟΙ		
1 ΒΑΑ	Στρατηγική Βιώσιμης Ανάπτυξης Δήμου Δράμας	2/2/2017	8.406.438,06	7.609.438,06	600.000,00	197.000,00		ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	
2 ΒΑΑ	Εκκυστική Πόλη	2/2/2017	8.572.771,50	7.843.091,50	527.680,00	132.000,00	70.000,00	ΔΗΜΟΣ ΑΛΙΞΑΝ-ΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	
3 ΒΑΑ	Καβάλα 2023: Δημοιοργική Πόλη - Τουριστικός Προορισμός Αριστείας	2/2/2017	8.599.657,51	7.887.655,51	550.377,00	112.000,00	49.625,00	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	
4 ΒΑΑ	Έδεσσα, Αστική Αναζωογόνηση	14/7/2017	2.601.000,00	2.170.000,00	431.000,00			ΔΗΜΟΣ ΕΔΕΣΣΑΣ	ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	
5 ΒΑΑ	Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Βέροιας	7/7/2017	4.204.000,00	3.300.000,00	904.000,00			ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ	ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	
6 ΒΑΑ	Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Γιαννιτσών	14/7/2017	3.806.000,00	2.982.000,00	824.000,00			ΔΗΜΟΣ ΠΕΛΛΑΣ	ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	
7 ΒΑΑ	Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Κατερίνης	7/7/2017	3.200.000,00	2.516.000,00	684.000,00			ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΕΡΙ-ΝΗΣ	ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	
8 ΒΑΑ	Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης	26/6/2017	84.326.940,00	68.320.000,00	16.006.940,00			ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΣΑ-ΛΟΝΙΚΗΣ	ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	
9 ΒΑΑ	Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Νέουσας	7/7/2017	3.504.000,00	2.713.500,00	790.500,00			ΔΗΜΟΣ ΝΑΟΥΣΑΣ	ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	

Τύπος		Τίτλος		Αρχικός Προϋπολογισμός (Π/Υ)						Φορέας Υλοποίησης	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
10 BAA	Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Σερρών	5/7/2017	4.719.000,00	3.694.000,00	1.025.000,00				ΔΗΜΟΣ ΣΕΡΡΩΝ	ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	
11 BAA	Καρόιτσα Πόλη να Ζεις	20/5/2019	8.400.000,00	7.150.000,00	1.250.000,00				ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΗΣΑΣ	ΠΕΠ Θεσσαλίας	
12 BAA	Επιχειρησιακός Σχεδιασμός του Δήμου Βόλου για την Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη	9/10/2017	15.130.000,00	12.445.000,00	2.685.000,00				ΔΗΜΟΣ ΒΟΛΟΥ	ΠΕΠ Θεσσαλίας	
13 BAA	Η Πόλη στο Προσκήνιο	10/10/2017	15.009.429,00	13.448.000,00	1.561.429,00				ΔΗΜΟΣ ΛΑΡΙΣΕΩΝ	ΠΕΠ Θεσσαλίας	
14 BAA	Τρίκαλα: Μια Άνοιχτη Πόλη - Πρότυπο στις Όχθες του Ληθαίου	20/5/2019	9.890.000,00	8.765.000,00	1.125.000,00				ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΚΑΙΩΝ	ΠΕΠ Θεσσαλίας	
15 BAA	Στρατηγικό Σχέδιο για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη του Δήμου Ιωαννιτών	11/7/2017	30.700.000,00	27.300.000,00	3.400.000,00				ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΠΕΠ Ηπείρου	
16 BAA	Στρατηγικό Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Αγρινίου	27/1/2017	20.980.000,00	20.200.000,00	700.000,00	80.000,00			ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας	
17 BAA	Στρατηγικό Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Πατρέων	27/1/2017	43.880.000,00	43.500.000,00	300.000,00	80.000,00			ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ	ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας	
18 BAA	Γρεβενά 2020	27/3/2018	6.640.000,00	6.230.000,00	410.000,00				ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας	
19 BAA	Εδώ Ζούμε ... Καλύτερα	27/3/2018	8.560.000,00	8.150.000,00	410.000,00				ΔΗΜΟΣ ΕΟΡΔΑΙΑΣ	ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας	
20 BAA	Η Πόλη Κινείται... Κάνουμε Μαζί το Επόμενο Βήμα!	27/3/2018	8.930.000,00	8.520.000,00	410.000,00				ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας	

Τύπος	Τίτλος	27/3/2018	8.890.000,00	8.480.000,00	410.000,00	Αρχικός Προϋπολογισμός (Π/Υ)	Φορέας Υλοποίησης	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα	
21 BAA	Καστοριά, Ευρωπαϊκή Πόλη να Ζεις και να Επισκεφτείς	27/3/2018	8.890.000,00	8.480.000,00	410.000,00		ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας	
22 BAA	Φλώρινα, Βιώσιμη Πόλη, Πύλη Πολιτισμού	27/3/2018	8.660.000,00	8.250.000,00	410.000,00		ΔΗΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας	
23 BAA	Ολοκληρωμένο Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΟΣΒΑΑ) για την Ανάδειξη της Ενιαίας «Δια-δημοτικής Αστικής Λειτουργικής Περιοχής» των Αστικών Κέντρων, ως Περιοχής Ανάδειξης της Συγκρονης Οικονομίας της Επισκεψιμότητας, Βελτίωσης της Ποιότητας Ζωής Πολιτών και Επισκεπτών και Διασφάλισης της Κοινωνικής Συνοχής με αξιοποίηση της «Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης» (ΟΧΕ)	12/6/2019	10.050.000,00	6.800.000,00	3.200.000,00	50.000,00	3.800.000,00	ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΟΣΒΑΑ/ΟΧΕ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΛΕΒΑΔΕΩΝ, ΔΗΜΟΣ ΘΗΒΑΙΩΝ και ΔΗΜΟΣ ΑΛΙΑΡΤΟΥ - ΘΕΣΣΠΙΕΩΝ	ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας

Τύπος	Τίτλος		Αρχικός Προϋπολογισμός (Π/Υ)						Φορέας Υλοποίησης	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
24 BAA	Ολοκληρωμένο Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (OΣBAA) για την ανάδειξη της πόλης της Λαμίας ως Διεθνώς Αναγνωρισμένου Πολιτιστικού Προορισμού με Αξιοποίηση της «Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης» (OXE)	4/10/2019	10.050.000,00	6.800.000,00	3.200.000,00	50.000,00	2.570.000,00	ΔΗΜΟΣ ΛΑΜΙΕΩΝ	ΠΕΠ Στερεός Ελλάδας	
25 BAA	Χαλκίδα, Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης – Βιώσιμη και Έξυπνη Πόλη	4/10/2019	10.050.000,00	6.800.000,00	3.200.000,00	50.000,00	ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ	ΠΕΠ Στερεός Ελλάδας		
26 BAA	Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης των Δήμων Άργους - Μικινθών και Ναυπλίων	17/11/2017	8.420.000,00	5.900.000,00	2.520.000,00		ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΟΥΣ – ΜΥΚΗΝΩΝ, ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ	ΠΕΠ Πελοποννήσου		
27 BAA	Καλαμάτα 2020: Βιώσιμη και Έξυπνη Πόλη	17/11/2017	9.145.000,00	6.435.000,00	2.730.000,00		ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	ΠΕΠ Πελοποννήσου		
28 BAA	Ανάδειξη της ταυτότητας της Χίου ως Σύγχρονης Πόλης	3/3/2017	8.500.000,00	7.000.000,00	1.500.000,00		ΔΗΜΟΣ ΧΙΟΥ	ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου		
29 BAA	Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Μυτιλήνης	10/4/2017	10.500.000,00	7.900.000,00	2.600.000,00		ΔΗΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ	ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου		
30 BAA	Η Αναζωογόνηση του Αστικού Κέντρου Χανίων με όρους Αειφορίας και Κοινωνικής Συνοχής	10/3/2017	9.629.000,00	8.690.000,00	875.000,00	64.000,00	ΔΗΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ	ΠΕΠ Κρήτης		

Τύπος	Τίτλος	10/3/2017	14.468.500,00	13.060.000,00	1.312.500,00	96.000,00	Αρχικός Προϋπολογισμός (Π/Υ)						Φορέας Υλοποίησης	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
							10/1/2018	85.473.690,00	66.566.448,00	18.482.000,00	320.000,00	105.242,00		
31 BAA	Ηράκλειο Έξιπλη - Συνεκτική Πόλη, Τόπος Συνάντησης «5+1» Πολιτισμών													
32 BAA	Αθήνα 2020: Βιώσιμη Ανάπτυξη για τον Τουρισμό. τον Πολιτισμό, την Καινοτομία	10/1/2018	85.473.690,00	66.566.448,00	18.482.000,00	320.000,00	105.242,00					ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΕΑΤΑ ΑΕ	ΠΕΠ Αττικής	
33 BAA	Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας με Αξιοποίηση της ΟΧΕ/ΒΑΑ	7/2/2018	58.459.845,00	37.024.000,00	21.145.000,00	220.000,00	70.845,00					ΑΣΔΑ	ΠΕΠ Αττικής	
34 BAA	Η Μουσική και η Ιστορία των Δρόμων	28/2/2018	35.416.200,00	27.203.000,00	8.037.000,00	132.000,00	44.200,00					ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΥ ΦΟΡΕΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ [ΕΦΔ] ΤΟΥ ΣΥΔΑΝΑ	ΠΕΠ Αττικής	
35 BAA	Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ ΒΑΑ) Πειραιά	7/2/2018	80.465.325,00	59.822.000,00	20.243.000,00	300.000,00	100.325,00					ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΡΑΣΕΩΝ ΟΧΕ/ΒΑΑ ΔΗΜΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ	ΠΕΠ Αττικής	
36 BAA	Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης περιοχής Κόβα Δήμου Ρόδου	19/10/2017	4.928.000,00	4.628.000,00	300.000,00							ΔΗΜΟΣ ΡΟΔΟΥ	ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου	
	ΒΑΑ Άθροισμα		673.184.796,07	546.102.133,07	124.759.426,00	1.883.000,00	440.237,00							
1 ΟΧΕ	Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) Πολιτιστικής Διαδρομής Ενωτικής Οδού	25/10/2016	55.207.000,00	54.007.000,00	1.200.000,00		8.200.000,00					ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	

Αρχικός Προϋπολογισμός (Π/Υ)						Φορέας Υλοποίησης	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Τύπος	Τίτλος						
OXE	Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (OXE) της Ζώνης Ορεινού Όγκου Ροδόπης και Νέστου						ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης
OXE	Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (OXE) Διαδρομή Πολιτισμού - Τουρισμού στη Θεσσαλία	37.500.000,00					ΠΕΠ Θεσσαλίας
OXE	Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (OXE) Νήσων Βορείων Σποράδων						ΠΕΠ Θεσσαλίας
2 OXE	Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου	23.900.000,00	23.400.000,00	500.000,00		14.187.500,00	ΠΕΠ Ηπείρου
3 OXE	Στρατηγικό Σχέδιο Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης για Άλλες Χωρικές Στρατηγικές στην ευρύτερη περιοχή του Άξονα Κατακόλου - Αρχαίας Ολυμπίας	41.623.952,91	40.943.952,91	600.000,00	80.000,00	9.573.200,00	ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας
4 OXE	Στρατηγικό Σχέδιο Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης για άλλες χωρικές στρατηγικές στην περιοχή Λιμνοθάλασσας Μεσολογίου - Αιτωλικού	20.530.000,00	19.850.000,00	600.000,00	80.000,00	27.238.915,67	ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας

Τύπος	Τίτλος	19/4/2018	Αρχικός Προϋπολογισμός (Π/Υ)					Φορέας Υλοποίησης	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
			36.600.000,00	35.200.000,00	1.400.000,00				
5 ΟΧΕ	Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) Αξιοποίησης Λιμένων Δυτικής Μακεδονίας	19/4/2018	36.600.000,00	35.200.000,00	1.400.000,00			ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας	
6 ΟΧΕ	Αστική, Κοινωνική, Περιβαλλοντική και Επιχειρηματική Αναζωογόνηση και Εξύγνωση της ευρύτερης περιοχής της ΛΑΠ Ασωπού (ΟΧΕ ΛΑΠ Ασωπού)	11/1/2019 TP- 09/04/2019	28.900.000,00	21.200.000,00	7.700.000,00	106.072.800		ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας	
7 ΟΧΕ	Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας	7/2/2020	2.500.000,00	1.500.000,00	1.000.000,00			ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας	
8 ΟΧΕ	Στρατηγική Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ) για την περιοχή της Μάνης	19/3/2019	12.100.000,00	11.200.000,00	900.000,00			ΠΕΠ Πελοποννήσου	
9 ΒΑΑ	Ολοκληρωμένο Σχέδιο Χωρικής Ανάπτυξης για την ανάδειξη της Πόλης της Κέρκυρας ως διεθνώς αναγνωρισμένου Πολυ-θεματικού, Πολυ-προϊοντικού και Δημοσιουργικού Πολιτιστικού Προορισμού	1/6/2018	27.700.000,00	25.400.000,00	1.800.000,00	500.000,00	43.400.000,00	ΠΕΠ Ιονίων Νήσων	

Τύπος	Τίτλος	27/12/2017	Αρχικός Προϋπολογισμός (Π/Υ)						Φορέας Υλοποίησης	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
			14.779.000,00	13.355.000,00	1.284.000,00	140.000,00	32.000.000,00			
10 ΟΧΕ	Στρατηγική ΟΧΕ στην περιοχή της Παλικής Κεφαλονιάς	27/12/2017	14.779.000,00	13.355.000,00	1.284.000,00	140.000,00	32.000.000,00	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	ΠΕΠ Ιονίων Νήσων	
ΟΧΕ	Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) ΠΕ Ζακύνθου								ΠΕΠ Ιονίων Νήσων	
ΟΧΕ	Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) Λευκάδας		21.300.000,00	21.300.000,00	2.700.000,00	2.700.000,00			ΠΕΠ Ιονίων Νήσων	
11 ΟΧΕ	Αξιοποίηση - Ενίσχυση των Αναπτυξιακών Πλεονεκτημάτων των Μικρών Νησιών της Περιφέρειας Β. Αιγαίου, για την Ανάπτυξη Φαινόμενων Αναπτυξιακής Υατέρησης	13/7/2017	39.213.700,00	37.413.700,00	1.800.000,00			ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου	
12 ΟΧΕ	Στρατηγική Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) Περιοχών Φυσικού Κάλλους UNESCO	25/9/2018	10.400.000,00	10.400.000,00				ΑΚΟΜΜ – ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ ΑΔΕ ΟΤΑ	ΠΕΠ Κρήτης	
13 ΟΧΕ	Στρατηγική Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) στην ΠΕ Λασιθίου	25/9/2018	13.850.000,00	13.850.000,00				ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΛΑΣΙΘΙΟΥ ΑΔΕ ΟΤΑ	ΠΕΠ Κρήτης	
14 ΟΧΕ	Στρατηγική Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) στην ΠΕ Ρεθύμνου	25/9/2018	12.800.000,00	12.800.000,00				ΔΗΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ	ΠΕΠ Κρήτης	
	ΟΧΕ Άθροισμα		284.896.652,91	266.512.652,91	17.584.000,00	800.000,00	0,00			

ΠΗΓΗ: Επιχειρησιακά Προγράμματα ΠΕΠ, ίδια επεξεργασία, ΟΠΣ, 1